

32

144

150

ES
RE
ppi
E
aura
S.
Vol

in Ter
2

Sign 179

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA. BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

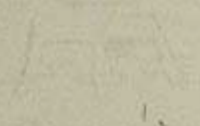

UVA.BHSC

UVA.BHSC

171
I have received from Mr. C. [unclear]
[unclear] [unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
[unclear] [unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
[unclear] [unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
[unclear] [unclear] [unclear] [unclear] [unclear]

77

UVA.BHSC

Estas Observaciones son del Sr. V^o Cancellor
D. Cristoval Crespi & Valdaux q. no estan im-
presas, ni en la primera, ni en la seg.^a edicion,
y se copiaron de su Original: m. las buscan
p.^a hacer tercera edicion con este aditam.^{to}

77

Les observations sur les
 observations de M. de la Roche
 sur le point de la latitude
 de la pointe de la Roche
 de la pointe de la Roche
 de la pointe de la Roche

77

DE CONTRACTV,

puberis iurato, et in concursu
creditorum dotis, tutela
et administrationis quis
preferendus =

F

Observatio CXXI,

1. **S**tephanus Texan Regni Sardiniae in minori aeta
te constitutus instrumento accepto per Bartholomeum
Texan die 6. Aprilis anni 1638. accepit nominis depro-
siti sui Commendae varias Merces, pecuniam, et alia bona
a Joanne Baptista Durant, et eius fratribus Genuesis:
et fuit conventum inter partes cum bonorum obligatio-
ne et hypotheca et iuramento, et per tempus trium an-
norum. Stephanus illa administraret, alia reciperet, ven-
deret, inventarium quotlibet anno transmitteret, et bonam
et legalem rationem redderet, et lucri quintam par-
tem sibi retineret. Et nullo alio instrumento confecto, con-
ventionis executio et administratio fuit ab eo prosequuta,
et etiam aliquas alias Merces proprias in eadem taberna

Venditurus intulit usque ad annum 1658. quo fuit e vivis
sublatus.

2. Fuit octava inter Joannam Canelles stephan
in uxorem (quoniam defuncta continerunt filij com-
muni, et matris haeredes) ex una, et fratres Genuen-
ses ex alia in Regia Audientia Sardiniae super pra-
tatione in bonis communis debitorum.

3. Filij et haeredes Joanne, dua credita habent
adversus Patris haereditatem et bona. Alterum ex
dote materna constituta instrumento recepto per
Didacum Ferreri Regni Sardiniae die 17. Junia
2^a anni 1646: Alterum ex administratione bono-
rum Joannis Canelles eorum ad matrem quam
Stephanus suscepit in Regno Neapolitano et ad red-
dendam rectam rationem se obligavit instrumento
confecto Neapoli die 10. Octobris anni 1649.

4. Sententia lata in Regia Audientia Sardiniae,
et publicata die 19. Octobris anni 1669 fuit decla-
ratum fratres Genuenses praefereudos in bonis sive
mercibus extantibus in taberna, ex his quae ab eis
fuerunt transmissa: In ceteris anteponendos filios
et haeredes Joanne Canelles eorum matris, tam
pro Dotis credito, quam pro administratione bono-

rum anni Martini. Et supplicatione interposito, et
in hoc S. S. R. A. Consilio introducto, aliqua se ob-
tulerunt questiones quas hic liber scribere et exa-
minare =

QVÆSTIO PRIM A

An obligatio minorum iam
puberum, valida fuerit.

5. **S**acramenta puberum sponte facta super contrac-
tibus, rerum suarum, non esse retractanda, sed inuisi-
biliter custodienda constituit Justinianus in Authent.
Sacramenta puberum C. Si aduersus venditionem,
et eisdem Verbis Federicus lib. 2. feudorum tit. 53.
s ult. quod aliqui ex nostris Interpretibus ad pu-
bertati proximum extendunt iuxta ea que late exa-
minat Alphonsus Navarra, de etate anno decimo
cum dimidio per totum et maxime n. 3. et 13. fol.
mibi 155. et 156. adde Anton. Tom. lib. 2. Variar.
resolut cap. 14. n. 18.

6. **A**pod nos in Regno Valentia contractuum leges
nostre statuunt ut apparet fois 16. inchois fois 20. et
fois 21. de Restitut. Minor. Vbi annullantur contrac-

his omnes minorum viginti annorum, et viramen-
ta in eis apposita. Et agenti ex eis per aduerso-
rum morabalinorum importur. Que omnia fieri
posse per statuta municipalia, et in pluribus Reg-
nis constituta esse, probat late Barbosa in collect.
ad text. in det. Authent. Sacramenta publicum, Vbi ex
omnibus Regnis separatim Doctores citat, quibus
addendus Osualdus lib. 22. Commentar. Donelli cap.
13. et Finellus decisi. Romana 14.

7. **A**nnullantur autem usque ad viginti anno-
rum aetatem; quia eis completis iam maior exi-
timatur eodem modo quo iure communi, qui vi-
ginti quinque complerit, ita ut nec compellat restituere.
Nam licet disputari soleat: an quando statutum con-
stituit ut minor viginti quinque annis habeatur pro
maiore, intelligatur ex hoc, prohibitum ei restitueri
in integrum beneficium. Nequa Octavius de Restitut. 1.
par. 9. 18. 22. 34. Vbi non esse prohibitum probat, nisi
verba specialia adiuvent: Apud nos tamen specialia
iure prohibita est restitutio, inarta forum 1. et 22. de
Restitut. minor. ita ut hoc in praxi maneat in
dubium.

8. In Regno Sardiniae certa forma praescripta est

in minorum contractibus, ut constat ex lege sive Prac-
matica, quam adfert D. Franciscus Vici Collega noster
in hoc Supremo Consilio tom. 1. lit. 14. Cap. 4. Cuius haec
sunt Verba: Ottoni mandamos so las mismas penas, y
de vez el contracto nullo e in valido, que ningun
Notario ni escriuano pueda recibir obligacion Jurada
de menor ni mujer alguna que primero no sea pre-
cedido, y preceda Decreto de Juez que autorize el tal
contracto y Juramento en favor de los contrayentes y
dentro de ochos dias estan obligados a vaciar los en el pro-
tocolo, sola pena que se contiene en el cap. 5. fol. 158.
del parlamento de D. Aluaro de Madrigal. Cur ad-
de D. Petr. Quisada dixerat. 9. tom. 1.

9. **H**ac dispositione non obstante, contendunt fra-
tres Pennenses validam fuisse minoris obligationem.
quia lex generalis prohibens contractus minorum,
non comprehendit (aut) minores mercaturam ex-
cipientes: Quae admodum Iure communi a regula
generali restitutionem in integrum minoribus con-
cedente, excipiuntur minores mercaturam excipientes
ut probat Bembenatus Practica de Mercatoribus p. 3. n.
26. ubi ita scribit: Et hinc xii illud adijciendum est
Minores quinque et viginti annorum Mercatores appro-
bati et in alios descriptos, in illis actibus et Mercatura

negotio restitutionem in integrum non habere. Quam sen-
tentiam probant Gratianus discept. forens. tom. 2. cap. 229.
n. 46. Givellus decr. 14. n. 59. Jais, de Credito. cap. 4.
quest. 2. n. 53. Merlin. de Pignoris. lib. 2. tit. 2. q. 22.
n. 2. Mantica, loquens de Doctore, de tacit. et ambig.
convention. tom. 1. lib. 4. tit. 6. n. 35. et 36.

10. **A**ddit stracha: Non solum esse firmam obli-
gationem in ipsi mercibus absque restitutionis spe sed
etiam hypothecam in bonis immobilibus. dicit. 3. p. 1. 1. 1.
n. 30 scribit: Ex contrariis occurrit mercatoribus hodie
ex consuetudine plerumque instrumentis negotiantibus
in quibus de more hypothecam, et omnium bonorum obli-
gationem adijci nemo est qui neciat. Unde secon-
dum Mercatorum consuetudinem approbati censentur.
Actus enim apertium ex consuetudine interpretatiorem
accipiunt. I. Mela §. 1. De aliment. et cibis. legat.

Et concludit: Et huius Sententiae tanquam ratio-
nabili assentendum puto. Et contrariis respondet.

11. **N**ihilominus in contrariam sententiam inclina-
bat Senatus Supremus, quam ut probem, suponen-
dum est quid liceat, et quid sit prohibitum Minori
Jure communi.

12. **M**inor igitur dum pupillus et impubes est
nullam habet rerum suarum administrationem

glossa communiter recepta in l. vlt. C. de vendendis re
bus ciuitatis lib. II. tit. 32. Bart. in l. Pro emptore. §. Si
pupillo ff. Pro empt. -

13. **P**ubes habens curatorem, interdictionem etiam ha
bet administrationem bonorum. l. Si curatorem habens
3. C. de in integ. restit. minor et omnia iura quae sunt
statuta in pupillis, sunt statuta in puberibus curatorem
habentibus, ut ex glossa in l. 2. C. de curatore furios.
probat Thomas Merus in const. hac nostra Petri. 3.
collat. 6. n. 232. fol. mibi 366.

14. **S**i vero curatorem non habet, potest bona mobilia
quae seruari non possunt vendere, et libere administra
re, sed si ex inconsulta facilitate aut aduersarij dolo
cedatur in integrum restituitur. l. Lex quae videtur 22.
C. de Administrat. licta.

15. **N**unquam tamen ei licet bona immobilia alie
nare sine curatorem habeat, siue non habeat, sine Iu
dicis decreto, ut in tit. ff. De rebus eorum qui sub tutela
vel cura sunt sine decreto non alienandis vel suppo
nendis. Et in tit. C. De praedijs, et alijs rebus mino
rum sine decreto non alienandis, vel obligandis.

16. **Q**uestio igitur nostra versari dequit circa pu
pillam nec circa puberem curatorem habentem. quia
vtrique omnino interdictione est bonorum suorum ad-

ministratio. Versatur circa puberem curatorem cauentem; et hoc non in Regno Valencia quia in eo nulla distinctio circa hanc versatur inter puberem, et impuberem et semper est curatore opus est donec viginti annos compleuerit, ut diximus observat. 108. n. 15. et 16.

17. Sed in Regno Sardiniae, de quo apimus, duplicem habet questio inspectionem. Altera an validus sit contractus Minoris Mercaturam exercentis quo ad mores et bona mobilia. Altera an subsistat circa bonorum immobilium hypotheca.

De validitate contractus.

§ I,

18. Quoad contractum: Certum est Iure communi validum esse etiam si a minore celebretur, dum tamen sit pubes, et curatorem non habeat; sed dubium est, an ex restitutio in integrum competat. In quo illa communis distinctio est, ut quamvis Mercaturam exerceat, vel aliam quamcumque autem (in omnibus enim eadem ratio est. Ordin. de Restitut. l. p. q. 23. aut. §. n. 19.) in eis que industrius et prudens inveniatur, si laesus sit vel lubrico aetate, vel adversarij dolo, restituitur. Ut dicitur probat Ulpianus in l. v. in fine illic: quam rem suam bene querentibus ff. de Minoris. Et Ale-

Scander

Alexander Imperator in l. 1. C. qui, et aduersus quos
 restitutio in integrum non competit, in illis ver-
 bis: Humilis minor qui laesum se esse dili-
gens pater familias fuerit, actibus que publicis
industriam se esse docuerit. Et postea. Verum si cau-
sa cognita circumuentus deprehendatur, propterea
hoc solum, a solitis auxilio remoueri non de-
bet. Difficilius tamen ei conceditur restitutio, ita
 ut si alijs semiplena laesionis probatio su-
 ffriciat, illi erit necessaria plena, ut ex eo factum
 expresse probatur, et docet Bartolus in es.

19. Si vero in eis minor puber curatorum non
 habent in industriis et prudens mercatorum,
 vel Jurisprudenciam, aut aliam scientiam vel
 artem exercens, ita ut tamquam Mercator sit in
 albo descriptus et publice approbatus et cognitus;
 Ceteri vero gradum Magistris vel Doctoris in
 suis scientijs et artibus respectiue fuerint conse-
 cuti et in matricula descripti, non solum erit
 validus eorum contractus, sed ita firmus ut resti-
 tutione in integrum rescindi non possit. In is
 enim quemadmodum interdum matricula supplet
 etatem l. si aliterius 3. C. Si minor se maiorem

8
dixit. Ita Prudentia² ut docuit Baldus in l. 1. nu

3. C. qui et aduersus quos. =

20. Hanc distinctionem amplectuntur Interpretes com-
muniter Barthol. et Bald. in l. 1. C. qui et ad-
uersus quos Oddus de restitut. in integ. p. 1. q. 23. art.
1. n. 25. et per totam, et loquens de mercatura art. 6.
n. 22. Motha in Empoz. tit. 4. de restitut. in integ. in
prim. n. 9. Amaya in l. Professio 6. C. de Muner. patrim.
lib. 10. tit. 41. Strachia de mercatura p. 3. n. 26. 27. et 28.
Veda dissert. 37. an. 26. tomo 2. alios plures referens. =

21. Ratio autem neganda restitutionis Doctoribus
et Magistris suam artem exercentibus, non vero
illis qui licet scientiam profiteantur ad huc inter-
cino et non in gradu constituti sunt, est, quia illi
non isti dum ignorantiam suae ipsius scientiae
proponunt, et ex ea se laesos affirmant vel lapsos
propriam turpitudinem allegant et iuste appetitio-
ne sua repellendi sunt. Nam ut ait Quintus Mus-
cius apud Pomponium turpe est quaquam scientiam
aut artem in qua versatur ignorare. l. 2. §. Sexuus
43. ff. de orig. iur. et eius deriderium et professio in-
ter se discrepant, ut responderunt Diocletianus et Ma-
ximianus in l. Professio 6. C. de Munerib. patrim. lib. 10
tit. 41.

22. Unde quos sine turpitudine laeso allegabatur, vel

lapis non erit minor, etiam peritiam et praedictam
 sua scientia fruens a restitutionis beneficio exclu-
 dendus. Ut si non ex iurii ignorantia sed facti
 se laesum in contractu ostendat; quae etiam pro-
 dentissimos fallit iuxta Hexantium in l. 2. ff. de
iurii, et facti ignorant.

23. Paxiter si in alia scientia, et non propria erraret
 quod mihi probat elegans Ulpiani responsum in l.
sed si quid 15. §. 1. ff. de ususfruct. Vella dissent. 37. n. 30.
 Neque enim duas scientias comprehendere facile
 est nedum ad utramque festinat, neutram bene
 peragat. Nam cum vni iudicio ad fuerit alteri
 abstrahi necesse sit, sicque nulli eorum idoneum
 in totum inueniri, ut loquitur Iustinianus in l.
fin. C. de Assessib. nec inconcine accommodari po-
test quod de Theologi, et Canonistis aliqui scri-
bunt nunquam alterum alterius scientiam
perfecte collere, Luallos, de Cognition. per viam
Violent p. 1. gloss. 6. n. 24. Valenzuela Cons. 120. n.
39. Solazanus to. 2. de Iur. Indiar. lib. 3. cap. 13.
n. 39. cum alijs loquens de facultate et neces-
tate eligendi Doctorem in Iure Canonico in
Vicarium Penitentem Sede vacante. Et quod ex
Cyro inquit Oddus de Restitut. q. 23. art. 5.

nu. 33. in prohemio est: Doctores excellentes in iure
esse in ceteris negotijs ineptos. Et addit n. 34. et 35. ex
Tassone, et Plauti: Si Iurisperitus adolescens inconsulte
causam iniustam defendendam susceperit, vel schola-
rii librum inutilem emerit, aut male exussurum; res-
tituendum esse, non ex ignorantia iuris, cuius allega-
tio dicitur lapsus; sed ex precipiti furore, et nimia
celeritate, quae iuueni huiusmodi effectus est. Et haec
consulta facilitas veniam restitutioni meretur ad
beneficium; testipit etiam Amaya remissive in
l. 1. C. de Muner. patrimon. lib. 10. tit. 41. =

24. Immo in ipsa sua professioni scientia posse absq[ue]
largitudine et rubore allegare ignorantiam vel
errorem existimarem, quoties questio iuris valde di-
fficultu et perplexa est quia haec equiparatur questio-
ni facti Menschi. de Arbitrar. q. 53. n. 6. tit. 1. Pos-
tius de Manutent. obsen. 42. n. 12. Argell. de acqui-
ren. posse. q. 2. art. 1. n. 23. Si quidem interdum
innunciabilem facit ignorantiam, ut diximus obsen.
23. n. 19. et 20. Et maxime aduscalis huiusmodi
sen rudibus, quos equiparant, Imperatores in l.
penult. C. de Postulando Levatos. Comm. cont.
Comm. in prefat. n. 87. Vbi memorat Baldi dic-
tum affirmantis quod plus valet umbra semper quam

et eloquentia iuuenis aduocati probat etiam Vela
 tom. 1. de iur. q. n. 7. Et hoc semper in prudentis
 Iudicis arbitrio positam est: quem admodum que
 dicatur exceptis altis in d. p. in Almo de
 Arbitrar. Centur. 1. cas. 20. Finibus de iur. 21. n. 3.
Fontanella de iur. 133. n. 26. tom. 1. de iur. 325. n. 24.
 tom. 2. plures alios referens.

25. **E**t ideo ego, ut in hac re mecum proferam sen-
 sum, in concedenda vel neganda restitutione minorum
 publice in arte approbato et in matricula inter Ma-
 gistros descripto, plurimum Iudicis arbitrio deferam:
 qui ex qualitate rei, ex difficultate questionum, ex
 tempore quo minor scientia operam nauat, et gradum
 consecutus est, ex eius indole et genio, ex rei quae
 celeritate, aduersarij veracitate et experientia et alij
 circumstantij pensatis, quae turpitudinem precise non
 includerent potest varie et personis et causis cons-
 tituere. Et hoc modo temperarem et sequor Sax-
 onicum lib. 3. Selectar. cap. 12. Vbi neque Iuris-
 peritos, neque Mercatores, neque agricultores, et
 alij similibus minoribus publice approbato et
 descriptis in rebus sua artis esse negandam ge-
 neraliter restitutionem, Regentibus scribit; Sed

2.
solum exactiorem laeniam probationem requiri. Cum
sequitur Praeceptor Noster Anton Richard. in d. ca.
transi s. Instit. de Hered. qual. et diffeent. n. 58.
59. et 60. Obi in praed. ita testatur: ait enim. Et
hoc iure utimur. idem contestatur et probat Vela
tom. 2. d. iust. 3. n. 31.

26. Indus in hanc rem eleganter Justinian[?] cons-
titutionem, qui licentiam testandi quam antiquae
leges pupillis militibus si Tribunatum numero-
rum merebantur qui veteris gradus militiae diu
potest abstrahit in L. Licet 13. C. de testament. milit.
ob illam rationem quam expressit in illis verbis:
Indignum nostris temporibus esse videtur eum
qui stabilem mentem nondum adeptus est pro-
pter privilegia militum sapientium hominum
iura per traxerit, et in tam tenera aetate ex tali
licentia parentibus forte suis vel alijs propinquis
nocere propriam substantiam extraneis relinquent.
Idcirco hoc fieri nullo modo concedimus. Licet enim
de impuberibus loquatur, probat tamen militiae
gradum et Tribuni numerorum officium non
sufficere, ut iam ut sapiens possit tractari et ab
ei defectum omnino ex scientia et gradu supple

8
v. Coenat Maxbona de etate anno 18. q. 2. Vbi ex
dit de etate ad militiam necessaria: =

De Validitate hypothecæ quo ad immobilia H

§. II,

27. De hypotheca immobilium, minor est diffi-
cultas. Certum enim est illam nullius esse momenti
quem admodum alienatio. Utrumque enim prohi-
bitum est a Iuris minoribus, nisi Iudicis decretum præ-
cedat, ut in titulo Digestorum. De rebus eorum qui
sub tutela vel cura sunt sine decreto non alienan-
dis vel supponendis, ut in titulo Codicis. De præ-
dicti et a ijs rebus minorum sine decreto non ali-
nandi vel obligandi. Immo etiam si de aliena-
tione sumtaxat loqueretur hypothecam com-
prehensam censendum esset ne ad alienatio-
nem perueniri possit, iuxta Factus in cap. cum
quid 39. et in cap. Cumquid 84. de Regul. iuris.
in 6. Et maior in Specie. textus in l. fin. c. de rebus
alienis non alienandis. Concisus Vaxian. Resolut.

lib. 2. Cap. 12. n. 46. Immo interdam gravius damnum
ex hypotheca resultare potest licet ex accidenti. Car
cerius Variar. resolut. lib. 6. p. 1. cap. 9. n. 135. et fa
cilis deceptio contingere Uelut dicitur. 37. n. 25. infra.

28. **H**ac autem prohibita impossita est siue minor
curatorem habeat siue sine curatore administret
et quod magis est etiam si a Principe veniam etatis
impetrauerit, quae ad alienanda bona immobilia
vel hypotheca subiicienda, et Principis inter
uentione non extenditur. Nam ut inquit Iustina
nus, in ea parte simili est minorum omnium
conditio siue petita sit siue non, etatis uenia L. 3. C.
De his qui ueniam etatis impetrauer.

29. **S**i igitur principale etatis supplementum
liberam bonorum administrationem minori
conferens, ad alienationem et hypothecam immo
bilium non se extendit, nec iuri generaliter
prohibitionem limitat. Nec enim Principis
indulgentia sapientiam uel maturum iudi
cium infundit Ciriacus. 2. Controuersiar. cap. 219.
n. 24. Multo minus ceteri gradus artium, uel
scientiarum ab inferioribus imperiti, poterunt
ad similes,

ad similes alienationes, et hypothecas extendi-

30. **N**ec differentia ratio, quam constituere conatur Stracko, de Mercat. 3. p. n. 31. quidquam mouere debet. Inquit enim ex legibus ipsius cuiuslibet esse notorium minorem qui supplementum aetatis habet, non posse immobilia alienare: qui vero in mercatura negotiatur ex consuetudine cum instrumentis et hypothecis, quadam modo si hypotheca immobilium eret nulla, publica auctoritate reciperetur.

31. **S**ed respondes, non apimus de illis Principibus in quibus iure statutaris aut consuetudinis legitima hoc receptum est, ut de sua Patria Strada testatur; Sed apimus de questione iuxta terminos iuris communis cuius dispositiones in hac prohibitione alienandi vel obligandi res immobiles minorem sine decreto non minus notoria sunt generaliter, quam quae loquantur de his minoribus qui veniam aetatis obtinuerunt. Unde contraheutes cum eis dum ius speciale non probant se auctoritate publica falli contendere nequeunt. Nam vel iuris notitiam ignorantiam allegant, quae nulli prodest. l. Regula 9. ff. de iuri, et facti ignorant. vel sibi debent imputare conditionem eius cum quo contra-

hant nescire l. qui cum alio 19. ff. de Regul. iur. Vel
voluntarie litis eventum se exponere, qui sibi controuer-
siam futuram facile possent existimare et cauere,
ut loquitur Ulpianus in l. Nec supra 6. ff. de
Iuris et facti ignorantia.

32. **R**atio autem ob quam Principi indulgentia
vel ceterarum artium peritia cum Magistris in eis
Matiuula, ad immobilia non se extendat, illa est;
quia licet industria, scientia, et gradus, et publicum
et prouidum artis exercitium et commercium;
et tati praeiudicium superare Videatur; nunquam
tamen tanta est minor prudentia, quam reideat
aliquid incitiae ob in experientiam rerum, et ob etatis
lubricum, cui semper Natura inter aliqua facilitas et
leuitas adiuncta est, etiam in his quibus natura ante
tempus ratione constituit: Et ideo recte facultas tem-
perata, et administratio, ad res mobiles duntaxat
dat restringitur, ut eleganter obseruat Oswald. ad
Donel. lib. 21. Commentar. Cap. 13. in princip. Et nos
legimus obseruat 11. fere per totam.

33. **V**nde recte et exacte hanc questionem exa-
minans Simoncellus de Decretis par. 2. inspect. 4.
per totam (Pardessus tom. 6. tractatum p. 2. fol. m. h.)

310. et 311.) docuit, minorem pater ex pecunia suafabunam
 emeret, non tamen illam distrahere, nec bona immobilia
 ad eam comparandam sine decreto vendere, nec pater
 autem exercere puberem curatorem habentem, etiam si
 pater mercatoris succedat. Possit tamen si curatorem non
 habeat et publice probatus sit, et in albo descriptus, puberem
 nam exigere et quo ad merces contrahere, nunquam
 tamen vel hypothecam in immobilibus constituere vel
 illa distrahere, et satisfactis rationibus pro sua opinio-
 ne a Stracka de Mercatura 3. n. 31. adductis. Haec
 scribit Simoncellus pr. in part. 1. n. 51. Optima
 et fortasse necessaria erit cautela in locis in
 quibus non viget huiusmodi statutum (scilicet quod
 minores publice mercatores possint obligare et alienare
 stabilia) ut in obligatione immobilium minorum,
 licet sint publice mercatores, Iudex interveniat de-
 cretum. Alioquin hypotheca facile posset nullita-
 tis defectum pati, ex his quae diximus. Quae omnia
 in materia mercatorum minorum, notes per patris,
 quia sunt publica, quotidiana, ac nova a nemine
 quem videmus ad huc excogitatis praeter Strackam
 eorum cuius excitator fuit Stracka. Contra quem
 sentiendum esse censeo. Et minor quidem quod

tracta fuerit ita defensus ut in integro illo tractatu de
Mercatura tam suo pede pertransierit quinque casus
nobis supra consideratos omittendo, et in uno quem
tenuit minus perfecte loquendo.

De validitate contractus et hypo-
thecae minoris iuxta Leges
Sardiniae =

S. III,

34. Verba legis Sardiniae annullantis minoris con-
tractum et iuramentum sine Iudicis decreto, expressa
sunt, ut vidimus n. 7. sed inquit pars, quia sunt genera-
lia non comprehendunt mercatorum contractus: quem
admodum Iure commune verba generalia restitutionem
minoribus concedentia non comprehendunt minores
mercatorum vel aliam autem aut scientiam, quarum
Magistratum aut gradum consequuti sunt, exerceant.
Ita quoque hoc modo a paritate comparitur argumentum.
In contractibus minorum excluditur Iure commune
minor in mercatura a restitutione: Ergo in contrac-

6. libus minorum Iure municipali excludendus etiam
minor mercator a nullitate =

35. **S**ed contrarium est certius, et nullitate no-
toria laborare probatur. Primo quia Iure commu-
ni, ut videmus, non est exclusus Universarius, et
in omni casu Minor mercaturam exercens a res-
titutione in integrum auaritia, sed eo casu quo
luxuriam allegat, ut aduertimus supra l. 1.
2. et praecipue n. 33. et consequenter potest argu-
mentum retrogeri.

36. **S**ecundo, quia etiam dato et concessis pra-
ter antecedenti, non est catholica consequentia.
Nec enim de restitutione ad nullitatem argumentum
procedit. Unde etiam restitutione prohibita, nullitatis
remedium non excluditur nec sublatum censetur: im-
mo ubi nullitas adest, necessaria non est restitutio l. 2. c.
de Præd. Minor. Oddus de Restitut. quest. 15. art. 9. n.
24. et 31.

37. **T**ertio, quia haec ipsa ratio et differentia confu-
matur. Quia Iure communi non conceditur restitutio
Minori, quia Minor est, sed quia Minor est et laesus
et non aliter restitutio impeditur, quam laesio pro-
betur ratione damni in consuetu accidenti non facto

Et ait Paulus in l. Nisi ex magna re. alias l. Veram

11. §. Item non restituitur ff. de Minorib. Ut enim mi-

nor restitutionem obtineat tunc probanda sunt. Minor

etas lesio dolus aduersarij vel propria facilitas, ut

docet Accius de Presumptionib. regula. 1. presump.

42. col. 2. infra fol. mibi 621. tom. 4. Odus De

restitutione quest. 4. per sedecim articulos.

38. In legibus autem municipalibus, et precipue

in hac, de qua agimus, ut nullitas procedat nihil

aliud desideratur quam etas; atque ita in restitui-

tionē quae ex lesione metitur, potest per epixera re-

gulas a cessatione rationis contractu dispositio ge-

neralis in aliquo casu limitari. In his autem

cum nihil aliud quam minoris etas desideretur

non potest eius fines cessare cum non damno solum

et eius reintegrationibus prospiciat sed periculum

etiam remotum caveat, et ideo contractum om-

nino annullat et vetet ut pote factus contra legis

formam quae licet non procedat; sed post contrac-

tum accedat; sufficere ait. Petr. Querada in dissent.

tom. 1. dissent. 9. n. 14. 15. et 16. Et minor prohibitus

contrahere non est comparandus cum minore

iuxta ea quae iure communi si pubes fuerit ge-

meraliter potest, sed si comparandus est, debet minor
curatorem habenti equiparari, cui bonorum omnium
administratio intenditur. L. 3. C. de iur. testit.

Minor. Menochius Cons 344. n. 10. tom. quem citat, et
sequitur Cixiacus Consuetud. tom. 2. Cap. 252. n. 19.

39. Tandem in hoc casu rem extra dubitationis
aleam, posuit, quod sitatem mercatoris in albo descrip-
ti cum publicis exercitiis eius artis non esse probatam,
sed immo constituisse adhuc eam artem non exercere
minorem, sed tunc eum esse infamatum eorum
qui de administrandis et vendendis mercibus con-
venerant eumque velut institutum constituerant, atque
ita neque in artis limine, sed in via reperiebatur et ille
qui tabernam de novo cupit erigere et filius mercatoris
de quibus loquitur Simoncellus de Secretis p. 2. inspect. 4.
n. 38. 39. et 41. qui requirit dici Mercator, nec in albo
descriptus. Et hoc solum motivum circa hanc questio-
nem eius principali decisione omisso et pote non nece-
ssaria fuit in Nostri Supremi Consilij Sententia pu-
blicata per Josephum Alcarte Vice Hieronymi de Val. die
9. Octobris anni 1662. expressum his verbis: Et quid
quid sit de questione an inter mercatores sit limitand
de hac re publica vel inter eos qui in albo descripti

sunt in hoc casu non erat antea mercator, sed famulus.

QVÆSTIO SECUNDA

An ex continuatione administra-
tionis post maiorem ætatem,

censeatur contractus va-

lidus redditus, et

tacitè renouatus.

40. **M**inor contrahit aliquando nulliter: aliquando
valide, sed cum damno. Ad contractum nullum, res-
titutione opus non est I. Si tutor. 4. C. In quibus cau-
sis restitutio non est necessaria. Ad rescindendum
tamen contractum rite celebratum secundum lesio-
ne, restitutio necessaria est I. 1. et toto. tit. ff. De mino-
rib.

41. **S**ed si contractum irritum vel validum si-
milique damnosum maior factus ratum habuerit,
frustra revisio postulatur. Hæc tamen differentia
observanda est. Si quidem quando contractus est va-
lidus in sui initio restitutio non conceditur nisi
infra quadriennium a die scientiæ contractus

non

non utile; et ita si vel maior factus expresse ratum
 habuerit vel per quadriennum scienter taceat, frus-
 tra postea ad eius revocationem agitur. l. fin. C. De
 tempo. in integ. restitut. Sane videtur de Restitut. q. 19
 et 20. per tot. Quod tempus in Regno Valentia ad ven-
 tum limitatum est. for. 1. De in integ. restitut.

42. Si vero contractus est nullus a b initio, solum
 intelligitur a minore factus maior, tacite approba-
 tus, si per quinquennium post completam etatem
 et scientiam nullitatis taceat in contractibus
 qui sunt onerosi illis cum quibus minor con-
 traxit: in illis vero qui eidem etiam cum eo
 contrahentibus sunt lucrati, si per decennium
 inter presentes, et per viginti annos inter absen-
 tes, non reclamaverit. l. fin. C. Si maior fac-
 tus, alienationem sine decreto ratam habuerit.

Id quod etiam Jure Canonico procedere, probat La-
 ra in Compendio Vita. Romani. cap. 22. num. 54.
 quia non vi prescriptionis, sed presumpti consen-
 sus agitur. Costa de Jur. sciunt. et ignorant. cent.
 2. distinct. 59. Gratianus discept. forens. cap. 513.
 n. 9. Concilius. Variar. reuelat. par. 2. cap. 1. n. 34
 et 35. Hostius Francus de Potestat. Consider. 63.

43.

Similiter alia differentia versatur inter hos
 contractus. Nam in his, qui in suis principis. validi
 fuerunt ratihabitis retrotrahitur, et ex tunc intelli-
 guntur valere quo ad ipsos contra hentes: Si vero
 agatur de tertiij praesuditis, vel de contractu nullo,
 solum operatur ratihabitis validitatem ex nunc
 scilicet ex tempore approbationis. Costa. de
 Retract. cap. 7. num. 16. Thesaur. decis. 7. num.
 2. Sind. decis. 70. num. 16. et 22. Molina in
 Compon. tit. 6. num. 43. Gratianus discept. forens.
 Cap. 124. num. 22. et Cap. 253. num. 60 cap. 95
 num. 18. et 19. Barbosa Claus. 61. n. 3. Capicini
 Latio decis. 25. nu. 11. tom. 1. et decis. 154. num. 42
 tom. 2. Vela dissent. 19. nu. 53. dissent. 21. nu.
 62. dissent. 26 nu. 29.

44.

Ex his distinctionibus oritur differentia
 inter duos titulos Codicis de hac ratihabitione
 agentes. Quorum alia adest lib. 2. tit. 46. Si ma-
 ior factus ratum habuerit, qui tractat de contrac-
 tu validis in quo laesio intervenit. Alter lib. 5. tit.
 74. Si maior factus alienationem factam sine
 decreto ratum habuerit, qui agit de contractu nullo;

12
probat late Oddus. de Restitut. q. 25. art. 3. et Bar
bosa in Collect. utriusque tituli.

42 In nostro casu non solum conventionis habi-
tatio, sed eius pluries renovatio, tacite contracta
est: quia in primis fuit in minoris aetate inchoa-
ta, et post illam perfecta; de quo Ulpianus in L.
3. §. 1. ff. de Minorib. Oddus, de Restitut. in code
ex q. 25. art. 4. Postea finita primo biennio con-
tinuata vel ad aliud biennium, vel ad annum
vel alia tempora iuxta distinctionem Ulpiani
in L. Item quaeritur 13. §. qui impleto ff. Locati
id quae partes non disputant, sed supponunt:
sive contractum societatem dicamus L. Plane
35. ff. Pro socio. Late Hector Felcius, de Societ.
Cap. 44. per totum, Menochius lib. 3. praesumpt.
57. sive operarum locationem. Menoch. d. lib. 3.
praesumpt. 85. num. 16. quod propius videtur, tum
ex forma conventionis, in qua apparet Stephanum
Minorem constituisse institorem fratres Genue-
ses, et pro mercede quintam suam partem assigna-
se; tum ex statu minoris qui eo tempore in eorum
famulatu versabatur; tum quia bona more fieri
communis, partes expresse fuerunt protestate cum

bona taberna in Commendam tradere, et recipere
respective factantur. Fuit igitur contractus et
vobis habitus, et per totum vite tempus renovatus
iuxta Ulpianum in d. l. Item 13. § qui empto
11. in fin. in illis verbis: Et hoc deinceps in uno quo
que anno observandum est ff. locati.

46. Intelligerem autem in hoc casu, de quolibet
biennio ad triennium repetitum. Nam licet in
locatione prædij rusticæ regulariter ad annum
solum prestatitur, si tamen fructus in biennio
percipiantur, extenditur ad biennium, et si quo
libet semestre ad idem tempus restringitur. In
Urbanis autem prout quisque habitaverit, obligat
ion, quia quotidianus est fructus, a quorum per
ceptione hoc renovatio dependet. Menoch. lib. 6.
presumpt. 9. nu. 2. Anton. Gomez. lib. 2. Variar. cap.
2. n. 15. Cancerrus Variar. resolut. p. 1. Cap. 14. nu.

57. Carreras, de Locato tit. de renovat. declarat. 15.
Præter in rubric. de Locato §. 4. n. 51. ut in locatione
operarum, in qua Iudicis arbitrium magis necessa
rium est, qui mentem partium debet attendere, et
servari, quia eis non potest assignari certum tempus,
nulla melior regula potest constitui, quam illam pro

portionem sequi que a principio fuit a partibus con-
 uenta. Ut loquens de Societate probat, Hector Felicius
 ex his rationibus cap. 41. n. 29. et 31. Unde in nos-
 tris casum intelligi debet de biennio ad biennium
 tacita prorogatio, quia operas simili temporis
 cum lucra in eo etiam quibus, metru et mune-
 rari contra hentes in prima conuentione arbitra-
 ri fuerunt. Nec illi placuit quantum lucra par-
 tem cuius que anni solueri pro mercede incerta, licet
 ex eventu certa futura: Sed factis in uno quoque
 anno legitimis computis, quod ex diuicasso biennio
 lucrum resultaret, ita sibi Penuesse adquirere, ut
 quantum illius institori penderent, et non antea ad
 eum effectum computarent. Aditex enim maxima po-
 sset. Utique parti euenire in aequalitas, si unus annus
 maximum resultaret compendium, et alterius mag-
 num sequeretur damnum. Fertili autem cum sterili
 computatis in diuicasso biennio, aequalis eret in fine
 omnium fortuna.

QVÆSTIO TERTIA
 An hypotheca bonorum et tacita
 reuadatione contractus, sit taci-
 ta vel expressa quo ad effectum =

47. Tacitum ex tacito non resultare, scripserunt. Not-
tu pro regula generali. nec tacitum, aliud taci-
tum producere, Menoch. lib. 3. presumpt. 85. nu-
47. Mascard. concl. 1158. n. 47. Barbosa axioma
ta 218. n. 5. tetigit. Nos, aliud aperitur observat.
20. n. 60. Cuius a faciem multo minus potuit pro-
ducere tacitum, aliquod expressum. Hypotheca igitur
de qua agimus, necessario tacita ferenda est.

48. Sed contrarium est verius quoad effectum, in
quo nostra questio versatur. Potest enim tacitum tri-
bus modis considerari. Primus, ex eo quod venit in
necessariam consequentiam, vel antecedentem. Secun-
do quia venit ex natura actus. Tertio quod
ex presumptionibus induitur. Et in his tribus mo-
dis id quod ex tacito resultat habetur pro expresso.
Et idem. Novatio quae expressione incipit, et in qua,
a Justiniano subiecta sunt coniectura, a lege
inducta, etiam induitur, si coniectura presum-
ptiones, vel res ipsae, ut in compatibilitate vel alia
similibus ex mente contra herentibus resident, quia
id habetur pro expresso, ut probant Alstus in l. fin
C. De novatione. Mascard. de Probationibus. concl.
1112. n. 20. tom. 2. Gratianus decr. 11. nu. 13.

Cancer. Varias resolut. 3. p. Cap. 22. n. 95. et cap.
17. n. 282. Fontanella, de Pact. nupt. claus. 4.
gloss. 24. n. 45. Hostia Franzus, de Protestat. Con
sider. 42. n. 1.

49. **A**dditur, quod ex facto declaratur potest
 dici a terius generis tacitum, utrumque enim
 complectitur. Est enim tacitum quoad verba.
 Expressum vero quo ad effectum. Haec omnia
 in nostri terminis probat Salict. in l. 1. ff. de
maior. factus ratum habuerit. Mantica de tacit.
et ambig. conventionib. lib. 1. tit. 5. n. 30. et 31.
Subscribit et transcribit Partus, de credito cap. 2.
tit. 1. an. 228.

50. **Q**uomodo cumque ipitur consideretur haec hy
 potheca quae ex renuudatione, ratificatione,
vel continuatione contractus deducitur expressa
consuenda est. Nam cum intelligatur continuari,
vel rata haberi cum omnibus prioribus contractibus
qualitatibus, et hypotheca l. Item quaeritur
13. §. qui impleto ff. locati, sequitur eam ex men
te contraheentium renuudare, et pro expressa quo ad
effectum haberi, nisi verba aut scripturae quo
ad substantiam, non ad probationem tantum

ut certam formam requireret, quia ea non
servata, non intelligeretur repetita. Balchus
in l. Legem 16. C. Locati. Afflictus decisi. 369.
nu. 15. Menoch. lib. 3. praesumpt. 85. nu. 46. Do-
thopedus in dict. lege. 13. §. qui impletis litt. D.
Verba in scriptis. Concessus, Varias resolut. lib.
1. Cap. 14. nu. 60.

51. **E**t ut brevius et clarius explicem quae-
stionem, eiusque decisionem, assero: idem esse qua-
ere in hoc casu an sit tacita vel expressa hypo-
theca, ac si dubitaretur, an esset legata vel con-
ventionalis: id est an a lege inducatur pignus
quod nulla partium conventionione contracta,
an sit ex partium consensu productum, ut
declarat Titulus de creditis cap. 4. num. 54. et
asserere esse conventionalem hypothecam quia
fuit in primo contractu conventa, et ex conti-
nuatione prosecuta, ita ut vim conventionis
expressae summat, et quoad praestacionem
et concursum inter alios creditores hanc na-
turam, et eius praerogativas a primo contractu
in quolibet renovatione contractus

9. 47
QVÆSTIO QVARTA

A quo tempore hypotheca cen-
seatur contracta a diē pri-
mi contractus, vel à quo
libet principio nouæ
renouationis

52. In hac quaestione communis distinctio est, ut illa
hypotheca siue pignus quæ uno consensu contra-
hitur etiam si resolutiones et perisiones vel inte-
resse, vel pro tempore, vel in perpetuum annua-
tim respondenda sint ut in annuo censu, vel
vitalitio, vel debitoris cum responsione interesse
ut pretium rei quæ fructus parit, vel alia simi-
lia, habeant prælationem in omnibus quæ ex
illo contractu procedunt videlicet quæ contractus
cebratus est. In illis tamen casibus, in quibus
conuentio fit ad tempus et ad eius continuatio-
nem nous conuersum tacito, vel expresso opus est
ut in locatione, precario, et societate, ius præla-
tionis in creditore non proceditur extra tem-

41
pus primi contractus. Unde creditor, qui es durante
contraxerunt cum communis debitorum posterius exunt
in debito pro primo contractu, pro debito ta-
men ex secundo consensu, vel tacita renouatione pra-
ferendi sunt conductori, Verbi gratia: Titius agrum,
vel domum condidit a Seio, qui omnia bona pro
mercede hypotheca subiecit per triennium. Idem
Seius durante eo triennio Sempronius secum hypothe-
ca obligauit pro alia causa. Deinde ex tacito con-
sensu conductio domus, vel agri renouata est. Si Titius
pro mercede primae locationis Seium conueniat.
Sempronius praefertur. Si pro mercede renouatae
locationis. Sempronij causa potior est. Itaque regula
in hoc casu obseruanda, quam scripsit Man-
cianus in l. Creditor. 12. § 3. ff. qui potiores: Si
idem vis, id est ante secundum, et post eum cre-
diderit, in priore pecunia potior est secundus, in pos-
teriore tertius est. Et Triphonius in l. quae-
bantur 20. ff. qui potiores. adde Sald. in la-
bezynth. 3. p. cap. 3. §. Vni. annum. 76. Et in his
notari debemus renouatae locationis et conduc-
tionis probant. Ponitur ad Pragmat. de Locato
n. 4. Roguobius alleg. 21. n. 21. et 22. Fais

de credito cap. 4. quest. 11. n. 2149. Sald. in labe
ynth. credito. par. 2. cap. 27. n. 67. et 68. Costa
de Privileg. credito. regul. 3. ampliat. 3. n. 54.
et 55. ait, non intelligi in tacita hypotheca, in
quo si recte percepi, arbitrio, ut probant auctores
idem, quos citat, praecipue Sald. de credito cap. 4.
questio 11. an. 2153.

QVÆSTIO VLTIMA

Quis, in nostro concussu, ex litigantibus
 praefendus; mulier, in bonis com-
 munis debitoris pro dote, vel mi-
 nores pro tutela vel mentores
 Tuenenses pro obligatione
 tabernæ administrationis

53. Scevola in l. Cum tabernam 34. ff. de Pignori.
 ita scripsit: Cum tabernam debitorum creditorum pigno-
ri deditur querendum est, utrum eo facto nihil exierit,
an tabernæ appellatione, merces que in ea erant obli-
gasse videantur, et si eas merces per tempus distraxe-
rit, et alias comparauerit, eas que in eam tabernam

nam intulerit, et decerent: an omnia quae ibi depre-
henduntur, crediti, hypothecaria actione petere
possit, cum et mercium species mutata sint, et
res alia illata? Respondit. Ea quae mortui tem-
pore debitorum, in taberna inventa sunt, pignori obli-
gata esse videntur.

54. **R**atio dubitandi apud Scuos tam illa est, cum
et mercium species mutata sint et alia illata?
Nam licet quando debitor bona generaliter hypothe-
cae subicit, non solum intelligantur obligata quae
tempore contractus sua sunt, sed quae postea qua-
siverit licet non exprimat, ut de reate probat Justi-
nianus in l. fin. C. quae rei pignori obligari possunt,
illuc: At si res suas debitor supponere dixerit non
ad res tam presentes, quam futuras ius tamen
generalis hypothecae, etiam ad futuras res produci-
tur. Merlin. de Pignori. lib. 2. tit. 1. q. 1. an. 2. Sal-
gad. in Labeynth. Creditor. 2. p. cap. 13. nu. 6.

55. **S**i tamen debitor specialiter rem aliquam sub
hypothecae vinculo obligavit, necesse est ut tempore
contractus in eius bonis sit, alia enim nihil agit,
nec ex supervenienti domino hypothecae con-
ualescit, nisi novus postea etiam super veniente
contrahentium consensus, ut hanc distinctionem

10. 49
experimentes probantur Papinianus in L. 1. Gaius in
L. et quae non dum 15. §. 1. ff. de Pignoriis. Merlinus
de Pignoriis. lib. 2 tit. 1. q. 2.

56. Unde cum in casu Scenola taberna specialiter
pignori data esset, recte dubitatum fuit, cum
non illa in taberna manerent, quae in bono tem-
pore contractus reperiebantur, sed aliae illatae, an
in eis pignus speciale perseveraret? Respondit manens.
Ratio est, quia ex vi subrogationis eadem in re
trahuntur in specie licet in individuis mutatae sint:
ut in grege, navi, leprone, Universitate, et alijs simi-
libus, quorum si corpora vel partes in individuis mu-
tentur, eadem deputantur, et vere eadem sunt: alie
ita enim, nec nos ipsi iidem essemus, qui ab hinc
anno finivimus ut recte argumentatur. Affertur in
L. cum proponeretur 26. ff. de Individuis. in illis verbis:
Quod si quis putaret partibus commutatis aliam
rem fieri, fore ut exemus ratione nos ipsi non
eadem essemus, qui ab hinc anno finivimus, propterea
quod ut Philosophi dicunt ex quibus particulis
minimus consistemus, haec quotidie ex nostro cor-
pore decedant, aliae que extrinsecus in eorum co-

Locum accedunt. Quia propter cuius rei species eadem
consisteret, rem quoque eandem existimare

57. **P**roinde que scripsit Martianus in L. 13. ff. de
Pignoriibus: Super pignori obligato que postea nas
cuntur, tenentur: Sed et si prioribus capitibus dege
rentibus totus grex fuerit renovatus, pignori tenentur.

58. **V**nde in taberna, et omnibus venalibus, futura
venire, etiam si non exprimantur, quia per subroga
tionem in priorum locum succedunt, et eadem exis
timantur, contra Socinum, qui obligationem, vel
hypothecam mercium distinguere conatur ab obli
gatione tabernae, probant communiter auto
res nostri, ut testantur Merlinus, de Pignoriibus lib.

1. tit. 1. q. 45. n. 26. et 27. Paris de credito cap. 4

queris s. n. 168. 169. et 170. Parisius, de Saluans
interdicto, inspect. 3. cap. 2. n. 177.

59. **D**ummodo fiat earum rerum subrogatio per
ipsum debitorem, vel ex eius ordine, Nec sufficit per
eius heredem, nisi fuerit explorato negotium a
defuncto captum. Paris de credito dict. cap. 4 queris
s. n. 170. Farina. in additionibus ad lib. 2. variorum re
solution. Conarruina cap. 9. n. 17. ubi plures laudat,
et probat Paulus in L. 29. ff. de Pignoriibus. et deue

runt glossa, et Bartolus in l. cum tabernam 34. ff.

de Pignoriis.

60. Itaque manet taberna, et bona in ea successive
illata a debitorum communis, quae propria eius sunt
hypotheca creditorum subiecta, tum ex vi subre-
ptionis, tum ex clausula expressa in hoc casu, in
qua bona presentia et futura obligata sunt, quae
quotidie inseri solet cautionibus, ut dixit Iustus in
l. et quae nondum 13. §. 1. in fin. ff. de Pignoriis.

61. Inspiciendum igitur est cuius sit potior causa
in hoc concursu, et ad decisionem expendenda sunt
bona, et credita, de quibus omnibus separatum age-
mus.

DE Mercibus in taberna relictis,
et repositis, et in ea extantibus.

S, I,

62. In his bonis praeferos Genueses, in dubium ve-
latur, quia semper eorum dominium retinuerunt
et institori vendendas consignarunt. Unde eorum
vindictis competit quae omnes creditores excludit, ut
probat Imperator in l. eos 9. C. qui potiores

illi verbi: Cos, qui acceperunt pignora, cum in rem
actionem habeant, omnibus privilegijs, quae persona-
libus actionibus competunt praeferi constat. *l. ubi
adhuc 29. l. In rebus 30. C. de Jure datium.*

63. **P**robat etiam Ulpianus in *l. si ventu 34. §. In bonis
ff. de Privileg. creditor. illi.* Si tamen numm² extant.
Vindicari eos posse puto a depositarijs et futurum
eum qui vindicat, ante privilegia.

64. **E**t magis ad rem nostram scilicet Ulpianus
in *l. Procuratorij 5. §. sed si ff. de Tributaria actione,*
ubi ita scripsit: sed si dedi mercem meam vendens-
dam, et estat: Videmus ne iniquum sit in tribu-
tum me vocari. Et si quidem in creditum ei abiit,
tributus locum habebit. Enim vero si non abiit, quia
res venditae non aliter desinunt esse meae quam si
vendidero, nisi ex soluto, vel fideiussore dato, vel
aliter satisfacto, dicendum erit vindicari me posse
l. Deposum 38. l. in rebus 52. ff. de Pecunio.

65. **C**reditorum enim ius habent in bonis communis
debitoris, non in alieni. *l. 1. §. 1. ff. de Pignoris. l. que
praedium. C. si res aliena pignori data sit.* Et ideo
dominus a quocumque concursu ea vindicat, secus
si omnino possessus creditoribus. *l. Ad Dium Pioris.*

11.

S. si super rebus ff. de u. indicata. Et iure Castellie L. 11.
tit. 14. p. 5. Vbi Fleamosilla. Anton. Gomez tom. 2.

Variar. resolution. cap. 2. de Empt. et vendit. n. 23.

Flores Diaz de Mena Variar. resolution. q. 6. n. 14. La

rimine Salpaderus in Laberynth. p. 1. cap. 8. a n. 38. et

Cap. 11. n. 110. et 2. p. cap. 24. n. 14. cum multitudine

clon. autorum ab eo citata, quibus addendus Alonzo

de Privileg. Creditor. rep. A. 1. ampliat. 12 n. 1.

66. **S**ed si merces ab ipsis Genuensibus venditae
fuerint suo iustitru, etiam si extarent, eam prelat
honem non habuerit, nisi de pignore earum sibi
caruissent, vel dominium retinuerint; quia tunc po-
test in quaerendis debitor suos anteriores creditores
preiudicare, etiam ratione dotis, et in limine trans-
lationis venditor legem quam velit exprimere, ut
probat Anton. Faber in Cod. lib. 8. tit. 8. qui Potiores

def. de Fontanella de pactis nuptialib. clausula. 2. gloss.

2 p. 8. an. 10. usque ad fin. et part. 9. an. 18.
et latius Merlinus de pignore. lib. 4. tit. 1. quest.

41. plures referentes ~~referentes~~; quibus adde Farinam

in addit. ad Couara. lib. 1. Variar. resolut. cap. 7.

n. 53. et Barbosam in L. 1. C. de actionib. empti.

plures de more referens, et c. quibus dominium

et consequenter omnibus anterioribus prælationem se
muenes sibi retinere, et conservare.

De Pretio mercium extante.

§. II,

67. Ex antecedenti propositione inferri posse videtur
hæc consequentiâ: Exo etiam in pecunia ex venditione
mercium accepta, et nunc extante in ipsa taberna
vel domo instituti, præferendi erunt Pennenses, quia
etiam eius dominium ei quaeritur, vel exhibitione
saltem potuerunt suam facere pecuniam, et Paulus
scripsit in l. Si ego 24. ff. De negot. gest.

68. Sed verus est non esse præferendos, nec vindica
tione agere posse, quia hoc pretium ita ab institute
recipitur; ut eo uti possit quo casu mutuum contracti
tur, vel in eum contractum transferatur, et consequen
ter nummi instituti sunt et dominium eorum
ad Pennenses non transit, ut probat amicus diserte
Ulpianus in l. Si quis 4. ff. de reb. creditis. in illis ver
bis: Nam et qui rem vendendam accepit, ut precis
utatur periculum suo rem habebit. iuxta distinctionem
ipsius Ulpiani in l. Rogasti 11. ff. eod. tit. de reb.

credit. Rogasti me, ut tibi pecuniam crederem, ego cum non haberem lancem tibi dedit, vel massam auri ut eam venderes, et nummis uteretur: Si vendidisset, puta mutuam pecuniam factam.

69. Facta autem mutua dominium in instituto transfertur, et non in dominos mercedum nam statim ut que pecuniam institutor tenet, animo incipit possidere, ut ipse Ulpianus scripsit in L. Ceteri conductio 9. §. ff. De reb. credit. in illis verbis: Animo enim cepit possidere.

70. Quamvis enim repulsa anima solo dominium aut possessio non incipiat, ut concordat Ulpianus in L. 3. §. In amittenda 6. et Paulus in L. quem admodum 3. ff. De acquiren. posses. fatentur; habet tamen repulsa limitationem, Nam ut docet Justinianus, etiam sine traditione videtur nuda voluntas domini, sufficit ad rem transferendam; Vt si rem, quam tibi aliquis commodauerit, aut locauerit, aut apud te deposuerit, postea aut vendiderit tibi, aut donauerit, aut dotis nomine dederit; quoniam enim ex ea causa tibi eam non tradiderit, eo enim ipso quod patitur tuam esse, statim tibi adquisita proprietate, per inde ac si es nomine tibi tradita esset §. Interdum 44. Institut. de rer. dimissione.

21. Itaque duplici ex causa dominium est institutoris pre-
teritij mercium et non Ienuensium. Prima, quia cum
nummi recipiant functionem in genere suo, sem-
per presumitur eius dominium in accipientem trans-
latum tantumdem reddituum ex rei natura. Cas-
tills tom. 3. Controversas. Cap. 16. n. 32. Saxea decis. 14
an. 23. tom. 1.

22. Secunda, quia hoc casu expresse fuit con-
uentum ut retineret pecuniam, et in fine cuius
libet triennij redderet rationem, et lucri quintam
partem sibi institutori reseruaret; quod satis ex-
plicatur cum pretio mercium, et nummi uti
posse, et dominium ei quæri, iuxta eundem Ul-
pianum in L. Certe conductio 9. §. fin ff. Si certus pe-
tatur, in illis verbis: Deposui apud te decem, postea
permisi tibi uti. Rexua, et Proculus, etiam ante
quam mouerantur condicere, quasi mutua tibi hæc
posse, aunt, et est verum, ut et Marcellus videtur.

23. Quod enim scripsit idem Ulpianus in L. Quod
si ad initio 10. ff. eod. tit. Si cert. petatur et in L. 1.
§. Si pecunia 34 ff. depositi. Ut si pecunia apud te
deposita sit, ita ut si voluisses uterari, quia de
positum est principalis contractus, et translatio
in mutuum fit sub conditione Si voluisses, que

ita

ita demum impletur si voluntas significata ab
 quo extero signo, saltem eam mouendo non a litere
 a priori contractu credi videtur, ut satis ab Ulpiano illis
 verbis declaratur: Creditam non esse, antequam mota sit.
quia debitum iure non est certum. Ut autem certum sit,
 requiritur ut moueatur. In pura vero conuentione uten-
 di siue ab initio, siue ex post facto paciscatur antequam
 mota sit, dominium illius transferitur. Cuius Vera notitia
 conclusio est, scilicet, non esse praeforandos in pretio
 mercium extante, fidei iurantes quia pecunia
 absit in creditum, et dominium illius institutum est
 et illius heredem.

24. Sed obijciunt aliqui nobis textum eiusdem
 Ulpiani in l. Si ventri 24. §. In bonis ff. de Privileg.
 Creditor. in illius verbis: Si tamen nummi extant,
 vindicari eos posse puto a depositariis, et futurum
 eum qui vindicat ante Privilegia. Inquirunt enim
 in eo legi paragrapho, Ulpianum loqui de deposito
 irregulari, in quo ita apud mensurarium nummi
 deponuntur, ut non iidem, sed tantundem eiusdem
 generis reddatur. Et hanc sententiam esse commu-
 nem iuxta ius commune affirmat Castillo tom. 3.
 Controuers. cap. 16. n. 12. tamque tenetur Florimilla

tom. 1. ad L. 9. tit. 3. p. 5. n. 3. Gaito de credito, in appendice
cap. 4. n. 26. Salgadus in Labyrinth. p. 1. cap. 11. n. 22.
Pater Molina tom. 2. de Justit. et iur. tract. 2. dis-
put. 526. n. 6. in fine, Filiucius question. moral. to.
2. tract. 34. q. 11. n. 20. in fine

25. Existens tamen contrarium esse verius, et Olpianum in hoc Versiculo in quo de pecunia extante agit, de vero deposito et regulari tractare, quod dominium nummorum in deponente conservat, et in mutui contractum non transfert. Idque, toto paragrapho inspecto, probat. In primis enim agit Olpianus de deposito tam improprio, quam vero: Sed in quo pecunia in sacculis designata non invenitur, et in hoc ait, tam deponentem vere (cuius pecunia, vel casu, vel culpa amissa est) quam deponentem irregulariter, in bonis Menularij Vendendis, potiores esse ceteris creditoribus post privilegia; quia uterque fidem publicam sequitur custodiae causa, siue eandem, siue tantumdem recepturus, pecuniam deponit eandem in vero deposito si extat. Tantumdem si non extat, vel est improprium depositum. Et ita, inquit in primo versiculo: In bonis Menularij Vendendis, post privilegia, potiores eorum cau-

24

sam esse placuit, quae pecunias apud mensam, fidem pu-
blicam sequuti, deposuerunt.

56. **P**ergit in sequenti versiculo, et aduertit regulam
privilegij prelationis limitari in eis, qui usuras à
mensularijs accipiunt. Hi enim a caeteris credito-
ribus non separantur, quia non custodiae causa, sed
compendij deponunt, et quae alijs deponentibus ad
custodiam, fides publica tribuit privilegia; hi cum
proprio lucro, quod ambiunt, compensant, et inibus
depositi renuntiare videntur, ut ait idem Ulpianus
in L. si hominem C. S. quod res ff. de depositi illius. Dum
modo eorum, qui vel postea usuras acceperunt, ratio
non habetur, quasi renuntiauerint deposito. Causa
ual. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 31. n. 16. Dummodo ta-
men usura non tantum sint conuenta, sed exactae.
Castillo lib. 3. Controvers. cap. 16. n. 66. Et quomodo
is contractus sit licitus, tractat Josephus Ramonius
cons. 40 per totum. Et Patex Sibelinus, de usuris lib.
6. de usuris. Lugdunensis per totum et maxime
cap. 5.

57. **U**lpianus igitur, regula, quam in primis ver-
siculo docuerat adiecit limitationem his verbis: Sed
enim qui depositis nummis usurae à mensularijs

acceperunt, a ceteris creditoribus non separantur, et
merito: Aliud est enim credere, aliud deponere.

28. Tandem cum his verbis: Aliud enim est credere
aliud deponere, arripit in ultimis versibus tan-
tam davi differentiam inter depositum et mutuum,
ut si nummi extant, a deponente vindicari possint.
Id que intelligo, siue in sacculis obsignatis persue-
rent, siue es ruptis, vel apertis, vel laceratis aliqui
extant, alij amissi sint, et pro illis qui extant, com-
petit vindicatio; pro ceteris depositis, et furti actio.
Utrum autem loqui de vero deposito necessario
latendum est.

29. Primo, quia irregulare depositum in creditum
abiit, et non potest proprie dici de eo. Aliud esse de-
ponere aliud credere cum etiam in creditum trans-
fundatur, et notissimos terminos depositi excedere
dixerit Papinianus in l. Lucius 24. ff. depositi; et
ita non est omnino aliud credere.

30. Secundo, quia si de deposito irregulari Ulpia-
nus in hoc versibus loqueretur, sibi irrefragabili-
ter obstat in l. Procuratoris s. s. Si dedi ff. de tri-
butis, action. et in l. Si quis 4. et in l. Ceteri condicis.
9. l. Popasti 11. ff. de reb. credit. ubi illam distinctio-

nam amplectitur, ut vindicari possit res vel pecunia dum
dominium non est translatum; non vero si in creditum
iexit.

31. Tertio, quatenus lato in mutuum depositis, asserere
nummos, vel aliam rem vindicari posse, contra
iuris esset rationem, ut plures in libro Iuris pau-
dentiae nostrae repetitum est, et indubitanter regnat
transfere eorum dominium in accipientem, et proxi-
mo domino, qui iam dominus non est competere vindi-
cationem. Probat mihi diserte Papinianus in l. 8. ff.
Depositum, ubi loquens de prelatione concessa deponentibus
apud mensurarios ait: Quod privilegium exerceatur
non in ea tantum quantitate, quae in bonis asper-
tarij ex pecunia deposita reperta est, sed in omni-
bis fraudatorijs facultatibus. Modos it. Privilegium
exerceatur in pecunia deposita extante. Ergo non
competit vindicatio, quia non privilegium, sed Do-
minium competit. Item: Praelatio concessa deponen-
tibus communis est, in qua non spectatur ordo,
sed omnes simul admittendi sunt, ut docuit
Ulpianus in l. 1. in fine ff. Depositum. Carbenal.
tom. 2. tit. 3. disput. 31. n. 2. et 3. Ergo in pecunia
extante depositi irregulari non praefertur is qui
eam deposuit.

32. Est etiam ad hanc nostram rem Aegans, et in sig-
nificatio Alfem locus in l. In navem Saufeij 31. ff. Locati.
cuius haec sunt verba: In navem Saufeij cum com-
plures fumentum confunderent. Saufeius unus
ex his fumentum reddiderat de communibus, et
navis perierat. Quaesitum est an ceteri pro sua parte
fumenti cum navata agere possint in rebus
actione? Respondit rerum locatarum duo genera
esse, ut aut idem redderetur, sicut cum vestimenta
fultora curanda locarentur, aut eiusdem generis red-
deretur, veluti cum argentum pusillatum fabro
daretur ut vasa fierent, aut aurum, ut annulli.
Ex superioribus causa rem domini manere, ex poste-
riori in creditum esse. Idem iuris esse in deposito.
Nam si quis pecuniam numeratam deposui-
set ut neque clusam, neque obsignatam traderet
sed ad numeraret, nihil aliud enim debere apud
quem deposita esset, nisi tantumdem pecuniae
solvere. Secundum quae videtur tritium factum
Saufeij, et recte datum. Quod si separatim tra-
buitur, aut perierit, aut in alia culpa clusum
unius cuiusque tritium fuerit, ita ut innotescere
posset quid cuiusque esset, non potuisse nos permuta-
tionem facere, sed tamen posse cum cuius fuerit

titium quod nauta soluisset vindicare, et ideo se im-
 probare actionem oneris aversi. Quia siue eius generis
 essent merces que nautae traderentur, ut continuus eius
 fierent, et mercator in creditum esset, non videretur
 onus esse aversum, quippe quod nauta finisset, siue ea
 dem res que tradita esset reddi deberet, sicut esse ac-
 tionem locatori, et ideo supervacuum esse iudicium one-
 ris aversi.

83. Ab his omnibus iuris rationibus Ulpianum de-
 flexisse in nostros verius, per quam absurdum
 est; et ideo de vero deposito intelligendum esse
 et eum qui pecuniam deposuit, ut tantundem reci-
 peret, etiam si nummi essent non posse eos vindi-
 care, probant Cuiacius lib. 9. quaestio. Papirian. in
 dict. l. quod primum legum 8. ff. Depositi. tom. 4. Peque-
 decis. 38. per totam et maxime n. 12. et 13. Fonta-
 nella de Pactis nuptialibus. tom. 2. claus. 5. gloss. 3. p.
 n. 12. Vbi ait Flores Diaz de Mena non intelle-
 xisse Pequeam. Casual de Iudic. tom. 2. lib. 1.
 tit. 3. disput. 32. n. 4. et 5. quibus ego libenter cal-
 culum adijcio.

84. Confert etiam id, quod dicitur solet in legibus
 Partitarum Alphonsi Regis Castellae, regulari-
 ter ea hancibi, quae iure communi consonant, et in
 UVA. BHSC

§ 9. tit. 3. p. 5. quae de nostra quaestione agit expressum est,
posse vindicari nummos extantes ab eo, qui deposito
vero et regulari custodiendos, eosdem quae nummos
restituendos, tradidit, quae dispositione satis de
claratur, locum non habere in deposito irregulari.

85. **E**t licet Plonius Aposta de Primitiv. Creditor.
regul. 1. ampliat 12. num. 8. contendat, hoc de-
duci argumento a contrario sensu, cui locus
non est, si resultat correctio legum, iuxta l.
Conventiula 15. C. de Episcop. et Clero ut resul-
taret in nostro casu correctio text. in d. 5. In
bonis: at ex his quae dicta sunt, implacabi-
liter probatum existimo, nullo modo
de deposito irregulari intelligendum
sed de regulari et vero, in quo pecunia
dominium semper retinetur a deponente,
nec a aliquo tenus ad depositarium transit,
et consequenter nulla ex hoc a contrario
sensu argumento resultat correctio, nec absur-
dum, et remanet firma conclusio in nos-
tra causa Peruenisse fratres in Mexicum
preb. nulla possint uti prolatione.

M 88

De Privilegijs deponentium apud mensurarios

§, III,

36. **E**sto quod iure domini nullam in pretio mex
cum habeant Peruenies prerogatiua videndum
est, an ex iure privilegii possit eis competere?

Et preferendos eos ut probari possit, argumentum

ita compono. Sunt Creditores privilegii ad eos

caeteris potiores, ut etiam hypothecarij antiquioribus

anteponantur: at qui deponentes apud mensuram

publicam, privilegii omnibus preferuntur: Ergo

etiam in nostro casu. alijs creditoribus potiores

sunt.

37. **M**inor propositio probatur ab Obsians in l.

si hominem d. d. Quoties ff. Depositi, in illis verbis:

Et ante privilegia ipsorum si bona venerint, deposita

riorum ratio habetur. Depositariozum, inquit, hoc

est eorum, qui depositas pecunias habuerunt de

positariozum, id est, deponentium in iura locu

tionem Castellan. de Iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3.

disp. 32. num. 8.

78. **M**arior vero probatur ex eodem Ulpiano in l. Et
si quis 14. §. 1. et §. 2. et ex Marciano in l. Impen-
sae funeas. 45. ff. de Religiosis et Sumptib. funea-
ris Verbis: Impensae funeas semper ex hereditate
deducit quae etiam omne creditum solet precedere
cum bona solvendo non sunt. Creditum intelligitur
oportet etiam hypothecarium, ut docet noster Prae-
ceptor Petrus in l. Privilegia 16. nu. 25. ff. de Pri-
vileg. Creditor. cuius repetitio inserta est in §. que-
dam actiones 2. Instit. de actionib. fol. mihi 134

79. **P**robatur etiam ex mutuate ad rem reficien-
dam, qui ceteris omnibus anterioribus potior est, quia
huius pecunia salvanda fecit totius pignori cau-
sam, ut ipse Ulpianus docet in l. Interdum 5. l. Flu-
ius 6. ff. qui potiores

80. **I**dem in Dote, cuius ratione mulier praesertim
omnibus hypothecariis creditoribus antiquioribus,
iuxta constitutionem Justinianam in l. Assidui
12. C. qui potiores, ibi: Hoc summa in omnem colligen-
tes sancimus ex stipulatu ad dotem quam mulie-
ribus iam pro dote instituenda dedimus, cui quae etiam
tacitam donavimus in esse hypothecam potiora iu-
ra contra omnes habere mariti Creditores, licet

antecedentes sint temporis privilegij vallati.

91. Illa autem verba: Contra omnes mariti² credi-
tores, an de tacitis tantum hypothecis, an etiam
de expressis loquantur, questionis est? In qua
adest inter Bulgarum negantem, et Martinum
audentem dissidium, de quo brevitex et eleganter
Gothofredus in Authent. de Privilegijs dotis §.
qua^o i^oitur, siue Nouell. 109. Cap. 2. litter. P.
obtinuit apud nos, ut siut hypotheca a sepe
est tacita, sit prelatio etiam aduersus solos cre-
ditores tacite hypothecae, et non conuentionali
siue expressae, probat late Antonius Richardus in
l. Privilegium 16. nu. 14. et 15. ff. de Privileg.
creditor. quod sufficit ut sit vera illa maior² pro-
positio, Sunt creditores privilegiazij qui etiam
hypothecarijs preferuntur. Cum mulier non ex
hypotheca, sed ex privilegio habeat preroga-
tiam et anterioribus tacitis preferatur. Richard.
in l. Privilegia 16. ff. de Privileg. Creditor. nu. 15.
in fine

92. Manere igitur videtur argumentum obie-
tum ex maiore et minori² propositione probatum,
Sed facile, nisi fallor, exit solutio dummodo sup.

ponamus aliqua esse maiora privilegia et quae
per anthonomasiam privilegia possunt appe-
llari, ut sunt haec tria, de quibus meminimus
Funeraria, dotis, et mutui ad rei refectionem.

Tantam enim vim habent ut etiam anteriores
hypothecas vincant, ut explicuimus, quod sin-
gulare est. Alia vero sunt minora privilegia
quae valde minorem pre-rogativam habent.

Tres priores deponentibus praeferuntur: Deponen-
tes vero caeteris omnibus privilegiijs creditoru-
bus personales Dumtaxat actiones habentibus,
potiores sunt: hypothecis tamen cedunt. Cuius
uol. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 31. nu. 8.

93. At qua ita utrumque dixit Ulpianus, depo-
nentes apud mensam publicam esse ante pri-
uilegia in l. si hominem. d. & quoties ff. Depositi; et
esse post privilegia in l. si ventus. d. & In bonis
de Privileg. Creditor. Et verum est esse deponentes
apud mensurarium post privilegia maiora
et ante privilegia minora, ne sibi obstare, vel
sui in memorem Ulpianum dicamus, quod in
libro nostro non admittimus, et maxime ubi
tam facili conuictio est, quam probant, Petr.

Barbosa in L. Sium detem. 23. §. fin. n. 34. ff. soluto
Matrimon. Sequora decr. 38. n. 12. Richard. in L.
Prinlega 16. n. 42. ff. de Prinleg. creditor. qua
inserta est in §. quaedam actiones 20 Instit. de ac-
tionibus fol. mibi 184. Aosta de Prinleg. cre-
ditor. regul. 4. ampliat. 1. et 2. n. 8. Cum igitur
 illa minor propositis: ut quis deponentes apud
 mensam publicam privilegij omnibus prefe-
 rantur, vera non sit, funditus omnino vit cor-
 harium argumentum.

24. **S**ecundo etiam dissolvitur, quia prelatio-
 natis deponentium apud argentarios, duplex ha-
 bet fundamentum in Cristi. Primum ex Ul-
prano in L. si ventur 24. §. In bonis ff. de Prin-
leg. creditor. nempe, quia fidem publicam sequenti
pecunias deponunt. Secundum ex Papiniano in
L. 3. ff. Depositi, quia propterea necessarium usum ar-
gentariorum ex utilitate publica receptum est.

25. **R**equirit igitur privilegium, ut mensa publica
 sit qua fit depositum, et apud argentarium pu-
 blicum illam negotiationem exercentem; et consequen-
 ter in privati depositis inter privatos, locus pre-
 lationis non est, et ita probant, Pet. Barbosa in L.

Si cum dotem 23. §. fin. n. 33. ad mecium ff. solut.
matrimon. Pater Molina, de Just. et iur. tom. 2.
disp. 526. n. 6. circa finem Filicinus quest. moral.
tom. 2. tract. 34. q. 11. n.

96. Iure vasa Castella, etiam in depositis privatis con-
ceditur haec praerogativa, iuxta l. 9. tit. 3. p. 5. Et
apud nos in Regno Valentia idem constitutum est
in foro 30. de Deposito, in illis verbis: Expressement
si a satisfet a aquells qui auram feta comanda de
aver, v; de altres coses ans que si a satisfet als al
tres crehedors. Id est: Prims satisfaciendum est his
qui pecunia, vel aliarum rerum depositum fecerunt,
antequam satisfat alijs creditoribus.

97. Hoc amplius privilegium legibus nostris depo-
sitis condonatur, ut habeant in omnibus bo-
nis depositarum tautam legalem hypothecam,
ac si adiecta esset a contrahentibus in conventionem
foro 26. de Deposito. Quomodo admodum iure communi
privilegium praetorium exercetur in omnibus
fundatorum facultatibus, ut inquit Papinianus in l.
Quod privilegium 3. ff. Depositi, imo expressam danti
hypothecam reputatur in depositis mensae pu-
blice cuiuslibet mercatorum, dicitur potest, cum non

libere admitti possent argentarij ad tenuissima
 di mensa publica exercituum, quam si idonea
 curia de solvendis pecunijs ab eis recipiendis
 et satisfaciendis creditoribus curissent, ut cons-
 tituit Petrus Primus ex nostris Valentini in
 Curij, anni 1283. foro unico, de Securitate in ex-
 tra uagante fol. 4.

98. **D**atur etiam Hypoteca tacita constitutione
 2. de depositis in Cathalonia, quae haec continet
 verba: Ordenam e statum que els bens de capum
 cambiadon si en obligats tacitament alius crehe-
 dors, e que valla arxi com si ab carta fossen es-
 pecialment, o generalment obligats. Id est: Ordina-
 mus et Statuimus, quod bona cuius que nummu-
 larij sunt tacite obligata suis creditoribus, et
 valeat perinde ac si cum instrumentis publicis essent
 Specialiter, vel generaliter obligata

99. In nostris Valentiae foris illud expressum nota-
 bam ut deponentes ita legali hypotheca potian-
 tur, ut non ex curis que depositi tempore praes-
 tationem interesse habeant, sed omnes simul ad
 concursum nulla temporis distinctione conside-
 rata admittendi sint, et pro rata creditu

quantitas ad iudicanda, si bona communis de
bitoris non sufficiant iuxta forum 30 de Deposito
quod eodem respectu privilegij prelationis ob-
servandum dixit Ulpianus in l. 1. infra. De
posito

100. **S**ed in hoc aequali concursu a foris nostris
deposito distinguendum existimarem. Aliud
enim in depositis factis inter privatos; aliud in
eis, qui publicam tabernam, vel aliam publicam
negotiationem aut mercaturam exercent consti-
tuendum esse mihi suadet. Inter privatos enim
non potest obligatio aut hypotheca contrahi,
nisi ab eo die, quo de contractu depositi conve-
nit; et ideo meo videtur nulla adesse ratio, pro-
pter quam recedendum sit a regula generalis
in creditoribus hypothecarij stabilita, ut qui
prior sit tempore, prior sit iure Cap. Quis prior
54. de Regul. iur. in 6. l. quoties. 29. ff. de Regul.
iur. l. 2. l. qui balneum 9. ff. qui potiores l. si
fundum 4. l. Divasit temporibus 3. C. eod. titul. qui
bus adde Pichardum in l. Privilegia 16 an. 59.
ff. de Privileg. Creditor. Acosta in praefat. ad
regul. 3. n. 1.

101. **I**n **A**mmularijs vers et alijs, qui tabernam
 venalem, vel publicam negotiationem exerceant, idem
 aequaliter admittendos deponentes in **C**oncursum
 licet habeant ex nostris fori tacitam legalem
 hypothecam existimo, quia ab eo die, quo
 mensa, vel negotiatio publica paratur, ante
 vigentur omnibus futuris deponentibus et nego-
 tiatoribus in distincte se cum hypotheca obli-
 gasse argentarium, et consequenter non tempus
 curusque contractus, depositi incipiendum,
 sed illa antecedens generalis et indistincta
 obligatio, quae omnibus creditoribus, sine
 deponentibus, commune et eiusdem diei et horae
 ius hypothecae quaerit; quem admodum de
 tutore et Curatore docet **T**riphonius in **L. tres**
tutores ss. ff. de administrat. tutor. L. Cum
oportet C. in fine C. de bonis, qualibetis. Et in tex-
 minis nostris **S**copurolius allegat. 16. num. 121
Carlenatus tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 31. n. 2.

Semper enim quocumque tempore fiat contractus
 retrahitur ad tempus accepti officij. **P**atrian.
 tom. 5. disceptat. cap. 935. n. 5. 22. 23. 24. et 25.

In primarijs vero depositis non est extremum
 OVA. BHSC

28. seu magis, ad quod possit fieri restructio, vel recipere
quo ad omnes equalitas.

102. Sed aduertendum est, iuxta communem hunc
communem et equalem in argentarij bonis con-
cursum, tres habere declarationes siue limitatio-
nes.

103. **P**rima, si duas habuit nummularius vel
mercator negotiationes et in earum qualibet
separatas et diuersos creditores, tunc enim
respectu cuiuslibet preferendi sunt credito-
res unius, creditoribus alterius, idque de-
recte probat Ulpianus in l. Procuratoris §.

§ si plures 15 ff. de tributis. action. ex illa ratione:

quia unusquisque eorum mereri magis, quam de-
bitori credidit. facit Rogurol. allegat. n. n. 149.

104. **S**ecunda. Si quis habeat duas tabernas
separatas licet eiusdem negotiationis, ratione
illa: Ne ex alterius re vel merce alij indemnes
fiant, alij damnum sentiant, ut idem Ulpia-
nus scripsit in dicta l. §. §. Sed si duas 16 ff. de
Tributis. act. =

105. **E**x his duobus principijs, siue reprobis li-
mitationibus, deducebam decisionem questionis
illius, in qua dubitabatur, qui creditor in

bonis nostrae Valentiniæ Urbis præferendi essent, siue quibus prius satisfaciendum; deponentes pecunias in tabula nummularia illius, an creditores, in quorum fauorem annui census formati sunt? Hæc enim disputatio in rebus gubernij se incidenter obtulit: Affirmaban enim licet omnia bona omnibus sint obligata, tamen in bonis, et pecunijs tabulae siue mensae vel ad eam destinatis præferendos deponentes, in destinatis ad censuum solutionem, domini: ne alij in damno essent, alij inidempnes fierent; qui alij magis mensae siue tabulae credidissent; alij ad alia bona quæ ad solutionem pensionum annuorum, et redemptionem in suis casibus proprietatum respexissent. Omnes enim utriusque generis, ut diximus, iuxta nostras municipali Hypotecarij sunt. Et quidem creditores tabulae, saltem ab eo die, quo illa fuit censuata, et arcentariorum mensae in totum extinctæ iuxta forum 97. anni 1575. fol. 14. et 15. quo fuit reuocatus forus Petri Primi in extranagante foris vnice de securitate fol. 4. et vniuersum commentum ad Urbis tabulam traslatum. Cæteri

veris creditorum censum a tempore cuiuslibet
obligationis. siue instrumenti, nisi facta
fuerint cum pacto succedendi in anteriorum
censum qui ex eis pecunijs fuissent redem-
pti iuxta notariam praxim nostram, et titu-
lum C. De his, qui in priorum creditorum lo-
cum succedunt. Sed quia diuersae sunt negotia-
tiones, quilibet creditor iuxta genus suum, in
vna quaque negotiatione praefendus est, ad si-
militudinem fiscalium stationum, quae credi-
tores vnius cum alijs non confundit l. 1. C. de
compensationib. Et in republica in certis casibus
Ioumense statuit Alexander Imperator in
l. In ea 3. C. de compensationib. et conducunt
etiam ad eandem questionem, sequentis limi-
tationis doctrinae.

106. Tertia reuera, limitatio est. Si sint credito-
res in diuersis provincijs, nam in bonis cuius
que provinciae praefendi erunt hi, qui in ea
contraxerunt, quasi bonis illius territorij ma-
gis quam alijs crediderint. argum. dicit. S. Si
plures 15. dicit. l. 5. de Tributis. Nam licet in
hoc questione auctores nostri, ut solent, diuisi
sint; Cumanus etenim, et Fulgosius, negant,

quos rursus defendit Mantica de contractib. 2o.
 1. lib. 11. tit. Paulus autem, et Angelus quibus
 quos sequuntur, et efficaciter tutantur Statuta de
 Mercatoribus tit. de Secretariis p. ultim. ex n. 25. et
 Scaccia de Commercio §. 6. gloss. 1. n. 93. **U**ltim
 Salgadus in Labyrinth. 2. p. cap. 12. n. fin. dis-
 cussa pro utraque parte questione, asserit in
 praxi receptam esse sententiam Pauli et Ange-
 li, prelationem in bonis cuiusque provincie,
 vel Regni creditoribus illius tribuenti, licet
 in punto iuris contrariam veriorum existimet.
 Sed hoc exacte examinare et decidere, non est in-
 tituti nostri, probabili tamen sententiam
 de iure esse veriorum. Nam licet res alienum
 unumquemque respiciat patrimonium nec ad unam
 vel alteram Regnum restringatur, ut scripsit
 Ulpianus in l. si fideicommissum §. 5. Fracta
 tum ff. de Iudic. non tamen haec regula co-
 llit prelationem cuiusque provincie, quasi
 Creditores cuiusque respective bonis in una qua-
 que existentibus principaliter, magis quam
 alijs crediderint. arguuntur textus in l. Pro-
 curatoris §. 5. Si plures l. 5. ff. de Tributaria. Et

32
lege Castellae ita constitutum est. Si enim haec regula generaliter perpetua esset nec locum habere possent limitationes. Quam de Diversis tabernis vel negotiationibus loquentes, ut diximus.

10). **D**ifferentia enim illa, quam auctores contrarie sententiae constituunt de tributaria actione ab alijs quam refert Salpachus dicit 2. p. cap. 12. n. 10. mihi non probatur quia non reddidit Orlanus eam rationem; Sed illam ne ex alterius re vel merce alij indemnes fiant alij damnum sentiant. quae recte ad creditores diversarum provinciarum accommodantur et hoc modo verum exit habere creditores cuiusque provinciae uniuersum praesentium communis debitoris obligatum; Sed ita ut creditores cuiusque provinciae in bonis in ea satis preferantur, quia ea fuit contractuum praecipua mens; et post illos, admittantur etiam alterius provinciae creditores, quo cessat inconueniens expressum pro alia sententia apud Salpachum n. 12. ne alij creditores unius provinciae, exstantibus bonis, in alia, suo credito frustrarentur. Non enim nos negamus con-

cursum, neque uniuscuiusque facultatem obli-
 gationem aut hypothecam sed gradum an-
 tiquitatis, quo alter alterius in suis provinciis
 sit prior, et in alijs posterior. Et facit idem
 Ulpianus in dict. l. 50. d. Fractatum ff. de Iudic.

Ubi licet nomen aeri alienum nihil facere quo
 ad exceptionem fore dowerit, limitat regulam
 duobus modis; nempe si testator voluerit præ-
 stare fideicommissum, ubi petitur. Tunc enim non
 poterit illa præscriptione uti ut petatur, ubi bo-
 norum maiora pars adsit; nec pariter si patris
 numerum sit a limentis. Namque præstandi desti-
 natum, vel tributis, vel alijs in excusabilibus
 oneribus. Namque enim illa peti poterunt. Ita pa-
 riter dicimus, ubi bona exigenda sunt. Scilicet
 in provincia contractus, illa præcipue a contra-
 hentibus sine obligata, ut præferantur in exac-
 tione et prærogativa gradus, et alia subsidarie
 et post alterius provincie debitores, ut sit in di-
 versis provincijs, quod in diversis temporibus
 l. Diversi d. C. Cuius potiores.

108. Sed cum in nostro casu, nec in aliqua harum
 limitationum versemur, si quidem non ducatur

18.
tabernae sunt, sed una eiusdem negotiorum et
bona in eodem Regno existentia, et nihil de
quibus municipalibus constitutum sit speciale
in hac materia, sequitur ius commune obser-
uandum iuxta quod nullum praelationis pri-
vilegium in precis suarum mercium extante,
competit Tenuensibus, ut probatum manet.

De Hypotheca Dotis, Tutelae, et Administrationis

S, IV,

109. In mercibus igitur extantibus, ex his quae a
Tenuensibus missae fuerunt, praeferendi sunt ipsi
tanquam domini, caeteris omnibus creditoribus.
In precis illarum etiam extante nullis, quae duae
propositiones nisi fallor, exacte, et efficaciter pro-
batae sunt.

Videamus nunc, quem gradum constituamus
potioritatis Hypothecae Tenuensium cum Hy-
potheca Dotis, et Hypotheca Tutelae, minoribus
ex utraq. causa competentibus. faciunt enim pro-
potioritate Tenuensium tria fundamenta
quibus

Primum fundamentum.

110. Quia debitor communij tabernae administrator fuit, siue institutor aut praepositus, et dum bona, vel mercium praedia in alios usus conuertit et non rectam, reddit suae vindicationis rationem, et sic et praedia versatur: at qui in bonis praedictis vel suis, ad exoneraendam primo loco defuncti conscientiam creditorum ex causa, eius praelationis habet; ergo creditores Genuenses ex ea causa potiores sunt caeteris creditoribus. Maior probatur ex verbis sententiae latae in Regia Audientia Sardiniae in prima instantia. Loquens enim de credito Fubelae minoribus competentibus, ita concipitur: Pro praedicta quantitate habent, Minores tacitam hypothecam aduersus bona eorum patris cum praelatione ad omnes alios creditores anteriores expressam hypothecam habentes, et etiam contra dotem, quae tampecuriam numeratam in haereditate dicti quondam Conelles reperitur, quam post eius

28
obitum exactam, non in emptionem prædiorum
et censum ad utilitatem minorum, sed in
proprios usus convertit. Quo casu pro liberatio-
ne animæ patris eorum, qui in administratione
dictæ curæ utitur, et prædæ se habuit, conceditur
dictis minoribus privilegium Prælationis, cum
anima sit ceteris rebus dignior.

III. Inquirunt enim Senneves, veram esse Theoricam
ut qui administravit, bona et reliqua non sol-
vit, tanquam fix et prædæ tractandus sit: sed
hoc potius suæ administratione, quam minorum
accommodandum esse cum merces omnes ab eis
missas receperit in toto, et eas, vel earum partem
in usus proprios convertisse dolose, constitit,
eo ipso, quod neque eas neque vā. Porro restituat,
aut solvit. Et saltem ex ea prælatione non
esse portiones minores, sed æquales, et æqualiter
esse in concursu admittendos, ad exonerandam
pius conscientiam defuncti ex utraque causa
adversus eos, qui ratione administrationis fix
et prædæ existimandus est, et ex consequenti ius
prælationis nancisci contra ipsos minores, na-

trone matrina dotis cum ratione administratio
 nis dote cum ea qualitate hypothecam ta
 citam a iure adquirant, iuxta ea, quae docuit
 Gratianus Disceptat. forens. tom. 5. Cap. 935. qui
 duas huius argumenti propositiones probat.

112. Ita enim inquit n. 1. in fine: Et huiusmodi
 tacita hypotheca non est inducta contra admi-
 nistratorem pro male ablati simpliciter,
 sed cum privilegio prelationis. Nam per le-
 gem hoc fuit statutum ad effectum liberandi ani-
 mam delinquentis; quae anima est dignior cure-
 tis rebus et ideo preferenda l. Sanimus C. de
 Sacrosant ecclis. Et de inde n. 33. ad medium, idem
 repetit his verbis: Ultra non obstat, quod quo-
 minus competeret tacita hypotheca: tamen non
 debet esse cum privilegio prelationis, in pre-
 iudicium dotis mulieris habentis expressam pos-
 teriorem iuxta distinctionem Cardinalis Man-
 ticae dict. lib. 11. tit. 11. n. 6. et tit 26. n. 41. quia
 verius est quod debeat esse cum privilegio prela-
 tionis. Nam sola ratio liberationis animarum
 consideratur in huiusmodi casu unde operatur

ut in talibus hypothecis dicta ratio habeatur pro ex-
pressa. Suid. cons. 141. n. 25. lib. 2. et per conse-
quens erit preferenda debitorum, cum anima sit dig-
niori cunctis rebus, et omnibus debeat anteponi.
E. Sarnanus C. de Sacrosanct. eccles.

Respondeo =

113. **P**rimo, hanc opinionem, ut pro amate abla-
tis debitorum tacita hypotheca in ceteris bonis au-
ferentibus vel fruantibus, vel in administratione bo-
norum dolose se gerentibus, non esse veram; imo con-
trariam esse communem, et receptam, ut late
probat Nogueziolus allegat. 1. Obi. nu. 46. ita
inquit: Et Doctores tenentes, quod in bonis frui-
inducatur hypotheca, loquuntur contra notoria
principia, vel intelligi debent quando res
fixata, vel per usuram quæsita extat incor-
rupta, et reperitur in eorum bonis. Si vero non
extat et agitur pro ex actione pena vel damni,
omnes creditores hypothecarii anteriores pre-
ferendi sunt, quia pro delicto nulla contra-
itur hypotheca, nisi a die sententiæ. I. si quis

C. de bonis proscriptis. Et postea n. 49. ait: Atque
 ita mirandum est quod Franciscus Siger Cyri-
 acus contraveniens tom. 2. contraveniens. 282. per tot.
 conatus fuerit defendere tacitam hypothe-
 cam competere in bonis heredibus sive fideicom-
 missarij pro mala bonorum administratione
 existente dolo, ut ibi ex n. 20. citando easdem
 doctrinas, quibus in hoc puncto innititur The-
 saurus lib. 2. q. 84. cum in contrarium sit ve-
 rior et communior opinio ut ipse agnoscit nu.
 26.

114. **S**ecundo respondeo. Etiam dabo (et nullo
 modo concesso) quod daretur hypotheca, non
 esset illa cum praedicatione, quae maiorem satis-
 factionem et iuris expressionem declarationem
 requirit. Quod probat Noquerolius allegat.
 l. n. 51. Nec non etiam ex eadem ratione rej-
 ciendus venit Gratianus tom. 5. cap. 9. 35. ubi
 idem dicit in praesentatione dolo bona domini
 committente vel surripiente. Et similiter Paris
 de credito in appendice ad cap. 4. n. 135. qui sola
 relatione persequitur, et Gratianum, eorum opinio-
 nem sequitur. Et Nouas in tract. de iudicibus et

72.
male ablati privilegij, privilegij. 49. quatenus
dicit, quod pro restitutione male ablatorum,
hypotheca tacita inducitur super bonis illius
qui res illas abstulit, et quod esset cum prae-
latione. Quod quidem sine iure, et ratione
resolvit, cum nullum textum nec doctrinam
in tamis ad hoc citet. Et postea n. 53. ait
Nonarium permanere in suo errore. Et plu-
ra alia ad questionem nostram pertinentia
adducit, quae omnino viderenda sunt, et nihil
mihi his, quae doctissime Rognerolius in ea
scripsit se offert addendum, Videndus etiam
Merlinus de Pignoris lib. 3. tit. 1. q. 35. et 36.

115. **T**ertio respondeo. Nam auctores, qui eam opi-
nionem amplectuntur, quae pro male ablati aut
dolose gestis hypothecam tacitam cum praelatis-
nem inducit, requirunt, ut sit dolus verus et
manifestus non praesumptus, ut statim in in-
tro sua disceptatione 935. agnoscit Gratianus.
Quoties enim velamine officij dolus regi potest,
non datur pro male administratis doli actio.
Gratianus dict. tom. 5. cap. 935. n. 12. Sed tunc

aut mandati. Loguezolius dicit allegat. l. n. ss.
exl. l. S. Spiritus in tutela. ff. de Fidei. et ra-
tion. distrahent. Fam. cons. 160. per totum, et
alijs.

116. **I**n hoc autem nostro casu non solum dolus
verus, sed nec praesumptus nec alicuius in ditiis
probatum est; Sed tria illa concurrunt, quae Prae-
bianus n. 16. requirit, ut velamine officij, vel
contractus, dolus possit operari, scilicet. Primo;
ut dolus non transeat in aliud nomen delicti.
Secundo; ut tendat materia ad nullitatem
potius quam ad delictum. Tertio; ut non sit
factus occupatoris, qui dolum commisit: Ni-
hil enim in contrarium probatum est, et
consequenter res manet extra controversiam
a seam.

Secundum fundamentum.

117. **G**eminoses habent expressam hypothecam
a contractus confecti die 6. Aprilis anni 1638.
ut diximus n. 1. vel saltem ab anno 1643. quo
factus maior, illum ratum habuit debitor siue
institor: Et qui hypotheca datus fuit anno 1646.

28. Ut diximus quest. 4. et hypotheca tutela anno
1649. et hoc factum inter partes non dubitatur:
Cuius utriusque hypothecae Penveniens praeferendi
sunt, ex regula sepius repetita in creditoribus
hypothecariis: qui prior est tempore, po-
rior est iure.

Respondeo

118. In factis non dubitatur. Periculum quan-
titatis debita Penveniensibus non esse de adminis-
tratione tabernae eorum annorum, qui annum
1653. praecesserunt, sed ex annis postea sequentibus.
Atqui hypotheca Penveniensium quolibet triennio
extinguitur, et quolibet triennio renovatur, vel
iterum incipit, ut probavimus in dubio supra quest.
4. et consequenter agitur de hypotheca v. l. tri-
ennij capiti anno 1653. Cuius in ea vel illius res-
pectu, hypothecae dotis, et tutela prioris tempore
sunt, et ex eadem regula potiores, et Penveniens
superantur et vincuntur ex eis a minoribus.

Tertium fundamentum.

119. Regula illa: Qui prior est tempore, potior est
iure

iure, solum procedit quando creditorij hypothecarij nullis alio privilegio nituntur: Si vero aliter aliter plus habeat, scilicet ut ultra hypothecam concurret in eo favor publicus a lege consideratus, is praefertendus est ei, qui solum hypothecam habet, licet tempore anteriorem. At qui in Senensibus, ut in ceteris creditoribus argentarij, non solum imitatur expressa hypotheca, sed etiam favor publicus, qui in huiusmodi deponentiibus consideratur a lege. Cuius quamvis hypotheca posteriori suantur, ex ea, incho favore publico, et ex eius causa Senenses praefertendi sunt.

120. **M**aiorem, et minorem propositionem probat Senatus Cathalanus apud Reperiam decis. 38. n. 16. et 17. his verbis: Quia reputam illam, qui prior est tempore, potior est iure, veram esse dixit Senatus in his creditoribus, qui habent realem aequaliter hypothecam, taliter quod unus non habeat plus quam alteri. Et sensus esse quando unus ex creditoribus habet plus, ut puta quod ultra hypothecam concurret pro eo favor boni publici a lege consi-

decuratus, quia tunc talis creditor quantumvis posterior, utilitate publica suadente preferendus est simpliciter hypothecariis, et cum quibus diu-
sus publicus fauor non conuenit ut in leg. Si
feminam d. S. Quotiens l. quod priuilegium d. ff.
Depositum. Et licet lex illa in personaribus acti-
onibus loquatur idem quoque statuerendum est
inter eos, qui in hypotheca aequales sunt ut pra-
ferantur illi ex identitate rationis.

121. Fuerat autem in ea specie, non solum minorum
hypotheca anterior, sed finita fuerat tutela, an-
tequam communi debitor tabernam praeset
et cuius ratione contraxisset, ut in prin-
cipio decisionis refertur et supponitur ante
numerum primorum huius verbi: Filius Me-
caton. Postquam multos annos tutelam et
curam filiarum sempresm^{is} praebisset, eorum
que bona administrasset, non reddita ratio-
ne curae mensam mimumm^{is} lazzam, quam
nostri banchariam sive bancharum appellant
parauit, in ea camporum officium exercens. Et
na. 16. repetit illic: Quod argumentum videtur

condudere pro dictis pupillis, quorum bona multis
ante quam filius camprovis officium exercebat, fue-
rint administrata.

Respondeo

122. **N**on solum argumentum non obstare, sed
neque iure eius doctrinam subsistere. Et non
deponentes etiam cum hypotheca, sed pupillos
preferendos, sequentibus argumentis probo,

Primo -

D

123. **Q**uia regula illa: qui prior est tempore,
potior est iure, in hypothecariis creditoribus
ades perpetua est, ut nisi expressis verbis iuris
communis, vel municipalis contrarium
statuatur, ab ea recedendum non sit. Pichard
in dict. l. Privilegia 16. num. 59. ff. de Pri-
vileg. creditor.

124. **A**t qui, neque iure communis, neque
Caltha launio, circa hanc prælationem ali-
quid innovatum, vel constitutum reperitur:
Ex regula generali standum est, et minores, qui
antiorum habent hypothecam preferendi

125. Siquidem iure commun^o nihil aliud credito-
ribus argentarij conceditur, quam privilegium
in concursu dum taxat personarum actio-
num, et non realem, ut diximus, et probat
disserte textus in l. Si ventu^o 24. §. In bonis
ff. de Privileg. creditorum l. 7. l. 3. ff. Depositi. Richard.
in dict. l. Privilegia 16. n. 44. ff. de Privileg. cre-
ditorum. Carlenat. de Indic. tom. 2. lib. 1. tit. 3.
disp. 31. num. 8.

126. Deinde constitutio^o Cathalonie, quæ est secunda
tituli de Depositi hoc tantum disponit: Orde-
nam et statuum^o, que els bens de Casura cam-
pudor si en obligats tacitament a llurs cre-
ditors, e que valla aida com si als carter
fossent specialment, o generalment obli-
gats: Id est: Ordinamus et statuimus, quod
bona cuiusque nummularij aut camp-
saris sint tacite obligata suis creditori-
bus, et valeat perinde, ac si cum instrumentis
essent specialiter, vel generaliter obligata.
Itaque hæc dispositio tribuit creditoribus
tacitam hypothecam. De prælatione tamen
nec verbum, nec mentio reperitur; idem que
est inam

est inusta nostras Valentiae foras. Ergo in hunc
 alia sunt huiusmodi constitutiones, et foris Regis
 le generali. Quod enim non mutabatur, quare istas
 re praestibatur, inquit Justinianus in l. Sana-
mus 2). C. de testament.

Secundo

127. Quia, a iure in dubium est, concessionem
 tacite hypothecae etiam ob fauorem publi-
 cum a lege consideratum, non tribuere ius
 praedationis: Ergo licet creditoribus mensula-
 rij tacita hypotheca iure municipalis Ca-
 thalonis, et Valentinis tributa sit, etiam
 in fauorem boni publici a lege considerata ma-
 nebit praedationis regula ex tempore, ut nun-
 quam hypothecarius posteriori anteriori ante-
 ponatur.

128. Antecedens probat, nisi fallor, evidentissi-
 me Justinianus in l. Assidui 12. C. Qui
potiones in proprio habeantur, inusta l. Omnia
C. De rei uxoria actione. Et claritatis gra-
 tia, ita compono syllogismum. Uxoribus ratio-

ne dotium, quarum causa praecipua est, et fauor
publicus in eis a lege considerata L. 1. ff.
soluto matrimon. concessa fuit a Justi-
niano tacita in bonis mariti hypotheca, ut
minoribus in bonis tutoris et Curatoris L. omni-
ca. C. De rei uxoria actione. S. 1. ibi: Et ut ple-
nius dotibus subueniatur quem admodum
in administratione pupillarum rerum, et in
alijs multis iuris articulis, tacitas hypothe-
cas in esse accipimus.

129. **A**t qui hac concessione non obstante, aequi-
bus cumque anterioribus creditoribus hy-
pothecarijs ratione temporis superabantur
ut ipse Justinianus testatur in dict. L. Ausi-
dius 12. C. qui potiores, in illis verbis: Non ita
que ad antiquas leges respeximus in personali-
bus actionibus rei uxoriae actioni magnam pre-
rogatiuam praestantes, ut contra omnes pere-
sonales actiones habeant privilegia et cre-
ditores alios antecedant, sicut fuerint anteriores.
Et hoc cum in personationibus statuatur actio-
nibus: Si hypothecam respicerent illico iu-
stitiae rigor relaxabatur. Recte in textibus pro-

bat prælationem concessam vel privilegium
 in concursu actionum personalium, nihil
 obstare hypothecarij creditoribus; sequuntur
 statim illa Verba: Et senioribus hypo-
 thecis, novas mulierum hypothecas si ha-
 bebant actiones, expellebant. Ecce concessam
 tacitam hypothecam dotibus ob favorem
 publicum à lege considerata senioribus
 hypothecis superari et vinci: Ergo privilegium
 tacite hypothecæ etiam ob favorem publicum
 nullam tribuit prælationis prærogativam;
 et ideo nova Justiniani lege opus fuit ut in
 eadem E. Assidui, constituitur illuc: Sanimus
ex stipulatu actionem quam mulieribus
pro dote instituendam dedimus cuique etiam
tacitam donabimus in esse hypothecam po-
teriora iura contra omnes habere Marita ~~cre~~
ditores licet anteriores sint temporis privi-
legio vallati. Ergo pari ratione, licet legi-
 bus nostris prælatio personalibus actionibus
 et tacita hypotheca in bonis mensurarij vel
 depositarij concessa sit, dum nihil de privile-
 gio prælationis exprimitur, manebit regula

respectu hypothecae, ut is sit potior qui prior.
Imò respectu creditorum, qui ex hypothecae
ius habeat, haec praelatio adeo dura vide-
tur ut quamvis a Justiniano respectu om-
nium creditorum absque distinctione lan-
gita sit interpretatione iusta ad solaci-
tatem hypothecae temperetur, ut dixi-
mus supra n. 91. quasi lex beneficium
suum tacite hypothecae alij concessum
limitet ob dotium fauorem, cuius praelatis-
simam ea nova lege impetratur, praevulsi-
cium tamen anterioribus creditoribus in iure
hypothecae ex partium conventionem quaesitam
inferat.

Tertio =

130. Ita argumentor ad Romulum. Per se inter
creditorum hypothecarios ille praefendus est
in quo cum hypotheca concurrat fauor publi-
cus a lege consideratus. At qui minores ha-
bent hypothecam ob fauorem publicum a lege
consideratum, et majorem quam argentari-
orum creditorum. Ergo minores praefendi

131. **M**aiorem propositionem pro suo fun-
 damento deducunt hi, qui in illa Regu-
 ra decisione num. 16. et 17. mensuraxij
 creditores, minori prævalerunt. Minor
 vero probatur; quia iuxta communem (ut
 dicimus sequens) creditoribus mensuraxij
 tantum datur privilegium inter perso-
 nales actiones: Minoribus vero hypothecae
 competit legalis quæ non solum perso-
 nalis sed hypothecarijs creditoribus
 posterioribus anteponitur ob publicum
 favorem in infinitis prope modum iuxta
 locis consideratum. l. fin. In quibus cau-
sis pignus vel hypotheca tacite contrahat
ur l. pro officio 20. C. de administrat. tu-
tor. cum alijs pluribus. Ex quo in illa spe-
cie decisionis 38. Regura minor iuxta lu-
xij elementa præferendus erat ob hypothec-
am legalem anteriorem.

132. Tandem observo in ea decisione, hanc in

concursum praedationem fuisse concessam in
pecunijs Mensae Nummulario: In alijs
Vero bonis, de ea Senatam dubitasse,
et rem ad maiorem deliberationem
retinuisse. Qui autem de praerogativa
et potestate dubitavit quo ad cetera
bona, etiam de pecunijs ipsius Mensae
dubitare debueret. Nam licet quando
sunt duae negotiationes diversae credit
res unius a lijs in praedatione non
praediciant iuxta Ulpianum in l. 5. §.
Siphax 15. ff. de Tributor. act. et. Paul.
Castrensis cons. 285. Num. 3. lib. 1. quom
refert Noguezot. allegat. 11. Num. 149. ut
diximus supra Num. 103. at ubi una sola
est, ut in casu illius decisionis Castre-
lensia, et nostra; privilegium non solum
exercetur in pecunia recepta in mensa
argentaria, sed in omnibus fraudatoris
facultatibus, ut his verbis scripsit Papi-
nianus in l. quod privilegium 8. ff. De
positi. Et ideo minor, cuius prior tempore

fuerat hypotheca legalis, alij creditoribus
posterioribus etiam hypotheca legalis ex
iure municipalis suffulsi præferri debui-
set.

133. Possēt etiam expendi plures ex nos-
tri Juris consuetis. assereret inter primū
legiā maiora, quæ ad similitudinem
funerariæ, dotis, et mutuantis ad relectio-
nem xii, qui deponentibus præferuntur,
et diximus supra num. 92. enumerandos
etiam ob eorum similitudinem, et æqui-
parationem: Republica l. Boni 22. §. Re-
publica ff. de Primileg. creditor. Fiscus
l. Si cum pecuniā 3. C. De Primileg. Fisci.
Et de utroque Cujacius lib. 4. quæst. Papi-
niam in l. quod privilegium 8. ff. Depositi-
ti. tom. 4. col. mibi 172. Carlenal. de Judic.
tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 31. num. 13. et Pu-
pillus. Barbosa in l. Si cum dotem 23. §. fin.
num. 34. soluto matrimo. Castillo lib.
3. controversiar. cap. 26. num. 55. Si enim
pupillus, etiam deponentibus anterioribus

ex hoc privilegio anteponendus est; mul-
to magis pupillus, qui anteriorem Prae-
buit legalem hypothecam, ex iure mu-
nicipali de omnibus praefari.

134. **E**xpo tum ex hac ratione, tum quia in
Regno Sardiniae creditoribus ex deposito non
datur ius speciale, vel patrum legibus com-
munibus causa decidenda est, iuxta quas
ex omnibus supra scriptis constat, minores
esse anteponendos Generibus, tam ratione
doti materna, quam tutella, et Curae
administrationis. Et ita sententia lata in
Regia Audientia Sardiniae fuit iudicatum,
publicata die 19. octobris anni 1660. et fuit
confirmata in hoc Sacro Supremo Consilio. Sen-
tentia publicata per Hieronymum de Val
die 9. octobris anni 1662.

135. **E**t licet motiva non fuerunt conformia,
sed in aliquibus contraria, sufficit esse confor-
mia in decisione, ut rem iudicatum faciant
iudicia nostram indubiam, et frequentissi-
mam praesumam.

11

10

UVA.BHSC

UVA.BHSC

)
UVA.BHSC

126

THE UNIVERSITY OF VIRGINIA

LIBRARY

DE

PRIVILEGIO CREDITORUM

ratione alimentorum eius, qui non tenetur nisi in quantum facere potest,

OBSERVATIO CXXII,

1. **P**lura diximus in observatione antecedenti, de privilegio creditorum. Omittimus tamen illud, de quo mentionem perfunctorie fecimus obser. 31. num. 8. 9. et 10.; scilicet, quod competit illi, qui alimenta prestitit, vel ad ea mutuavit ei, qui non convenitur, nisi in quantum facere potest. Huius enim creditus prerogative declaratio et discussio, plena hac et integra observatione digna est.

2. **E**t licet plures sint, qui a iure hoc privilegio sine exceptione, ut non insolvidum conveniantur, fuerunt, quos enumerant Baeza in tract. De inope. debitorum cap. 17. Sordus de Alimentis tit. 1. quest. 78. Parladorus rex. quotid. cap. fin. §. par. §. 6. n. 16. Leuallos Commun. cont. Commun. tom. 1. quest. 329. Gubiazoz de Jurament. confirmator. i. par. cap.

16. et 17. Petr. Barbosa in l. Martium 13. an. 2.

ff. soluto matrimo. Pascualis de Virib. pat. potest.

2. par. cap. 9. Salgado in labyrinth. creditor. p. 1. cap.

24. an. 2 usque ad 9. Et omnium latissime Joannes

Castagnus Panormitanus in integro libro, de hoc
beneficio ne ceat: At nos, non de omnibus, sed
de Equitibus, et Nobilibus, quibus in nostris Regnis
hoc beneficium competere, siue proximis gradus no-
bilitatis sint, ut Ducis, Marchiones, Comites, et Vice
Comites, siue simplices milites, non est dubium, ut
animadvertimus obsex 13. n. 16. noster Leo deciss.

85. et Salgado in labyrinth. 1. Cap. 24. num. 50.

conducit Decant. ad capitula Curiarum Sardi-
niæ lib. 1. tit. 2. n. 2. Et post expulsionem Mau-
rorum nihil magis in praxi receptum et usum
quod antea vix cognoscebatur, aut rarisime, ut
insinuatur in Cap. 22. anni 1626. fol. 96.

3. **A**d nostram igitur questionem siue obser-
vationem explicandam aliqua a nobis suppo-
nenda sunt. Et in primis in duplici casu posse
de hac prelatione disputari. Primo si debitor
vivente factus est creditorum concursus, bona sub
Regio sequestro et administratione posita et de
bitori alimenta taxata. Secundo, si debitor, qui

insolidum conueniri non potest eo beneficio de facto non est usus sed omnia bona sua libere administravit, et post mortem (bonis liberis ad creditum non sufficientibus) contigit de creditis, eorumque præstatione disceptari.

4. Secundo suppono, sententiam esse indubitabilem apud nos, ut positus sub sequestro bonis, et alimentis debitori et eius familiae adiuncti calis (de cuius præxi agit noster Leo deus. 85. et Salgadus in labyrinth. credito. par. 1. cap. 1. n. 7. et 8. Alosta de Privileg. credito. regul.

5. limit. 9. n. 10.) nunquam posse procedi ad venditionem, siue proprietatum alienationem, etiam si ex eorum venditione magnum sequeretur compendium; debitori non damnosum; et valde utile creditoribus, ut adificium sumptuosum, vel oppidum magni valoris quo ad proprietatem, redditus autem annui parui sint.

Non enim eorum alienatio permittitur, quia tempore expulsiōnis Manuorum a Philippo III Rege nostro (cuius decretum siue precōnium ad litteram adfert Paschalis de Viris. pat. potest. p. 1. cap. 7. n. 25. usque ad fin. et potuisse expelli Oldradus cons. 87) imperatum fuit,

12
ut Baronie, cetera que Nobilium bona ea calamitate ob bonum publicum et religionis celum, vel deperdita, vel diminuta, et in summam egestatem devoluta Nobilitas eis omnino servaretur intacta, licet creditoribus obnoxia, tum etiam, quia a communiter accedentibus huiusmodi Baronie, oppida, et domus a Majoribus derivata sunt, meritis, et obsequijs in Regio servitiis, et sanguinis splendore conspicuis, qui si ea bona vendere, aut alienare cogerentur, taxibus, sepulchris que abitis cavendum haberent; quod erit absurdum, ut ait Celsus in l. in fundo 38. ff. de revindicat.

5. **A**t que ita in hac contrasuetudine, que iure communi in contrarias interpretum factiones divisa est, semper apud nos illa amplexa sententia; ut Nobiles, qui deducto ne egeant, conveniantur, ad alienandas proprietates non compellantur. De quo Videndi Grego. Lopez in lib. 2. tit. 19. partit. 4. Verbo la riqueza Anton Gomez in l. 10. Jani n. 40. Parez de expensis cap. 4. n. 18. Salgadus in labyrintho cap. 24. an. 18. Baeza de Inope debitore cap. 17. n. 13. Felles Fernandez in li. 10. Jani n. 14

Castagnus in tract. de Inope debitore, qui exstat
post Noxum, De beneficiis Ne exeat cap. 17. nu.
 24. 25. et 26. Menochius De arbitrax. casu
183. nu. 24. Aosta de Privileg. creditor. regul.
5. limitat. 9. nu. 11. Vers. Utium.

6. Hoc iure nos utrimus, et hanc sententiam in
 gratia receptam affirmamus, et etiam iuxta
 ius commune pondere rationum veriorum
 censemur. Si enim is, qui opprobrium domini
 um habet, in annuos census valorem com-
 mutet, ex vassalorum dominis, dominus
 census efficietur, ea hominum independen-
ti imperia; quae maior divitiarum est,
 ut dicit Hadrianus apud Paulum in l.
cum ratio 1. 5. si plures 3. ff. de bonis damna-
torum = Patrimonium a debitoris arbitrio pen-
 dens conuertet. Ex fructibus aliqua immedia-
te colligendis, Res veritatem praestante Ju-
diciorum tella, et litium incertis eventus, etiam
 in executiis causis, ad recuperanda credita
 opus habet. Quid magis damnosum; immo
 ipsa exceptionis natura deducto ne exeat, id
 videtur manifestare. Non enim illius fauor

92
praestatur, ut debita bona vendat, sed ut retineat
et forsantempore labente vberiores fructus in eis
colligantur, vana Deo fauente crescat, et exescenti-
bus bonis filij et successione, alimenta aupeantur
quae omnes utilitates, commutatis eis, in annuos
census, frustrantur. Annus enim Census inde
terrorem conditionem mutari possunt, in
meliozem non utique; et exceptis ipsa, quae
Nobilibus conceditur, ne in dedecus Nobilitatis
mendicare cogantur, in aduersam eorum
fortunam retorqueatur. Si enim ut apriuo-
tis mendicet eo medio vitamus: ut a tribunali-
bus non mendicet, evitare non possumus, litium
enim moras, ambages, incertitudines, expensae, et
eventus, quem usque ad patium, immo et subuocum
tam non spoliant; Quid ab hoc privilegio
aliquis, quid duxit?

7. Igitur, ad haec alimenta debitorum Nobili-
tate, non bonorum proprietatum valor,
sed fructus annui computandi sunt, et iuxta
eorum, et annuorum redditum quantitatem
secundum indigentiam et qualitatem assign-
nanda, ita ut decenter, non opulenter tractetur
debita, non ut Nobilibus diues, sed ut pauper

Nobilis, et vel dimidiam partem, vel sextam,
 vel quartam, Vixie bonus Iudex ex pariorij
 circumstantijs que, constituet, arbitrabitur que
 prudenter. See devis. 85. n. 4. Salpadius in labe
 xynth 1. part. cap. 24. n. 21. Et sunt optima Iura
 in l. Imperator 50. ff. ad Trebellian. Vbi Papi-
 nianus paternae reverentiae corporum scripsit
 eptenti Patri ex accessionibus hereditarij bono
 alimentum praestari. Et Ulpiani sententia pra
 oculis in hls habenda, qui in l. Iura Alimentorum
 3. §. 1. ff. ubi pupillus educari debeat, ita scripsit:
Modum autem patrimonij spectare debet cum
alimenta decernit, et debet statuere tam moderat
te ut non uniuersum redditum patrimonij in
alimenta decernat, sed semper sit, ut aliquod
ex redditu superant. Late Salpadius in l. xynth.
 1. part. Cap. 24. n. 16. Castropus De beneficijs de
 ducto ne egeat in praem. n. 59.

8. **T**ertio suppono. In concursu creditorum, qui ex
 vi huius exceptionis, de ducto ne egeat formatur
 in nostra praxi, et Iure non esse locum ille-
 rum graduacioni, nec inter Chirographarios vel
 hypothecarios, nec inter privilegatos, aut anti-
 quiores vel potiores, Nam constituit differe-

21.
tiam, sed omnes indistincte absque ulla inter
eos prerogativa per aes et libram ad partem
quae eis contigat pro rata quantitatis partien-
da, et crediti, admittuntur. Ita que solum a bi-
mentis possessoris, et eorum, quos a se tenentur
omnibus alijs creditoribus praecipuasunt; in
caeteros nulla est distinctio vel praebatio.

9. Hoc autem constitutum fuit a Rege nostro
Philippo III in pragmatica sanctione, pro Mau-
rorum sive Saracenorum expulsiōe, sine re-
medio adhibendo ad damna ex inde derivata
et quae derivari timeri possunt, publicata in
nostro Regno Valencia die 13. Aprilis anni 1462.
in cap. 15. illius, cuius haec sunt verba: Launque
segun las or denas, no bastando los bienes de
los deudores ay an de ser preferidos en la paga
los acreedores que tienen sus creditos privile-
giados a los que no son tales; y entre los que no
tienen privilegio, sino que estan por ellos supo-
thecados los bienes de los deudores, deven ser
preferidos los mas antiguos a los posteriores.
Toda via por que esto es impracticable segun el
estado que tiene oy el Reyno, por que quedarian
muchos acreedores sin poder cobrar cosa

alguna

alguna, y si bien es verdad que quando los pos-
 teros dicen sudineros sobre las haciendas don-
 de caxaron sus Censos, los primeros la te-
 nian obligada por los suyos, en cuyo per-
 juicio no la podian obligar a los nuevos.
 tambien lo es que estos no dicen el dinero
 sino vieran que una hacienda bastante
 para pagar abodos. Si despues a faltado, no
 asido por culpa de los unos ni de los otros,
 sino por un caso tan fortuito e, imaginado
 como importante al bien publico de Nro Reyno
 y de todos los demas de España, como lo fue de
 la expulsion, y asi no es justo que el daño pe-
 cuniario que han de padecer los acreedores
 sea mas en perjuicio de los nuevos, que de los
 antiguos, por que si no lo entendieramos
 asi, no hubiera para que mandar hacer
 tantas averiguaciones como se han hecho
 Mas en todas nuevas y viejas y de los censos
 de los dueños de lugares Aljamas, y particula-
 res Moriscos expedidos como sean hechos. Pues
 el camino llano es hacer de cada casa, y Lugar
 una Capia de acreedores, dando a cada uno

de ellos el lugar que se dexare locaxa basta
que la hacienda obligada quedara consu-
mida. Pero como en tal caso sido nuestra Real
intencion, ni conuenca, sino que entre todos se
reparta el daño con igualdad y proporcion, rata
por cantidad de sus creditos, sin distincion al-
guna de privilegio y antigüedad: Manda-
mos que assi se haga y cumpla en todas las
casas de dueños de Lugares de Morisco
expedidos en aquel Reyno, a quien auie-
mos hecho merced de redencion los censales,
excepto quanto a los abimeritos debidos
a los propios dueños de Lugares, y otros.
Y quanto a los demas censos, a los quales
assi con esta nuestra Real Pragmatica, co-
mo en los assientos particulares que se an
dado a cada casa de las que le an pedidos,
auemos concedido prelación y antelionidad,
la qual queremos les sea guardada.

10. **E**t in cap. 24 eiusdem Pragmaticae post
quam dixit oppida potius locari conducto-
ribus, quam administrari conuenire, quid
de mercede locationis, aut de fructibus, si loca

et competentes non possunt faciendum sit,
 Haec verba adijcit: Si quidem preciosos de his
 arrendamientos, paguen ante todas cosas los
 arrendadores, o los Secuestradores de los Lugares
 a los dueños de ellos los alimentos que les auemos
 tassado, sin que en los dichos alimentos se les pueda
 poner embargo alguno; y despues los demas ali-
 mentos tassados sobre aquella hacienda a qualis
 quier otras personas por Juez competente, o de otras
 manera debidos embargo exquiran, con la reduc-
 cion por Nos de ellos y de otras annuas prestaciones
 hechas; y lo demas se deposite en el Archivo de Valen-
 cia a suelta de la Audiencia, la qual lo reparta
 para entre los acreedores a sueldo y a libra rata
 por cantidad en quanto bastare; y si sobrare algo
 se podria convertir en redimido censales y en otras
 cosas a Nos bien vistas.

11 Is enim inspiratus uentus, ueluti in tempe-
 ratis et naufragij fuit: quo casu, ille qui lenan-
 dae nauis causa, ractus factus fuerit et dam-
 num ea causa contingens ut sacratissimum, non atten-
 ditur quis prius cum Magistris nauis contra-
 xerit, aut quis hypothecam anteriorem, uel nauis
 privilegium habuerit, sed omnium contributione

saxicitur, quod pro omnibus datum est, ut verbum
legis Rhodiae constitutum fuit, quae scripsit Pau-
lus in l. 1. ff. Ad leg. Rhodiam de ractu. Et in hac
communis calamitate expulsi Maurorum
quae omnibus communis fuit, et maxime utilis, ut a
nostro consuetis impium Saracenorum commex-
cium vel contagium radiciter euelleretur ob pu-
blicam utilitatem, stricta iuris ratio, in super ha-
beri debuit; quia summa est ratio, quae pro re-
ligione facit, ut scripsit Papinianus in l. sunt per-
sonae 43. ff. De religio, et sumptib. funer.

12. Ex his dispositionibus ad omnes casus, in qui-
bus de hoc concussa et exceptione, de ducto ne repeat
formato, etiam si non ex immediata causa ex-
pulsionis per Nobiles, siue Milites, et equites
obtentis; eadem aequalitas absque distinctione ob-
seruatur et imitatur, tum quia illa videtur
in Nobilibus nostris paupertatis oris, quae
in omnia vniuersa sua influunt; tum quia an-
te expulsiorem rarissime hoc remedium Nobiles
utibantur: Debita enim non solvere, sed ad haec
subterfugio, licet legata, recurrere, dedecus, et
macula. Primum, Nobilitatem fama et opinio-
ne reputabatur.

4.

13. **P**ariter etiam in nostra praxi indubium est non posse per nostros Nobiles, nec milites sine privilegio renuntiare, etiam speciali renuntiatione et Juramento quamvis jure communi dicitur sit in hac questione inter preteritum campus; de quo Videndi Quarta de iur. 42. num. 9. Petrus Barbosa in l. Maritum 13. ann. 2). ff. soluto matrimonio. Sene tom. 4. Leis. 435. ann. 6. Baeza de Inope debitore Cap. 16. ann. 38. cum pluribus sequentibus, et apud de Ducibus, Comitibus, et Marchionibus nu. 114. Quomodo enim in Plebeo dicitur, non posse beneficio cessionis bonorum renuntiare, quia esset se subijcere servituti. Acosta de Priuileg. Creditor. limit. 10. n. 11. regul. 5.; ita in Nobilibus esset valde indecorum exauamen et Ordinis et reuerentiae Nobilitati debite iugnomina, idque pactum siue renuntiatio contra bonos mores melius est dicere, ut inquit ex Sabino Pomponius apud Ulpianum in l. Alia causa 14. §. fin ff. soluto matrim.

14. **H**is praesuppositis, aduertendum est, nostram observationem tres diuersas quaestiones includere. Prima: An creditores pro alimentis, caeteris praesentibus, quando habuit debitor quantitatem

assignatam pro illis. Secunda: An preferantur,
si debitor privilegio deducto ne opreat, usus non
est, nec concursum creditorum formavit, et eo de
sunt disputata inter creditores de prelationis
preferentia. Tertia: An in hoc casu adversus
bona Maioratum supposita, sit aliquod ius pro
recuperandis creditis ratione alimentorum, vel
mutui ad alimenta possessorii contracti: De
quibus sigillatim agemus.

QVÆSTIO, I,

An creditores pro alimentis, ceteris, etiam
hypothecariis, et privilegiariis preferendi
sint formato concursu, et debitori ali-
mentis assignatis

15. In hac questione distinguendum existimat
Salgadus in labyrinth. Creditor. 1. part. cap. 26.
nu. 20: Ut si debitor alimenta possideat quia
iure actionis, vel alio vinculo iuris competunt, ut si
eis fruatur virtute legati, aut alterius obligatio-
nis; ad concursum admittendus sit. Et si ex his
personis sit, quæ solum conveniuntur in quantum
facere possunt, moderentur ad taxam, Indivis præ-

dentis arbitrio, et cetera que super fuerint, credito-
 ribus adjudicentur; id que in Marchionibus, Comi-
 tibus, et Ducibus, qui beneficio, ne in solidum tenean-
 tur, observare in Regno Castella, et factis prioris
 concursu, ad alium concursum admittantur inter
 novos creditores affirmat no. 24. De cuius distinc-
 tionibus membro (de quo late tractat dicit. cap. 26.
 ann. 29.) nos non agimus.

16. **S**ecundum distinctionis membrum est: Ut si ali-
menta semel taxata sint miserationis causa ei, qui
non tenetur nisi in quantum facere potest, licet
valeat secundum concursum formare, inutile
tamen futurum, et sine effectu, et sic scribit dicit.
cap. 26. no. 25: Formen iherales si alia bona non
habiant praeter illa alimenta, sibi in prioris concursu
reservata, et taxata miserationis causa, creditores
non, ex eis nihil consequi possunt, sed sibi integra
relinquenda sunt. Ratio clara est in promptu. Quo-
nam cum iste debitor ex proprio privilegio et iuris
beneficio non teneatur nisi creditoribus ultra quam fa-
cere possit deducto nequeat; hoc privilegium superex-
sonae in heret et durat. Et quemadmodum sibi pro-
ficat in primo concursu; ita pariter in secundo et ca-
teris ase formandi, quia durat, persona durante, et
cum ea extinguitur. Atque ideo cum alimenta que
ex hoc beneficio sibi praestita fuerint, sint et debent mul-

22
; tum limitata, et ad solam necessitatem eius
; tandem restricta, ut probauimus abunde dict.
; Cap. 24. ann. 19. Sequitur ut nec recipere possint
; diminutionem, nec ex eis nomi creditores sua
; credita consequi valeant sed sibi debitorum ne
; queat intacta preseruanda sunt. Pro quo allego
; tituli textum formosum et expressum in l. qui bo-
; nis 6. ff. de cessione bonorum.

17. **E**go tamen aliquantulum dissentio a
tanti Viri sententia. Existimo enim non omnino
inutile futurum secundum concursum, et va-
rios casus evenire posse, ut de creditorum, pro
alimentis, iure et prelatione agatur. Primus
enim casus contingit, si debitor obcedat, et ei
ex quantitate ad alimenta designata ar-
nuatim, vel per trimestres aliqua summa de-
beatur, et sint creditores quibus pretium ali-
quorum alimentorum victus et vestitus debeant
vel quantitates ad ea emenda mutuate ab
alijs sint.

18. **S**ecundus casus est: Si ei, cui alimenta
annua duarum mille librarum V. G. ad judi-
cata sunt eo ad huc superstite et contra hente
super alimentis mutuantur creditores aliquas
quantitates ad emendum vinum, oleum, triti-

cum, et similia; vel ipsa pretia venditori-
bus debeantur, et debitor vel solvens renuat,
vel pro exstinando creditorem frustet, qui
cum iudicia dicit pro his vget.

19 **Tertius** est casus. Si aliquis sive consan-
guineus, sive extraneus ad augmentum ali-
mentorum aliqua bona vel redditus dona-
ret aut relinquere sub ea conditione ut
nullum in eis jus creditores adquirere
sed in totum in alimenta debitoris, conuer-
terentur; quod jure fieri posse in limine ali-
nationis, vel institutionis late probavimus
obser. 6. n. 20 et obser. 59. n. 16. et obser 91.

n. 4. cum alijs pluribus et laeius Salga-
dus in labyrinth. 1. p. Cap. 42. n. 26. et part.
2. Cap. 14. n. 108. et Cap. 46. n. 25.

20 **Quartus** casus. Si prior concursus for-
matus sit pro creditoribus unius status,
et postea alius Majoratus superueniat
cuius bona illis creditoribus non sunt
obligata; de quo agit late Salgadus in la-
brynth. part. 1. cap. 26. §. Unus ann. 13.

Et in nostra Pragmatica anni 1614. Cap. 10 ubi
ita constitutum est: Mandamos se traga y ten
ga por hecha (distintis sive separatis) todas las
otras (domos) y sean pagados los acredores y
censalistas de las casas que en tiempo de su crea
cion, o origen dellas estavan en diferentes ma
nos, y agora estan en la de una misma persona co
mo si realmente estuvieran divididas.

21. In omnibus his casibus, et alijs, foras que
mihi non sese offerunt vel mortuis, vel viven-
te debitore de prelatione inter creditores agen-
dum necessarium est. Et existimo expeditissimum
esse hos creditores ratione alimentorum, non
debere concurrere cum ceteris antiquioribus
sive qui contraxerunt ante concursum, sed se-
parandos et dividendos omnino. Ita ut hi cre-
ditores in hiis redditibus qui pro alimen-
tis assignati sunt communibus debitori, soli
concurrant. Et de eis ab his qui aliorum concur-
su pro rata, inter eos dividendum sit quantitas,
quia horum communis et aequalis est causa,
et alio alijs potior non sit. Inter creditores etenim.

Ut enim eiusdem privilegij nulla neque ex tem-
pore, neque ex vigilantia alter alteri præfer-
tur ut diximus (et ita intelligimus) obser. 31.

n. 10. et 11. Nam ut inquit Paulus, privile-
gia non ex tempore estimantur, sed ex cau-
sa, et ideo si eiusdem tituli sunt omnes con-
currunt l. Privilegio 32. ff. de Privileg. credi-
tor.

22. **H**i autem, qui cum eo qui alimenta ha-
bet contrahunt, sciunt, vel scire debent condi-
tionem eius, ut inquit Ulpianus in l. qui cum
alio 19. ff. de regul. iur. et consequenter scire
debent pro ipsis alimentis quantitates,
vel bona ad ea assignata posse obligare; cæ-
tera, aliorum creditorum esse. Et hanc distinc-
tionem, et separationem receptissimam appellat,
et late eam probat Salgadus in labyrinth. cred
itor. 1. part. cap. 26. §. vni. per totum.

23. **E**a autem bona, quæ ex alio capite vel
Maritali super veniant possessoris; creditoribus
pro alimentis obligata exunt ex actione per-
sonali, non vero illis qui bona solum antiquo-

23. *Maiores, super quo fuit formatus concursus persequi possunt, nisi forsan etiam debitorem actione personali adstrictum habeant.*

24. **N**ec obstat mihi quod ipse D. Franciscus Salgado animadvertit, vel objicit dict. p. 1. cap. 26. nu. 25. ut scilicet ex illis alimentis quae debitori adjudicata sive taxata sunt, Miserationis causa, Creditores non nihil consequi possunt. quia integra eis reliquenda sunt, ut pote secundum indigentiam precise assignata.

25. **R**espondes enim. Primum, respectu ceterorum Creditorum verum esse, semper relinquenda integra haec alimenta adjudicata; Sed respectu eorum qui postea pro alimentis contrahunt, id non esse verum. Fecerit enim inde et debitor emens alimenta, tritium, Vinum, et oleum, et suppellectilia et vestimenta, et alia quae nomine alimentorum continentur; in his, posset contrahere et venditores de precio fidem habere, et postea suis bonis et eorum pretis privari quod esset valde iniquum, fieret quae lucrosa materia, et alijs officerent calliditate contra legatum

in l.

26. Secundo respondes. Contra hos creditores non
competeret debitori beneficium ne egeat, quia illud
amittitur, quoties dolo fraudantur Creditores, ut
probat Præba decis. 41. nu. 9. Castagnus quest.
1. fallent. 2. n. 1. quest. 2. fallent. 2. n. 1. Et
Decis. 12. n. 1. Et decis. 21. n. 1. et in eodem
libro Baeza de Inope debitore cap. 16. nu. 24.
cum alijs sequentibus, et dicitur textus
Justiniani mihi videtur in l. unæ. §. cum au-
tem C. De rei uxoris act. ibi: Non in solidum
sed in quantum maritus facere potest. si non
dolo malo suam diminuerit substantiam;
Et consequenter his creditoribus pars alimentij
~~vel~~ inexas quantitates debitori ut se aliat
adjudicatas in executione capi poterunt, nu-
llis debitori relictis: vel saltem ita poterit
admitti secundus concursus ut et pars
illozum alimentorum vel reddituum de-
bitori reservetur, et alia pars huiusmodi
creditoribus pro prudenti iudicantis arbitrio
solvatur. argument. text. in cap. Peruenit 2 De
fidejussorib.

27. **T**ertio respondeo, verum esse, Ita taxanda debitorum
alimenta in primo concursu, ut principaliter
indigentia consideretur, non tamen ita precise
ut nulla nobilitatis vel splendoris habenda
sit ratio, Castagnus quest. 1. ampliat. 1. Si
enim ideo hi nobiles, solum in quantum fa-
cere possunt conveniuntur, ne cogantur inde-
center contra nobilitatis decus emendicare.
quomodo ita precise taxanda sunt, ut eius de-
centia et splendoris consideratis omnino ex-
cludantur; et non quartam partem sed pro
arbitrio taxari inducitur satis ex actu curia
brachij ecclesiastici et Regalis 22. fol. 96. an-
ni 1626. Iudex igitur prudens nequit hanc
constantiam omittere, aut pro oculis non ha-
bere, patrimonij redditus, nobilitatis gra-
dus, splendor in ascendentibus solitus, fami-
liae numerus in filijs, nepotibus, et famula-
tu necessario preciso, et non indecoro. Castag-
nus dicit quest. 1. ampliat. 1. Arista de Pri-
vileg. creditor. repul. 5. limit. 9. n. 10. prope
finem Larrea decis. Gravaten. 66. nu. 25.

et 26. tomo 2. Si enim indigentia precise et so-
 lum consideranda esset, nulla a nobili, et
 rustico fieret differentia, cuius contrarium in
 hac materia elementum est, iuxta text. in
 cap. Non coguntur. 41. distinct. Baldum
 in Authent. Ad hoc C. De dnuu, quam
 refert. Castagnus dicit. quart. 1. ampliat. 1. a
 nu. 1. Baeza De inope debitorum cap. 17. n. 24 =

28. Ideo que non eadem alimenta taxantur
 ei, qui licet magna nobilitate praeditus est, non
 tamen dignitate aliqua Regali potitur, ut
 Marquisus, Ducis, vel Comitis; vel non eadem
 quantitas alimentorum taxatur Duci, Comiti,
 vel Marquoni, quae fratri suo, licet sanguinis
 splendore nulla inter eos sit differentia. Et
 consequenter necessariis fateri debemus in
 alimentorum taxatione pro ista exceptio-
 ne, non solum indigentiam, sed ceteras
 circumstantias considerandas esse.

29. Et quamvis in actu curiae brachij Cate-
 driastici et Regalis 24. anni 1626. fol. 25.
 Statutum sit, non esse taxanda ob super-

10.
uenientem in dictis curijs Dignitatem Regalem Ducis, Comitis, vel Marchionis majorem alimentis quam antea fuissent taxata. Inde tamen infero primo, hanc exceptionem firmare reuertam in contrarium, et in alijs qui non in dictis curijs, sed antea obtinuerunt eas Dignitates, semper eas venire in consideratione, ad arbitrium alimentorum regulandum.

30 Secundo animaduertens, id constitutum respectu eorum creditorum qui jus habuerant vel quaesierant ante ademptionem Dignitatis, quia Regis fauor aut beneficium nunquam concessum censetur in praesidium textij l. 4. c. De emancipat. liber respectu vero creditorum qui contrahunt post Dignitatem, in quibus cessat haec ratio contrariae, non intelligerem eam limitationem habere locum, quia sciunt cum quo contrahunt, et scire debent. Equum alio 19. ff. De regul. jur. et sibi debent imputari, si satis sibi non cauerint cum ea praestantia Dignitatis Majoris alimentis

7. Alimenta esse taxanda scire debuerunt, cum
in eis de splendore dignitate, ut saepius
diximus, debeat haberi ratio et persona.

Statu non mutetur Menochius De arbit.
tra. Cassu 87. n. 14. 15. et 16.

31. Potest igitur in secundo concursu ali-
quid diminui de alimentis taxatis, ut hi
creditores pro alimentis solvantur, et de-
bitor licet dolo non sit versatus in his con-
tractibus, minori annona contentus sit =

QVAESTIO, II,

An creditores pro alimentis ceteris
omnibus potiores sint, si debitor de-
functus concursum non forma-
uit, nec alimenta ei viventi
assignata sint; sed omnes
bona fide contraxerunt.

32. Quando bona debitoris summa sunt ita ut
pars reddituum sit alimentis illius assign-
nata, et quae supersunt fructus, vel annua

22
instrumenta, creditoribus sunt adjudicata. et
ita fieri in praxi nostra diximus supra nu.
9. et 10. quod et insinuat actus brachij Eccles
siastici et Regalis 23. Curiaxum anni 1626.

fol. 97. nullum concursum habent cum ceteris
creditoribus pro alimentis quia ipsi sciunt vel
scire debent, in parte tantum, scilicet ea que
pro alimentis assignata est a debitore posse
obligari. Idem autem esse scire, vel iustam cau
sam adesse propter quam intelligere debent
testatur Pomponius in l. quod te mihi s. ff.
De rebus credit. cui adde Salgadum in labyrinth.

Creditor. 2. part. cap. 4. n. 107.

33. **S**ed quando debita creditorum conu
sum non famauit nihil est quod mutuantibus
ad alimenta, vel ea vendentibus possit imputa
ri; et ideo absque distinctione et limitatione
omnia habet obligata quem admodum ceteri
qui bona fide cum eo contraxerunt. Quæritur.
igitur, in hoc creditorum concursu, qui præ
ferendus sit? Existimo (dempta funeraria ac
tione quia summa est ratio que pro religio

ne facit ut scripsit Papinianus in l. sunt per
 sonae 43. ff. de religio. et sumptib. funer.)
 omnibus alijs creditoribus, potiores esse hi
 qui ad alimenta mutuantur, vel quibus
 precia eorum debentur.

34. **R**atio est: quia de his debitoribus agimus
 qui non in solidum conveniuntur, sed in
 quantum facere possunt de ducto ne egeant:
 At qui hi debitorum preferuntur omnibus
 creditoribus in alimentis, ut late probat et in
 dubium affirmat (non ratione alicuius hy-
 pothecae que repugnat enim bonorum dominis
 sed ratione privilegij, de ducto ne egeat, debi-
 tori competentis) Salgadus in Laberynth. 1.
 part. Cap. 24. nr. 74. 75. 76. et 77. et melius
 exactius que cap. 26. §. Vni. ann. 4. Cum pluri-
 bus sequentibus: Ergo creditores pro alimen-
 tis qui in eo jure necessario succedunt, veluti
 ex praestatione alimentorum idem jus que
 ritur ceteris omnibus preferendi sunt, ut
 probat expresse Justinianus in l. si cui 15. C.
 De non numer. pecun. Vbi Barbosa, Sal-

gatus in labyrinth. 1. part. cap. 26. §. vnci nu.
4. cum pluribus sequentibus. Carlenab. De
judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 30. n. 11.

35. **Q**uamuis non probem eius sententiam
in ea parte, quae asserit, anteriori creditori ex
causa lucrativa praefereendum posteriori-
bus ex causa onerosa, ut etiam scripsi obses.
116 nu 96. 97. 98. cum Iuris De credito Cap. 4.
quest 11. ann. 1235. cum pluribus sequentibus,
et Anton Richard Praeceptoris notis in repetit.
§. Privilegia 16. n. 30. ff. de Privileg. Creditor.
Covarruvias lib. 1. varian cap. 3. n. 6. et eius
additiones Tom. 2. n. 115. et 116. plures re-
ferens quae typis excussa est in §. quaedam ac-
tiones 20 Instit. De actionib.

36. **H**ae autem praelatio eorum, qui creditores
sunt pro alimentis non ita generaliter acci-
pienda est ut ad omnes quantitates pro eis
debitas, si exeerinae sint, pro tendatur. Ita enim
temperanda est ut animadvertimus decisi-
sum in Regia Audiencia Valentina obses.
31. nu 9. ut ad eam quantitatem reducatur

quam debitor in his alimentis impendere de-
 bisset, si formato concursu virtute excep-
 tionis deducto nequeat, et pro arbitrario
 prudentis iudicis assignata essent: quum
 admodum etiam pro actione funeraria
 quae omne creditum precedere solet, ut
 inquit Marxianus in l. Impensa § 5.

ff. de religio et sumptib. funer. Aosta
De privileg. creditor. regul. 2. ampliat
1. nu. 1 Anton Amatis Varrar. resolut.

cap. 3. nu. 1. qui loquitur de investit et
illatis, et addo elegantem V. Spani lo-
cum in l. Et si quis § 14. ff. de religio.
 non datur prelatio ad univertam quan-
 titatem, quam debitori, vel eius here-
 dibus aut testamentariis expendere li-
 buisset sed ad taxam pro iudicis pru-
 denti arbitrario reducenda et limitanda
 est. Surdus decis. 112. ubi Florentina eius
additiona taxat decis. 255. et de alimen. tit.

9. par. 5. Aosta de privileg. creditor regul.
2. ampliat. 1. n. 23. ubi plures adfect

OVÆSTIO, III,

An successor Maioratus ad debita
pro Alimentis antecessoris teneatur.

37. **P**rivilegium Alimentorum possessori Majoratus, eo proferendi ut non solum in bonis liberis habeat prerogativam prelationis, sed eis deficientibus posse creditorem conveniēte successorem pro illis affirmant plures. Sed vera anceps questio est. Certam enim in ea ex recentioribus, qui antiquiores collegunt Petrus Suredus, et D. Joannes de castillo.

38. **S**uredus in tract. de Alimentis tit. 8. privileg. leg. 54. nu. 10. et 11. ita scripsit: In festo ad successorem Majoratus, et illum teneri ad solvendum res alienum quod antecessor contraxit ut ipsum aleret. Ludovicus Molina dicit. cap. 10. n. 32. ubi tamen refert Peraltam contrarium tenere in Majoratu quando fundator non tenebatur illum alere. Ego vero existimo contrarium esse verum, et teneri semper successorem.

39. **D.** Joannes de castillo tom. 2. de Alimentis cap. 68. postquam retulit, quae Suredus scribit, ita ait: Et quidem quatenus statuit posse

soxem Maioratus alienare non posse etiam pro
 alimentis necessarijs ut se ipsum aliat verissi-
 ma est eius resolutio, at que ex his comproba-
 tur concludenter que ipse Molina longa serie
 comprobavit lib. 4. de Hispan. Primogen. cap.
 1. per totum, et cap. 6. per totum.

Quod attinet vero ad debita contracta pro
 alimentis, de quo egit Ludovicus Molina lib.
 1. Cap. 10. nu. 32. egunt etiam alij sed nullus
 perfecte explicavit. In memoriam enim reuo-
 canda atque repetenda sunt ea que ego sin-
 gulatim annotavi in commentarijs tom. 6.
 Cap. 161. n. 15. per totum. Ex quibus vera reso-
 lutio petenda erit et in eadem nunc firmiter
 permanes quam tunc sustinui

Alias namque eadem ratio, idem que in
 conveniens per Surdum in alienatione
 bonorum Maioratus consideratum, Mihi
 taxet et evemire saepe posset. Nec unquam
 vidi aut audivi Maioratum Successor es
 ad debita predecessorum teneri aut ad-
 tringi eo preterito quod ut se abeant de
 debita contraherent. Hoc enim in maximum

et intolerabile. Successorum eorumdem gravamen,
et damnum resisteret, et magna inconuenien-
cia et lites eurrerent si possessoribus Maiora
his, contrahendi debita, facultas concederetur
eo colore ut se alere possent, et eisdem mutua
pecunia darentur, aut census crearentur spe
illa quod successores soluturi essent, et volun-
tati institutorum Primogenij nisi hic magis
repuonans quando ex voluntate eorum ex-
presse id non deducetur atque colligeretur
prout. dict. cap. 161. dict. n. 35. observari, ubi
Videndum est.

10. **E**go in hac questione amplector sententiam
Saxi, et successores ad debita pro alimentis antece-
ssorum contracta, creditoribus adstringatur cum
tribus tamen temperamentis.

11. **P**rimum temperamentum est: Ut non ab-
solute et indefinitè ad omnia quae defunctus as-
sumit pro alimentis debeat, sed successores ad-
strictus, sed ad ea quae boni viri arbitrio tan-
tum videantur, iuxta proportionem meliorum. quem
admodum in actione funeraria l. fin. §. In com-
putatione C. de iure deliberandi, non in omnibus
quae impensa fuerint, si modum excedant datur

9. creditoribus prælatio; sed præ arbitrio prudenti
 quantitas taxanda est, ut probat eleganter Paulus
 in l. 1. § De impensis 19. et Marcellus in l. 2. ff
 ad leg. Falcidiam illic: Nec amplius conceden-
 dum erit quam quod sufficiat ad speciem mo-
 dicam instrumenti. Juan Garcia De expensis
 Cap. 8. an. 1. et nu. 2. ait. Semper moderatio
 admittenda est, excessus vero vitandus; Ea autem
 moderatio in eo versatur, ut impensa funeri sit
 secundum qualitatem personæ et facultates, et
 bonorum quantitatem, et consuetudinem civi-
 tatis, qua quis mortuus. Et nu. 18. Et si facultates
 et mortui non sufficiunt creditoribus, melius
 est universarium omitti, vel novem dante ne-
 gligi, quam et alienum deplurari. et est lib. 12.
 tit. 13. part. 1. ibi: Sols que estas dispensas sean
 feitas mesuradamente catando la persona de
 aquel por quien son feitas. Gratianus Disceptat.
 forens. tom. 1. cap. 90. ann. 20. Marcell. decis. 10.
 tomo 1. et decis. 203. n. tom. 3. Surdus decis. 112.
 ubi late Roderna, et decis. 255. et de Aliment.
 tit. 9. quest. 5. Addentes ad Molinam lib. 1.
 de Hispan. Primogen. cap. 10. n. 32. et 33. Men-
 d. De primogen. lib. 4. tit. 1. quest. 11. Casti-
 lla, decis. 103. Fontanella Claus. 6. glos. 2. p. 5. an. 26.

42. In qua actione, et eius prerogativa non solum
comprehenditur in ipsum funus immediate ex-
pensum, sed etiam quod in ultima infirmitate
Gaito de credito cap. 4. nu. 1824 Merlinus lib. 4
De pignoris. tit. 1. quest. 17. n. 24. Hoc autem
semper arbitrio prudenti² iudicantis relin-
quitur, ut probat Fontanella claus. 6. glo. 2
part. 5. n. 27. et Merlin. De pignoris. dict. quest.
17. n. 20. et 25. Hoduzna in addit. ad decis.
Surdi 112. n. 10. 20. 21. cum pluribus alijs =

43. Secundum temperamentum est: Ut constet
vere in alimentis defuncti² et eius familiae ex-
pensum fuisse quod debet² contenditur, quem
admodum constare debet in funerario, esse im-
pensum in funus, vel in ultima infirmitate, ut fraud-
dibus via praeccludatur, ne malitiji indulgen-
dum sit contra Celsum l. Infundis 38. ff. De rei
vindicat. vel dolus sit Tuxum l. 1. ff. De dolo:
quemadmodum ad obligandum successorem
in his, quae in utilitatem, vel necessitatem Ma-
ioratus impensum est. Castillo tom. 7. cap. 161.
n. 30. et tom. 8. de Aliment. quest. 68. nu. 9.
Molina lib. 1. de Hispan. Primogen. cap. 10.
n. 20. 23. et 24. Vbi addentes late. Sicut enim
quod impeditur in sustentatione beneficii²

67
vel prelati, dicitur debitam ecclesie potius, quam
personae, dummodo in ea probetur verum, ut notant
interpretes in cap. 1. De Solutionib. Castillo tom. 7.
dict. cap. 161. n. 30 et tom. 8. de Aliment. quart. 68.
n. 9; ita idem dicendum est in Maioratu, dum-
modo in antecessori moderata sustentatione pro-
betur versa impensa, cum a successore beneficiati
vel prelati ad successorem Maioratus recte ar-
gumentum procedat. Molina lib. 1. de Hispan.
Primogen. cap. 10. n. 15.

44. Tertium temperamentum est: Ut non quam
ex bonis ipsius Maioratus successor teneatur
sed ex fructibus et redditibus, ita ut nunquam
ad bonorum alienationem devenire possit.
Nam licet Fusarius de Substitutionib. quart. 536
cum magno authorum numero asserat, posse
alienare bona Fideicommissi pro alimentis po-
ssessoris: Contrarium apud nos est indubium
et in Maioratus Hispania semper observa-
tum. Fieret enim, ut facile et brevitex extin-
guitur et destrui possent ut Suarez fatetur de
Alimentis tit. 8. privileg. 54. his verbis n. 11:
Contrarium voluit Ludovicus Molina in dict
tract. lib. 4. cap. 6. n. 22. et sequentibus, ubi te-
net quod bona Maioratus non possunt alicui

nam etiam pro aliendo possessore. Sequitur Con-
duba in l. Signi ad liberi §. utrum n. 22. ff. De
liberi agnoscendis. Sed Molina non est sibi con-
trarius quando quidem dicit cap. 6. non negat
successorem in Maioratu teneri ad res alienum
contractum pro sustentatione antecessori, sed
dicit, bona non posse alienari. Inevitabiliter igitur
successor, sed ideo non fiet alienatio. Si enim ali-
enatio permitteretur, facile eveniret ut brevi
Maioratus bona destruerentur et evanescerent.
Et facilius imponitur onus super fructibus quam
super ipsa re, ut videtur potest apud afflict. et
qui ab eo citantur in dicit de iis. 26.

45. **H**oc idem in ea parte, ut bona non debeant
alienari, licet ad alimenta teneretur successor
probat Castillo de Alimentis cap. 68. Vers. et
potest: Et potest casus unus considerari, quo
successor teneretur ad debita pro alimentis
a predecessore contracta, quando scilicet is qui
Maioratum instituit eum ad successionem
instituit, quam ex lege, vel ex hominis dis-
positione alienare tenebatur, sed fructus et red-
ditus bonorum Maioratus adeo tenues sunt
ut alimenta necessaria et que institutor

ipse praestare tenebatur minime sufficienter.
Tunc namque ex fructibus et redditibus bono-
rum ipsorum Maioratus tenebatur successores
debita ad alimenta contracta exsoluere.

Ex hac sententia ita temperata, facile dicitur
possunt objectiones quas ei opposuit D. Joannes
de Castille dicit. cap. 68. de Alimentis cuius verba
supra n. 39. retulimus.

Inquit enim: Idem argumentum ponderatum
per sordum in alienatione bonorum Maioratus
tunc evenire posse si successor ad alimenta antecessoris
adstringeretur et magnam esset successorum
damnum et gravamen in possessoribus
Maioratum contrahendi debita, si ut magis con-
cederetur ex colore ut se alere possent. Sed
facile responderetur, non ita amplam facultatem
concedi, ut Maioratus eo medio destrui
possit; quia neque ipsa bona in proprietatibus
obligantur, neque distrahi possunt, sed
tantum fructus et redditus annui. Et si pro
arbitrio iudicis regulato intra anni tempus
solum non possent, maiorem dilationem
statuere et assignare creditoribus deberet.
Et non color alimentorum, sed veritas

22
ipsa reatū attendenda est in quantitate non pro
libito desposito, aut fraudulento possessione, sed
pro iustis, regulatis et prudenti iudicantis arbi-
trio taxentur, quae obligatio successorum non tam
num aut gravamen manuum continet, sed
iustam et decentem aequitatem

Inquit etiam Castillo: Numquam vidisse
aut audisse successorem Majoratum ad debi-
ta antecessorū teneri eo praetextu, quod fuerint
debita pro alimentis contracta, sed non dicit
contrarium fuisse decisum, aut in aliqua liti
disceptatum, et haec repatiō assensio nihil
concludit. Nos affirmamus, in nostra Regia
Audientia fuisse cum his temperamentis iu-
dicatum, ut retulimus obser. 31. n. 7. et 9.

Ad funerum impensas docuit doctissimus
Molina lib. de Hispan. Primogen. cap. 10.
n. 23. non esse obligatum successorem Ma-
ioratus licet id decens et aequum esse affirmet.
sed bonis liberis deficientibus, contraria sen-
tentia receptissima est, ut doctissimi Adver-
tes affirmant, plures huius sententiae auctoritas
referunt. Nos nihil aliud fere dicimus cum
huius temperamentis, sed ea alimenta, et ex-
pensas, quae in ultima voluntate repulan-

tax et finas aliquantulum ad viuentis et suam
alimta et eius familie, iusta et rationabi-
li causa extendimus, quia non minus inter et.

Reipublica viuentis homines conseruari, et
maxime in his qui ne ceant contra quoscum-
que creditores suos habent; quam mortuos
sepeliri, ut ex Baldo in l. final n. d. c.

De nepot. gest. Felino in cap. contingit. 36. n.

2. De sentent. excommunicat. refert. Gratia-

nus disceptat forens. tom. 1. q. 90. n. 15. Hostas

de Priuileg. creditor. regul. 2. ampliat. 1. nu.

20. Hostes Franzus De potestat. iuri Appa-

xatu num. 5.

Et ob istam rationem, licet successores in bene-
ficio non teneantur ad res alienam antecesso-
rum, ut pasbat Alexander. 3. in cap. Ex pre-
sentium 3. de pignoriis: Si tamen delictum
sit contractum pro sustentatione persone,
teneantur ad illud soluendum, ut ex Joanne
Andrea, quem communiter sequuntur in-
dicat. Cap. Ex presentium et Abbate ibidem
n. 4. scilicet quando bona libera non hat-
bet defunctus et contraxit spe soluendi defunc-
tibus Ecclesie, ut solent homines sperare ma-
gis, quam in facultatibus est, ut dicit Insti-

22
niamus in §. In fraudem 3. Institut. quibus
ex causis manumit. Successor in beneficiis
tenetur. Ratio est; quia Sacerdos debet vi-
uere de fructibus Ecclesie, et debitum pro
Alimentis non tam dicitur personae quam
Ecclesie, ut ex Innocentio in cap. Cum
secundum Apostolum 16. de Prebend.
Abbate in cap. si quorumdam 2. nu. 2. de
solutionibus. Padilla in l. unum ex fami-
lia 63. §. de Falcidia n. 11. ff. De legat
2. probat Surdus de Aliment tit. 8. primi-
leg. 54. nu. 8. et 9. et refert ex Surdo decis.
255. num. 25. Barbosa in cap. 1. de solu-
tionibus n. Marco Antonio Ferrerensi pra-
ctice Ecclesiarum tricenarius 1. q. 103. Castillo
tom. 7. de Alimentis cap. 68. an. 1. ubi
explicat, Joannes Andrea Sententiam
habere bonum casum, quo Ecclesia non est
principis, quia tunc sibi debet imputare;
sed ex post facto sunt facta Inpotens solu-
uendi, et etiam ut sit deficientibus bonis
liberis beneficiati defuncti, quod etiam pro-
bo et eodem modo in successore Maioratus cum
temperamentis animaduersi esse observandum =

Handwritten text, likely a letter or document, written in a cursive script. The text is extremely faint and mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. Some words are difficult to discern but appear to include names and dates.

11

87

UVA.BHSC

THE

UNIVERSITY OF VIRGINIA

LIBRARY

DE ADVND A REPVDIANDA

vel omittenda hereditate -

≡ OBSERVATIO CXXIII ≡

Nobili Ludovico Ferrer, dominus oppidi de Sanz, una cum alij firmaverat duo instrumenta census Vitalitij sui suo vltimo testamento illum vel illos heredes instituerat ad quos iure sua hereditas pertineret. Decepsit duabus filiabus ex suo legitimo matrimonio relicti dumtaxat, nempe Maria, cui nupsit Nobili Gaspar de Mompalau dominus Baronie de Testalgar, et Dionora qua matrimonium contraxerat cum illustri Iosepho de Proxida, Comite de Amenara et Marquione de Navarres. Ad earum instantiam fuit publicatum paternum testamentum die 14. Iuanarij anni 1612. Ut constat in processu fol. 34.; et ipse ad de liberandum an adire, an repudiare mallet tempus sibi reseruarunt lapsis qua

plus quam tribus annis scilicet die 24 Sep-
tembris anni 1615. ut apparet fol. 36. illud
Stonora etiam notario eius Slopij receptione
comparuit et se patris hereditatem adire
cum beneficio tamen inventarij professa est

2. **C**onuenit postea executiue illam tan-
quam patris heredem P. Joannes Ludovicus
Henollet ut legitimus administrator filia,
cui violaria pertinebant, et ob pensiones,
et postea proprietatem utriusque violarij
eam urgebat: Stonora vero se de facto fuisse
hereditatem amplexam agnoscebat, de iure
tamen ex temporu lapsu neque iam patris
hereditatem quærere nec adire potuisse, et conse-
quenter neque executiue conueniri.

3. **C**reditor enim tenetur probare in extraneo
aditionem, et in filio in potestate constituto
suo herede paterna hereditati se legitime
admisisse, ut probat nostra Belluga rubr.
41. n. 168. 170. et 174. et Menoch plures re-
ferens lib. 4. presumpt. 99. n. 4. faciunt for.
6. de petit. hered. et for. 1. de repud. hered.
Quæritur quid iuris?

4. **I**ure communi inspecto eam heredem respondi-
di, sed patrii nostri legibus, siue fori, non esse
heredem, neque executive ordiri posse.

Primo. =

5. **I**ta compono argumentum. Heres institutus
qui semel omisit, aut repudiavit hereditatem
non potest illam iam adire nec quaerere: at qui
omissa omisit iam hereditatem paternam:
Cui nec potuit postea ad eam ire, nec est pa-
trii heres.

6. **M**aiorem propositionem. nemo potest dubita-
re, cum visus in hac materia elementum sit, et
probat expresse text. in l. siunt. 4. C. de repud. vel
abstini. hered. illic: siunt maior viginti quinque
anni antequam adeat delatam repudians
successionem post quaerere non potest: Ita quasi-
tam renunciando nihil agit, sed ius quod
habuit retinet. Eisdem verbis in nostro idio-
mate transcriptis probat Jacobus. I. Rex nos-
ter in foro 2. et in addit. fori 6. eod. tit. de repud.
hered.

7. **M**inorem probant eorum verbis expressis idem
Jacobus in foro 4. et Martinus in foro 5. de iure

deliberandi hiis verbis: Foris &. Tempus non que
si aliqui sexa stabili heredi, & legatariis per aliquem
testatorem, qui aquell heredi, & legatariis hujusmodi
de tres menses si present sexa in Regno de Valencia
dintre dels quals se puxa acordar si voldria rebre
aquella hereditat, & l'exa, & no. En cas que si dintre
los tres menses voldria auer aquella hereditat, &
l'exa, quella pusque a ver, & a l'exa, qual mes
se vulla. Es idem los tres menses no voldria aque-
lla, & la l'exa pendre, quella haja perduda
equi bonum esse dels pus proximos del testador.
Salvo sempre que de aquella hereditat, & de aque-
lla l'exa si en pagats los deutes, & les altres coses
que omnia mandada pagar lo testador. Es aquell
heredi, & legatari no sexa present in Regno de
Valencia, & que desdonchs comencen a correr los tres
menses despus que a ell sexa manifestat q. aquell
testador lo haja fet heredi, & legatari. Exus
si in Regno de Valencia vengut, & potra esser
vengut segons la l'unca del lloch non sexa.

8. Id est ad litteram non separiter sed vera
traductione: Novum facimus forum, quod si
quis stabiliter fuerit heres aut legatarius per
aliquem testatorem, habeat spatium trium
mensium, si pressens adierit in Regno Va-

lencia intra quos possit ipse deliberare an
 velit recipere illam hereditatem, aut relictum
 nec ne. Ita ut si intra tres menses voluerit
 illam adquirere hereditatem vel relictum
 possit eam habere vel omittere quod magis
 libuerit. Et si intra tres menses no fuerit
 hereditatem, aut relictum accipere quod
 eam pendat, aut amittat et redeat et sit
 proximorum testator; Salva tamen quod
 de illa hereditate, vel relicto solvantur de
 bita et alia que solui iussisset testator. Et
 si ille heres, aut legatarius non erit pre-
 sens in Regno Valentia, eo tunc incipiant
 tres menses computari, quo ei manifestum
 fuerit testatorem eum heredem instituisse
 aut legatarium. Et postquam vel ad Reg-
 num redisset, aut venire potuisset iuxta
 distantiam loci in quo reperiretur.

9. **M**artinus autem Rex in foro s. ita scripsit:
 Declarant; additis nant; e millorant; lo fin
 antiquit sots la present rubrica lo capitol fi-
 nal. Fernex, nouell que els tres menses alli

præfinitis suentibus en Rexencia e Lexa Uni
uersal, ems en Lexa singular. Et lo heren
o legatari^o vniuersal Callara que en conti
nent passats los tres meses si a vint la he
xencia o Lexa vniuersal auer repudiada.
E que si dits tres meses corregher del dya
avant que el ditta heren o legatari^o gene
ral sera en Regne de Valencia, e sabra
aquella Rexencia o Lexa esenada si feta. Quant
es a la Lexa singular tot temps puca
esser demanada, pus expressament no sia
repudiada.

10. **I**dest. Declarando, addendo, et melio
rando forum antiquum sub hac presen
ti rubrica capite finali forum ~~novellum~~
facimus quod tres menses ibi præfinit^o inte
lligantur in hereditate, aut relicto vniuer
sali, et non in relicto singulari. Et si he
res aut legatarius vniuersali taceat, in
continenti lapsis tribus mensibus censeat
vix hereditatem aut Relictum vniuersale
repudiasse. Et quod dicti tres menses currant

ab eo die in posterum quo heres, aut legata-
rius generalis sit in Regno Valentiae existat,
eam hereditatem aut relictum sibi factum.

Quo ad relictum singulare, peti semper po-
ssit, dum expresse non sit repudiatum.

11. **T**ria igitur specialia in his duobus foris
constituantur. Primo relicta specialia
sive legati, sive fideicommissa semper am-
plecti posse, nisi expresse fuerint repudiata.
Iure communis iure agnoscendi legatum
praesentibus spatia triginta annorum, et si
fuerit agnatum, non tamen solutum, vel
possessione quaesitum quadragenaria praes-
criptione opus est. Gratianus disceptat. tom. 1.
cap. 22. n. 29. Cancerius Variar. relict. lib. 1.
cap. 15. n. 63. Sed dum nostra foris expre-
ssam requirit repudiationem, forsam non
sufficiet quadragenaria praescriptio. Sed ad
nostram causam non est necessaria huius
quaestio^{is} decisio.

12. **I**us autem ad eundem hereditatem seu fa-
cultas, si nemo urgeat non minori spatia

quam triginta annorum extinguenda: longi-
timum, et non longissimum temporis prescriptio
non sufficit l. licet 8. l. Si curatores 9. C. de
iure deliberan. iuxta veriorum, et magis re-
ceptam sententiam Baldus cons. 168. n. 1.
lib. 5. Anzenus ad tit. de acquiren. hered.
Cap. 2. Corrasius lib. 6. miscellan. cap. 21.
Osualdus in notis ad Donell. lib. 3. com-
mentar. cap. 3. lit. A. Pichardus ad tit. de
acquiren. heredit. cap. 3. n. 21. et Cap. 12. n.
41. et 42. Ut respondet Sabietti, et Cumam
argumentis, assensum eorum facultatem
eundi ad hereditatem, nunquam pres-
cribitur quia a mera voluntate dependet.
13. **S**ecundo statuitur in nostris foris, da-
di heredi scripto in testamento tres menses
vel deliberandum an adeat vel repudiet
an se immerseat vel abstat: loquuntur enim
foris, tam de extraneis quam de suo herede ut
obseruat Bellugos rubric. 41. n. 134. in noua im-
pressione Bruxellis. Absenti autem currit tem-
pus ab eo die quo testatoris voluntas facta est mani-
festa

3. festa, et accedat, vel accedere posset ad Regnum Valentiae, iuxta loci distantiam.

14. Iure communi iustante substituto, vel creditoribus maior dilatio ad deliberandum conceditur. Solebat enim Praetor quod tempus esse videbatur assignare: nam cum lex non adiceret diem, sine dubio ostendit esse tempus in eius dicentis potestate inquit Ulpianus in l. 1. ff. de iure delibere; pauciores tamen centum dierum non exant dandi ut aduersus Paulus in l. 2. ff. eod. nec plus quam novem menses l. quam diu, 69. ff. de acquir. Rereditat Cap. 8. n. 21.

15. Iure tamen Justiniano innovatum est, ut ab Imperatore annus ad deliberandum possit concedi; a iudicibus vero novem menses et non amplius: semel autem, et non sepius potest conceditur l. fin. §. et hoc quidem 13. C. de iure delibereandi.

16. Quando autem operatur in officioso quaerella, extraneo scripto herede datur ei sex mensium tempus, si in eadem provincia commaneat vel annus si in alia legit, ad hereditatem adendum l. scimus 36. §. illud praeterea 2. C. de inoff. testament. quem casum singularem appellat Gothofredus in l. 2. C. qui admitti ad bonor. possessionem possunt. lit. X.

17. Tertio constitutum est in nostro foro, ut tacente herede instituto per tres menses, lapsis scilicet nonagesimo secundo die, iuxta Paulum in l. ubi lex. 101. ff. de reuol. iur. iure Ulpiano in l. 1. §. quod dicimus 9. ff. de successio edicto, repudiata hereditas censetur. Itaque silentio trimestris amittitur et perditur, ita ut in posterum desinat ei esse delata et vel ad substitutum, vel ad venientes ab intestato cum onere soluendi debita defuncti, et relicta in testamento, defertur, et devolvitur.

18. Iure tamen communi concessio tempore ad delibendum distinguendum esse docuit Bartholus in l. quam diu 68. ff. de acquir. heredit. an ad instantiam substituti, an creditorum sit terminus ad delibendum assignatus, ut si substituti intelligatur lapsis tempore hereditas repudiata: Si creditorum adita, quia semper contra consuetudinem interpretatio facienda est, l. de aetate 11. §. qui tacuit 4. ff. de interogator. action. Supra Lopez in l. 2. tit. 6. p. 6. Mantica de Coniecturis Ultimar voluntat. lib. 12. tit. 12. n. 18. Belluga rubric. 41. n. 175. in noua Bruxelii impressione ~~in alijs n. 55.~~ in alijs n. 55. Vix. sed mirandum ubi ait has ambages substituisse forum nostrum, dum absque ulla distinctione siue sit substitutus, siue creditor qui urgeat, siue nemine urgente, vel instante ipso iure

esse solo temporis lapsu censetur hereditas repul-
diata. Quis manet hoc primum argumentum (mihi
fallax evidens, et irrevocabile. 88

Secundo

19. Quia quomodo cum testata, ita et lex potest
hereditatem deferre ad certum tempus et limitatum
et docet Paulus in l. Siquis heres 12. ff. de acquir.
heredit. Nicolaus valla de rebus dub. tract. 6. nu. 2.
Menochius lib. 2. de arbitrariis casu 1. Costa lib. 2. se-
lectar. cap. 13. et eo elapso adiuvent hereditatem
facultas amittitur, cum de latio extinguatur, qua
necessaria est l. nec is 17. §. 1. l. Siquis 21. §. 2. ff. de
acquir. heredit. Si quidem legis potestas unica de
ratione consumitur, Anton Faber. in rationali
ad Pandectas in l. Si filius 12. ff. de interrogator.
actionib. et in Coa. lib. 2. tit. 3. de pactis definit.
n. 11. infra. Richardus ad tit. de acquir. here-
dit. cap. 8. n. 16. Cuius potuit foris noster idem
disponere, et iuxta illius dispositionem filiam
emancipatam paternam testamentariam
hereditatem ex solo silencio per tempus desig-
natum amittere.

Tertio

20. Quia dispositio nostri fori, quae licet tantum

mensures præscribit ad hereditatem adeundam, est conformis illi formulæ qua per cætationem heres instituitur debetur, qui si infra centum dies eam non adierit vult illi eam adquirendi, aut adeundi præcludetur, de qua apertè interpretes in L. cætationem 12. C. de iure delib. etian. cap. ius quæritum 1. distinct. Ulpianus in fragment. tit. 22. Quærenus dig. annu. lib. 2. cap. 41. Pancirolius variar. lecton. lib. 2. cap. 214. Calvinus, et Præcius in lex. Verbo. Cætio Osualdus in not. ad Donell. lib. 7. commentar. cap. 8. lit. A. Pichaz. in §. fin. an. 46. Instit. de hered. qualit. et differen. et ad titul. de acquir. hered. cap. 4. n. 3. Vbi eam formam institutionis habere docet: Filius heres esto Cærito que in diebus centum proximis; nisi ita. Creveris ex heres esto et cap. 26. n. 5. S. Isidorus lib. 5. etymolog. cap. 24. Vbi ita ait: Cæritio est certus dierum numerus, in quo institutus heres adit hereditatem, aut finito tempore cætationis excluditur, nec liberum est ei ultra ius hereditatis capienda; idem que statuit noster forus, ibi. que la baja perduda.

21. Idem enim effectus resultat ex tempore lapsu, et hereditatis adeunda omissione, ac de repudiatione expressa L. 4. C. de repudian. hered. et directe descripsit Ulpianus in L. 1. §. quibus ex

edicto 10. ff. de Successor. edicto in illis verbis:
 Quibus ex edicto bonorum possessio dari potest,
 si quis eorum aut dari sibi voluerit, aut per
 dies Statuti non admissit, tunc ceteris
 bonorum possessio perinde competit ac si prior
 ex eo numerus fuerit.

22. Ratio est, quia qui semel bonorum posse
 sionem petere noluit, perdidit ius illius: Obi
 enim noluit, cepit iam ad alios pertinere
 bonorum possessio, ut inquit Ulpianus in l. 1.
 §. qui semel 6. ff. de Successor edicto. Idemque
 statuit fons noster illic: Cui duxit tres muros
 no volcha aquella, o lallexa pendre quella pa
 ja perduda equi boni, era adels. pus prois mes
 de testador.

23. Ideo que restitutione in integrum opus est
 minor ad quaerendam hereditatem, siue
 tacite, siue expresse repudiaverit, ut dixit Sc
 uola in l. Si minor 24. §. Sc uola illuc: om
 miserit, vel repudiaverit ff. de minoribus.
 Omittere enim est silentio repudiare [si tu
 ex parte 15. l. si solus 19. ff. de adquisit. he
 red. l. alienationis 28. §. qui occasione ff. de
 Verbor. Signific. l. si filius heres 16. ff. de liber. et

post hum.

Quarto.

24. Nam licet filio concedatur triennium ad reus-
candam abstentionem paternae hereditatis, et
integra, et si sit minor computatur hoc trien-
nium a fine quadriennij generaliter concessi
ad petendam restitutionem, et novo iure cons-
tituit Justinianus in l. fin. C. de repudian.
hereditat. l. si quis sui 4. C. de iur. delib. et
annus concessus est filio ad matris heredita-
ti repudiationem reuocandam l. 3. C. de iur.
et facti ignorantia. l. filij mater, 6 §. 1. ibi:
penitentia usque ad annum admittenda est
Cotta de portione, et rata quest. 126. n. 11. Ze-
uallos Commun. contr. Commun. cap. 205 n. 3.
Non est huius repulsa locus in nostro casu, ex hi-
bus fundamentis, siue limitationibus:

25. **P**rimo: quia beneficium siue privilegium
reuocandi abstentionem militat in suo he-
rede, non in emancipato, ut aduertunt Padilla
in l. 3. C. de iur. et facti ignoran. Vbi Barbosa
in collectan. n. 4. Valerius in tract. partitionis
cap. 15. nu. 59. Magennis decisi Florentina

10 num. 13. In nostro autem casu non agimus de
 herede suo, cum filia ex Matrimonij contrac-
 tu fuerit a patris potestate liberata, iuxta ea quae
 diximus observat. 108. num. 3.

26. **Secundo:** quia etiam si de suo herede age-
 retur fuerat testamentum paternum ad instans
 tam filiae publicatum die 14. Januarij anni
 1612. et ab eo termino usque ad diem 15. Aprilis
 anni 1615. quo fuit declarata voluntas adendum,
 siue aditio de facto, plus quam triennium fue-
 rat elapsum et completum, et consequenter
 nec revocari ab institutione, aut repudiatio-
 nem posset, nec re vera revocata fuit aut ab
 aliquo de hac revocatione animus aut intentio
 innuata, sed simpliciter hereditas ample-
 xa, ac si ad huc perseveraret delata; quod
 perinde est ac si nihil actum fuisset, argum.
 text. in l. nec u. 17. §. 1. ibi. quia hanc non repu-
 diant. ff. de acquir. heredit.

27. **Tertio** quia illa repudiatio, quae induitur
 et lapsu termino irrevocabilis est, itaque
 revocatio expressa repudiationis intra trien-
 nium fieri potest a suo herede locum non ha-

bet in tacita, ex silentio, abstensione, et repudiatione. Tempori enim praescriptis magis nocet quam expressa in iure quaerendo, non quaerito. probat Gothofredus in l. facta 63. §. Siqui bonorum. 11. ad Trebellian. litt. y. Et communiter in interpretibus in l. si emancipata 3. C. de iuri et facti ignorant. Vbi Barbosa n. 2. Firaquell. de iure mariti sive ad leg. commun. gloss. 1. n. 24. Zuallos Commun. Conti. Commun. cap. 205. n. 5. Stanus in concord. antinom. lit. H. n. 16. Vbi aliud de iure Castelle observandum advertit ex l. 2. tit. 6. p. 6. et Reporij Lopez glossa in ea ad fin.

Hæc omnia clarioxa fiunt, si objectionibus satisfacimus.

Prima Obiectio

Obijcitur enim nobis primo: Peccam conventam non negare, sed fateri hereditatem paternam adijse: Cuius ex hac confessione, et responsio, ad creditam hereditaria tenetur. Voluit enim Praetor adstanti- gere eum, qui convenitur ex sua in iudicio responsione, ut vel confitendo, vel mentiendo se responderet; et etiam, siquis sine interrogacione responderet.

ponderit pro interrogato haberi, inquit Ulpianus in l. voluit 4. et in l. si sim 9. ff. de interrogat. actionib.

29. Id autem locum habet, etiam si falsus se heredes responderit: fides enim ei contra se habetur, ait idem Ulpianus in l. de etate 11. §. 1. ff. de interrogat. actionibus; habetur enim tunc pro herede in sui detrimentum, Menochius lib. 4. praesumpt. 101. n. 30. cum tribus sequentibus.

30. Deinde etiam idem assumptum probat alia regula, confessum scilicet, pro iudicato haberi: quam tradit Paulus in l. 1. l. 3. ff. de confessoris: Cui non potest pars neque proprium respondere, confessionem, neque factum impugnare, aut iudicatis non obedire, qui quodammodo sua sententia damnatur.

Respondeo

31. Primo Nullam hic intervenire confessionem iudicalem, quia neque pars interrogata fuit, neque quid aliquid ab ea aliquibus positionibus sive interrogationibus responsum, instrumentum aditum fuit ab actore exhibitum: nihil tamen a reo conventa circa

aditionem in iudicio dictum, sed tantum alle-
gatum, id de facto fuisse, non de iure, at que ita
illam hereditatis paternae acceptationem, ut
pote post tempus et post repudiationem iam
legitime executam, nullius momenti, necesse
aliquid potuisse pra iudicium inferre; et con-
sequenter nulla in iudicio adest, aut reperitur
confessio, quae vires possit iudicati habere
et quilibet factum proprium, si nullum est
potest impugnanare cap. Magna 22. quest. 4.
cum vulgariis.

32. **S**ecundo respondeo. Nam si in iudicio con-
fessa fuisset, separata hereditate, cum legitima
praecessisset repudiationis, nihil ei noceret. quia
regula illa, ut confessus pro iudicato habeatur,
non pertinet ad vocem repudiantis heredita-
tem, sed ad certam debiti quantitatem
confitentem, ut his ipsi verbis scripsit tex-
tus in l. Sicut 4. C. de repudian. heredit. Unde
is, qui semel repudiavit, etiam si se heredem
postea fateatur, hereditatem non adquiret, nec
creditori tenetur, nisi forsitan suus heres esset
et intra tempora revocandi ab hereditatione
reperiretur, quia tunc sic respondens pro

herede gerere videtur, inquit Paulus, in l. si
Silius 12. ff. de interrogator. action. 45

33. Subsistente tamen repudiatione, vel abstentione, qualibet acquisitioni confessio nullius momenti est. Unde dicit Gothofredus in d. l. 4. c. de repudiam. heredit. lit. M. Actus in validus, licet fiat in iudicio, semper est invalidus. Agnita semel hereditas repudiari nunquam potest ab annis viginti quinque maiore, nec quidem in iudicio. Et idem de semel repudiata ut non possit amplius adquiri eodem met. textu docemur

34. Tertio respondeo: Ita demum responsum factum ad interrogationem in iudicio factum adstringere, si in dolo versatus est qui respondit, vel in culpa quae dolo proxima sit l. de aetate 11 §. sed et si quis 11. ff. de interrogator. action.

35. Ex causa enim suorum ei qui respondit, non dubitamus. Et ideo si quis postquam se heredem confessus est, mox falsum, aut inofficiosum, aut irritum fuerit pronuntiatum testamentum, aquirissimum est ei suorum. Et ex eadem ratione licet illud testamentum separatim heredem falsa fuerit: cum postea

aduerterit illam additionem fuisse veritatem et nullam
recte potuisset responderi pariter. Non enim impo-
se respondit, sed scriptura ductus, ut inquit Ulpia-
nus in l. de etate n. d. ex causa s. ff. de interdictis.
action. et ut addit in s. fin. eiusdem textus, si quis
postea plenius instructus quid faciat instrumentis
vel epistolis amicorum iuris sui edoctus

36. **Expendo** verba ista iuris sui edoctus, quo signi-
ficari posse videtur, etiam si in iure communi
rebus eius, non nocere, quod ad rem nostram
appositissimum est. Potuit enim res conueni-
entia in factis, si in computatione temporis era-
ret, existimando, non dum fuisse triennium lapa-
sum, et reprobationem reuocare prohiberetur.
In iure, si se posse reuocare ea temporis lapsu re-
probationem putaret, vel nullum tempus a se-
gibus nostris prescriptum ad aduocandam heredi-
ditatem patris, sed posse quando cumque accep-
tare crederet: et in omni casu nullum ei posse
inferre preiudicium tam quia erat probabili-
ignorantia; tum quia consueuerat peritos no-
tarium saltem, qui de his secretam habere
tenebatur, cuius culpa, non solet parti nocere,
ut de defectu solemnitate in inventariis pro-
bare

6.

bare solent nostri in L. fin. C. de iure delibet. Anton
Faber de iura pragmatic. decad. 1. cap. 5. Pichard
deus ad titul. de adquiren. heredit. cap. 4. nu. 23.
 cum quia agit res conuenta dedamno videndo, iuxta
 ea, que notant interpretet in L. iura. l. regula 9.
ff. de iur. et facti. ignoran. et diximus obs. 23.

nu. 26. et iuxta hunc sensum interpretandus
 Ulpianus in L. 2. ff. de confessis: Non falsus qui
exat, nisi ius ignorauit: Id est, si ignorauit
exat, et dolum non committit, neque litem
culpam, sed, detecto et probato iusto errore, po-
test penitere, et confessionem reuocare, et actum
nullum ab eo factum impugnare, et respuere.

3). Et in terminis nostri idem probat Ulpianus
 in L. Sed et si lege 25. §. 6. ff. de petit. hered.
illuc: Scire ad se non pertinere utrum is tantum
modo videtur qui factum sit, an et si qui in iure
exauit. Putauit enim recte factum testamentum
cum in utile erat, ut cum eum abius precederet
apnatus sibi potius deferre. Et non puto hunc
esse pædonem qui dolo caret quamuis in iure
exat

Secunda obiectio

Esto, filia ob tacitam regradationem lega

lem, omittendis diebus statuti perdidit hereditatem ex testamento patris delatam, et de novo defertur hereditas ab intestato, et ex ea parte unde liberi, unde agnati, unde legitime iuxta successorum edictum, ut diserte probat Optavianus in l. 1. §. sed videndum est his verbis: Sed videndum est, an inter ceteros ipse quoque qui exclusus est, admittatur: ut puta si filius est in potestate: delata est ei bonorum possessio ex prima parte unde liberi defertur: exclusus est tempore, aut repudiatione; ceteri defertur: Sed an ipse sibi succedat ex hac successoria parte, et magis est ut succedat, ut unde legitime possit petere: et post hos suo ordine ex illa parte unde proximi cognati vocantur, et hoc iure ultimam ut admittatur. Succedere igitur poterit ipse sibi. Et Anianus verb. ipse sibi inquit: Admittitur ut alius. Et glosa marginalis declarat, de iure civili habere ex quolibet capite triginta annos, et de iure praetorio tres, quia si ent se habet annus de iure praetorio, ita triginta de iure civili. Et Gothofredus lit. O. ita explicat, Pone si iam triennio exclusam esse

matru hereditate testamentaria Bartholus
 putat eandem infra alios triginta annos
 admitti ex edicto unde liberi. Pone infra id
 spatium unde liberi non petisset, eodem putat
 eandem admitti infra alios triginta annos
 ad petendam bonorum possessionem unde cog-
 nati. Adde Baldum in l. licet 8. C. de iure de
 liberandi.

39. Ergo et in nostro casu licet tempus ad eundem
 hereditatem testamentariam fuerit lapsum,
 et ad eam non habeat regressum, poterit in tes-
tata adire et quaerere, in qua nulla in legibus nos-
 tris est temporis limitatio praescripta ad eam
 acceptandam et quaerendam. Quoties enim du-
 plix iure defertur alicui successio, repudiata,
 quod ante defertur, super est altera, inquit Pau-
 lus in l. quoties 91. ff. de repul. iur. Ergo contra
 Steoniam tanquam heredem patris ab intes-
 tato procedit executio.

Respondeo

40. Primum verum esse, forum nostrum loqui so-
 lum de testamentaria successione, ut probat nos-

lex Belluga in specul. rubr. 41. n. 134. iuxta no-
uam impressionem Bruxellis, ubi ita scribit: Si
autem petit tempus ad deliberandum si est
heres scriptus in testamento, de quo loquitur, fo-
rus, habebit tres menses a morte testatoris, iux-
ta fori dispositionem.

41. **I**ntelligendum autem est, etiam si non petat
tempus ad deliberandum tibi ei terminum,
quia ipso iure currit. Idque probatur illis ver-
bis: Equos dicit tres menses consequens delicta
autem que dicit heres e legatari generalis sexa
in Regno de Valencia e sabra, aquella herencia
e leca, esse ari feta, et probat Belluga dict. ru-
bric. 41. n. 135. Ubi ait et sic habet in foris quod
currant tempora ipso foris.

42. **V**erba autem illa, e sabra, intelligentem vel
vexi vel presumptive, ut minus desuper foris an-
teioris, ubi in eo qui absens erat a Regno et tem-
pus competens. et scientiam requirit. in eo au-
tem qui presens est, non scientiam expressam
sed presumptam sufficere stabilivit, dum ni-
hil aliud, quam ad se in Regno requirit. Id
que maxime procedet in eo qui legitimus ab-
intestato

intestato heres esset

43. Nam licet in testamentaria successione exigi solet, non tantum scientia ut sciat heres extor-
 re tabulas, sed certus sit delatorum sibi bono-
 rum possessionem, ut ait Ulpianus in l. 1. §. 4.
 ff. de bonor. posses. secund. tabul. potest tamen
 hic, et debet saltem is, qui etiam legitimus est,
 factum inquirere, et ignorantiam, aut dubium
 removere, et consequenter is culpabilis scientia
 defectus nequit curam temporis ad adendum
 impedire ut qui potuit parere conditioni, iux-
 ta Ulpianum in l. 1. §. qui sub conditione ff.
 Siqui omnia causa testamenti, et magis in
 specie irata Paulum in l. in bonorum v. ff.
 de bonor. posses. cuius haec sunt verba: In bono-
 rum possessionibus viri ignorantia non pro-
 dest quominus dies cedat. Et ideo heredi
 instituto et ante apertas tabulas dies cedit
 satis est enim scire mortuum esse, sequi
 proximum cognatum fuisse, cognosque eorum
 quos consuleret habuisse. Scientiam enim non
 hanc accipi que inanis prudentibus sit sed
 eam quam quis, aut perse habeat, aut consu-

lends prudentiores adsequi possit. Confert etiam
mihi valde in iure Canonico textus in Clemen. uni-
ca de concession. preben. ibi: Imputet enim sibi si id
quod per se, vel per alium scire potuit ignoravit.
et etiam vulgaris nostrorum regula et brocardus
idem est scire, vel scire debere, iuxta Ulpianum
in l. si duo 38. ff. de adquir. hered.

44. Sed ita demum tempus incipit currere, si
vere hereditas sit delata, id est heres pure ins-
titutus: nam si sub conditione, non a lix po-
test incipere, quam a tempore evenientis con-
ditionis. Et in substitutis, a tempore quo insti-
tutus vel expresse repudiaverit, vel per tempo-
ri lapsum omiserit hereditatem: Et idem
erit de ceteris substitutis, quos per se rem ad-
mittimus, ut inquit Ulpianus in l. 2. §. 34. ff.
de bonor. possess. secund. tabul. Et facit etiam
identitas rationis iuxta eundem Ulpianum
in l. si quis 4. §. quamquam 2. ff. si quis omnia
causa testam.

45. Loqui enim legem nostram sive forum, de
omnibus hereditibus, et substitutis innuit Be-
lluga in dict. rubric. 4. an. 111. in impressione

Bruzella, et Camillus, Borrellus in addit. lit.
 T. Et exp. expressius et sine hesitatione affirmo
 quia omnes vere sunt heredes. §. 1. Instit. de vulg. subst.
lit. intelligit enim de substitutis vulgaribus, non
de fideicommissariis quia hi heredes proprie non sunt
 ut discrete probat Justinianus in §. 2. et 3. Instit.
de fideicommissar. hereditat. et Bellug. rubr.
41. nu. 111).

46. Igitur in nostro casu hereditas testamentaria
 desinat esse delata, et locus factus fuerat abin-
 testato successione, quae non defertur totis quibus
 iure commune, scilicet, non ex tot capitibus, ut
unde liberi, unde agnati, unde cognati; sed se-
 mel ad intestatam hereditatem, ita ut si abin-
 testato semel repudiaverit proximior, iam non
 habeat ad eam ex alio capite, ad eundem fa-
 cultatem. Ratio differentiae est: quia iure com-
 mum ex praeterito beneficio, deferebatur heredi-
 tas intestata primo ex capite unde liberi limi-
 tate et taxative, et solum id repudiabat, vel
 mittebat filius. Delata autem postea ex capite
unde agnati, vel unde cognati, quia ex eo filius
 non repudiaverat, et vere inter agnatos, et

22
cognatos comprehenditur, et numerandus est
ides iterum potest ad querendam hereditatem
admitti. At nostris legibus semel defuncta suc-
cessio vni gradu, non ex diversis capitibus, sed
generaliter a intestato, et qui semel repudiat
iam iterum admittendus non est. Sicut et
iure communi qui sciens ex diversis capitibus
sibi defuncti, non limitate repudiet, sed genera-
liter et absolute dixerit repudiare hereditatem
illam, in omnibus, et per omnia capita vide-
bitur repudiare, et iam alia via ei non super-
est, ut docuit glossa in l. quoties 91. ff. de repul.
iur. Et Gothofredus in eodem textu lit. C. illi.
Non super est si repudiata sit ipsa hereditas
causa non adiecta, vel si repudietur vnum ex
quo aliud necessario dependet.

Hoc est si sciens utrunque verbi gratia he-
reditatem testamentariam et legitimam sibi
pertinere; tunc enim si legitimam repudiet
videtur in necessarium antecedens et testamen-
tariam repudiasse. Sicut vero si ignorans se
institutum, respuat legitimam hereditatem:
tunc enim ad neutram repudiatio nocebit.
Non ad testamentariam, quia tunc non repu-

diavit nec ad intestatam, quia non dum ei fuerat
 delata. Idem que hic accommodare possumus. Adi-
 vit enim filia testamentariam hereditatem ex-
 presse, et limitate, que iam desierat esse delata,
 et consequenter non potuit adquiri, nec intestatam
 etiam quia hanc non adiuit, et probat diuorte
 Ut primum in l. negi. 17. §. 1. ff. de adquir. hered. hui
 verbi. Heres institutus, idemque legitimus si
 quasi institutus repudiaverit, quasi legitimus
 non amittit hereditatem. Sed si quasi legiti-
 mus repudiavit; si quidem scit se heredem in-
 titutum, credendus est. Utrumque repudiare, si
 ionoxat, ad neutram ei repudiatio nocebit: ne-
 que ad testamentariam, quia hanc non repudia-
 vit; neque ad legitimam, quoniam non dum
 ei fuerat delata

48. **R**ationem autem ob quam qui repudiat legi-
 timam sciens se institutum, intelligatur utram
 que repudiasse reddit elegantex Pomponius in l.
 illud dubitari. ff. de adquir. hered. cuius hec
 sunt verba: Illud dubitari potest an si cum testa-
 mento heres institutus esset ab eo qui etiam si
 intestatus decedisset legitima hereditas eius ad
 me pertineret an utramque hereditatem simul

repudiare possim, quoniam antequam ex testamento
hereditatem repudiarem, legitima non dum ad me
pertinet: verum eodem momento intelligor et ex
testamento et legitimam repudiare. Sicut si legiti-
mam velim ad me pertinere, cum sciam testamen-
to mihi relictam, videbor, ante repudiare testamen-
tum, et ita legitimam adquisisse. Nam ut aperte
ex Baldo inquit Joh. Fredus in eo textu lit. V.
cum aliquid simpliciter fit, presumitur fieri
eo ordine quo debet. Et facta priore loco presump-
tux qua priore loco fieri oportet.

49. In casu autem, de quo agimus, ideo hereditas
ab intestato non fuit quesita, quia licet iam
esset delata, eam tamen non adiit filia, sed
testamentariam, ut ex additionis instrumentis
indubitanter apparet, et ideo versamur in illi
Ulpiani verbis, ad neutram ei repudiatio nocebit
non ad testamentariam quia hanc non repu-
diavit. Idemque de additione, in qua versamur, di-
cendum est: quia ex quibus causis repudians
nihil agit ex eisdem causis pro herede gerendo
nihil agere sciendum est, ut inquit Ulpianus in
l. Si quis extraneus r. d. sed demum ff. de ad-

94
quis heredit. Ita qui in nostro terminis ides aditus
filiam non fecit heredem, quia hereditatem ab-
intestato non adiit, sed institutionem amplecti
est, cuius delatio ob legalis temporis lapsum
cessavit. Et regula nostra etiam est, ut si quis
adeat hereditatem ex capite incongruo non sus-
tineat aditus ex capite congruo, ut docet Paulus
in l. si ad quem 22. ff. de adquir. heredit. cap. 9.

n. 5. Et intrat etiam illud nostrum brocardi-
cum: quod potui nolui, quod volui adimplere
nequimus; de quo in l. multum inter est C. C. si quis
alteri vel sibi.

Tertia Obiectio

50. Licet in aditionis instrumentis testamentaria
hereditate aperit, postea tamen se bonis immiscendo
pro herede gerit, annus enim separationis agnos-
cit successionem quae major est annis, quam fac-
ta. l. pro herede 22. ff. de adquir. heredit. cap. sal-
tem ea ea parte dici poterit, ex eo capite quo
potuit fuisse heredem, maxime iuxta nostras
leges, in quibus nihil differt esse heredem ex tes-
tamento, vel ab intestato, cum utroque modo le-
gata et fideicommissa debeantur, ceteraque a

defuncti in testamento disposita, siue heredem instituerit, siue omiserit, siue heres adeat hereditatem, siue repudiet. Potest enim legitimum testamentum condi absque heredi institutione, et sequenda sunt legata, et id quod superest, venientibus ab intestato devoluntur. §. 26. de testamen. Et idem est si heres institutus non adierit, ut in §. 1. de quibus agimus videtur scilicet per ult. et fin. de repudian. heredit. Et ideo ad hunc effectum, nullo modo inuri communis edictum necessarium est. §. 1. qui omnia causa testamenti ab intestato, vel alio modo possideat hereditatem; immo quia alio modo possidet hereditatem, tenentur creditores etiam iuxta ius commune ex eo edicto et agere nos sine eo.

Respondeo =

1. **P**rimo. in factis non esse verum filiam conveniam, bona hereditatis paterna possidere; immo constat nulla esse in ea bona, et consequenter etiam si legitima fuisset aditis creditoribus non teneretur ratione beneficii inventarii l. fin. C. de iure delib. et in aliis processu probatur legitimis documentis ex auctoritate omnino esse.

paternam hereditatem.

52. Secundo respondes. etiam si bona possideat
 non obstaret, tum quia non possessio rerum, sed
 hereditas obligat heredem, ut ait Antoni. Tabern
 in rationabili ad l. 3. ff. de transaction. lit. B.
 tum quia id eveniret ex illa illegitima aditio-
 ne, quae filia non potuit facere heredem, et
 ea consequenti nihil ad immixtionem sive
 aditionem conducere, cum praesumatur fieri
 ex titulo praebito quod generale est, et in
 specie aditionis, vel pro herede gestioni, non
 sufficit bona possidere, sed qua ex causa illi
 perveniat scire ut Paulus scripsit in l. si
 ad quem 22. d. 1. ff. de adq. heredit. illi: Nam
 ut quis pro herede gerendo adstringat se here-
 ditati scire debet qua ex causa hereditas ad
 eum pertineat, veluti agnatus proximus iusto
 testamento scriptus heres, antequam tabulae
 proferantur cum existimaretur testato patrem
 familiae mortuum, quamvis omnia pro do-
 mino fecerit, heres non erit. Et idem iuris
 erit si non iusto testamento scriptus heres
 pro latis tabulis, cum pertinet iustum esse

39
quamvis omnia pro domino administraverit
hereditatem tamen non acquirit.

53. Tertio respondeo. Etiam eo casu, quo filius
suis heres beneficium amittit abstinendi
si bona patris amoverit, intervertit, celo
verit, aut consumpserit, ita demum exit edic-
to locus: callidus animus et malignus rei re-
ponat, et ante amoveat, quam obstineat. Si
veras prius abstinuit edicto locus non super-
est. iuxta Ulpianum in l. si servum d. d.
Prætor ait. 3. §. amovere 8. et §. fin ff. de ad-
quir. hered. Ergo neque in nostro casu po-
set filie occupatio in præiudicium inferre
vel additionem in testatam inducere, cum
nec suaveres sit, quæ per contractum matris
monij fuerat emancipata, ut diximus obsor.
108. n. 3. nec animo maligno fecerit, etiam
si sua heres esset et prius, ~~et~~ lapsu temporis
hereditatem omisit, quam boni se immitte-
ret, et semper animus quo in omnibus adtes-
tamentariam successionem respexit, præcipue
in hac materia attendendus est, cuius ratio-
ne aditis inducitur, licet nihil heres attin-

gat hereditarium, et interdum, etiam si attin-
gat nihil apat, ut aduertunt Ulpianus in l.
pro herede 20. et l. si quis extraneus 21. §. 1. ff.
de acquir. hered. Possessio rei iuxta sola bonorum
si qua essent non possent filiam heredem ab in-
testato facere, sine animo eam adeundi, nec be-
neficiam abstinerendi auferre. R

54 Quarto respondeo. Licet quo ad legatarios
et creditores nihil intersit, an quis sit heres
ab intestato, vel ex testamento, iuxta leges nos-
tras: Idemque est iure communi in his, qui
in edictum incidunt si quis omnia causa tes-
tamenti, sed quo ad alios plures effectus, ma-
ximam versatur discrimen de una successio-
ne ad aliam. Nam si defunctus habeat ab
aliquo ascendente facultatem stipendi in
marozatu, vel fideicommissum successorum ge-
neralibus uerbis heredem instituat ali-
quem ex eis, quos nominare potest et adeat
videbitur electus, et succedet in marozatu. Et pa-
riter si seruis filium instituat et si praemoria-
tus, eius heredem quem instituerit, vel nomina-
uerit vel elegerit, vel in quem disposerit, si
fuerit institutus in testamento filij Sompri-

nus et adeat, erit etiam seij heres. Si vero in
his casibus non ex testamento, sed ab intestato
successerit nec censebitur in maioratu electus
nec in seij bonis ius aliquod consequi poterit
que facile possunt fundari in his que late exami-
minat. Fusarius quest. 550

55. **R**atio diverſitatis est. Quia ille, qui ab inter-
tato succedit, non potest dici a testatore no-
minatus, cum non ab eo, sed a lege ei hereditas
deferatur: qui vero instituitur capit immedia-
te a testatore, et etiam si verbi generalibus
in suis bonis instituitur, verum est, etiam
ea que iure maioratus possidet sua esse, con-
sequenter in eis ita ut potest institui, con-
ſecrari, id est, nominando, vel eligendo, vel res-
tituendo; et ideo si ipsa bona non possideat
actu, ut qui etiam in testamento censeatur
electus, non sufficient generalia institutionis
verba, sed specialia et expressiva necessaria sunt.
ut probant late noster Leo tom. 1. decr. 53.

n. 8. Fontanella de pact. nuptial. claus. 4.

Jo. S. nu. 63. et decr. 46. nu. 2.

56. **H**anc diverſitatis rationem scripsit Lucu-
lenter

lenter Baldus in l. si emancipatus q. C. de colla-
 tionib. his verbis. Octavo oppono, quod non sit di-
 fferentia testati, et intestati, quod sic probo, qui
 non testatur, testatur scilicet tacite l. si quis 3.
 l. conficiuntur 8. ff. de iure codicilla. l. si per
 multos ff. de legat. 3. B. l. utis. Illud improprie
 dicitur testari, scilicet permissus non dispen-
satus. Nam aliud est permittere, in quo sola
 causa efficiens apparet. Et aliud est dispo-
nere in quo apparet causa efficiens formalis,
 et etiam materialis. Et ideo succedens ab in-
 testato, non habet formalem titulum ab homi-
 ne, sed a lege, ut notatur de hered. instit. l. Lu-

cius
 57. Idem probavit Oldradus cons. 94. n. 12. in
 fine, ubi in specie scilicet in l. si quis ita ins-
 tituat, si legitimus velit vindicare heredita-
 tem meam 32. ff. de hered. instit. probat non
 admitti legitimum iure testamenti, sed iure

primo =
 58. Nam licet, sicut scripsit Paulus in l. confi-
 ciuntur 8. ff. de iure codicilla. ideo fideicommi-
 sa dari possunt ab intestato succedentibus, quo

nam creditur pater familias sponte sua, his re-
linquere hereditatem: non id intelligitur positiva
voluntate sed permissiva. Paz de tenuta p. 2.
cap. 63. n. 38. Non potest autem effectus aliquos
vocationis, aut nominationis, aut sectionis ope-
rari tolerantia, quae solum in non faciendis con-
sistit, et ut suos lex operetur effectus, sua spon-
te omittendis relinquit.

59. Probat implacabiliter et Separatim Paulus
apud Julianum in l. si pater 4. §. fin. ff. de
manum. vindicta, his verbis: Minor viginti
annis dominus nec communem quidem sex-
uum sine consilio manumittit. Paulus notat.
Sed si pignori obligatum sibi minor viginti
annis manumitti patitur recte manumitti
habet, quia non tam manumittere is, quam
non impedire manumittentem intelligitur.
Idem qui in nostris terminis evenit, ut qui
intestatus decedit non tam ipse defertur, aut
relinquere hereditatem videatur quam legem
defertentem et proximiores vocantem, non impe-
dire.

60. Haec autem differentia inter heredem ab-

92

intestato, vel ex testamento, maxime in nostris
Valentia Regis observanda est; cum iuxta
fores plurimum distent. Siquidem iuxta fo-
rum 2. soluto matrum. Si pater, aut mater,
aut quisquis alius consanguineus, vel extra-
neus dotem filiae, aut cuiuslibet mulieris con-
stituat, et illa sine liberis aut descendenti bus
decedat, duas dotis partes ad dotatem, vel
eius, ex sanguine heredes veniantur; de
tercia vero potest illa ad libitum disponere; si
autem intestata decedat, etiam illa tertia pars,
et sic dos integra a quo aliqua deductione
in iure reversionis comprehenditur, de quo
epimus obser. 24. n. 8. Ergo magna repositio
de testata ad intestatam successionem distinc-
tio, cum heres mulieris dotata, nihil de
dote capiat, si a intestato heres est: tertia
vero partem lucratur, si institutus et testamen-
tarius heres sit, non vero alias duas res dicitur.
12. Datur enim femine facultas de ea tertia
parte disponendi, quae dum testamentum non
colliderit, non intelligitur iuxta nostros fores
disponere, nec ea facultate uti. Si vero testa-

mentum legitimum fecerit, cum de re quam
habet et possidet disponat, verba generalia hęc
dis institutionis sufficient, ut eam textam par-
tem comprehendisse censeatur, ut Senatus noster
Valentinus probavit testante ita notus D. Fran.
Hexonius de Leon tom. 1. de iis. 53. in fine, et
ita receptissimum est. Cessat igitur omnis tex-
ta supra proposita obiectio.

Quarta obiectio =

61. Is qui possidet hereditatem, licet vere heres non
sit, fructus suos facit, actiones exercet, solutio-
nes recipit, et debitores liberat, et super rebus
hereditariis transigit. Ad hęc enim omnia
sufficit esse putativum heredem, ut probavit
Iuris consultus noster Seneca in l. 3. §. fin ff.
de transaction. Cuius in l. quod si possessor l.
ff. de petit. hered. Ulpranus in l. item veniant
20. in pluribus. §. ff. de petit. hered. Pompo-
nius, et apud eum Quintus Milius, et Celsus
in l. statu liberi 29. §. Quintus Milius ff. de
statu. liber. Causa et sufficit ut a creditoribus
hereditariis conveniri possit, cum hereditatem

veri aliena nos obligare plusquam manifes-
 tum dixerit, Ulpianus in l. mox 8. ff. de ad-
 quir. heredit. Ergo et in nostro casu licet Ob-
noxa Veræ heres non sit, tamen ex communis exi-
 matione. qua et heres reputatur, et heredita-
 ria patris bona administrat, tenebitur credi-
 toribus paternis, et hereditariis.

Respondeo

62. Veram esse illam nostrorum distinctionem
 Et putativus heres, qui vel ex testamento, vel ab-
 intestato se heredem bona fide putat, ad plures
 civiles effectus possit ea, quæ dominus posset,
 aut Verus heres, dum ab eo hereditas non evincit-
 tur; non tamen omnia, quia nequit Verus he-
 redi, et domino præiudicare in his, quæ sine Veri do-
 mini factis, vel consensu fieri non possunt. de quibus
Sabodius in labyrinth. creditor. 2. p. cap.
9. per tot. et præcipue n. 48. 58. 113. 114. et 134.
 et recentissime et docte Valerianus J.C. Vallisole-
tanus de transactionibus tit. 4. quest. 6. per to-
 tam

63. Ratio autem, ob quam ea possit putativus heres
 est duplex. Prima, ob utilitatem, immo necessitatem

tem promissum usus, ut ait Salgadus d. n. 113. et
illius, quam praescripsit Ulpianus in l. qui cum his
19. ff. de reu. iur. non eo protenditur ut beneatur
indagare eas qualitates, quae vel nimis difficiles
vel obscurae, aut absconditae sunt, et quas via
sine lite assequi possent. Iuxta decis. 69. nu.
28. Noque rot. alleg. 2. nu. 55. Salgadus in
Labyrinth. Creditor. 2. part. cap. 9. num. 121.
Aliter enim nimia in contractibus et rerum, et
hominum commerciis generaretur confusio si
ad promissum eorum usus praesumptus,
quae ex possessione et communis existimatio-
ne ad ea, quae solam bonam fidem requirunt,
non sufficeret.

64. **A**liera ratio est, quia in bonis nostris com-
putari ceterum est, non solum quae dominij nos-
tri sunt sed etiam si a nobis bona fide possi-
deantur, ut discrete scripsit Ulpianus in l. bo-
noxum appellatis 49. § 1. ff. de verborum signi-
fic. his verbis: In bonis autem nostris com-
putari sciendum est, non solum quae dominij
nostri sunt, sed et si bona fide a nobis posside-
antur, vel superficaria sint: aequa bonis ad-
numerabitur si quid est in actionibus, petitio ni-

bus, persecutionibus. Nam haec omnia in bo-
nis esse videntur.

65. Cum igitur possessor actiones hereditas
rias habeat, ad res illius recipiendas et excep-
tionem contra petitores, donec hereditas legiti-
mas sententij evincatur: recte in bonis nos-
tris hereditatem habere intelligimur, et huius
verbi domus Modestinus in l. item in bonis 52.
ff. de adquir. res. domini. Et Paulus in l. si
quis actionem 15. ff. de regul. iuris; Et perinde
interim heres putativus habetur, ac si esset ve-
rus heres, ac dominus; quia solum quod emun-
ditur, in bonis non est, inquit Celsus in l. quod
emunditur 190. ff. de regul. iuris.

66. Sed si ipse qui se putabat heredem, agnosceret
vel non esse validum testamentum, in quo fuerat
institutus, vel si ab intestato successisse existima-
bat, apparuerit postea legitima tabula testa-
menti, in quo alius erat heres scriptus, vel cum
legitime a se aditam exactione hereditaria,
postea lapsum tempus, et consumptam legis
dilationem repererit, quis prohibet illi bonam
fidem agnoscere. Et non esse heredem, nec a credi-

170
tombus conveniri posse allegare; immo a iure si
eam exceptionem opponere omitteret aliquae
posset culpa imputari. Cuius vlti modo potest
is videri, qui iam detecto errore nec verus est,
nec putativus heres, ut probat in h. Paulus in
L. quod si possor. 17. ff. de petit. hered. hii ver-
bis: Quod si possor hereditatis ob id quod ex
testamento se esse heredem putaret, legatarum
nomine de suo soluerit, si qui ab intestato eam
hereditatem emicat, licet damnum videtur
esse possessori quod sibi non prospexit. stipu-
latione hereditate evicta legata reddi: tamen
quia fieri potest, ut eo tempore solueret legata
quoad huc nulla controversia motarit, et
ob id nullam interposuerit cautionem, plac-
et in eo casu emicta hereditate, dandam ei
esse repetitionem. Sed cum cessante cautione
repetitio datur, periculum est, ne propter in-
opiam eius cui solutum est legatum nihil
repetit possit. Et ideo secundum Senatus con-
sultum subveniendum ei est, ut ipse quidem
ex retentione rerum hereditariarum sibi sa-
tisfaciat, cadat autem actio in eis petitori ut

sus periculo eos exerceat =

67. Itaque tres casus distinguendi sunt. Primus de eo qui bona fide omnino pacifice possidet hereditatem. Secundus de eo, qui licet bona fide possideat, his tamen super hereditatis petitiones pendet contra illum. Tertius de eo, qui vel a principio, vel postea mala fide possidet, vel retinet hereditatem, quam scit ad alium pertinere.

68. In primo casu tractandus est possessor in omnibus ut verus heres, et dominus, quia in eo statu nihil ei obstat quominus ea que possidet inter propria et vera bona sua non connumeret, iuxta Ulpianum in d. l. bonorum appellatis §. 1. ff. de Verbor. Signif.

69. In secundo, licet habeat possessor illam malam fidem, que ex litis inchoatione resultat non tamen in omnibus, et mala fidei possessor, vel pignus tractandus est; sed in pluribus ut bona fidei possessor. iuxta Paulum in l. illud §. 1. ff. de petit. heredit. Et notandum obser. 102. §. 2. an. 24. et re evicta desinit esse et reputari in bonis, ut scripsit Celsus in l.

quod emincitur 190 ff. de reguliur.

20 In textis casu tanquam praedicti possessor tractandus est, siue a principio fuerit in mala fide, siue postea conuersus fuerit, nihil ad se de hereditate pertinere. Parvi etenim refert ab initio quis abesse in hereditate sit versatus, an postea hoc facere cepit, ut discimus ab Ulpiano in l. sed si lege 25. §. de eo §. ff. de petiti. heredit. Et quantum distet in hac materia bona fidei possessor a praedone, satis deprehenditur a Senatus-Consulto, cuius uerba refert Ulpianus in l. item ueniunt 20. §. praeter haec 6. ff. de petiti. heredit. et ab eo, et alijs Iuris Consultis interpretantur.

21. Cum igitur in nostro casu, si reus conueniens se heredem simularet et in his periret, delinqueret, solutio quae creditorum damnis succederet, cum iam se non esse heredem agnouisset, nihil potest ei imputari, quod ueritatem alleget et pate faciat, atque ab executione se esse absoluentem contendat ut absoluenta est.

22. Haec licet iam diu fuit habita pro de rebus mortuis actore, et reus, et bonis hereditarijs exaustis: exitibus tamen omnes a nobis allegatas propositiones iuris, et legibus nostris esse ualde et apertè consentaneas.

quod cum sit 130 ff. de iur. iur.

1. In iuribus... quod...
2. In iuribus... quod...
3. In iuribus... quod...
4. In iuribus... quod...
5. In iuribus... quod...
6. In iuribus... quod...
7. In iuribus... quod...
8. In iuribus... quod...
9. In iuribus... quod...
10. In iuribus... quod...
11. In iuribus... quod...
12. In iuribus... quod...
13. In iuribus... quod...
14. In iuribus... quod...
15. In iuribus... quod...
16. In iuribus... quod...
17. In iuribus... quod...
18. In iuribus... quod...
19. In iuribus... quod...
20. In iuribus... quod...

21. In iuribus... quod...
22. In iuribus... quod...
23. In iuribus... quod...
24. In iuribus... quod...
25. In iuribus... quod...
26. In iuribus... quod...
27. In iuribus... quod...
28. In iuribus... quod...
29. In iuribus... quod...
30. In iuribus... quod...
31. In iuribus... quod...
32. In iuribus... quod...
33. In iuribus... quod...
34. In iuribus... quod...
35. In iuribus... quod...
36. In iuribus... quod...
37. In iuribus... quod...
38. In iuribus... quod...
39. In iuribus... quod...
40. In iuribus... quod...

41. In iuribus... quod...
42. In iuribus... quod...
43. In iuribus... quod...
44. In iuribus... quod...
45. In iuribus... quod...
46. In iuribus... quod...
47. In iuribus... quod...
48. In iuribus... quod...
49. In iuribus... quod...
50. In iuribus... quod...

400

602

107

202.

207.

100

202

THE
P.
GREGORY

DE

Poenis secundo Nubentium =

OBSERVATIO CXXIV,

Antiquitas non satis a Alqui de prioribus
 aut secundis persecuta batur nuptijs, sed licebat,
 et Patri bus, et Matribus, et ad plures venire
 nuptias, et nullo lucro privari. Matrimo-
 nium enim, sic est honestum, et humano gene-
 ri per filiorum procreationem videatur em-
 mortalitatem artificiose introducere, qua prin-
 cipalior erat hominum cura, et sua pos-
 teritate in ævum memoriam relinquere.

Ut scripsit Callistratus in l. liberorum 220

f. de Verbor. Signific.

2 **M**ajoris autem Theodosij temporibus amplior
 sollicitudo facta est circa huius rei (id est nuptiar-
 um) tractatum, donec circumiens per ceteros
 Imperatores in Leonem pia memoria pervenit
 et Justinianus Varijs constitutionibus am-

plianit, et perfecit, ut ipse. Hec omnia testatur
in Authent. de nupt. in scriptis collat. 4. sive No
uelt. 22. in praefatione.

3. Legitima Leo Imperator, Parentes nuptiarum non
iterantes, primis allicit, ut portionem unius fi-
lij in successione habeant. Constit. 22. quam Jus-
tinianus renouat in Authent. de fratrum fi-
lij. collat. 9. sive Nouell. 127. cap. 3. repetita,
sive aliquantibus transcripta in Authent. si
tamen. C. de secund. nupt.

4. Pœnis etiam a secundis nuptijs abstinere
Imperatorij constitutionibus stabilitum est. De
quibus aliud in Viris, aliud in Uxoribus obser-
uatur; aliud intra annum luctus, aliud
post illum; aliud liberis existentibus præcipi
matrimonij, aliud eis non extantibus.

5. Viri enim in eis non comprehenduntur. Videtur
diserte exprimeri Justinianus in Authent. de
nupt. 5. Siqui Uxor. Collat. 4. sive Nouell. 22.
cap. 22. ibi. Sed Viri quidem ibunt omni obser-
uatione liberi; quia ut Paulus monuit, Viri
non compelluntur uxores lugere. L. Uxoribus 9.

f. de his, qui notantur infam. presunt late, alios
 de more referentes, Sanchez de Matrimon. lib.
 7. disput 87. n. 2a. et Barbosa in l. 1. m. 6. C.
 de Secund. Nupt. Et est apud nos forum 7. si se
 cundo nupsit mulier, quid quid dixerit Jus
 tin. in fragment. Crimin. Ver b. Mulier n. 405.

6 In tribus autem existimo, a priori secundis
 nubentium non relinqui immunes maritos.
 Primis in ea parte, ut eorum quae a prioris uxo
 re illis fuerit relictum amittant pro pueri
 tate ut inquit Justinianus Novell. 22. cap.
23. illi. Et haec communis mulieris et Viri
 multa sit posita, alienationem que eorum
 bonorum illam, neque hypothecam illi per
 missa, ut in cap. 24. eiusd. Novellae 22. scrip
 tum est, Cassius de usufr. lib. 1. cap. 2. n. 14.
Leo decr. 158 n. 102. Viri postea deficientibus
 omnibus si filij prioris Matrimonij ex effectus
 sit natum, quod antea fuerit alienatum cap.
26. Cui vero omnibus permanentibus a qua
 lites et in intestata successione admittantur,
 et si aliqui tantum defecerint quantum ex
 pacto non existentium liberorum generantur

adquirebatur, ut in cap. 25. et 26. eiusd. Novae
hae continetur.

7. **S**ecundo, ut neque possint consorti secun-
da relinquere magis quam filio prioris ma-
trimonii, cui minus relinquunt, iuxta text.
in l. Haec edictali 6. ibi: Pater, matrem. C.

de secund. nupt. nisi filiorum obstat ingrat-
itudo iuxta l. Cum apertissimam 12 C. eod. =

8. **T**ertio, ut pater legitimus administrator
sine cautione in administratione non priuetur, cau-
tionem tamen de bene administrando praestan-
te cogatur. Sanchez de matrimonio tom. 2.
lib. 5. disput. 88. n. 35. Barbosa in l. 5. C. de
Secund. nupt. n. 8. non tamen de restituenda
dote Leo decr. 39. an. 14.

9. **M**ulieres autem post annum lupubrem se-
cundo nubentes plenas sunt, quae in favorem
filiorum a iure Civili constitutae sunt: Si enim
prioris matrimonij liberos non exstiterint, nulli
pena subijciuntur, ut ammadvencit Justinia-
nus Novell. 22. de nupt. Cap. 22. ibi: Singi-
tur sine filijs manserint ex prioribus aut
etiam ex ambabus nuptijs, nulla perscu-
ratio

2
tatis circa nuptias secundas est. Et cap. 25.

408

eiusdem Novelle illi: Si vero ad secundum
veniat matrimonium prioris negligens nup-
tias, si quidem non habeat filios (dicatur
etiam deus) sine periculo est totum ex.

Hoc =

10. In fauorem autem filiorum secundis mu-
liens Mulieris etiam post annum luctus pro-
prietate bonorum a prioris marito relicta
paruatix. l. Femina 3. C. de Secund. nupt. No-
uella 22. Cap. 23. de quo nos tenet Leo deci. 158.

tom. 2.

11. Non potest secundo Viro relinquere plus
quam ei filio prioris matrimonij, cui mi-
minus relinquat l. Hac edictali 6. C. de
Secund. nupt. educationem filiorum admittit
Sanchez tom. 2. lib. 7. quest. 88. n. 43. licet
hoc semper sit iudicis arbitrium, ut do-
cuit V. praxus in l. 1. in princ. et S. ff. ubi
pupillus educare debeat Menochius de arbitraz.
cent. 2. cas. 168. per tot. Et similiters tractantur
filiorum perdit, etiam post annum luctus

poena secundum matrimonium, quam tamen
nullam: quia quando factum solum conside-
ratur a lege, committitur poena, etiam si
jure non subsistat Bartol. in l. quid ergo

13. §. cum autem ff. de his qui notant. in factum.

Et etiam si existente alio, vel alicui curatu-
ce esset uxor secundo uis obata. Gratian. dis-
cept. tom. 1. cap. 5. n. 35. 36. et 38. Si autem

filij ante matrimonium tutorem non petat,
omnes poenas incurrit, quae nubentibus intra
annum luctus impositae sunt. P. Thom. San-
chez de matrimon. tom. 2. lib. 7. disp. 88. n. 13.

Sed in nostro Regno aliud observandum, in-
quit noster D. Franciscus Les Decis. 17. aru.
6. tom. 1.

12. **M**uliere etiam secundo nubenti, quae
non defertur, iuxta Authent. Præterea C. unde
Uix et uxor.

13. **A**mittit etiam regulariter honores, et fo-
rum prius mariti, Sanchez de matrimon.
tom. 2. lib. 7. disput. 88. n. 43.

14. **P**ariter que in accusando interfectorum pri-

prioris mariti, licet regulariter preferatur, ut 409
dicimus obser. 5. n. 231. 232. 233. si secundas
nuptias contraxerit, consanguineis non anteponi-
tur, sed ab eis superatur. Flores Diaz de Sena
Varia. quest. 3. n. 16. Gratianus tom. 1. disceptat.
Cap. 5. n. 30

15. **H**as penas mulier secundo nubens, et filios pri-
ori matrimonij habens quoumque tempore nubat
incurret. Sed si velociter id est intra luctus an-
num ad immaturum matrimonium festina-
rit, etiam si filij prioris coniugij non remaneant
acerbiores penas patitur

16. **P**rimo, quia tenetur virgo religionem reuerentiam
et honorem prioris matrimonij obseruare, et illum
per annum lugere. Licet enim antea decem tan-
tum menses mariti luctum praefigebantur, ad
annu spatium, postea a Theodosio extensum
est tempus, et id ipsum exiguum ab eo putari
scripsit in l. 2. C. de secund. nupt.

17. **S**ecundo ob sanguinis lubricationem non esse
celeriter id est intra annum luctus festinandum
ad immaturas nuptias: Et hanc in mulieribus
honestam obseruationem non esse violandam pro-
bat Ulpianus, in l. liberorum 11. §. 1. ff. de his qui

notantur infamia, et Justinianus, qui loquitur
de ea, qua ad vitam Monasticam transferatur
in l. Sancimus 53. §. fin. circa fin. C. de episcop.
et Clero. in illis verbis: Non audente muliere
ante annum lapsum in aliud respicere matri-
monium propter generationis, aut seminis in-
certitudinem.

18. Igitur ultra poenas impositas mulieribus se-
cundo nubentibus, quas supra enumeravimus,
etiam lapsis annis, adduntur ei qui intra ad-
quatum annum matrimonium intempestive
contraxit, licet sponsam suam, non noceat, di-
xit Paulus in l. Solet. v. §. 1. ff. de his qui no-
tant. infam. sequentes poene.

19. In primis enim infamia mulieris notatur,
et etiam eius secundus maritus, si non igno-
ravit priores nuptias l. Liberosum 11. §. 4. ibi. No-
tatur etiam qui eam duxit, sed si scius. Ignor-
antia enim excusatur non juris, sed facti ff.
de his qui notantur infamia. Barbosa in collec-
tan. ad text. in l. 1. C. de secund. nupt. n. 5. et
8. Faxin. in fragment. crimin. part. 2. tit. M.
n. 397. P. Molina de Justit. et iur. tract 4.
disp. 8. nu. 1.

20. Etiam

3
20. **E**tiam si talis sit maritus, quem more Ma- 550
iorum lugere non oparetur ut hostes, per duos
nisi damnati, suspendi dicitur, nec qui manus sibi
intulerunt non tadio vite, sed mala conscien-
tia (liberorum 11. S. 1. iure 2. S. 3. ff. de his qui no-
tant. infam.)

21. **S**ecunda pena nubentis intra annum lue-
tus. Non potest secundo viro nisi tertiam par-
tem bonorum in dotem constituere. Tertia: Ne
que ei in testamento relinquere amplius quam
tertiam partem. Quarta. Sit ex parte relictorum
apriori viro, et mortis causa donationum, et etiam
lucris donationis propter nuptias. Quinta: Hæredi-
tates ab intestato consanguineorum non deferuntur
ei, nisi intra tertium gradum iuxta jus civile
computatum. Hæc autem omnes scripte sunt No-
vella 22. de nupt. Cap. 22. l. 1. l. 2. et alij. C. de
Secund. nupt. l. si qua mulier 4. C. ad Fertilian.
l. vnic. C. si secundo nupserit mulier.

22. **P**enas autem jure civili impositas, iuxta idem
jus ita vitare poterant viduae, si imperiale bene-
ficium eas remitteret. l. si qua mulier 4. C. ad
Fertil. ibi. Nisi hanc maculam imperiale bene-
ficium remittat, vel nisi a marito prioris licen-

877
tam transeundi ad secunda vota impetrazint,
et probat Justinianus Novella 22. cap. 2. Barbo.
in l. 1. n. 3. C. de secund. nupt. Casillus lib. 1. de
usufruct. cap. 2. n. 73. Farin. in fragment. Crimin.
2. par. lit. M. n. 403. que nunquam intelligi
potuit ut intra annum luctus illa celebret, nisi
discretissimis verbis exprimat argum. text.
in l. Si quando 35. C. de inoffic. testamen. Sud-
us de Aliment. tit. 9. quest. 30. n. 44. Tra-
hanus deceptat. tom. 1. C. p. 5. n. 42.

23. **H**æ quæ jure civili mulieribus intra annum
luctus viventibus impostæ sunt pœnæ, legibus
municipalibus repeti solent, vel earum aliquæ,
et apud nos illa exprimitur in foro 1. si secundo
nupserit mulier; ut si usufructum prior
maritus ei relinquat, ab eo privetur; si vero
etiam proprietatem retinebit usufructum,
et probat forum 9. eod. lit. Si secundo nupserit
mulier; quibus consenat l. 3. Flacedicta l. 6.
S. his illud C. de secund. nupt. l. 1. cum Authent
Sequenti C. si secundo nupserit mulier.

24. **E**t pariter in foro 6. si secundo nupserit mu-
lier statutum, ut mulier, quæ festinatione im-
maturi matrimonij, id est intra lugubrem annum

religionem prioris Mariti, et memoriam ingrati-
tudine laesit, donationem propter nuptias et om-
nia quae beneficio defuncti Viri habuit amittat;
idemque reperitur in fons fin. col. ult. de heredit.
instituent.

25. Sed infamia pena a iure Civili, vel a le-
gibus municipalibus imposita sublata est di-
sertis Verbis, Canonis dispositionibus. Debam
III in cap. penult. de secund nupt. his Verbis: Su-
per illa questione, qua quaesitum est an mulier po-
ssit sine infamia nubere intra tempus luctus secun-
dum leges definitum; respondemus quod cum Ap-
tobus dicat, mulier viro suo mortuo, soluta est a lege
Viri sui, in Domino nubat cui voluerit: per licen-
tiam et auctoritatem Apostoli, eius infamia abo-
letur

Et ab Innocentio III in cap. fin. ead. tit. ita respon-
detur. Cum secundum Apostolum mulier mor-
tuo viro suo ab eius lege sit soluta, et nubendi
cui vult tantum in Domino libertatem habeat sa-
cristatem: non debet legalis infamia sustinere
iacturam, que licet post Viri obitum intra tempus
luctus (scilicet unius anni spatium) nubat; con-
cessa tamen ab Apostolo vultur potestate. Cum

in his, præsertim sæculares leges, non de dig-
nitate sacros Canones imitari:

27. Sed ex identitate rationis cætera omnes pæ-
ne siue civiles siue municipales absolute etiam
censendæ sunt per auctoritatem et potestatem ab
Apostolo tributam, siue declaratam, ut est nos-
trorum sententia, dummodo in octiduum vxo-
ris intra lugubrem annum nubenti statuan-
tur, non vero si fauorem vel utilitatem filio-
rum priorum nuptiarum, vel aliorum conti-
neant, quia tunc libertas matrimonij non
læditur, sed filiorum vel aliorum indemni-
tati prospicitur. Fontanella de pact. nuptia-
lib. tom. 2. claus. 5. glo. 8. part. 11. n. 2. Sanchez
de matrim. lib. 1. disp. 85. n. 13. Ferrus ad const.
Pæ nostræ. solut. matrim. temp. 2. declar.
2. n. 18. et 19. Barbosa in l. 1. C. de secund.
nupt. n. 27. Vbi plures de more laudat Faxin.
In fragmen. Crimin. Verb. mulier n. 398.

28. Dubitatum est, an Vidua quæ veloci-
ter ad secundas nuptias ^{* infra an quæ lugubrem festinat, donatione pæ-} apud viro laetitiam
amitteret, quam apud nos creia vocamus, siue
augumentum; et varia nomina apud varias
nationes sortiri docuit Fontanella de pact.
nuptiali

nuptialib. claus. 2. gloss. 1. part 1. n. 8. Hostia
 Leo de iur. g. n. 32. et de iur. 62. n. tom. 1. et de iur.
 184. n. 17. et 13. tom. 2.

29. **E**t in curia praesenti Vice Generali Gubernato
 xii die 12. Decembris anni 1630. fuit condempnatus
 tutor et curator filiorum et haeredum Francisci
 Albornoz, ad solvendum Donna Ursulae exens,
 quae immature secundum Matrimonium cum
 D. Francisco Sadoon contraxerat, non solum do-
 tem, sed etiam augmentum: quia ex festinatis
 ne nuptiarum illud non amiserat =

30. **H**ae declaratio tanquam res nova maxime
 rationem peperit. Et a signi Advocati continere
 illam expressum iuris errorem iactabant, et Verba
 fori C. si secundo nupserit mulier, expendebant.
 illi: Perda quaeque causa perdonatio per nuptias
 o, per beneficia del marit. Haec, id est, amittat
 quid quid donatione propter nuptias, vel beneficis
 mariti habeat.

31. **S**ed in gradu appellationis et in Regia Audien-
 tia mature, et solet, discussa, fuit confirmata con-
 demnatio, Sententia regia publicata die 29. Januarii
 xij 1631. et novitas sine maxime cessit Senatus
 auctoritati.

32. In gradu autem supplicationis a parte victa interpositae, et in supremo consilio causa introducta fuit sententia mutata: An in peris? inquit enim Ulpianus in l. 1. ff. de appellacionibus, nonnullas quam bene latus sententias in peris reformari. Neque enim utique melius pronunciat, qui nonnullissime sententiam latus est. Sed qui tanto superbia tumidus est, ut repalem sensum negat, sed pro auctoritate Principis contra Principis auctoritatem dimicare delictum non est. Sicut enim a Principe dormiente, ad ipsum vigilantem provocare. Fuit igitur in Supremo Consilio condemnatio, et eius confirmatio reuscata sententia, publicata per Joannem Hieronymum Picart die 25. Novembris, anni 1631.

33. Iterum tamen causa in Suprema Consilio discussa ob supplicationem ab ultima sententia interpositam pro parte, qua in lite succumbent, fuit hac reuscata, et condemnatio curia exerentis Vice et eius confirmatio Regia Audientia confirmata, quibus hiis fuit finita, tum quia tribus conformibus non amittitur augmentum dotis ex festinatione securdaxum nuptiarum fuerat indicatum. (omi

C. Ne liceat tortis provocare. Clement. 4. de re
 Judic foro. 13. 19. et 20. de Appellationib: tum
 quia duae erant tribunales Principis l. si quis
5. C. de precib. Imperator offerend. et de quib.
reb. Supplic. liceat vel non, et Pragmat. Regis
nostri Petri, et observantia, quae idem iubent. no-
toria sunt

34. Ratio autem fundamentalis huius decisionis
 haec est quod leges civiles, et municipales, quae
 cum illis congruere semper praesumuntur, non
 aliud exprimant in hac materia mulierum re-
 cundo intra annum luctus nubentis, non dam-
 num inferunt, sed lucrum auferunt, quod ab-
 mitis, ut ita dicantur nascentis poena possumus
 observare.

35. In primis namque Justinianus in Authent. de
 nuptijs dum refert nihil antiquius de Agenti
finisse cogitatum, inquit, tunc ob secundas nuptias
nullo lucro contractentes privari, quasi nunc con-
tractum sit dispositum, id est lucris privari, et
fore in omnibus juris de his agentibus non
alio nomine quam lucris, Imperatores utuntur,
et de his quae ad uxores munifica liberalitate
priori maxime perueniunt l. 3. ibi: vel cuius li-
bet munifica liberalitatis praemis, ex bonis pri-

51
rum maximum fuerint ad secula. C. de secund.
nupt. Authent. Lucrum C. eod. tit. et in Nouell
22. Cap. 25. in illis verbis: Venient autem talia
lucra =

36. Unde communis est apud nostros sententia,
ut Vidua intra annum luctus in matrimonium con-
trahens matrimonium amittat quod quid vel
inter vivos, vel in ultima voluntate, etiam quod
ad usufructum a prioribus viris quaesierit dummodo
titulo lucrativo uxori pertinuerint, non vero si
titulo oneroso, probat plures referens P. Thom.
Sanchez de Matrimon. lib. 3. disp. 31. n. 10 et 11.

Castellus lib. 1. de usufruct. cap. 2. n. 9. Barbosa
in collect. ad leg. 3. C. de secund. nupt. Fontanella
de pact. nuptial. lib. tom. 2. claus. 1. gloss. 1.
part. 2. n. 19.

37. Donatio autem propter nuptias, si dimidium
dotis non excedit, non pertinet ad uxorem iuxta
nostras leges titulo lucrativo, nec munificentia
maxima, sed beneficio legi et titulo oneroso.

Probatum autem hoc. Interpretum auctoritate
qui etiam in eo casu, in quo sponsalium, siue
augmentum non debetur nisi conventum, ut in
Cathalonia. Fontanella de pact. nuptial. lib. tom. 2.
claus. 1. gloss. 1. part. 1. n. 16. ubi corrigi quae
dixerat

5.

dixerat tom. 1. claus. 4. gloss. 1. n. 11. non di-
 citur pertinere hoc augmentum conuentum
 titulo lucratius, sed oneroso, ut pote quod praer-
 tibus in praemium virginitatis pudicitiae, et
verecundiae probat eodem Fontanella dicit.
 tom. claus. 2. gloss. 1. part. 1. n. 9. et part. 2.
 n. 29. et 81. Ad hoc titulo oneroso competere
 ut neque ob luxuriam intra annum luc-
 bus amittatur: cum tamen certum sit res-
 pectu viduae in honeste viventi, vel stuprum
 committenti; nihil circa penas secundarum
 nuptiarum fuisse jure Canonico innovatum
Authent. eisdem C. de secund. nupt. Mer-
 chius de arbitrar. casu 66. n. et casu 238.
n. Puzosin. de jur. Fisci lib. 3. tit. 15. nu. 2.
Tratarus disceptat forens. tom. 1. Cap. 5. n. 15.
et 26. Barbosa in collectan. ad text. in dict.
Authent. eisdem nu. 4. et 5. C. de secund
nupt. Carbenal de judic. lib. 1. tit. 1. disput.
2. n. 554. Mastrius decii. 212. n. 6. et 18.
Sanchez de Matrimon. dicit. lib. 2. disput.
83. n. 13. Obi ita scripsit: Sed temperanda
est haec pena, ut intelligatur de solis accep-
to a priori Viris (non eius contemplatione

1422
tantum, ut diximus obser. 18. n. 13.) titulo
Lucratius: quæ enim capit titulo oneroso non
amittit, et ita intelligendam [l. 1. et 2. C
de Secund. nupt. et l. 3. tit. 12. part. 4. cum
Decis in l. 1. n. 15. C. de Secund. nupt. Flexer
ad constitut. Hac nostras. Solut. matri-
mon. temp. 2. declarat. 2. num. 4. 18. et 22.
nostræ D. Franc. Leo decis. 17. nu. 1. tom.
1. Ne aliquid amplius habeat castitate
luxuria. Authent. de restitutionib. et ea
quæ parit undecimo mense post mortem
viri, sive Novella 39. cap. fin.

39. Sed iuxta nostras leges clarius, et evi-
dentiùs probatur huiusmodi donationem prop-
ter nuptias, vel augmentum, non compete-
re uxori beneficio mariti, nec titulo Lucrati-
uo, sed oneroso.

40. Primum, quia non debetur nisi virgini for. 3.
de Auis. et Sponsalibus.

41. Secundo, quia eadem non antea debetur
quam sit. matrimonium consummatum for.
11. et for. 16. eod. tit. Prinde ~~de~~ jure communi
derogatur, quo traductis ad domum viri po-
set sufficere, iuxta ea quæ instanter in l.

si fuerit is. ff. de cond. et demonstrat. Et multo
 magis si osculum intervenisset iuxta l. si a
 sponsa 16. C. de Donationib. ante nupt. Antons
 Gomez in l. 50. Juri Afflic. decis. 61. n. 4.
 Francisc. decis. 172. Gama, decis. 124. Petr.
 Supp. syntagmat. par. 2. lib. 8. cap. 8. et
 part. 3. lib. 36. cap. 10. et 12. Jothofredus, et
 Barbosa in dict. l. Si a Sponsa 16. C. de Dona
 tionib. ante nupt. Iuxta tamen nostros nisi
 Vere copula interveniat, augmentum non de
 betur, nec mulieri, nisi ob amissam Virgini
 tatem =

42. Tertio, quia ades prioris matrimonio
 id est Virgini debetur. Et si Vinde pactum
 augmenti disertiis Verbis apponatur, non
 solum a lege annullatur, sed pena pri
 vationis officij notario instrumentum re
 cipienti, imponatur. for. 3. de Arri et Spon
 salibus.

43. Quarto, quia etiam non convenitur debe
 tur augmentum, scilicet dimidiam quanti
 tatis, quam dos importat. for. 2. de Arri
 et Sponsalibus. quo fruatur Vita durante

222
dumtaxat Vidua, Seco decis. 184. n. 2. tom. 2.
et probatur fois 29. soluto matrimonio. Et ita
apud notarios hae formula solennis est
ut expresse reperitur in formula Lois de
roy Jura fol. 204. his verbis: Si fura
seors promet feali a aquella augment per
rabo de la sua Virginitat, co es donas
cio por nupcias, vul garment dita Creia
intra les disposicions foials del present
Repre de la mitat de dita dot.

44. Et licet Fontane Ma tom. 2. claus. 2. glos.
1. part. 1. nu. 10. avertat, Rodericum Suarez
de xidese tabelliones simili tom clausulam
in nuptialibus instrumentis inserente,
non inuenit, tale quid. dixisse Rodericum,
et quidquid ille in extra praxim Castelle
reprehenderit, apud nos tamen iusta, et nos-
trii fois et practica conformis est clausula,
et illam omittere esset ignari, et imperiti no-
tarij, quando uxor primas contrahit nuptias.
Ex quibus omnibus implacabiliter probatur
non mariti beneficium, sed legum nostrarum
in premium Virginitatis, et Oneroso titulo
augmen.

augmentum, siue donationem propter nuptias
 impetrari, et consequenter in penis secundarum
 nuptiarum, etiam si intra annum lue-
 tus celebrantur, non comprehendit

Sed obijcies

45. **P**œna secundo nubenti mulierum intra
 lueubrem annum iuxta leges nostras est, ut non so-
 lum amittat qua beneficia Mariti asequatur, sed
 etiam donationem propter nuptias: At qui aug-
 mentum dotis in pena amissionis comprehendit
 sum est: Maior probatur dissentis Verbis foro 6. tit.

Si secundo nupserit mulier, ibi: La mulier
 no puisque pendre marit dius Or any puisque
 Et marit era mort, et si ho fara, perda qualque
 cosa per donatio, per nuptias, & per beneficii Or
 Marit. hoc. Id est hoc intra annum a morte
 Viri matrimonium contra here non possit et si
 contra hoc amittat quid quid donatione prop-
 ter nuptias aut beneficii Mariti habuerit. Itaq.
 Et in pena amissionis comprehenditur. Sufficit
 esse donationem propter nuptias vel esse bona que

beneficio mariti illi obveniunt; nam cum sit
alternative concepta dispositio, sufficit alte-
ram partem verificari. iuxta Paulum in L. si
heredi plures s. ibi: Si diuinctim sint, con-
bet. ff. de cond. instit. et Papinianum in L. cum
puillus 28. ff. de cond. et demonstra.

46. Minor propositio probatur ex variis foris. Et pra-
xi, et vulgari modo loquendi, iuxta quam aug-
mentum, et donatio propter nuptias synonyma
sunt, ut videtur est in foris 11. et foris 16. de Arri
et sponsatio. et in cap. Pacto, cum nuptia dunt
sive sumpta a nobis transcripta supra nu. 40.
Et hanc sententiam in proximis actus nostri doc-
tus et practicus P. Franc. Leo decr. 17. n. 7. tom. 3.
ubi ait: Viduam nubentem intra annum luc-
tus amittere augmentum non deo post annum.

= Respondeo. =

47. Distinguenda maiorem, et minorem proposi-
tionem: Pars secunda nubentis uxoris intra
annum est, et amittat donationem propter
nuptias, qua titulus lucratius, sive ex mera

liberalitate mariti competit, concedo maiorem.
 Pena secundo nubentis est, ut amittat dona-
 tionem propter nuptias, que dicitur alia ex caus-
 sa, et titulo oneroso, siue in premium virgi-
 nitatis, a lege, et non a viro defertur, nego, ma-
 iorem. Pariter in minori propositione: Augmen-
 tum est donatio propter nuptias, proueniens a
liberalitate mariti, nego minorem: Est dona-
 tio propter nuptias, que marito lege imperan-
 te constituitur, concedo minorem. Qua exstante di-
 stinctione, nullam contra nos habet argumentum

Uim
 48. Et ut clarius percipiatur, sciendum est, tem-
 pore nuptiarum posse futuram uxori maritum
 donare, vel eam quantitatem, quam lege obstatu-
 tus est, id est dimidiam partem dotis, eam enim
 donationem mariti dotem datam. Authent.

Dos data C. de Donationib. ante nupt. leges nos-
 trae saluantur, vel potest illam excedere, et pro-
 pria liberalitate quod libuerit donare. Quod
 fieri solet cum senex cum adolescentula ma-
 trimonium contrahit, et maxime si pulchra est

71
vel alia inaequalitate inter contrahentes exi-
sente, ad quae confert decis. 12. nostri D. Franc.
Leonii tom. 3. -

49. Probatur autem haec distinctio in for. 11. de
haeredib. instituend. in illis verbis: Facta que
aquella donatio propter nuptias sua major que
non est stabilita in la costum de Valencia. Id
est: Sicut illa donatio propter nuptias ma-
ior sit quam in consuetudine Valentiae
stabilitur.

50. Illa igitur donatio propter nuptias, quae di-
midium dotis excedit, proderit ex liberalita-
te et munificentia mariti; Et illa quae com-
petit beneficiis mariti amittitur, si mulier intra
luctus annum secundas nuptias contrahat,
vel stuprum committat etiam post an-
num for. 8. Si secundis nupsit mulier. et
for. 11. De haeredib. instituendi: quia viner-
de inhoneste omnia prim. legia amittit Me-
noch. de Arbitrar. casu 66. et casu 288. Pra-
trianus direct. forens. tom. 1. cap. 5. nu. 19. Cas-
lenal de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. nu. 554.

51. Unde verba illa fori C. Si secundas nuptias
 mulier: Perda qualque cosa per donacio, per
 nuptias, o per beneficium de marit. hoc, id est amittit
 tanquam quid donatione propter nuptias, vel bene-
 ficium mariti habeat; non ita intelligenda sunt,
 ut quamlibet donationem propter nuptias
 amittat, sed illam, quae liberalitate mariti
 quaesuit; alias enim, si ita generaliter ver-
 ba intelligerentur, etiam rem illam et bona
 quae donatione propter nuptias non a marito,
 sed ab alio quaesisset perderet, quia vera
 est donatio propter nuptias. Cum tamen id
 falsum sit, etiam quando ab alio accipitur
 donatio contemplatione mariti, quia tan-
 quam remota haec contemplatio consideratur
 ut diximus supra obs. 18. n. 13.

52. Nec obstat illa disunctiva aut, vel, quae
 licet regulariter naturam habeat alternatiuae,
 et sufficiat alteram partem esse veram. l. Si
ex toto 8. §. 1. ff. de legat. 1. l. ille, aut ille 25.
ff. de legat. 3. plures tamen pro copulatiua
 apponitur, ut diserte scripsit Paulus in l. Saepe
53. illi. Saepe ita comparatum est ut coniuncta

822
pro disiunctis accipiuntur et disiuncta pro
coniunctis, interdum soluta pro separatis ff.
de verbor. signific. cap. in omnium vobis 2.

q. 4. Barbosa de dictionib. non frequentiorib.
dist. 46. n. 5. et n. 8. Vbi aduertit pom etiam
pro, id est, et dictione 415. n. 4. et 5. et in nos-
tro foro ita accipiendum, quam dixerit, quod
quid donatione propter nuptias, id est, quae abe-
neficio Mariti probeat, vel quid quid eius
beneficium quaerit.

53. Idque explicatius percipi potest ex foro 11. De
heredib. instituend. qui cum dicitur for, et fore eis-
dem verbis consonat cum foro 6. Si secundo rup-
serit mulier, Vbi haec verba leguntur: Compens
si aquella mulier infra un annu pendra ma-
rit q castament no viura, dins 6 annu, apues
demantinent restituiaco la donacio per rup-
cus, etotes les autres choses les quals haec per
beneficiu d' marit, haec est: Sed si illa infra un-
tra annum nubat, aut caste non vixerit vel
infra annum, vel postea (intellige intuxpiter)
viente non limitari penas ad tempus sed etiam
post annum illas incurtere) incontinenti resti-

tuat donationem propter nuptias, et omnes alij
 res quas beneficus Mariti habet. In hoc enim
 foro sublata est illa disjunctiva, et adij-
 citur illud verbum alias res quod eisdem
 generis et qualitatis esse denotat et significat;
 Et idem in utroque fuisse dispositum declarat.
 late Barbosa dict. 26. Neque enim disjuncta,
 vel coniuncta oratio tam attendenda est, cum
 possit in alteram transmutari, quam legi-
 slatoris intentio, quae ad lucra tantum se exten-
 dere, siquidem verba restringi oportet in te vigen-
 dum est.

54. Potest etiam augeri haec ponderatio, quia in
 foro 8. eod. tit. si secundo nuptiar. mult. Jacobus
 nostex loquitur de vidua intra annum in honeste
 vivente, et nihil aliud disponit, quam annu-
 suam quidquid beneficus Mariti habuerit, et
 nullam de donatione propter nuptias mentio-
 nem facit; et si eam non comprehenderet, eo
 casu, quo a liberalitate Mariti provenit, ali-
 quid amplius haberet castitate suavia, quod
 pro quam absurdum est, et contra rationis natu-
 ralis dictamen. Authen. de restitutionib. et ea
 quae patit Undecimo Mense, sive Nouell. 39.

cap. fin. Et licet id suppleatur in for. fin de ha-
red. instituen. Vbi loquendo de ea, que intra an-
num vel nuptias contrahit, vel in honeste viuit
statuit expresse amittere donationem propter
nuptias, et que habuerit munificentiam mariti;
magna fuisse incuria id omittere in for. 8. Si
secundo nupserit mulier, cum in for. 6. ante
cedenti de nuptijs loquendo expresse.

55. Nec obstat noster D. Franc. Leo qui in d. decisi-
17. n. 1. tom. 3. affirmat augmentum amitti a
Vidua sinubatur intra luctus annum: quia eam
questionem non examinavit ex professo, sed inci-
denter tantum, et per transveram dixit, et igitur fo-
retur in eade decisi. n. Interdum ad decis. 4. esse re-
cedendum et augmentum non deberi ex libe-
ralitate mariti sed ex fori beneficio agnoscit.
et ex hac ratione sola si questionem exam-
inaret existimamus, quod in hac pena mul-
torem non puniret, et in nihilo virum doctum
offendimus, qui nihil aliud affirmamus,
quam ut illud incidens iudicium cedat se-
natui authoritati et ratiom -

DE

Successione in bonis immobilibus Equitibus,
 et Religiosis Ordinum Militarium
 interdicta, vel concessa iuxta foros
 Regni

OBSERVATIO CXXV,

1. Late egimus de generali prohibitione succedendi
 siue ab intestato siue ex testamento Religiones et
 pia loca ceteros que Ecclesiasticos in bonis Regni
 immobilibus, que de Realibus appellamus, obser. 35.
per totam. et obser. 91. ann. 11. cum pluribus se
quentibus.
2. Admonuimus sum esse temperatam in cle-
 ricis secularibus, quibus adquirendi bona immo-
 bilia facultas data est, durante vita sumtaxat,
 et alienandi in alios Ecclesiasticos seculares,
 summodo fiat ad proprios usus, et vita tantum
eorum durante, iuxta foros quos citamus dict. obser.
35. n. 6. 7. et 8.
3. In Religiosis et Communitatibus Ecclesiasticis in
 videndi esse observantia prohibitionem, indubium
 est, nisi tempore delate successione iam privilegium

022
amortizationi a Rege nostro in forma solita, et
cum limitationibus assuetis expeditum, non tam
tam concessum, obtinuerunt, et late etiam proba-
uimus obser. 37. per tot.

4. In Equitibus ordinum Militarium aliquando
fuit dubitatum. Et respectu Sancti Jacobi, Ca-
lataue, et Alcantare, pariter obtinuit omnia
bona de Realibus, absque amortizationi priui-
legio posse quærere, et alienare: Nam cum iam
vota religionis fuerint nimis laxata, scilicet
castitatis, ad conjugalem, et paupertatis ad
animum tantum reducta, ita ut instituendi fi-
lios ex legitimo matrimonio natos, plenam ha-
berent facultatem, quod juri naturalis est. Cum
ratio d. ff. de bonis damnatorum. l. In suis u. ff. de
liberis et posthum. Immo ex Bulla Pauli III.
data Romæ apud Sanctum Marcum die 4. Au-
gusti anni 1540. Pontificatus sui anno Sexto. am-
pla fuerit militibus Calatauensibus, et Al-
cantariensibus nubendi, et testandi libertas,
quem admodum in ordine Sancti Jacobi obser-
uatum erat, et in nostro Regno neque fore priui-
legio gaudeant. iuxta ea quæ late diximus obser.
33. per tota. In omnibus tanquam milites

saeculares se gerunt, et bona de Realiens abique
vlla differentia quaxunt, et alienant, et de eis ad
libitum disponunt, Barbosa in Authent. Impres-
si n. 16. C. de Sacrosanct. Ecles. Molina de His-

panox. primogen. lib. 1. cap. 13. n. P. Molina de
justit. et iur. disput. 613. n. 5: ita iam nullam
habet haec praxis in nostro Regno dubitationem.

5. In nostris Equitibus Montesianis, etiam haec
fundamenta, et consuetudo militavit: Jam enim
Sixtus V. Pontifex Maximus licentiam contra
hendi matrimonium nostris militibus Mon-
tesianis concessit cum sua Bulla expedita die
6. Decembris 1588. et sui Pontificatus anno quar-
to, quam adfert noster Sampedrus in Montessa
illustrata tom. 2. par. 3. an. 529. Ex dispensatione
enim ista Militiae de Catalonia concessa,
etiam nostra concedi valde mihi difficile fuit
ex illa ratione, quam expendit Sampedrus nu.
510. quod haec communicatio, siue participatio
privilegiorum respicit id, quod religionem
oriat, vel adstant, non quod destruit, ut sunt
illa quae in substantia professionis, vel voto-
rum aliquid substantiale immutant, et non
paucis fundamentis quae bene rationem confirmant

181
ex Bulla Sixti⁵ V. deduci possunt. Et ex defini-
tione 43. qua, Pontificis approbationem post val-
de apertam questionem, requirunt: Sed hoc in-
tituti nri non est: Ergo non solum fundamenta
que in Militariibus ordinibus Castelle (ut di-
cebam) militant, sed expressis facti Militibus Mon-
tensium posse absque amortizatione immobi-
lia quæere declaratum est. Nam in foro 19. de
rebus non alienandis siue actu curie brachij
Ecclesiasticæ, cum nulla inter eos, et Clericos
Seculares circa hanc acquisitionem differen-
tiam esse constituendam brachium Imperatoris
Caroli V. exponeret in Cuius Montisomni an-
no 1533. ita a sua Cesarea Maiestate Capitulum
decretum est: Placet a sa Majest. que pu-
queri adquisita bens de Real tenencia que aquelles
nos puguere ser adquisitis a la real de Mon-
tana, ni a ninguna otra ma montana, sino que
de aquelles puzer a disposdre, y aquelles venen
a personas que por suya es personas, e si lo contrario
era fet sien confiscats a sa Majest. segons que
per suya del Rey en Montis es a disposdre. Id est: Pla-
cet sua Maiestati ut possint adquirere bona
de Real tenencia id est immobilia) cum hoc quod non
possunt

possint adquiri ipsi Religioni de Montorio §22
nec cuilibet alicuius manus mortuae, sed de
eis beneantur disponere, et illa pertinere ad
eos, ad quos iuxta fores Regni permissum
est. Et si contrarium fiat, bona ad ipsam Ma-
riestatem pertineant siue conferantur iuxta
fozum Regis Martini. Est autem is forus
15. ordinam. eod. tit. de rebus non alienan-
dis. quod et probat nosstra Belluca rubr. 14.
de amortizationib. cap. 2. n. 45. 48. et 49. in
nova Braxellii impressione.

6. In foro autem 20. eod. tit. de rebus non alie-
nandis Curiam Montionis anni 1530.
declaratur testamenta aut dispositiones
bonorum immobilium intelligendum esse
facienda iuxta dispositiones et constitutio-
nes Ordinis, et decretum ita conceptum est:
Plan asa Magt. Sexuatis empas los fuis dis-
ponents que los bens de Realta no pasan de ma-
nosta a ma morta, y que haya loch de de que
es concedi' a dita Capital. Id est: Faciet suae
Mariatatis Sexuatis tamen fuis disponentibus
ne bona de Realta de manu mortua ad

221. manuum mortuam transferantur, et quod hoc
beat locum (hac declaratis) a tempore quo ca-
pitulum concessum fuit, scilicet Curiarum
anni 1533.

7. Loquimur autem, dum de facultate testan-
di agimus, non de fratribus Capellani, sed
de Equitibus: In illi enim maius difficultas
est; de quo agit nostra Sampexius in Mon-
teba illustrata 4. part. art. 510.

8. De militibus vero Sancti Iohannis Hiero-
solymitani, etiam fuit dubitatum, sed iam diu
receptum, non esse capaces successioni, nisi parum
legum amortizationis a Rege nostro, ante dela-
tionem, in forma legitima expeditum obtinue-
rit. In primis enim ita fuit decisum supra
sententia publicata per Vicerarium Arbizu
scribam regij mandati die 20. Decembris
anni 1563. inter partes Collegij Sancti Dom-
nici, et Sancti Gregorij Civitatis Dexterae ex
Una, et Cosman Sexas ex altera, ubi haec verba
leguntur: Et etiam constat, quod licet P. Hiero-
nimus Lacro et de Pander superintendant dicit
P. Gaspari Latorum et de Pander, ille tamen

tempore obitus dicti patris sui, erat Commens
datus Herosolymitanus, et sic sine spe coniu- 123
gij et procreationis liberorum, et a foris exclu-
sus ad dicta Successione.

9. De inde alia regia sententia publicata per
A. Joannem Paza regij mandati scribam
die 16 Ianuarij 1638. inter partes D. Christo-
phori Zanoquera ex una, et Syndici Plebi-
gronis Sancti Joannis Herosolymitanij ex
altera, super Domum et Macellum, et jus ven-
dendi carnes, quae fuerant D. Christophori
Zanoquera antiquorij Barulini de Caspe, quae
Plebigronis quae sita contende bantur, prout refer-
tur in illis verbis: Adversus quod D. Christopho-
rus Zanoquera dictae Plebigronis Sancti Joan-
nis profertur, et Barulini de Caspe, dum in his
miam agebat, supra dictum Macellum et
domum titulis emptoris comparavit. Quorum
horumque dominium fuit Ministerio et ex
Plebigronis statutis fuit illi quaesitum, et dicto
D. Christophoro interdicta omni alienatione sub
secreto nullitatis. Et fuit contra Syndicum de
Nazatum hoc praecipue motus: Et attentis

quod iuxta foros Regni nulla loca pia, Ecclesias
 lica, aut Religiosa possunt adquirere, aut possi-
 dere bona aliqua immobilia, aut de Realibus
 (sic ut sunt macellum aut domus, de quibus
 apertur, tam quia ius sciendendi adibus coha-
 ret, quam quia a regia concessione processit,
 ac tenetur sub domino directo sua Magis-
 trati sub pleno iure emphyteutico) nisi regia
 ad sit facultas que incapacitatis et inhabi-
 litatis impedimentum remoueat, quod non
 tantum procedit in acquisitione ex testa-
 mento vel ab intestato, sed alio quouis titu-
 lo. Et sic prohibitis per foros inducta com-
 prehendit etiam acquisitionem bonorum
 ministerio iuris inductam et contractibus
 Religiosorum militarium, quibus licet pra-
 tendi possit foris permissum ad eorum vitam
 adquirere, Religionem tamen et ordinem que-
 ri ex eisdem foris prohibitum, non obstat
 deducitur.

10. **R**ursum alia regia sententia publicata per
 Felicem Monzo regij mandati scribam die
 3. Decembris 1644. inter partes P. Joannis Per-
 tusa

3. *tusa Domini de Benimuslem, et suos credito-
 res. Petebat enim sibi decem^{us} alimenta, ex
 eo quod aliqua bona, quae sibi pertinere un-
 tendebatur, in rei veritate erant D. Jacobi Per-
 tusa eius fratris militis Sancti Joannis Hier-
 rosolymitanus, et fuit instantia, sive petitio ali-
 mentorum repulsa illo fundamentis: Ceterum
 attente, quod si, et ubi deditur malisimo-
 rialibus, nec non deditur asserta transac-
 tione constaret in processu, de quibus non cons-
 tat: ex deductis per dictum D. Joannem in
 memorata declaratione per illum obventa,
 clare constat illa bona ad illum, et non
 ad dictum D. Jacobum illius fratrem uti
 Religiosum incapacem illa adquirentem iuxta
 foros Regni pertinuisse, et pertinere.*

11. *Uterius animadvertendum est his declara-
 tionibus vel ignoratis, vel injuste neglectis, et
 non recte dispositis foralibus pensatis,
 Nescio quo modo, nisi eos licentia singularis
 testandi fefellerit fuit in Regia Audien-
 tia sive Cancilleria Valentina declaratum*

252
contra P. Joannem Pestusa Dominum de
Benamylen bona immobilia et heredita-
tem Domine Maxie Aquilae pertinuisse
Dominaldo Simo Pallares militi Sancti
Joannis Hierosolymitani sententia Regia
publicata die 10. Novembrii anni 1660. per
Vicentium Ferrera regij mandati scribam
et allegata nullitate pro parte P. Joan-
ni Pestusa contra dictam regiam senten-
tiam cui adhaerit Procurator Patrimonii
huius beneficium restitutionis in integrum imple-
rans, utrumque fuit repulsam a sua regia sen-
tentia per eundem Vicentium Ferrera publi-
cata die 21. Junij anni 1661. Scilicet nullita-
tes non procedere, nec Fisci Patrimonii huius
restitutionem procedere, cum nullum eis fue-
rit gravamen illatum

12. Sed causa supplicacionis in nostris su-
premo Consilio introducta, evocata, et discus-
sa, valde diverse sententiae Regiae Audientiae
fuerunt, et consuetudini iudicandi fuerunt visa,
et meritissime reuscatæ duabus alij super

mei sententij publicati per Joannem Fran-
cisum Puyo et Claveria super mandati

scribari die 10. Mayi anni 1664. sub Au-

ditione Magnifici Ludovici ab Eget, qui
legat et fore aptissima fundamenta bre-
viter, et eleganter perstrinxit his verbis:

Et quia meriti presentis causa mature
per pensis apparet secundum foros Regni

Valentie, Religiosos Sancti Joannis nulla

tenus habere capaces acquisitioni bonorum

citra regiam licentiam, que ab alijs imper-
ari non potest, ut quo ad bona immobilia

Regni sunt capaces, idem que in hac parte

Sententia nostre regie Audientie pro Do-

mucho Simo Pallares equite, et Religioso

predictis lata, magnum furo adhibet et

afferre potest detrimentum in preiudicium

juris amortizationis. Idcirco et ab hac

13. **R**atio fundamentalis est, quia in foris r. de
intestatis expresse a successione intestata et tes-
tamentaria Religiosi excluduntur ibi: Los
Locos Religiosos ne de Religiosos, id est: Los

222
religiosa, nec ipsi Religioni, id que iuste fieri
potuisse late probavimus obser. 35. an. 1. et obser.
91. ann. 11.

14. Appellatione autem Religionis contineri
milites Hierosolymitanos, etiam si de exco-
municacione ad quendam successorem apertum pro-
bat ex Antonis Fabri lib. 6. Codicis tit.
de fideicommissu de fin. 33. et Rosental. de
fendis part. 1. cap. 1. concl. 3. ann. 9. Barbosa
in Authent. Ingressi n. 16. et 18. C. de Sacros.
Eccles. Ferdinandus de Escanno in Propug-
naculo Hierosolymitano discept. 6. cap. 2.
n. 3. et 4. ubi tres autorum columnas citat,
et plura iura Canonica et diplomata Pon-
tificia adfert.

15. Militant autem in eis due republa, quae po-
ssidendi bona de Realterco, et in eis succendi abi-
que Regis privilegio amortizationis excludunt.
Prima: quicquid adquisit Monachus Religio-
ni, sive Monasterio adquisit. de qua Barbosa
in Authent. Ingressi n. 11. C. de Sacrosanct. Ec-
cles. atque ita in manum mortuam Ecclie
prasticam caderet, quod fari nostri omnino

4. dissonum est. Ita ut etiam fori loquentes de
nostri Militibus Montescanis, Statuentes ut
possint absque privilegio amortizatis nec que
vere illam clausulam adiecerunt, dummo
de nihil Religioni quaeratur, nec in manum
mortuam cadat, quod in milite Hierosolym
tano impossibile est, quia quid quid illi post
professionem adquirent, non sibi, sed Reli
gionem adquirent, licet eis possessio et usus per
mittant, ut late probat, Escannus in Propug-
naculo Hierosolymitano discip. 9. cap. 1. n. 17.

16. Secunda: Religiosi nequeunt facere testamen
tum, nec de suis bonis in ultima voluntate, de
qua non habent factionem, disponere. Cap. cum ad
monasterium 6. de statu Monachor. cap. in presen
tia 8. de Probationib. cap. quia inque dicitibus 19.
quest. 2. Et in jure Civili est celebrari. habet in
Authent Ingressi C. de Sacros. Eccles. Vbi late
Barbosa loquitur de militibus Hierosolymitanis
cap. 32. et Natius Escannus in Propugnaculo Hier
osolymitano dicit discip. 9. cap. 5. omnino Videtur
aus.

17. Ingressi autem proprie dicuntur, si iam emisse

151
unt professionem, ut notant communiter Interpretes,
et aduertit Barbosa in dict. Authent. Ingressi n.
3. 4. et 10. Nec ante professionem dici potest, se, et
sua deditione Deo cum effectu, maxime post Con-
cilium Tridentinum prohibens tribui aliquid
vel expresse, vel tacite dari monasterio, ut ei ante
professionem adquiratur sess. 25. de Regularibus
cap. 16.

= Obiectio =

18. Sed dicitur: Sicut verum sit milites Hierosoly-
mitanos regulariter non posse bona immobilia alie-
nare. Escannus in Propugnaculo discip. 9. cap. 4. n.
24. possunt tamen licentiam a Summo Pontifice, et tes-
tandi a Magno Magistro et Capitulo obtinere,
ita tamen ut sit inscripti, et tam in morte quam
in vita, quia una non extenditur ad aliam,
ut aduertit Escannus dict. discip. 9. cap. 4. nu.
30. Ergo saltem in illis militibus Hierosoly-
mitanis qui a Magno Magistro vel Pontifice tes-
tandi facultatem obtinuerunt diuersa est ratio,
et poterunt quemadmodum Montisiam, et ce-
terorum ordinum militarium Equites bona ad

quiere, absque alio privilegio ea alienare, et in
 eorum heredes quos voluerint, instituire, Ita conueniens
 argumentum: Milites ceterarum ordinum
 militarium, qui ex concessione Pontificia testandi
 facultatem habent, ex ea querunt bona de Rea
 libus absque alio privilegio Regi: At qui mi-
 lites Hierosolymitani, quibus a Magistro, vel
 Papa conceditur, habent eandem facultatem
 testandi: Cuius ex identitate rationis poterunt
 etiam absque alio privilegio bona immobilia
 querere, ea alienare, de eisque ad libitum di-
 ponere.

19. **M**axima supra probata manet, Minora non mi-
 nus certa est, quia facultatem testandi ex bo-
 nis Patrimonialibus posse concedere magnum
 Magistrum, et Capitulum statuti Religionis
 expresse dispositum est, et precipue tit. 16. n. 10
 et 11. et fin eius verba adfert Carannus in Pro
supra dicto direct. 9. cap. 5. n. 12. que hec sunt:
 Statuimus ut Magister possit etiam concedere
 licentiam, et auctoritatem fratribus ordinis
 nostri, vendendi, donandi, et alienandi omnia
 et quecumque bona iurapaterna, quam magis

792
terna, et ascendendum, collateralium que stabili-
ta tantum jure hereditario et successioni seu
legati ad eos expectantia, et pertinentia, ac de
illis tam inter vivos, quam in articulo mortis
disponendi, ac pro huiusmodi bonorum reu-
ocatione tam in iudicio, quam extra compa-
rendi, agendi, ac litigandi.

20. Et etiam a Papa similem licentiam concedi
solum esse probant (et indubium est) qui illam
tractant questionem, an licentia testandi Mo-
nacho concessa comprehendat vel validum fa-
ciat testamentum antea confectum, de qua Bar-
on l. si quis fol. 65. vltim. ff. de iniuris vlt. So-
mez in l. 42. Janu. n. 2. Molina de iustit. et iur.
tom. 1. disp. 141. Sanchez in precept. Decalogi lib.
3. cap. 8. n. 59. Barbosa de potestat. Episcop. alleg.
114. n. 2. Gratianus loquens de Hierosolymita-
nis tom. 2. discept. cap. 895. n. 15. Escannus, qui
hos et alios citat in Propugnaculo Hierosolymi-
tano dicit discept. 9. cap. 5. n. 29.

= Solutio =

21. Sed respondes primo: Milites ordinum Mili-
tarium

5
taxium qui testandi facultatem habent ex concessio-
ne Pontificia, ex ea quærent bona de Realibus ad-
que alio privilegio Regi: neque Marozem propo-
tionem. Quia huiusmodi facultas non competit
eis ex Pontificiâ indulgentiâ, sed ex concessione
Regi: In militibus nostri ordinis Montesa
quia ita in factis constitutum est: In cæteris vero
quia in nostro Regno (ut diximus) in omnibus
fere se tanquam seculares gerunt, et consuetudine
moribus que receptis consensu Regis probatis, id iam
obtinuerunt; et consequenter tota argumenti con-
trarij vis coarctat, quia in eo consistit ex ea id est
Pontificiâ licentiâ competit, quod falsum est.

22. Secundo respondeo: Pontificem in bonis tem-
poralibus in Regno Principum secularium
illam dumtaxat supremam potestatem ha-
bere, scilicet indirectam, que ad spiritualia
dirigitur, et ideo filios subsequenti matrimonio
vel dispensatione in radice legitimos reddit,
et successibiles per indirectum ad bona Maro-
zatus, que aliud non requirunt. facit. ut late
probamus obser. 23. quest. 16. per totam, id est
an. 145. usque ad 163. Religionis fundat. sine

857
fundatas, auctoritate sua Suprema Pontificia con-
firmat, et ex medio per indirectum a seculari
iurisdictione eximit. Non tamen (salva eius
correctione et censura) posset directe concedere
ut filius illegitimus succedat in Marzabato, ne-
que ut aliquis secularis a Regia Jurisdictione
exemptus sit, qui Regibus nunquam in his, que
illis iuste competunt, vel que sunt preiudi-
cat. Cap. Per venerabilem. 13. qui filij sunt
legitimi, diximus de her. 23. n. 16. et de her. 51.
n. 27. infra.

23. Ita ad rem nostram. Pontifex, qui votum
castitatis, et paupertatis Ordiniibus milita-
ribus relaxavit, illos accessorie, et per indirec-
tum capere querendi et alienandi bona im-
pediendi, et de eis prout illis con-
venit disponendi imperavit, nisi Principis se-
cularis in suis terris, accedat consensus, qui
iuste potuit Ecclesiasticos omnes a eorum do-
minio, bonis, et successione excludere, et legi-
bus iustis exclusit. Cum enim prohibitis
sit in bonis temporalibus facta per Reges,
nequit directe illa per Pontificem tolli, cum

nihil sit tam naturale, quam eo quod quodam 129
dissolui, quo colligatum est, ut dicit Ulpianus
in l. tam naturale 35. ff. de regul. iur. et est
etiam textus in cap. 1. de regul. iur. lib. 5.

24. Textus respondet: Non esse legitimam conse-
quentiam Montensium Equitibus concessum
est posse adquirere bona immobilia absque
privilegio amortizationis: Cap. et Hierosoly-
mitanus etiam si eadem militaret in utri-
que natione, quia licet ex identitate rationis
lex generalis extendatur, lex tamen privata
sen privilegium quod idem est cap. Privile-
gia 3. distinct. Nullo modo ex rationis iden-
titate ampliatum, ut declaravit Notarius apud
Dianam part. 8. decis. 9. n. penult. fol. mibi
649. et consequenter quod iure specialiter Mon-
tesium sine alijs militibus ex Principis gra-
tia concessum est, non potest ad consequen-
tiam trahi. Sed et quod principi placuit
Inst. de iur. natu. nam tunc recte dicimus
quod eius personis praestatur, hoc nequa-
quam ad alium pertinere, ut scripsit Mar-
cellus in l. Cum patris 23. ff. de legat. 2.

25. Quarto respondes: Sicut impedimenta obstant
militi Hierosolymitano ad quaerenda bona immo-
bilia in nostro Regno, et de eis disponendi, et res-
tandi. Iuxta Canonica, Statuta Religionis, et
foedi nostri. In duobus prioribus dispensat Pon-
tifex, et Magister, vel Capitulum, cum a Sede
Apostolica potestas data est, non in textis.
Et habili redditus respectu unius impedi-
menti, non censetur redditus etiam respectu
alterius ex vulgata regula Utrum in l. de
prohib. s. s. si in pluribus ff. de operis nomi-
nunciat. l. si p. s. de condic. furt. la-
te Valenzuela tom. 2. cons. 159. an. 2.

26. In tertio enim impedimento solus Rex nos-
ter dispensare potest, et amercizationis privile-
gium militibus Hierosolymitanis concedere
quia de bonis temporalibus. apud Principi
Supremo, et legibus territorij sive Provinciae
subiecti, tum quia Pontifex jus quiritum non
subditi tollere nec solet nec debet. Cap. no-
uit 13. ibi. Non putet aliquis quod jurisdic-
tionem illustri Regi Francorum perturbare
re, aut minuire intendamus, cum ipse inis-

dictionem nostram nec velle, nec debeat im-
 pedire, de iudic. cap. si dubsus. de Appella-
 tionib. Valenz. tom. 1. cons. 59. n. 58: tum quia
 Pontifex ipse ignorare statuta specialia
 (etiam ecclesiastica) profitemur, et eis non cen-
 seatur derogare quae ignorat, ut diserte scrip-
 sit Bonifacius VIII. in cap. 1. de constitu-
 tionibus in 6. Res veritas: Quia tamen locorum
 specialium et personarum singularium con-
 suetudines et statuta (cum sint facti, et in fa-
 ctis consistant) potest probabiliter ignora-
 re, ipsi, dum tamen sint rationabilia per
 constitutionem a se noviter editam, nisi
 expresse caveatur in ipsa, non intelligitur in
 aliquo derogare

2) Probat haec omnia in terminis. Similis consuetudo
 dicitur Gallicae. Vbi Religiosi et Monasteria, pari-
 ter ad successionem non admittuntur. Fon-
 tatus quest. beneficia lib. 1. Cap. 95. Vbi. n. 1. scri-
 bit: Sive Religiosus in Gallicae partibus profe-
 ssus sit et vixerit, sive in terris Ecclesiae immu-
 nitate subiectis, semper fieri debet honorum de-
 finitio, quae reputari debet, et eorum successio ad

28. iudicari secundum leges, et consuetudines loci
in quo bona sita sunt. Peregrinus fuisse cons. 4
per totum vol. 5.

28 Et n. 4. inquit Fondubus: Nec aduersus
talem consuetudinem summus Pontifex con-
cedit facultates testandi de bonis Monacho-
rum in Gallia sitis. Guilhelmus Benedictus
in cap. Raimundus in verb. et uxorem in tract.
de success. ab intestato n. 222. et seqq. Imben-
us in Enxixid. in verb. Moyne profes. Man-
suer. in praxi tit. 32. de success. S. Ulti. in verb.
Costume du Rey anno n. 2. Ioannes Gallus et
ibi add. quart. 122.

29. Occasione huius questionis dubitabatur, an
si ab intestato concessa esset militi Hierosolym
tunc facultas eligendi successorem in hereditate
vel fideicommissis, vel Mandat. possit ea uti abs-
que privilegio amortizationis; In qua illa dis-
tinctio semper mihi probata est, ut si facultas
terra deditur testator independentes ab aliis
requisitis vel qualitate poterit miles Hierosoly
mitanus electionem iuxta testantis voluntatem
terra forcere, licet incapax sit successoris, quia

hæc facultas eligendi et electio ipsa in factis con-
 sistit, quo non privatur qui incapax est sibi
 adquirendi, ut de sexus dixit Paulus in l. qui
 heredi 44. ff. de cond. et demonstrat. ibi: Nam
 si alio herede instituto iustus est. sexus. Fidei
 dare, ipse sexus datur, quia que facti sunt
 non transeunt ad dominum. Et Justinianus
 docet in §. 2. Instit. de stipulat. sexus:
 cum factum continetur omnimodo persona
 stipulantis continetur, veluti si sexus stipu-
 letur ut sibi ius agere liceat. Ipse enim tan-
 tum prohiberi non debet, non etiam dominus
 eius. Et late Ulpianus in l. stipulatio ista
 38. §. si qui sunt in aliena potestate G. D. hoc
 quoque d. §. plane §. ff. de verbor obligatio-
 nib. Et ex eadem ratione facultas eligendi
 que in factis consistit, poterit a milite Hiero-
 solymitano expleri, licet ad huc sit successio-
 nis ex parte.

30. Si vero ita testator facultatem eligendi com-
 miserit ut prius successorem illum supponat, quod
 frequentius et regulariter accidit non poterit mi-
 les Hierosolymitanus electione uti, nisi prius
 successor sit, et consequenter nisi tempore legitimo

hoc est ante delatam successionem, prius legimus
amortizationis a Rege nostro obtinuerit: quia
qualitas requisita ad dispositionem debet pro-
bati et adesse tempore dispositionis, ut pro-
bat Modestinus in l. 2. ff. de excusation. tutor.
et Bonifacius VIII in cap. Sicut tempore de res-
cript. in 6. Fusar. quest. 318. n. 61. Castillo lib.
5. cap. 15. an. 2. Fontanella de pact. nuptialib. clau-
sul. 5. plos. 8. part. 10. n. 15. to. 2. Ruben cons. 99. n. 11.

31. **N**ec antea electio fieri poterit, quam vere adie-
rit hereditatem, sive fideicommissum accepta-
uerit, aut Maioratum, quem admodum neque
legatarius, cuius opus legata est, datur facultas
eligendi, antequam heres adeat heredita-
tem, et si de facto optaretur nihil agitur, ut
scripsit Sixentius Clemens in l. optione 16. ff.
de optione vel electione legata his verbis: Optione
negata placet non posse ante aditam hereditatem
optari, et nihil agi si optaretur. Ergo a fortiori non
poterit ipse heres eligere, nec pro herede seipsum
nisi se capaxem reddiderit adquirendi, et ad eundem
hereditatem vel Maioratum. Et de modo interpre-
tandi voluntatem testatoris circa hoc elect. v. de Sa-
xream decis. 31. to. 1. et Amayam in l. nullus 60. an.
D. C. de decurion. lib. 10. ff. 31.

822

204.

100

100

AN EPISCOPI IN PERSONIS,

equitum militarium Ordinum Castella, com-
petere possit aliqua potestas, vel Juris-
dictio, ex eo quod vel prima tonsura,
vel alio Ordine ecclesiastico sint
investiti, in nostro Regno

OBSERVATIO CXXVI

1. Item Canonica Constitutio, et Statuta, et Decretum
non solummodo in his Ordinibus, sed etiam in
his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt
investiti, et in his, qui sunt investiti,
et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,

2. Et cum Canonica Constitutio, et Statuta, et Decretum
sunt, et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,
et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,
et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,
et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,

Sed cum Canonica Constitutio, et Statuta, et Decretum
sunt, et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,
et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,
et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,
et in his, qui sunt investiti, et in his, qui sunt investiti,

187

AN EPISCOPI IN PERSONIS, equitum militarium Ordinum Castella, com- petere possit aliqua potestas, vel Juris- dictio ex eo quod vel prima tonsura, vel alio Ordine ecclesiastico sint insigniti, in nostro Regno

OBSERVATIO CXXVI

1. Iure Canonico antiquo Monasteria, et Monachorum disciplina ad eum Episcopum pertinebat, in cuius territorio erant constituta. Cap. Abbas 16. Cap. Monasteria 17. 18. quest. 2.

2. Et ideo Episcopi contra illa habebant intentionem fundatam, ut probat Innocentius III in cap. cum dilectus 8. illic: Quod si Abbas in exemptione probatione defecerit de Religiosis. domib. cap. qui vixit. 12. cap. 35. Viduitati 27. quest. 1. cap. 5. Quam sit necessarium 18. quest. 2.

3. Sed tempore labente, plura Prælati Religiosis gravamina inferre, experientia docuit, ut docet Gregorius IX. in cap. Nimi iniqua 16. Vbi quindecim refert, et in cap. Nimi prava 17. Vbi duodecim addit de excess. Prælatorum, quibus omnibus iubet

827
Prælatos abstinere. Et latius Clemens v. in Concilio
Viennensi, præcedet contra viginti gravamina per
Episcopos et Superiores Religiosos inferri solita,
a quibus Prælati cessare præcipit, et per suos subdi-
tos cessare facere in Clement. unica de excus. Præ-
latorum. Refert etiam Arcanius Jambrinus de Jur.
Abbat. tom. 3. disput. 5. quest. 11. n. 119.

4. His mota Sedes Apostolica, quæ ipsum Christi
suave agnoscit, a Jurisdictione Episcoporum cepit
Monasteria, et Religiones excimere, quemadmodum
enim pater inique se habens in filium, compellit
illum emancipare, ut docet Marcellus Secandus
in rescripto. Injam in l. si ff. Si a parente qui
fuerit manumissus. Et præsertim cum alijs Paschalis
de Virib. patris potestatis part. 1. cap. 2. n. 101. et glossas
recepta in d. si Instit. quib. mod. jus patris potestatis.
Solentur: et dominus servum, ut illum manumit-
tat. l. Si lenones. 12. C. de Episcop. audient. l. pe-
nit. C. de Spectacul. lib. 11. tit. 40. Et est Hadrianus
apud Optatum luculentum exemplum, qui
Umbricam quandam matronam in quinque-
nium relegavit, quod in tenuissimi causis an-
cillas atrocissime tractaret. Et Sicut ad
Primum Martianum rescriptum adfert. in l.

2. f. de his qui sunt sui. Et Dominus Vassallos
 opprimens, Jurisdictione et feudo privatus, aut iux-
 ta communioem, et benigniorem sententiam eos
 alienare cogitur. Boer. decis. 305. Novar. de gra-
uaminib. Vassallon. pælud. 6. Inter est emolli-
 publica, nequis re sua male utatur, ut monuit
 Justinianus in dict. §. fin. Instit. quib. mod. ius
patr. potest. soluit. et ammadventit Jamburi-
mus, de Jur. Abbat. tom. 1. disp. 11. quest. 3. n. 1.

5. Ita Pontifices ab hac Superiorum asperitate Re-
 ligiosos et Religiones suis Privilegiis eman-
 ciparunt, exemerunt, et liberarunt, quarum
 plura referunt Crasmus. Cokeri de Jur. dict.
in exemptos part. 1. quest. 17. fere per tot. Bar-
bosa de Jure Eccles. Univers. tom. 2. lib. 2. cap.
12. an. 24. et de potestat. Episcop. allegat. 105. a
n. 11. Jamburinus de Jur. Abbat. tom. 3. disp. 5.
quest. 11. an. 10.

6. Sed hodie ex communicatione promiscua pri-
 vilegiorum, vix aliqua est, quae huiusmodi exemp-
 tione non suatur, ita ut quem admodum Jure
 antiquo Episcopi (ut diximus) fundatam habe-
 bant intentionem in hac potestate et Jurisdic-
 tione, ita nunc e contrario, ut existimo Religionis

exempta praesumuntur: quia participatio primile-
giarum eundem effectum habet quam concessio. Co-
dex de Jurisdic. in exemptis par. 1. cap. 12. n. 2.

7. Nisi in illis casibus, quibus a Concilio Tridentino,
tanquam sedis Apostolicae delegati, Episcopi
committuntur, vel ob aliquam qualitatem,
etiam in Religiosos exemptos, eis competere
declaratur, quos fere omnes enumerat Peter Jan-
buxinus de Jur. Abbat. dict. tom. 3. disput. 5. quest.
11. an. 45. usque ad fin. Et Barbosa d. alleg. 105.

8. Et loquens in specie de exemptione nostrorum
Ordinum Militarium, eam passat noster Hippo-
litus Lamperius in elaborato et erudito libro de
Montessa illustrata par. 2. n. 3. et part. 3. an. 2.
Noster D. Laurentius Matthei de regim. Val.
part. 2. cap. 8. §. 8. n. 312.

9. Sed quia res de facili ad suam naturam
revertitur (l. si unus 27. §. pactus ff. de pact. l. testa-
mentum 23. ff. qui testament. facere poss. reverte-
tur Jurisdictioni Religiosorum ad Episcopos,
quibus fore sua Religionis guardam non possunt, et
quasi post limine restituitur ut in sequentibus
exemptis comprobatur

10. Episcopus ex Religione assumptus, privatur potestate, vel

2. vel legitime Episcopatus renuntians, non suae Re-
ligionis Jurisdictioni sed ordinariae, siue domici-
lij, siue originis subijctur. Tamburinus de Jur
Abbat tom. 3. dict. disp. 5. quest. 11. n. 96. 97. et 98.

11. Electus siue expulsus a Religione, Episcopi Juris-
dictioni est. Ut ex Nauarro cons. 19. de Regularib.
et cons. 2. n. 34. docet Coxeus de Jurisdic. in
exemptos part. 1. quest. 20. n. 5. Tamburinus Obi.
proxime.

12. Sed Patet Josephus Alderete de Religiosa
disciplina brenda part. 2. cap. 2. §. 10. Late con-
traarium contra Nauarum scripsit, seu tempera-
uit, et non omnes ab obedientia superioris eos
liberatos licet expulsos, affirmat. Sed nunc institu-
ti nostri non est hanc questionem decideri, nec illam
si forte aliqua pena in electione adijciatur que
in casu contrarietatis dupliciter, qui contraue-
niendo sit Index competens, praeter eundem Alde-
rete dict. cap. 2. n. 32. 36. et 37. Videndi Gualtero
cons. Crim. 15. n. 17. et post eum Corleua. tom. 1.
de Judic. dispunct. 2. nu. 909. Sanchez in sum-
ma lib. 2. cap. 6. nu. 10. Ricca part. 2. tract. 2. de
Immunit. quest. 119.

13. Apostata etiam, dum in eo reatu est, nullis sue Religionis privilegiis iuvatur. iuxta Concilium Tridentinum sess. 25. Cap. 19. de reformat. Privilegium enim amittitur ratione criminis. cap. Privilegium 11. quest. 3. Paponius lib. 1. tit. 6. arrest. 6. Bail. de arrest. Imperij cap. 11. nu. 10.

quos refert Coxius de Jurisdic. in exemptos part. 1. quest. 25. n. 1. et. 2. Et de his etiam agit

D. Raphael Vilosa, Collega noster in Consilio seu prae in suo docto tract. de fugitivis cap. 21.

14. In terminis igitur Ordinum Militarium Castellae contendit Archiepiscopus Valentinus sibi traditi militum personam in Carceribus regis detentam, quia in eo Regis non gaudet fors sua Religionis et consequenter cognitionem eius criminum ad suum Tribunal Ecclesiasticum pertinere, maxime cum prima tonsura fuisset indignus, et omnia obtineret quae dispositis Concilij Tridentini requirit ad hoc, ut gaudeat privilegio fori sess. 23. de reformat. cap. 6. praecipue, cum idem Concilium Episcopos tanquam Sedis Apostolicae Legatos cognitionem exemptorum in causis civilibus et Cri-

1848
minalibus committat sess. 7. de reformat. cap. 14.

et sess. 14. cap. 4.

15. Sed per Cancellarium Regni Valentiae D.
Thomam Antonium Corbi fuit declaratum, non
procedere repetitionem personae, nec foris Ecclesiasticis
gaudere Sententia pronuntata die 26. No-
vembrii 1655.

16. Pro qua mihi haec rationes se offerunt. Prima
quia non ex eo quod in nostro Regno Valentiae,
miles Ordinum Militarium Castellae privi-
legio sui Religionis non gaudet, sed
desinit esse sui Ordinis auctoritas; et conse-
quenter nihil est, quod Ordinarius Ecclesiasticus
tribuere possit Jurisdictionem, a qua exemptus
est. Unde Similes horum Militarium ordi-
num, ante habitus suspensionem fuerit Sacerdos,
a Jurisdictione Ordinarii Ecclesiastici per ha-
bitus suspensionem exemptus. Et si post habitus
suspensionem Sacerdos fiat, in eadem exemptione
manet ut probat Alpiqueba Nauarrus, de red-
ditib. Ecclesiasticis. quest. 3. monit. 28. pagin. m.
p. 199. Vers. y per conclusa 6. col. 1. Vbi postquam
extollit, et magno-pere laudat Iurii Allegationem

1461
scriptam per Don Michaellem de Marañon Fi-
calem Consilij^o Supremi^o Ordinum in predicto ver-
su. ita ait. Ipse concludit con exemplo Sacaele
Amirans Rees y caso que tratamos, notoria-
mente se ve cada dia, que si un Clerigo, o Sa-
cerdote toma el habitis de algunas destas orde-
nes se exime de la Jurisdiccion ecclesiastica a
que estava sujeto, y es Juzgado solamente por el
orden: y esto sin contradiccion de nadie, y man-
dado por su Magest.

17. Secunda ratio: Quia Reges Aragonum Judices
sunt in nostris Regnis Romanorum exemptorum, et
Jurisdictionem a sede Apostolica obtinuerunt,
ut late diximus, et pro barimus obs. 53. an. 49.
Unde per inde est, ac si suos Judices proprios
suorum Ordinum, et eorum tribunalia haberent,
et contra eos ex consequenti nullam Jure
ordinarius ecclesiasticus Jurisdictionem ha-
bet, cum Seculari Curia Regis, vel Primo
geniti in locum suorum Ordinum Judicum sub-
rogetur; ea enim est natura subrogationis, vul-
gari, regula textus in l. Sicum ro. §. qui infirmum
ff. Si quis cautioribus

18. Tertia ratio est: quia Consilium Ordinum potest in casu iam commissi delicti (sicut generaliter non potest ante ea perpetrata) Militem reperire, et ad eum effectum commissarios mittere, ut advertimus obseruate. 53. Num. 34. Nam licet, ut diximus, id de Jure non procedat, sed ex Regum nostrorum voluntate: tamen iam id ex ea acceptum est, et non disceptabile, licet habeat regula illas tres limitationes quas probavimus licet. obser. 53. an. 22. et mihi indubie sunt. Sed dum non repetitur miles a Consilio Ordinum per suos Commissarios a Jure seculari tribunali Regi, vel Principi geniti, dumtaxat in nostro Regno cognoscitur et puniatur, quasi Jurisdictione Consilij ordinum non sublata aut extincta, sed obumbrata, vel suspensa in suis casibus: Aliud enim est cessare Jurisdictionem, aliud extinguere. l. cum alijs. 6. C. de Curator. furios. Bart. in l. qui res. 5. arcam. n. 2. ff. de solutionib. Alde. rege. part. 2. cap. 22. n. 52. Et si semel ad Jurem ecclesiasticum ordinarium remitteretur

tanquam ad suam Jurisdictionem restitutum, non esset
 locus repetitionis, aut saltem summe difficilis
 esset, quia iam Jurisdictionem sui Ordinis om-
 nino extinctam supponeret, aut convinceret.

19 **Quarta ratio:** Quia in Concilio Tridentino sess.
7. de reformat. c. 14. quod de Civilibus causis
 agit, et sess. 14. cap. 4. quod de Criminalibus tra-
 ctat, datur circa hos exemptos Juridictio Epis-
 copis tanquam sedis Apostolicae delegatis: At
 quia ex ea dispositione non tollitur Juridictio ad
 noscitur Regibus privilegia sedis Apostolicae, et cons-
 uetudine immemorabili quaerita, ut late probamus
obser. 53. an. 10. Cap. multo minus potest illa or-
 dinarijs Ecclesiasticis tanquam ordinarijs compe-
 tere, quae tanquam delegatis non pertinet

20. **H**unc canonem nunquam videxam diceptatum,
 nec alicquem ex Militaribus Ordinibus equi-
 tem Judicij Ordinarij Ecclesiasticis potestate
 aut Jurisdictioni subijci voluisse, et certum
 est que de eo sem certior creditus, et his ratio-
 nabilibus. scilicet, quamvis magna gravium
 negotiorum mole oppressus, et liberos evolueret
 impeditus. Declarationem que Cancellarij hic

intexere ad litteram libuit.

143

Christi nomine inuocato

21. Don Thomas Antonius Corbi Presbyter I.
V. D. Canonius Penitentiarum, Solina Sedis
Valentia Regius Cancellarius in presentibus Ci-
uitate et Valentia Regius. In factis contentis-
nis acta inter Quas Ecclesiasticam presentibus
Archiepiscopatus ex una, et Secularem Regia
Audientia partibus ex altera. Super dubio per
predictas Jurisdictiones suscitato, an P. Ioan-
nes Ruiz de Vallebrera miles profusus ordi-
nis et Religionis Virginis Mariae de Calatrana
tanquam clericus conjugatus, ad praesens in
Carceribus Regijs Turrim Sezzanorum deten-
tus occasione diuersorum delictorum per Fiscum
Regij procuratorem et imputatorem, guardere
debeat privilegio fori Ordinarij Ecclesiastici,
et an restitutione illius locus sit. Visa presen-
tatione instrumentorum coram nobis exhibi-
torum: Visis depositionibus testium pro utra-
que parte productorum: Viso denique toto prae-
terito processu: Visis Videndis et attentis attendendis

244
dis. Attento, quod constat, dictum D. Joannem Ruiz
de Vallebrera esse Religiosum dicti Ordinis Ca-
latriensis, et sic esse notorie exemptum a Ju-
risdictione Ecclesiastica quorumcumque Ordina-
rium extra dictum Ordinem, et in presenti
Regno non habere aliquem Judicem Ecclesias-
ticum competentem, unde iurata consuetudinem
immemorabilem privilegio Apostolico roborata
tam, subiectus est Regia Jurisdictione, et ab
ea in Carceribus detineri, et puniri valet. Idem
et alii pronuntiamus, sententiamus, et decla-
ramus, dictum D. Joannem Ruiz de Vallebrera
dicto foro Ecclesiastico Curiae Ordinariae Valen-
tiae non gaudere, et illius repetitionem locum non
esse.

D. Corbi Regius Cancellarius.
Vidit D. Cosmas Tombau
Vidit D. Baubius Esteve
Vidit Argues
Vidit Moa.

Lata fuit haec sententia per Admodum
R. Dominum D. Thomam Antonium Corbi
Presbiterum I. V. D. Canonicum Penitentiarum
Almae Sedis Valentiae Regium Cancellarium

atq;

4.

atque publicata per me Gasparum Candell Notarium,
 loco et vice Petri Clement Notarium causarum contentiosarum scribae in domo dicti Regij Cancellarij, quam fouet in presenti Ciuitate Valentiae, Parroquia Sancti Stephani in Vico nuncupato della Alcedia, vigesimo sexto die mensis Nobembris anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi Septimi, instante et supplicante Josepho Molina Notario Regij Fisci procuratore, altera parte et Praesentibus pro testibus Anselmo Perez Aguaziro, et Basilio Rambla Scriptorum, Valentiae Praebitoribus.

22. Illud autem animaduerto: In Principatu Cataloniae Iudicem Ordinarium Ecclesiasticum consuetudine receptum esse, et possit, admittere Iudicem Conservatorem Equitum Ordinum Militarium, ad firmandum ius et de iure, et Vterque rescribunt Iudici Saeculari, et firmatur contentio, quae a Cancellario declaratur. In nostro vero Regno, et alijs ubi haec consuetudo non est recepta, et legitime praescripta Ordinarius Ecclesiasticus non debet se intrinse-

liber. Here in his sed Conservator, vel quilibet alius
Iudex delegatus hancum Regum debet adire
et informare dumtaxat, et Regia Audientia
pro ut Juris fuerit, observato modo et sty-
lo in his assuetis procedere, et per viam extra
iudiciali cognitioni declarare, nec Iudicem
Ordinarium Ecclesiasticum ad firmam
contentionem admittere; et ut facilius percipi
possit, transcribam verba D. Michaelis Con-
rada deciis 8. n. 102. qui ita scribit.

23. Nota, quod si Equites Sancti Jacobi, et alio-
rum Ordinum Militarium in Cathalonia
molestentur per Iudicem Secularem casibus,
in quibus Jurisdictionis ad illum non pertinet,
ipsi adire debent suum Iudicem, et cum Iu-
dice firmare ius, et de iure coram Ordinario
ecclesiastico, et Ordinario Ecclesiastico scri-
bit pro eis in forma contentioni Iudici Secu-
lari; alias si solum per ipsos sine suo Iu-
dice firmata contentio, solet declarare Can-
cellarius Cathaloniae, contentionem non prose-
dere, ut docet Cancea. part. 3. Variar. Cap. 10. n.

22. Ver. et similiter, ubi addit ita accidisse
 in contentione firmata ad instantiam Coe-
 gij Comitis de Queralto, qui erat Commendator
 Sancti Jacobi. Nam cum ipse in Regia Au-
 dientia pulsaretur, coram suo Praeside firma-
 vit jus et de jure, et Praeser una cum ipso firm-
 mavunt coram Episcopo Barcinonensi Ordini-
 nario suo Ecclesiastico, et Ordinarius scripsit
 infama contentioni, et Curia Secularis res-
 cripsit, et sic legitime fuisse firmatam contenti-
 onem et declaratum refert. Et sequitur Da-
 maz rex. ind. def. 100. n. 2. part 2. Ut fuit ob-
 servatum per Cancellarium Romulo Consulto-
 ribus Palman, Astor, Foxner, et Talba, de
 Valseca 23. octobris 1642.

24. Sed cum in Regno Sardiniae similis casus
 se obtulisset, rescripsit Rex nostrus, non esse super
 his admittendam contentionem motam ab
 Archiepiscopo Calaritano; quia a notorio ad
 eum non spectat alienam defendere Juris-
 dictionem, nec se immiscere rei ad se non per-
 tinenti, sed procedendum esse eo modo, quo con-
 tra Judices delegatos procedi solet. Ratio est.

quia non potest. Iudex Ordinarius Ecclesiasticus
mutare modum procedendi sua interpositione
vel auxilio, et Regiam, vocandi delegatos
ad bancum Regium alterare, ut per viam
Contentionis, siue competentie declarata, cum
valde diuersus sit stylus, et Regia Prohe
minentra, quam nequit praeiudicare ordinari
us Ecclesiasticus, nec in alijs causis quam
in his, in quibus ipse ut Ordinarius Ecclesiast
ticus, nec in alijs causis quam in his quam
in his in quibus ipse ut Ordinarius Ecclesiast
ticus procedit, ut late de his agit Contrada de
ci. 8. 9. 10. et alijs, et nos ter D. Laurentius
Mattheu de Regim. Valent. tom. 2. cap. 3. §. 1.
sect. 1. nu. 2. et sect. 5. ar. 192. cum pluribus,
quos citat. Id quae adeo verum est, ut neque
cum ordinario, si non ut Ordinarius, sed ut
delegatus procedit sit admittenda contentio.
sed debet bancum Regium infirmatus adire.
Ut aduertit Contrada de ci. 9. n. 1. Confert nos
ter Episcopus Barbatensis in Pastoralibus regulis
part. 2. quest. 1. n. 26. et pro basi potest ex his
que notant D.D. in cap. Collatione 11. de appellatis
m. 9.

25. Et cum hac questio in Regno nostro Valen-
 tie discutatur, iterum fuit decisum in nos-
 tro Supremo Consilio, non esse huiusmodi con-
 tentionem motam per Archiepiscopum admi-
 ttendam, sed contra delegatum procedendum
 per viam banchi Regij, et ita rescriptum
 Ca. Comiti de Paredes Proregi Valentino,
 et Ill. Archiepiscopo die 8. Novembrii an-
 ni 1669. Hac autem rescripta sunt tenoris

Sequentis.

El Rey Ill. Principe de Portugal Primo
 mi Lugar teniente y Capitan General: Hare
 visto lo que escriuís al Vicecanciller en carta
 de 14. de Octubre proximo pasado, en orden a
 lo que apassado entre los Marqueses de Lacony,
 y Ceja; y como el de Lacony sea valido del
 Arzobispo de Calles, para eximirse de la Juris-
 diccion Real quando quieris intentar nove-
 dad el Arzobispo en la forma de las exco-
 matorias, no amendose quieris reducir, como pa-
 rece ser lacon, conforme el ultimo estado, en
 que se han allado exemplares, y que el prin-
 cipal motus es, el de dilatar el curso de la Justicia

362
Ya parecidos deciros, que ya se los amos la competen-
cia que aqui esta pendiente con el Consejo de Ordenes,
y que hasta su resolution, no se deve innovar, sino
tener al Marques como abtes de ella. Agora lo
que se ofrece deciros es, que esta bien que se prosiga lo que
incidentalmente se ha movido sobre las firmas,
pero que en quanto a lo principal, no le toca
de fender Jurisdiccion alguna, y que como cosa
tan notoria no se ha de admitir competencia
sobre ella, sino proceder essa Real Auctoridad
contra qualquiera conservador, aunque sea el Vi-
cario General, o Arzobispo, por via del Banco
Repro, pues en esto no puede proceder como
Ordinario, que es solo con quien milita, y se
deve observar la concordia, procediendo contra
los demas como delegados, en la forma acostum-
brada. Encargo y mando os que asi lo execu-
cuteis, que es lo que conviene a mi Servicio.
Y dho que se obrare en esta Causa me avisar
eis con lo demas que se ofreciere en ella. Dada
en Madrid a 18. de Noviembre de 1663.

To el Rey.

V. D. Christ. Crespi Vicec.
V. D. Michael Calba
V. D. Antonius Ferrer

V. D. Petrus Villacampa Reg.
V. D. Exca Reg.

Petrus Carolus Toalli Secret.

2) La Reyna Governadora. Ezequias Conde de
Paredes Pariente con Lugar teniente y Capitan
General. Al Alcaide de esta n. Plaza respondis
alos reparos que aqui se hicieron en su modo de
obrar en las diferencias que a tenido con la Ju-
risdicion Real. Y por que le he mandado responder
lo que vereri por la copia adjunta, he querido remiti-
ros la con el original para q. lo veeria por vuestra
mano, y quedari vos enterado de ello; y hareri que
una y otra se repusiere en los libros del Consejo Real
en Madrid a 4. de Diciembre de 1669.

To la Reyna

V. D. Christ. Crespi Vicec.
V. D. Petrus Villacampa Reg.
V. D. Ant. Ferrer.

V. D. Exca Reg.
V. D. Raphael Vilsa Reg.

D. Didacus de Sada Secret.

La Reyna Governadora. Muy R. en Christo
Pe Alcaide de Valencia del m. Consejo. Hare asi-

101
bido una carta de 16 de este, respuesta de la que
os escribí en 13. en que mandé, que se restituyese
a su Superior a Fr. Francisco Bazo Religioso
Bernardo; y con esta oración medeci, que los tres
reparos que presuponeré a los hechos los dha. de
la Céntrica de Valencia, tienen satisfacción en las ra-
cones que a ellos se refieren. Ante todas cosas requerido de
ellos, que ninguna de las dudas que os mande es-
cribir, se muevan en Valencia, sino en este Consejo
de donde se los avisaron, para q. respondieren
de ellas como lo fueren, pudiendo yo decir lo
que se ofreciere en cada una. En el primero reparo
que se hizo, de que no os toca amparar a Reli-
gioso, por no ser de vuestra Jurisdicción; me ha
parecido responderos, que es cierto que después que
la Sede Apostólica escusó a las Religiones de
la Jurisdicción de los Obispos, no les toca ellos en
casos semejantes, sino a sus Conservadores o, otros
su amparo y defensa; y que con estos Juces Apos-
tólicos en este Reino, no se procede por vía de con-
tención sino de obediencia, y no está en manos
de los Ordinarios que tienen por la Concordia esta
prerogativa q. diferencia vulnera esta Regal-
tía

tra, e, igualarlos en el modo de proceder; y año - 1548
que en Cataluña los Prelados esta recivido
que usen de este medio con ciertos requisitos,
ni en esta oracion sea usado de ellos, ni yo he de
lugar, antes admittio el Rey mi señor (que
este en el cielo) que en las demas partes de estos
Reynos donde no esta recivida esta practica
no se deve dar lugar a ella, sino usaz de la
República y proceder en forma que contra los
Pueses de legados =

En el Segundo reparo es

[Faint, mostly illegible handwriting in a cursive script, likely a historical document or letter.]

[Faint, mostly illegible handwriting in a cursive script, continuing the text from the previous section.]

622

Prima Commenda vacatura in
Ordine Montessia obtinentibus
quorum alter est extraneus, sed
prius gratiam obtinuit, alter
professus sed tempore poste-
rior; quis praefereendus
est.

OBSERVATIO CXXVII,

1. Hanc quaestionem tetigimus obser. 6 a num. 32.
eamque latius scripsit Pater Andreas Mencho
in lib. de Ordinib. Militariis. disquisit. 10.
quaest. 4. a num. 29. sed pace doctissimi Viri
alia fundamenta (praeter ea, quae attulit et
docuit) a nobis enucleanda sunt.

2. Pro primo igitur et a Religione, extraneos
has argumentationes componimus.

Prima Argumentatio =

3. **M** In his promissionibus siue donationibus, licet

non contrahatur hypotheca militat illa

republica: Ut qui prior est tempore, potior sit

ure. Jam quia in Donationibus, per secundam

nihil prime detrahi potest. E. Perfecta do-

natio 4. C. de Donationibus que sub modo:

Jam quia Commenda quem admodum Be-

neficia dimidi requirunt absque Pontificis dis-

pensatione. Cap. Fratemitatis 20 cap. Dilec-

tus 25. de Praebend. et toto tit. Ut ecclesiasti-

III ca Beneficia sine diminut. conferantur, et

necessarius vni dumtaxat adiudicanda sunt:

At qui potior agnoscendus est, qui prior est

tempore Cap. tibi qui 12. Cap. si prole 13. de

Prescript. in 6. et in terminis Commendarum

probatum Doctissimus D. Joannes B. Loizanus

tom. 2. de Substant. Indiar. lib. 2. cap. 8. n. 17.

et cap. 9. n. 6. Salcedo de lege politica lib. 2.

Cap. 19. n. 31. P. Mendos de Ordinib. Milit-

taxib. Vbi supra n. 27. Et in nostris Statu-

tu, siue in Capitu. Cap. de operibus in eadem

Magistras aliquas pensiones imponendi in spe-
 cie et temporaliter concessa est; quod satis pro-
 bat aliter esse prohibendum, quod quid sit in
 Indiarum Commendis que secularis omni-
 no sunt, et a Principis nutu dependet, et
 aliud observari posset, iuxta ea que docuit
 Solorzano tom. 2. de Jure Indiar. lib. 2. cap.
 12. per tot: Cuius qui prior gratiam obtinuit
 preferendus est.

Secunda Argumentatio

4. **Q**ue militi ordinis gratia postea concessa
 fuit nullam prioris concessionis mentionem fecit:
 Cuius obreptitia et subreptitia existimanda est.
 Nam si narrata fuisset non solum difficultate-
 rem redderet concessionem Cap. super litteris
 20. de Prescriptis, sed nullo modo Rex nos-
 ter eam fuisset laxatus, et diserte probavit
 Alexander III. in cap. ex parte 12. de officio et
 potest. Iudicis delegati, ubi si alicui fiat gra-
 tia de prima dignitate vacatura, et secundo

722
de certa in specie (puta Archidiaconatus) et haec
fuerit quae primo vacauerit, primo debetur et non
secundo. Et reddit Pontifex illam rationem:

quoniam ipse si memores fuissimus, nos pro
primo litteras dixerisse pro adversariis nulla
tenus scripsissimus. Mandamus quatenus
primo Archidiaconatum ipsius ecclesiae (si
vacet) non obstantibus posterioribus litteris
assignetis. Adde Blotzmann de iure Indiarum.
tom. 2. lib. 2. cap. 9. n. 15. Crauea Cons. 68. n. 12.
Menochius de Arbitrariis. casu. 201. an. 128.

5. Ex hoc textu in cap. ex parte 12. de off. et
potest. iudic. delegati probatur, Patrem Mors con-
trarium asserentem, et scilicet ille qui habet Dig-
nitatem in specie expressam praefendus sit et
Cuius prima vacatura promissa est; vel contra Pon-
tificis decisionem scripsisse, vel de eo qui non pri-
mum, sed generaliter vacaturam obtinuerit, suam
sententiam intelligisse, vel temporandam esse
existimo, nec aliter sustineri posse probat late
Barbosa in collectan. ad illum text. n. 1. et 4

Tertia Argumentatio =

Concilium

6. Concilium Tridentinum Ses. 14. de reformat.

cap. 7. haec disponit: Regularia Beneficia in
 titulum Regularibus professis prohiberi consue-
 ta, cum per obitum, aut resignationem, vel alias
 illa in titulum obtinentis vacare contigerit, Re-
 ligiosis tantum illius ordinis, vel his qui ha-
 bitum omnino suscipere et profesio-
 nem emittere teneantur, et non alijs, ne
 Vestem lana, lino=que contextam induant con-
 ferantur. Qua dispositione probatur regulariam
 illam juris communis, ut secularibus vel extra-
 nei ab ea Religione, cuius est beneficium, vel Com-
 menda non praestetur, sed illis qui in eadem
 Religione professi sunt, limitari eo casu, quo
 extraneus vel secularis habitum post obtentam
 gratiam, aut promissam suscipiant, et suo tem-
 pore professionem emittant. Ego nihil est, quod
 gratia validitati, aut Regis nostri concessionem
 obstare possit, sed ut valida et firma, et tempore
 anterior preferenda.

Sed his non obstantibus habet contraria sen-
 tentia fortissima, et meo Videri irrefragabilia

7. Rex noster, ut Administrator Ordinis Militarii Montessie auctoritate Apostolica et inferior a Papa non potest nisi ea, quae olim Magistri harum Militarium Ordinum poterant. At qui Magistri nihil contra statuta, aut definitiones ordinum facere poterant. Ergo nequa Rex noster =

8. Maior probatur ex ipsius Bullae incorporationum, et expeditam pro nostro ordine adfert ad litteram D. Laurentius Matheu de Regimin. Valen. tom. 2. cap. 8. § 7 n. 39. 6. D.
 Hippolytus de Samped in Montessa illustra.
 tom. 2. par. 3. n. 481. in quibus transfertur in Principes sine Coronas ea potestas, quae apud Magistros residebat, et cum illa limitatione: Quomodo ea quae spiritualia concernunt, per personas eiusdem Ordinis exerceri teneatur, et probant Nauarro in Apolog. de reddit. eccle. saest. quest. 1. monit. 55. n. 3. et §. 15. n. 14.
 Vbi scripsit; quod Commenda nullatenus

sine dispensatione Apostolica (quam necesse
 hactenus esse concessam) possunt conferri alijs
 quam Reipublicis eorum Ordinum; Ita quod
 Rex, quatenus est solum Rex, nihil potest
 disponere de illis; et quatenus est Magister
 a sede Apostolica deputatus, non potest Com-
 mendas unius Ordinis Militi alterius con-
 ferre sine dispensatione Apostolica, per quam
 fiat facultas transeundi ad alium, quod
 fiat capax illius; quod frequenter factum
 ad Regis preces animadvertit Petr. Barbosa
 in l. quanta tale 14. n. 95. ff. solut. matrim. Ca-
 bedij ~~deci.~~ deci. 61. n. 6. par. 1. et deci. 112. n. 6.
par. 2.

9. Minor vero probatur ex cap. Cum inferiora
16. de Majorit. et obediend. Clementin. Ne
Romani 2. de Election. in princ. et probant
 iidem auctores citati cum pleribus alijs =

10. Modus sic: Magistri et Reges Administratores
 non possunt quidquam facere contra sta-
 tuta, vel definitiones, que Apostolica auctoritate
 facta sunt: At qui iuxta, et definitionibus (que

authoritate Apostolica quam ex Bullis Pon-
tificijs habent Visitatores constituta sunt)
prohibitum est commendas laicis secularibus,
vel eis qui non sunt de primo Ordine:
Ergo non possunt eas extranei ab Ordine
prestare vel promittere.

11. Maior probata manet: Minor vero pro-
batur inspecta tantum ratione intrinseca
iustitiae distributivae, ex Magistrali doctri-
na Hostiensis in cap. statumus 15. de Ma-
iorit. et obedien. Cuius haec sunt Verba: Sic vi-
detur quod in perceptione beneficiorum, personae,
et maiores in Ordine sint praeferendi, ut hic,
et 12. quest. 2. Vobis, vulgarana, concessio. Dis-
tinct. Ius Militare. 1. quest. 2. Cap. fin. et dis-
tinct. Consulunt. C. 1. distinct. miramur in fin.
Sed et ratio maioris laboris, et servitij lon-
gioris habenda est. C. de offic. Magistris offi-
cior. l. Nemo. De re militari. Non omnes
in princ. Et nobilitatis et scientiae, in Au-
thent. de Defensorib. civitat. in princ. collat.
3. infra de Praebendis. De multa §. fin. et
UVA. BHSC de Peniti

Copantur: Sed contra, quia beneficia sunt aequa-
liter dividenda. Supr. de Constitutionib. Cum

omnes: Nec debet unificari gratia remissio,
ut sit alij tribulatio. Secundum Apostolum
25. quest. 1. §. huius ita ad fin. Argumento 16.

q. 2. Cap. 1. Pro socio Verum. §. sicut res:

Nec est nobilitate sanguine praeponeendus, sed
potius nobilitate moribus, infr. de Appellationib.

Constitutis. 2. infr. de Prebend. Venerabilis. et
de institut. Ad decorem Solutis, Nobilitas sunt
consideranda ea quae hic continentur, et in si-
milibus.

12. Sed melius et proprius probatur ex nos-
tri Ordinis specialis definitione, nempe ~~42~~
fol. 63. quae ita concepta est: Chori. Por
; quanto las encomiendas en las ordenes de
; Canalleria se instituyeron para que fuesen
; proveydas a los Canalleros ancianos y be
; nemeritos en premio de los servicios hechos
; a las mismas Ordenes, y para animar

422 ; a ellos a haver otros muchos, y a los menos
; ancianos a seguir con esperanzas de Alcançar
; encomiendas; y acerca dello hallamos una
; definición hecha por los Señores D. Pedro
; de Tonia y su hijo Baltasar Muñoz de Sabad
; con de la Orden de Calatrava Visitadores
; de esta Orden, embiados por su Magest. como
; Administradores perpetuos de la Orden de Ca
; latrava en el año 1556 que es en numero 38. cuyo
; tenor es el siguiente. Otrosi, por que mediante
la orden que se tiene en todas las cosas se emi-
tan y apartan muchas oraciones y disensio-
nes: Ordenamos y mandamos, que todas
las encomiendas, Priorazgos, Companias,
Oficios, y Beneficios, sean prohibidos a los
Comendadores y hijos de la dicha Orden mas
ancianos, idoneos, y bien merecidos de ellos.
Sobre lo qual encargamos muy afectuosos-
mente la conciencia de su Magest. para
para que assi lo mande guardar y cumplir,
conformandose con la antigua y loable cos-

; nombre de la d^{ta} Cavalleria de Montesa: 455
; Por tanto ordenamos, definimos, y mandamos
; que se guarde la d^{ta} definicion en todo y
; por todo, y que en defecto de no guardarse,
; los Señores Visitadores de la Orden de Calatrava
; traya que vendran a visitar esta Orden de
; Montesa, desaprazamen a lo que a Maxen ayra
; viado segun Dios y Orden. Et de similibus
; Statutis Ordinum militarium Castellae, mentia-
; nem facit P. Mendis de Ordinib. Militariis. dis-
; quisit. 10. q. 2. n. 11.

13. Nec obest Concilium Tridentinum dicit.
Ses. 14. de reform. cap. 9. in illis verbis: Vel hi
qui habitum omnino suscipere, et professionem
emittere teneantur; quia verum est, illam
reputam qua docemur Regularia Regulari-
bus eiusdem Ordinis donda esse, limitatam
fuisse a Concilio eo Casu, quo licet tempore gra-
tie extraneus sit illam impetrans et quali-
tatem tempore gratiae requisitam non habet
ad Religionem tamen destinatur, quasi des-

22
tinatus ad illam iam Religiosus dicitur potest,
intra ea quae docuit Felinus in cap. Cum
ades 17. de Prescript. Costa de retr. tract. cap.
9. cas. 3. Gabriel. lib. 1. de Presumpt. Concl. 12.
n. §. 13. et 14.

14. Sed Concilium jure Commune derogavit,
vel eam regulam temperavit, non tamen
statuta specialia revocare censendus est, nisi
disertis verbis ita exprimat, ut in cap. 1. de
constitution. in 6. dilucide proficitur, et ad
monet Pontifex. Ita enim scripsit Bonifacius
VIII: Sicut Romanus Pontifex, (qui juxta omnia
in scinio pectoris sui censebat habere)
constitutionem posteriorem condendo, prio-
rem, quamvis de ipsa mentionem non fa-
ciat, revocare noscatur: quia tamen locorum
specialium et personarum singularium
consuetudines et statuta (cum sint facti, et
in factis consistant) potest probabiliter igno-
rare: ipsi, dum tamen sint rationalia,
per constitutionem a sede noviter editam

(nisi expresse caueatur in ipsa) non intelli-
gitur in aliquo derogare.

15. Et quamvis glossa Verb. facti contem-
 dat constitutionem specialem, siue munici-
 palem, que idem contineat, quod jus com-
 mune, censeri reuocatum: Et confert quod
 scripsit Baldus in l. Ius civile c. num. 6
 ff. de just. et iure. Flenige Statutum conti-
 nens, quod idem iure communi caueatur
 non esse statutum, sed jus commune; non
 caret hac opinio difficultate, si adest di-
 uersitatis ratio, quia potest Princeps, vel
 Pontifex moueri rationibus generationibus ad
 vniuersaliter mutandum, quod iure com-
 muni in aliqua re constitutum est; et
 moueri etiam, quod in aliqua Ecclesia,
 collegio, siue vniuersitate id ipsum non im-
 mutet. Et licet possit statutum reuocare (non
 enim de potestate questio est) non debet
 id presumi, dum non infirmatur, nec exa-
 minat rationes quibus moueri, potuerunt

statuentes ad ea specialiter condenda, cum
intentis Pontificis (et ipse testatur) non tra-
batur ad ignorata. Menochius de Presum-
ptionib. lib. 6. presumpt. 39. n. 1. et 2. et diffi-
cilium censexi debet, quod de duplici Uoi-
cub ad stringitur; et nisi fallor, ita
censuit Bartolus in l. 1. n. 3. ff. ad leg.
Falcid. ubi docuit esse jus municipale, licet
cum jure communi conveniat. Et Videndi
Barbosa in dict. cap. 1. de constitutioni. in 6.
n. 17. Menochius tom. 2. lib. 6. de Pres-
umpt. presumpt. 38. n. 3.

16 Et quomodo dumque sit, etiam data
glossa opinione, illud est certum; scilicet
id quod ultra jus commune constitutio
statuit, intactum censexi restitutum: ut
qui constitutio siue definitio nostra plu-
ra requisita induxit, quam jus com-
mune: Ergo si tempore gratia in-
lius persona non constet intervenisse, non
sufficiet qualitas postea superveniens =

1) Requiritur igitur ad habitus suscep-
tionem aetas decem annorum completa.

Defin. 29. fol. 51. et sex decim etiam com-
pletis ad professionem. Defin. 36. fol. 58. que

a susceptione habitus per annum comple-
tum distare debet. Defin. 35. fol. 58. Peri-

deratur etiam ad habitum militarem,

nobilitas generis; puritas sanguinis, nullo

nec in Parentibus, nec in avis officio aut

exercitio, quod nobilitatem laedat macu-

lato; Sanitas corporis ab omni morbo in-

curabili libera, vel qua exercitium mi-

litare impediat; Bona habere ad solven-

dum quemcumque debita contracta; et etiam

qua in posterum redditus annuos, saltem

usque ad centum libras ascendant, ut pro-

batu Def. 30. et 31. a fol. 52. usque ad

53. Et de redditu annuo centum libras

annu, apponitur clausula in omnibus

Comissionibus, ut non alicuius milites ad

mitantur, in quibus bona detalia com-

putari requirunt, ut dixerit scriptis Paulus
in l. Lucius u. §. 4. ff. ad Municipali. Et
hæc centum librarum taxa, forsam res-
pexit ad dispositionem fori in extraneam
si for. l. tit. que militum. fol. 99. Vbi pau-
per dici requirit miles habens in patrimonio
redditus centum librarum, quod iure
communi arbitrarium est. Menoch. de
Arbitrar. casu 65. Paul. Lopez. de clexi. ex-
cellent. part. 1. §. 2. n. 39.

18. Hæc omnia requiruntur, ut idoneus
sit ad commendam, quia idoneus debet
esse ad habitum in necessarium antecedens.
Nam ut scripsit Modestinus, in l. ut pra-
datum u. §. 1. ff. de muneribus et honorib.
Et si lege municipali caueatur, ut præfer-
rentur in honoribus certa conditionis ho-
mines (puta antiquiores, inquit Gothofredus
in eo textu) attamen sciendum est hoc
esse observandum, si idonei sint, et ita res-
cripto Divi Marci continetur.

19. Sed iuxta definitionem nostram,
 post ingressum et professionem, requiritur,
 ut sit idoneus ad Commendam, esse ex
 antiquioribus, et neque comparatione al-
 terius dici potest antiquior, qui ultimus
 ingreditur, et non habet alium post se.
 Concilium autem Tridentinum hoc Re-
 quisitum non excludit, et consequenter
 manet in suo robore definitio-

20. Desiderantur etiam obsequia et
 servitia Religioni et in Religione praes-
 tita, ut constat, ibi: Se instituyeron para
que fuesen provechidas a los Conualleros
ancianos y benemeritos, y por los servicios
hechos a las mismas ordenes. De hoc
 autem requisito, nec verbum reperitur
 in Concilio, quo possit inferri ei derogare.

21. Ergo nullo modo dici potest defini-
 tionem ex Concilio Tridentino viam ami-
 sisse, aut a Magistris, aut Administratori-

bus posse aliquid fieri, vel decerni, cum
valde rationabilis sit. Nam ut docet
Diuus Thomas 2. 2. quest. 63. art. 2. ad
4. ex his statutis ut supradictis de que-
rimo persona, non incurrit culpam accep-
tionis personarum: Quia (inquit) est uti-
lior ad bonum commune, quia magis
diligit ecclesiasticum. Et propter hoc man-
datum Deuteron. 17. Non poteris a Mexius
gentis hominem facere Regem, qui non sit
frater tuus. Et inter illos qui sunt de quibus
prestat antiquitati eam prelationem,
valde consentaneum est, et probari potest
ex l. fin ff. de fide instrumentor. l. i. ff. de
albo scribendo. l. Sacri 4. C. de Episcop. et
Cleric. l. Prescripto 6 ff. de munerib. et ho-
norib. l. 1. C. de proxim. Sacror. scrip. lib.
12. Et qui maior est ordine, potior esse de-
bet. Cap. fin. de constitution. gloss. in cap. Statui-
mus 15. de Majorit. et Obedien. Solozza-

nos de Gubernat. Indiae. tom. 2. lib. 2. cap.
7. nu. 20. Gutierrez cons. 2. n. 30. Laxa de
Armiuerson. et Capellan. lib. 1. Cap. 1. nu.
4. et lib. 2. Cap. 3. n. 15. Cevallos = Com-
mum. contr. Commun = quapt. 693 n. 39.
quos refert Escano in Propugnaculo Hy-
erosolimitano discep. 10. Cap. 4. n. 15. Lo-
thex. De re beneficiar. lib. 2. quest. 25. n. 22.

22. Nec tantum antiquitas, sed meriti-
 ta etiam in ipso ordine, et in eius obsequio
 quaesita desiderantur, quod etiam valde ra-
 tionabile est. Et licet in Religione Sancti
 Joannis solam antiquitatem attendi ad
 Commendas, asserit Lothexius De re bene-
 fic. dict. lib. 2. Cap. 15. n. 4. tamen in Pro-
 pugnaculo Hierosolimitano affirmat, Es-
 cano. discept. 10. cap. 4. n. 15. rationem etiam
 haberi Meritorum. Et quid quid in ea sit,
 in qua videmus regulariter solam antiqui-
 tatem in praxi observari, et inspicere ad Com-

202
mendarum optionem, et promotionem certis
republicis: In ceteris nostris Religiosis Mi-
litariis etiam merita inspicienda,
in quo arbitrium Regulatorum necessa-
rium est, Et non parum ad rem nostram
conferunt illa verba Privilegij, quod quo-
tidie prae manibus habemus Infantis Joan-
nis Primogeniti Petri II ex nostris Valen-
tinis, dato die 25. Januarij anni 1384. In
quo loquens de officijs Cancellariae, quae re-
sultant ad antiquiores deferuntur ita
loquitur: Et nos multos, variosque vo-
camus ad Curiae nostrae officia, et fauores
veruntamen illos ex eis praecipimus, qui
sicut olim invitati, nobis ex ipsa volunta-
te, et receptione, obviam exeuntes servixe-
citius et melius praestiterunt, ac pro-
nus et in nostram occurrentes obsequium
accenderunt primum suorum lampades
meritorum, eosque sic exsistentibus ambu-
lantibus, compositis ac continuis laboribus ob-

sequentes, recte juxta potiores disponimus
 in Commisissis eis officij, et proxijs tempore
 indicamus. Ne alias exadrenti, morosus
 sermienti tardus = diligenti negligens,
 Vigilanti dormiens, preponatur, Et est
 Sepans textus in l. Omniq[ue]. C. de
 Proxim. Sacror. Scrin. lib. 12. tit. 19. in illis
 Verbis: Ut nemini penitus liceat cum sit
 posterora tempore locum precedentijs am-
 bix. Nisi ab eo qui tempore vincitur la-
 borum comparatione superetur. Et ego ita
 intelligeam, ut si valde merita excedant, vel
 aliquod insigne obsequium, quod ordinem illus-
 tret aliquis ex eius alumnis militarijs
 presterit, etiam antiquiores superare et
 eos existimarem vincere. Sed dum merita
 a notis, vel non sunt valde maiora, vel
 parum superant regulam religiose obseruan-
 dam mihi suadeo.

23. Unde hi docti Viri qui post Concilium
 Tridentinum scripserunt, et nunc diligentem

scribunt pro constanti asserunt, contra definitio-
nes Militarium non posse Commendas lax-
giri, ita ut neque ab extraneis secularibus
neque a Sacerdotibus Ordinibus militibus possint
absque dispensatione Apostolica obtineri,
ut dixerit satis et late docuit P. Andreas
Mendo, de Ordin. milit. disput. 6. quest. 2.

an. 11.

27. Rationes autem adducit Primo: quia
hae Commenda conflantur ex bonis fructi-
bus, decimis, ditionibus cuiusque Ordinis, et
illozum ab Annis competit eorum praeipu-
um sui. Secundo: quia ex constitutione Pon-
tificum sunt instituta ad equitum sus-
tentationem, et nequeunt ad alium finem
diverti. Tertio: quia est in re gravissima
statuta violari. Quarto: quia est bona propria
cuiusque Ordinis in alienos distrahere. Quinto
quia est a fine intento in Commendarum ins-
titutione omnino deflectere. Sexto: quia sunt
bona ecclesiastica, et propria Religionum

gaudent q. omnibus exemptionibus, immuni 460 (bis)

tationibus, ac privilegiis quibus fruuntur caetera bona Ecclesiastica, et Regularia, et consequenter ad alienationes ne queunt absq.

Pontificis dispensatione transferri.

25. Immo neque fratribus clericis eiusdem Religionis, sicut neque promissionem Beneficia aut Dignitates, fratribus clericis debita, militibus dari. Merito disquis. 10. q. 2. n. 12.

et disquis. 7. q. 2. n. 13. Vbi adfert exemplum

illius insignis viri Arzias Montani, cui Philippus Prudens Commendam Ordinis Sancti Jacobi (cuius frater clericus erat) fuit sagittus, sed dispensatione Pontificia.

26. In nostro autem ordine Montessia, aliquibus clericis a principio nascentis ordinis fuisse Magistros sagittos illas, et in prima Visitatione fuisse prohibitum, refert noster Sampsonius in Montess. illustr. 1. part.

n. 143. Que prohibitio nunc est in vixidi observantia.

27. Nec obicit plures, non iuxta statuta
a Regibus nostris donatas Commendas: Res-
pondes enim, Non de facto nobis, sed de jure
esse questionem; et ideo non quid factum obser-
uamus, sed quid fieri debuisset, ut loquitur Pro-
culus in l. Sed licet 12. ff. de offi. Praeid.

28. Secundo respondes: Ea, que peruntur
ab his, quibus non potest resisti, non posse
trahi in consequentiam, et ita remanere jus
illesum, licet vi vulneratum, ut ex Natta cons.
106. n. 11. et cons. 107. n. 2. probat Casanate cons.
39. n. 16.

29. Tertio respondes, quod scripsit Gazera de
Benef. part. 5. Cap. 10. n. 14. his verbis: Reges
Hispaniae non potuerunt presentare ante Concilium
Tridentinum ad Praefecturas Regulares; per-
sonas Seculares, nec Regulares alterius Or-
dinis: et multominus post Concilium pote-
rant, licet id non videatur recte servari.
Et iunge quae dixit n. 9: Teneri Generales Or-
dinum non solum eiusdem Ordinis Religio-

568
sot Praelatus praeficere, sed eorum digniores,
iuxta veritatem, et communioem sententiam
de qua Romana pars. 2. tractat. 15. resolut. 61.

Quod enim Innocentius de Praefecturis scripsit, ~~et~~
Ego de Commendis respondeo observandum
a Regibus et Ministris, licet id non
videatur recte servari.

30. Sed fateor, me de Regibus non conque-
ri, qui meo iudicio sincera bona fide, quae
illis consulunt amplectuntur. Consuissent
vero, quomodo haec auctoritate Apostolica
facta Statuta, parum faciant, ipsi viderint.
Et si ad ea dispensationem Apostolicam
requirant; quomodo Pontificem informant,
Statuta et prohibitiones exprimant, et se
~~verit~~ = Veritatis absque ulla, nec minima
facti circumstantia omissa opponant: Illi
enim studij et sollicitudinis nil dumta-
ceat est quid iure, quid ratione, quid ius-
titiae consentaneum sit absq. ulla temporali

207.
affectu et solum Deum praesentibus habendo,
declarare, et argumentum supra positum,
et probatum iterum breviter referre, et illud
concludere. Magistri, et Reges Adminis-
tratores non habent potestatem generalis
aliquid contra iura et Flordinum statuta.
Haec impetrari commendas secularibus
prohibent: Ergo nequeunt illas extraneis
dare nisi dispensatione Pontificia praes-
cedente, absque ulla veritatis omissione vel
contraventione obtenta; aliter enim gesta
nulla sunt, et nullum possunt iuris effec-
tum sortiri vel operari. iuxta Ulpianum
in l. 4. §. Condemnatum ff. de reiudic. Et
in materia Beneficiorum et Commendarum
Solorzanus de iura. Indicia. tom. 2. lib. 2. cap.

9. n. 16.

Secundum Fundamentum
31. Gratia Commendae, quae promittitur
extraneis vel nubilitate promittitur, vel dis-

* Constitutio exet. et ampaliter qua cum ea conditio ne x
pensatione, si Papa dispensa uerit, vel si Religio
nem ingredia tur, et professio emittat

Ceteram dato, et non concesso, quod antiqui
tas et obsequia in Religione non require
rentur) potest intelligi concessa: At qui ille,
cui gratia conceditur pure, praefertur est
ei, qui pius eam vel nulliter, vel conditio
naliter obtinuit: Ex in hoc casu, in con
curru extranei cum militi professo Ordinis
Miles professus anteponendus est.

32. Maior (in ea parte, quae proponit nu
llam esse promissionem sive donationem Com
mende factam ei, qui miles ipsius Ordinis
non est) satis manet probata in primo ar
gumento: In ea parte vero, quae ait debere
imbitam conditionem continere, si Papa
dispensa uerit, vel ipsum militarem ordi
nem ingressus, et professus fuert, probatur.
Quia hec datis non aliter a Concilio, (ceteram
si nihil aliud requireretur) quam sub con
ditione ingrediendi, et proficendi, permitti

52
tux, Cuius abrog. ea necessaria et premissa exit
Pontificia dispensatio, atque ita vi ipsa con-
ditio prest, ut dicit Pomponius in l. 1. ff. de
condit. et demonstrat. Vel ex se ipsa tantam
conditionem habet, ut scripsit Paulus in l.
Interdum 13. ff. de Verbor. obligationib. Et

pariter, quia si hec conditio non sub intelli-
geretur ex hac omissione, noua et diuersa nu-
llitate laboraret; quia quibus dispensatione
opus est, si absque ea condicione vel expressa
vel sub intellecta fiat actus, nullitatem noto-
ram continet, ut in promissione mutua
Matrimonij inter consanguineos, et alijs simi-
libus, quia obstaret validitati presens sta-
tus l. si stipulatur 35. ff. de Verbor. obliga-
tionib. Sanchez de Matrimon. lib. 5. disput.
5. n. 25. et 26. Basilus Pontius de Matri-
mon. lib. 3. cap. 19. Molina de Hispaniorum
Primo gen. lib. 2. cap. 13. n. 3. vbi addentes
semper sub intelliigi cum pluribus probant.

33. Minor propositio in prima parte,
UT II

8. Ut is qui gratiam prius nullatenus iuxta praesens statum id est tempore illius obtinet vincit, ab eo qui pure valide obtinuit licet tempore posterior, probatur oppositissimo exemplo eius, qui cum possessore Maioratus conuenit de operatione Census vel Hypotheca super bonis Maioratus ad quam necessaria est facultas Regia, et ideo in ea promissione vel contractu conditio, si illa a Principe obtineatur, expresse vel tacite sub intelligenda est; et si possessor, ea pendente cum alio creditore agit, et is prius facultatem obtineat, is optimus praesertendus est, etiam si ille, qui prius contraxit, postea facultatem obtinuerit. Ratio est, quia cum prior obligatio sit nulla, dum facultas Regia non obtinetur, incipit vim et robur habere, non a die obligationis, sed facultatis, et licet postea superueniat Regia facultas non potest tamen retro obli-

ratio in praeiudicium eius qui interim
us perfecte quiescit, ut cum Buzato
cons. 45. n. 1. Afflictis decis. 286. nu. 1.
Francisci decis. 82. n. 2. et alijs. late et
exactissime probat D. Francisc. Solgado
in labyrinth. creditor. 2. par. Cap. 20. per
tot. Maxime n. 35. et 55. et n. 58. addit,
etiam si in ultimo contractu expressum
esset fieri sine praeiudicio prioris contrac-
tus, quia haec clausula civiliter debet in-
telligi scilicet sine praeiudicio illius iuris
quod possit per priorem adquiri; quod sci-
ne nullum est, nec fictio retractiva
aliquid operatur, quae necessario desiderat
habile utrumque extremum, ex quo, scilicet
tempus obligationis, et ad quem, videlicet
tempus facultatis sive assensus Regij. Pri-
mum enim extremum non subsistit cum
nullum sit, nec in praeiudicium iuris qua-
siti quidquam operatur, sed tantum a die

Validitatis sine assensu Regij aut facultatis 869

ti, ex nunc scilicet, incipit, non ex tunc

hoc est adie obligationis. Quod generale

est in omnibus actibus, in quibus vel nulli

tas reperitur, vel præiudicium textij ver

satur Bart. in l. observare n. 4. ff. de off.

Procurator. Indivisius de iur. 395. n. 8. et 9.

Tractatus deceptat. forens. tom. 1. Cap. 124.

n. 22. et tom. 2. Cap. 253. nu. 10. et tom.

5. Cap. 95. n. 18. et 19. et est indubium.

34. Cadem intra propositio in ea parte

que asserit, habentem gratiam pure conce

sam præferendum esse, ei, qui illam condi

tionaliter obtinuit; quod intelligendum

si tempore vacantis ad huc pendeat, licet

postea superveniat, quia jus questum

tempore vacationis ex superveniente pui

sificatione iam laedi non potest, probatur

ex textu expresso in cap. Si prole 13. de

Prescript. n. 6. Vbi hanc conclusionem ex

eo probam interpretari docent, si primo, sub

401
conditione providendi mandatum. Secundus
pure impetrans ante quam veniat conditio
in executione Beneficij primo preferatur
etiam si postea conditio exiit. Et pro-
bant ultra ordinarios in eo textu Costo de
retract. cap. 7. n. 4. et 5. Firaquellus de
retract. liprag. §. 1. glossa ls. n. 21. Cevallos
Commun. cont. Commun. quest. 693. an. 3.
Garcia de Benefic. part 5. cap. 4. n. 86. Sothe-
rius De re Benefic. lib. 2. quest. 42. n. 65. Fra-
tianus Disceptat. forens. Cap. 514. n. 13. tom.
Afflicti decisi. 176. Faccia de subfundi quest.

30. n. =

35. Optime et eleganter in terminis Com-
mende, ut solet probat Solorzano tom. 2.
de jure Indiar lib. 2. cap. 11. n. 34. hiis ver-
bis, quibus rationi pondere, et huius docti-
sime viri auctoritate, et aliorum quos
citatur probatur hanc prelatio secundum ha-
bentis expectationem pure concessam, ab eo
qui prius obtinuit sub conditione. Inquit
enim: Item quoque admitendum erit in

465
; Alijs conditionibus que ipsius commendae colla-
; tionem iustificat, veluti si electus legitimatio-
; nem, aut aliquam dispensationem, vel confex-
; mationem a Principe impetrauerit, vel si
; ab eo Commendam quae huic datur, a tra-
; que sibi offeratur contentus reliquerit, vel
; etiam si natus intra centum tempussex
; Hispania venerit, aut aliquid ibi, vel alibi
; contigisse probatum fuerit. Cuius modi emm
; et similes conditiones valent et tenent, siue
; eas potestatiuas, siue casuales, aut etiam mix-
; tas apelles. Et ante earum implementum mu-
; tum tui Commendatario quaeri videtur, sed
; spes tantum quaedam post impletam et pu-
; rificatam conditionem debitum ixi. l. ca-
; de re de iur. ff. de Verbor. sign. §. Ca conditio
; mati. Instit. de Verbor. obligation. cum
; multis alijs. que adducit Sord. de Ali-
; ment. tit. 9. q. 16. n. 55. et Cons. 298. n. 2.
; Flamin. Parisi de resign. benef. lib. 1. quest.
; 3. et quest. 14. n. 9. Castillo lib. 5. controuers.

col 5 par. 2. cap. 119. n. 6. et sequentibus. et nominime
; Uelascus in Axiomat. jur. tit. D. n. 6. et lit.
; C. n. 119. et seqq. Vbi quod conditio debet
; adimpleri ante quam emolumentum sequatur
; lux, et quod actus non purificata condicione
; datum, sub contraria videtur ademptum;
; quod etiam in nostris terminis comprobatur
; textus in cap. si prole de Recipitis lib. 6.
; ubi propter hanc rationem praefertur iubetur
; habens spectatiam pene sibi concessam ad
; aliquam Praebendam, licet sit posterior et
; quinguis eandem sub aliqua condicione
; impetraverit, si ea pendente priorius exstiterit.
; Nec talis prohibitio revocatur, etiam si
; postea conditio exstiterit, de quo post Doultes
; ibidem late agit Anton. Sabres 3. tom. Com-
; muni. lib. 6. tit. de clausulis conct. 2. Pari-
; sius cons. 82. vol. 4. Nota in nominime decisi-
; 83. Gironda de Privilegijs n. 1149. et n. 1414.

Terrium Fundamentum

36. Cham dato, et non concesso, quod huius-

27
modi promissio. Commenda Valida eret fac-466
ta extraneo cum illa conditione, Si Reli-
gionem Mri Titaxem inprodiatur, et pro-
fectus sit iuxta Concilium Tridentinum
ita compono hoc arumentum.

3). Conditio potestativa, que stram pro-
missiva appellatur a Paulo in l. Si iam

ii. § 1. ff. de cond. et demost. illa est, que
solum dependet a voluntate, et potestate
eius cui adijcitur. Menochius de Presum-
ptionib. lib. 4. tom. 2. presumpt. 133. n.

4. Anton. Gomez lib. 1. Variar. Cap. 12. n.

C. Martica de coniectur. lib. 10. tit. 5. n. 3.

et de contract. lib. 14. tit. 4. n. 11. Deguibus.

Ulpianus in l. que sub conditione §. §. pe-
nult. ff. de condit. instit. Pomponius in l. Si

quis instituatux 25. § 1. ff. de Hered. insti-

tutud. et in l. Furcia § 4. § 2. ff. de legat

i. Senola in l. Thaci § 1. ff. de fideicom.

libert. Paulus in l. Infacto 60. ff. de condit. et

demostat. Papinianus in l. fin. ff. de condit.

instituit. Iulianus apud Marcellum in l.
Apud Iulianum s. dicit Marcellus ff. de
Hered. instituend. Justinianus in l. unic.
s. fin. C. de Caduc. tollend. et in l. fin. C. de
necessar. s. qui hered. instit. Quo habet singu-
laria, a herum ut ex culpa et negligentia
ad implere illam debent, nisi amittatur, vel
preiudicetur; a herum, ut in ea non debet
retractio ad tempus obligationis, sed a
purificata conditionis tempore, incipiat eius
effectus, et quis quis medio tempore, scilicet
inter obligationem sub conditione potesta-
tiva, et ad implementum conditionis, in
parte quaerit alteri creditori conditionali
preferatur. At qui hac conditio in creden-
di et prostandi Religionem potestativa est:
Cuius gratia usque aliqua conditione ob-
tenta preferenda est gratia conditionali, que
ex culpa et negligentia adhuc pendet, et
tempore vacantis purificata non est.

38. Minor evidens est: Quia ex ipso, quo

dimis Militari fit gratia Commende, nulla
alia concisione eget is, cui facta est, nisi
aduendi quoties ei libuerit Secretarium
Cui incumbit, et eas litteras sine expedie
tiones, que ad habitus susceptionem neces
sariae sunt obtinere, Quia omnia sine
quibus gratia sua concessio exequi non po
test, censetur concessa, ut scripsit Sabotenus
in l. 2. ff. de Jurisdiction. et hoc iura uti nos

Satis notorium et frequens est, pro inde que
a sola facultate, et voluntate eius cuius
interest, conditis absque ulla dubio depen
det.

39. Maxima autem propositio in prima
parte que continet, ut ex negligentia ad
implere debentis conditionem potestatiuam
ius amittatur, vel praediciatur, probatur
diserte a Justiniano in l. fin. C. de necessar.
seximi heredi. instituentis, in illis verbis: Si
quis suorum suorum pure quidem heredem
instituerit, libertatem autem sub conditione

si donauerit, si quidem conditio talis sit que
in potestate sexui posita est, ille autem eam
neglexerit, minime que compleuerit, et liber-
tate eum et hereditate sua culpa defraudari-

40. Pascat Seneca in l. Terri 41 § 1.

ff. de fideicom. libert. illi: Verum si mani-

feste studium non soluerit, ei res paratur
ut libertatibus mora ferret probare, repre-
sentandas libertates:

41. Et ideo in his conditionibus potesta-
tium si ad eum casum perueniant, quo
implexi non possunt pro impletis haberi de-
bent l. i. c. de Institut. et Substitut. l. i.

Anthilli filio recusante matrimonium im-
peditum fuerit; nisi antea culpa, aut mora
precesserit; eam tamen stante, omnino mi-
seri committitur, ut docuit Ulpianus in l. que sub

condicione d. d. penult. ff. de Condit. institut.

Mencius de Presumption tom. 2. lib. 4.

presumpt 173. n. 15. et 20. Mantica de con-

dictur. lib. 11. tit. 16. n. 14. Obi si semel pra-

cesserit negligentia aut mora, etiam si

postea casu superveniat impedimentum, con-
 ditio semel defecta non potest haberi pro
 impleta. Et de hac et aliis leg. conventioni.
 Tomo 2. lib. 14 tit. 45. n. 10.

42. Sed si adhuc conditio impleri po-
 test partes pretorū vivunt, ut in illis conditio-
 nibus que tacite vel expresse non habent tem-
 pus prescriptum l. Si quis heredem d. de Ins-
 titut. et Substitut. Martia de Contract. lib.

l. quest. 42. n. 11. tempus prescribit, quo here-
 ditas adiri, vel conditio impleri possit, et scrip-
 sit Pomponius in l. Si quis instituta l. 23. §. 1.
 ff. de heredi. instit. et Marcellus in
 l. Apud Julianum §. ff. eod. tit. Martia
 de contract. dicit. Tom. 2. lib. 14. tit. 45. n. 10.

12. cum sequentibus.

43. Quod tamen ita temperandum est
 aut intelligendum, ut in bonis non fuerit
 alterius ius quiritum prore et complete, quia
 tunc, etiam si tempus ad implendam con-
 ditionem prescribatur, non poterit ea
 qui interim ius quesierit praevindicari.

861
Id quod ex supradictis satis probatum ma-
niet, et ex secunda parte huius propositionis
plenius constabit.

44. Et in Iure Canonico plura sunt iura
que probant, ex negligentia eius qui pro
vacantiam Præbendam prius obti-
nit, præbendam amittitur, et secundus loco
eam obtinens præferendus sit, ut in Clemen.
Onic. de concis. præben. probat Clemens V.

In terminis istis qui vacationem ignorasse
allegabat, in illis verbis: Imputet quidem
sibi hoc casum, quo de ipsius commodis apitur,
id quod per se vel per alium scire potuerit
ignoravit. Et ad rem nostram dicere posse
mus: Imputet quidem sibi si hoc casum quo
de ipsius commodis apitur cum habili tem-
pore ad consequendum beneficium vel com-
mendam recte potuit, id facere negligens
ita omisit.

45. Est et alius textus singularis qui
multipliciter expendi potest in Cap. si Cle-
ricus II. de Præben. in 6. ibi: Præbendam

sibi debitam, quando vacat, petere negligentem
 omittat, aliam post modum in ipsa Ecce-
 sia vacaturam nequibit. praeterea dicti
 mandati petere, nec tu de ipsa sibi potest
 providere, cum facta ei gratia per suam
 negligentiam sit extincta. Et post modum
 etiam quando virtute prioris gratiae, se-
 cunda peti potest, inquit: Num modo non
 sint aliqui eadem auctoritate Praeben-
 das in ipsa Ecclesia expectantes =

46. Quem admodum enim, quando
 quis ad obtinendam hereditatem, vel
 Majoratum, necesse est antequam suc-
 cesso deferatur illum habilem ad suc-
 cessionem inveniatur, puta legitimum, alius
 qui alterius immediati gradus reperitur,
 ius quirit inreusocabile, ita ut legitimus
 postea obtenta, et legitime expedita in
 utili omnino sit, de quo late loquimur obsca.

37. Ita in hoc casu requiritur, ut tempore va-
 cationis Beneficij, vel Praebende, aut Commende

101
habili sit ad illam obtinendam, et si cum po-
tuerit se habilem reddere in omiserit, sibi
debet imputari, et ei qui interim gratiam
pure et complete obtinuit, patienter cede-
re.

4). Et videtur mihi posse opposite au-
mo dari, quod de Conditionibus potestatis
scripsit Marcellus in l. Apud Julianum
alias Marcellus ff. de Hered. inst. libro

gens inter eas que ultimo vite tempore ce-
tum sit eximere non posse et illa: Si Ale-
xandriam pertinuerit, et illas que novissimo
tempore impleri possunt. Ueluti: Si decem
Titio dederit. in illis ex eo tempore, que
inspecto vite finis tempore certum fuit
impleri non posse, nisi amittitur.

In istis
veris non antea quam is, qui ad impleri de-
bit moratur, quia primo imputari de-
bet quod tardius quam debebat condi-
tionem parere ceperit, alij non ut probat
Paulus in l. qui committus 14. ff. De re
militari, et Proculus in l. cum stipulatus.

113. illis: Opus ante eam diem effici non posse 470
pena commissa est ff. de Verb. Obligatio
lib.

48. Ita in nostris terminis: Is qui Com-
mendam obtinuit sub potestativa condi-
tione, scilicet, si Religionem militarem
ingrediatur, et professus, et antiquus sit,
debet antequam vacet, se habitum redde-
re, et si id omiserit, sibi debet imputari
quod tarde curaverit, et alius legitime lo-
cum et Beneficium sine occupaverit, etiam
casu negato quod gratia facta extiterit
nullitate non laboraret ut laborat, et pro-
batum est.

49. Et in negligentia presentandi li-
texas vel gratias, ut qui celerius eas exhibi-
verit in aliquibus casibus preferendus
sit, probant etiam iura, et auctores: prout
proxi enim sua negligentia expensum se-
rire debent, ut loquitur Seneca in 1. Pu-
pillus 24. ff. quae in fraud. et confert text.
in cap. Plerumq. 23. de Prescript. Me

511
noctius de Arbitrariis. casu 202 n. 16. et casu
512. Major in nostris terminis in principis
Blotzani de jure Indiarum, tom. 2. lib. 2. cap.
9. n. 28.

50. Secunda pars majori propositio
ni argumenti propositi n. 31. Ut scilicet
in conditione potestativa non debet retro-
tractis ad tempus contractus, sed a purifica-
ta conditione incipiat eius effectus; et conse-
quenter in conditum is, qui ante purificatam
conditionem sui quaesierit preferendus sit.
probat dissertate Papinianus in l. i. Africa-
nus in l. qui balneum §. et §. 1. Janus in l.

Poloii ff. qui potiorum. Costa de retractat.

cap. 8. casu 31. n. 6. Mantica de contractu
n. tit 23. ex n. 28. Vela dissert. 21. n. 63.

tom. 1. Salgado in labyrinth. creditor. 2.

par. Cap. 20. an. 6. cum infinitis quos citat.

Quia indubitata conclusio est, quando po-
testativa conditio dependet a voluntate de-
bitoris sola.

51. Sed quando a creditoris voluntate
dependet.

dependet an idem dicendum sit, questio-
 nis est. Et Vides Antonius Gomez lib. 2. va-
 riaz. cap. 11. n. 30 deq. tertius effectus Man-
 gium de iuritionib. cap. 36. n. 8. in fine. Sal-
 gado in labyrinth. creditor. part. 2. cap. 20.
 n. 10. cum sequent. pro constanti an exere
 conditionem potestativam, que est in facult-
 tate creditoris, trahi verus ad tempus obli-
 gationis, licet dependens a potestate debitoris
 solum a tempore purificata conditionis suos
 effectus sortitur. Id que latius examinat
 et fundat Cardinalis Mantica de tacitis
 et ambiguis conventionibus, tom. 2. lib. 14. tit.
 46. an. 19.

52. Mihi tamen non probatur hæc aser-
 tio ita absoluta et Generalis, quia Secun-
 dum meum seruum Nota Romana quæ
 ab eis tanquam fundamentum conclusio-
 nis allegatur generaliter, eam non affirmat;
 scripsit enim decis. 128. in nominibus excusis
 anno 1608. Lugdun' n. 5. C. et D. hæc verba

Sum etiam quia in conditione potestativa pen-
dente a potestate creditoris, que tamen inuito
debitore impleri potest, cessat ratio euz conditio
potestativa non relatiua habetur, Ratio enim est,
quia deficit equitas cum in potestate fuerit
ante implere, et hanc rationem assignat Bar.
Hobtus in dict. l. Siis qui? Presumptioe n. 46.
in fin. quem sequitur ibi Jazon n. 339. He
ousan. dict. memb. 2. n. 9. ante finem Vers. et
ratio differentie Anton. Gomez de Contractib.
cap. 11. n. 30. ante med. Vers. textus effectus
est ibi: Cuius ratio est, Idem Jaz. in l. Fi.
lius familias sub. n. 2. in secunda limita-
tione et in l. quidam curi filium §. fin. sub.
n. 2. ff. de Verb. obligationib. Paris dict.
cons. 11. n. 11. circa medium lib. 1. Quae
ratio deficientis equitatis non potest appli-
cari nisi conditionem potestativa debitoris
quando enim quis contrahit sub conditione
potestativa et deinde ea pendente contra-
hit cum alio pure, et demum ad implet

172
; conditionem, tunc non fit retractio, quin cessat
; equitas in qua fundatur ipsa retractio. Non
; enim equum est ~~ut~~ debitor, qui pendente Con-
; ditione cum alij pure contraxit, et quibus
; etiam questum, adimpleat postea conditio
; nem in eorum praevium, cum posset ante
; quam cum illis contraheret adimplere, et sic
; ei imputandum est cur antea non imple-
; vit. Que cessatio equitatis non potest con-
; siderari in conditione potestativa Creditoris
; Cui non potest imputari si conditionem
; implevit postquam debitor cum alij
; pure contraxit, quia ignoravit debi-
; torem voluisse pure cum alij contra-
; here. Si autem scivisset, cessaret equi-
; tas, et ei imputaretur cur antea con-
; ditionem non implevit.

Ex hac Magistrati Nota loquitur in
fere retractationem in conditione potesta-
tiva, non dependere a distinctione Credito-
ris vel debitoris, sed a cessatione equitatis.

ut Bartolus generaliter scripsit in d. l.
Si is qui pro emptore n. 46. ff. de usucapio-
nio. Vbi ita scribit: Predicta vera in con-
ditione casuali, seu in conditione potes-
tatiua, quia tunc existente conditione non
trahitur res. Nec aliquid aduenit di-
ferentia siue sit implementum in potestas-
te debitoris vel creditoris. Et reddit satis-
nem quae utrunque comprehendit licens: Nam
deficit aequitas, cum in sua potestate fuerit
ante implere. Hoc Probat l. Potior 9. in princ.
et §. 1. ff. qui potiores.

54. Et Nota in eo casu distinguit, debi-
torem a creditore quia debitori imputari
possit quod ante non implerit non credi-
tori. Nam si scivisset, inquit creditor.
alios cum suo debitore contrahere, cessaret
aequitas, et ei scilicet creditori imputare-
tur, cum antea conditionem non implerit.

Cuius ex utriusque auctoritate Bartoli
nempe et Rotae probatur, ut quibus et
cui ad-

cui adiecta conditio potestativa est, impu-
 taxari possit cum antea facultate impendi-
 conditionem non fuerit usus, siue debitor
 sit, siue creditor, locus non fiet retractio-
 nis, sed ab existente conditione effectus obli-
 gationis vel hypothecae sequetur, et is qui
 interim pure contraxerit preferendus erit,
 ei, cui implendi conditionem omisio, siue
debitor sit, siue creditor, imputari poterit.

§§. Etposito formaliter argumento efficacius
 et clarius manifestabit suam vim; ita illud
 componens; Ideo quando conditio potestativa est
 in facultate debitoris, deficit equitas retro-
 tractionis, quia ipsi debitori imputatur quod
 conditionem antea non impleverit, et ex eius
 mora is, qui antea cum eo convenerat, pra-
 iudicatur, ut in specie Gaij in l. Potior 9.

ff. qui potiores: At qui pariter cum conditio
 dependet a potestate creditoris potest ei impu-
 taxari, quod non antea conditionem impleverit
 et sibi tantum in eo praedudicat, non suis cre-

ditioribus: Ergo deficit etiam respectu illius
equitas retractionis.

56. Nec obicit, posse esse sub bona fide
existimando sum debitorum cum aliis
non contrahere. Quia ex hoc inferitur, quod
si sciat, aut scire possit cum alijs contra
here, cessabit bonafides, et saltem in hoc casu
consequenter cessabit etiam in eo equitas
retractionis, et non poterit generaliter, et
absolute affirmari, illam non dari, cum con-
ditio potestativa dependet a facultate credi-
toris

57. Deinde semper videtur posse imputari
creditori quod conditionem non impleverit,
cum a communiter accidentibus frequentissimum
sit in humana societate et commercio homines
quotidie novas obligationes contrahere, ita
ut allegare ignorantiam similem, quod nes-
ciat creditor sum debitorum contrahere valde
supinum et effectatum videatur, nec a singulis
scrupulose inquisitionis exigimus, ut loquitur
Ulpianus in l. Nec supina c. ff. de

Inim et facti ignorantia; sed quod commu-
niter fieri quotidie solet estimamus, nec
imputamus aliquid creditori, quod for-
tuito accidit, quod humanum consilium
nequeat praevidere, ut idem Ulpianus dixit
in l. 2. §. Si eo tempore ff. de admistr. rer.

ad civitat. pertinere. Quod tamen facile
scire potuit, imputandum est, ut diserte scrip-
sit Nicolaus V. in Clemen. unu. de concessione
Prebende, iura supra allegata in illis verbis:
Imputet enim sibi si hoc casu quo de ipsius
commodo agit, id quod perse, vel per alium
scire potuerit, ignoravit.

58. Et generaliter qui habitum ad com-
mendam accipiendam se reddere non cura-
vit, cum potuit sibi imputare debeat, quod
Abbas qui tempore vacationis habitus, et ido-
neus est, ei praefertur. Et hinc potest referre
quod Julius Paulus scripsit in l. Qui non
facit 121. alias 165. ff. de regul. iurii: Qui non
facit quod facere debet, videtur facere aduers

57
sus ea, quæ non facit, quasi idem sit in nostro
casu conditionem potestativam non ad
implere, vel tempus labi sinere et contrariam
voluntatem declarare.

59. Unde intelligerem, Uideri renuntiare
gratia, qui se, cum possit tempus labi sinit
ad se habitum reddendum ad eam, et id
omissit, ac perinde esse, ac si conditio defe-
cisset, iuxta id quod docuit Mantica de tra-
ctis et ambiguis conventionibus lib. 14. tit. 42.

nu. 12. ex Cephalo cons. 118. et Rotando cons.

63. n. 43. huius verbi: conditio enim potestativa
in faciendis, intelligitur deficere, si tantum
temporari præterierit, quo quis potuit facere, et
non fecit, ut scripsit Pomponius in l. Si ita sti-
pulatus 14. et Papinianus in l. ita stipula-
tus 115. ff. de Verbo. obligationibus.

CONCLUSIO

60. Manet igitur (mihi fallax) evidenter pro-
batum, cum tempore vacationis Commenda
habiti est ad illam obtinendam, præferendum
et, qui

4
ei qui habilem se non fecit, vel conditio eius
oratio non fuit implera, etiam si promissa
vel donata, vel oratio anterior tempore fue-
rit; quod disertissime, et expressissime consti-
tuit Bonifacius VIII. in cap. Si prole 13. de Re-
script. in 6. et in ipsi terminis Costa de rebus
tract. cap. 1. n. 4. et 5. Id que generaliter sta-
tuendum in quocumque requisito necessariis ad
illam obtinendam, siue a Pontifice vel ab eo
dependeat, et multis magis si solum a potes-
tate et facultate eius, qui orationem obtinuit, et
remouere impedimentum potuit.

61. Idem que dicendum, si pensio aliqua
vel generalis vel specialis super aliqua com-
menda obtineatur quod raro euenire sole-
bat; hoc enim dispensatione Pontificia e-
rit, non enim potest absque ea Magister vel com-
mendas diuidere, vel etiam pensionibus oner-
are, quem admodum idem de Jure Canonico
de Beneficiis, cuius ratio in commendis mi-
litat, dispositum est, ut tota sit. Ut Ecclesias
Beneficia sine diminutione conferantur

cap. Fratrum status 20. cap. Directus 25. de Præbend.

cap. cum singula 32. de Præbend. in 6. ubi Bar-

bon. n. 5. Solorzano de Jure Indiar. to. 2. lib. 2.

Cap. 3. n. 17. cap. 9. n. 6 et cap. 12. n. 1. Salcedo

de lege politica lib. 2. cap. 19. n. 31.

62. Quem admodum nec licet Majoribus vel
perpetuo Administratori duas Commendas
concedere absque Pontificis dispensatione cap.

de multa, de Præbend. cap. quia non nulli

3. de Cleric. non residentib. cap. cum singula

32. de Præbend. in 6. Solorzano de Jure Indiar.

tom. 2. lib. 1. cap. 4. n. 24. et lib. 2. cap. 5. a nu.

80.

63. Idque locum habet etiam si duo ab-
terum in titulum, alterum in Commendam

perpetuam velit retinere. Jaccia de Bene-

fic. tom. 1. part. 4. cap. 5. n. 42. Neque duo in

Commendam perpetuam Barbosa in cap.

Quidam 54. n. 14. de Election. Nec etiam

sibi reservare cap. Presenti 9. de offic. or-

dinar. in 6.

sicut necessaria est, et si eam ante vacationem
 is, cui gratia facta est, non obtinuerit, nequit
 ad eius effectum, sive executionem admitti, sed
 integram Commendam, is, qui eam obtinuit
 absque ulla diminutione fructus, nisi tempore
 expeditionis tituli consensus obtinentis Com-
 mendam ad eam pensionem imponendam au-
 thoritate et beneplacito nostri Regis perpetuo
 Administratores præstitum sit; Jure enim
 quando cumque dispensatio obtineatur su-
 ficiens erit; Sed si absque hac reservatione
 et consensu fuerit titulus expeditus, eam
 non integram, nequit onus, aut conditio ali-
 qua, vel modus imponi. l. Perfecta donatis. 4.
C. de conditionib. que sub modo.

Contraria Diluuntur

65. His iactis, nostre sententiæ solidissimis
 fundamentis, facillime contraria disputan-
 tur =

Ad Primum.

66. Respondeo, regulam illam, Ut qui prior est tempore posterior sit Jure, in gratijs Principum locum habere, et pro regula generali posse observari. Ita tamen ut nihil aliud ei obstat, vel in posteriore non militet aliqua ratio sine circumstantia quae posterioritatem praefere dum suadeat, vel Juris, legis, vel statuti dispositio illam prioritatem anteponat, ut in nostro casu plures et evidentes rationes, id absque aliquo dubio, ut probavimus convincunt.

Ad secundum Argumentum

67. Respondeo primo gratia anterioris relationem ad obtinendam secundam necessariam esse, si valida sit, et firma; sed si nullitate laboret, non magis eius mentis requiritur, quam si facta non est: quia quod nullum est, nullum potest Juri effectum producere l. 4. §. condemnatum ff. de re

148. et in nostris terminis Bolognani de

Gubernat. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 9. n. 15.

16. et 17.

67. Secundo respondeo: Non semper ea
quae prima facie videntur posse difficultatem
reddere concessionem, semper esse explicanda,
ut rescriptum objectionis vel subreptionis
vicio non laboret, ut in publico casu pro-
bat Ludovicus Molina de Primogen. lib.
4. Cap. 3. n. 40. Disputat enim illam quae
tionem, an possessor Majoratus, qui facul-
tatem obtinuit ad aliquid ex eo alienan-
dum, teneatur exponere clausulam illam
in eo adiectam, ut non possit sub nullitas
tis decreto simili facultas obtineri, quae
difficultatem reddere concessionem videri
potest. Et defendit nihil ob stare validi-
tati facultatis hae omisso, quia non potest
testator Principi huiusmodi facultatis

concessionem prohibere, Latius Salgado ean-
dem questionem examinans in labyrintho
Creditor. par. 1. cap. 3. a n. 23. et part. 2
cap. 11. n. 32. Et distinguens, an prohibiti-
onis verba ad Præsem vel Judicem cui po-
testas decernendi has facultates, sive de-
creta competit, an ad ipsum possessionem
dirigantur, et priori casu quia dispositio
nulla est, eius explanationis omisio non
vitiat rescriptum, contrarium tamen si
possessioni prænomen non petendi nec ven-
di simili facultate imponatur, tunc enim
valida est prohibitio, et consequenter debet
Principi ad obtinendam facultatem res-
ferri.

69. Et quancumque sequaris sententiam
ad rem nostram, sufficit probare, non teneri
expressere gratiam anteriorem nullam,
qui obtinet secundam, sed absque ea ex-
pressionem validam esse et firmam, et præ-
lationis privilegium secum adducere.

20. Felice respondeo quod scripsit Felicianus. 474

tom. 3. Digest. forens. cap. 335. n. 26. his ver-

bi: Cum etiam non omnia tacita quorum
expressio potuisset mouere Principem ad gra-
tiam denegandam illam vitant, sed ea
solum de quibus reperitur expressum, et
que ex Iuris dispositione exprimere debent.
Vel de quibus est in iure cautum, cum non sint
narranda omnia, nisi que de Iure præstant
impedimentum. Ca. Lexin. cons. 6. ante finem
et cons. 1. n. 1. in fine de rex. permutat. Nota
deci. 32. n. 5. de Rescript in nouis. Felinus
in cap. Postulasti nu. 1. eod. tit. Caputaquens.
deci. 310. n. 3. part. 1. cum a tunc late adduc-
tis per Feliciam. de Benefic. part. 7. cap. 13.
n. 20. et 21. et quest. 11. cap. 3. n. 121. Summen-
to lib. 1. Selectar. cap. 9. Farin. in praxi Cri-
min. part. 1. quest. 6. n. 48. et cons. 93. n. 6. lib.
1. Et contraria procedunt in rescriptis ad-
ditis cum in gratiosis nulla concessio esset
tuta, si omnia essent exprimenda que de Iure

non praestant impedimentum. Garza dicit p. 8.
cap. 13. n. 26. et 27. ubi ita declarat. Cap. super
litteris. et Cap. Postulasti de Rescript. Hec Gra-
trianus, cuius Sententiam et Verba transcribit
Marusius Truba cons. Crimin. 80. n. 22. plurimos
alios eiusdem Sententiae assectas citans, cui
addendi sunt compluribus, quos citat
in addit. ad Covarr. lib. 1. Variar. Cap. 20.
n. 27.

21. Late et luculenter haec scripsit Me-
nochius de Arbitrar. centur. 3. casu 201. ubi
an. 21. probat illas que a iure expressae sunt
causae, et ad validitatem rescripti gratiori
impetrans tenetur narrare, si vel stauerunt,
vel falso exprimentur, rescriptum, vel gra-
tia nulla sunt: Idem que est, si vel consue-
tudine, vel ex stylo narrari debent, etiam
si ignoranter fuerit obreptio vel sub-
reptio commissa. In alijs vero quali-
tatibus, Iudicis arbitrio vel iniqui, an eius spe-
cies sintque Principem Monere possent ad gra-
tiam non concedendam vel difficilius conce-

dendam =

22 Et in hoc casu existimarem, non a litte
 circa gratie validitatem versare iudicium an
 bitium, quam si sciens et dolose sub-
 reptione vel obreptione committeretur. Non
 enim a litte impetrantis culpa imputari
 potest, cum semper iustam excusationem
 tribuat facti ignorantia. Cap. Ignoran-
tia, 13. de reput. Iur. in. C. l. C. 9. ff. de

Iuris et facti ignorantia =

23. Et quam vii Menochius de Arbitrar.
casu 201. n. 29. asserat, in hoc casu non
 esse gratiam subreptionem quoad impetrantem,
 posse tamen dici vitium continere
 re, quoad concedentem. Et Valenzuela
 tom. 1. cons. 69. an. 90. affirmat etiam ob-
 reptionem vel subreptionem ignorantem
 commissam gratiam vitare; quia ex suo
 re et alleg. 13. n. 1. et Cap. Cum nostrum C. de
concess. Praeben. inquit: Quia deficiente veri-
tate in narratione, deficit voluntas in Prin-

cepe, qui concedendo circumvenitur. Cap. Con-
stitutus de Prescrip.: Et quia mendax pre-
tor debet carere impetrari, et qui mentitur
Principi, se facit indignum gratia. =

24. Mihi tamen hæc omnia solum pro-
bantur, quo casu illæ qualitates quæ Iure
cauetur ut explicentur omittuntur; tunc
enim, quia forma est earum declaratio,
vel expressio quæ ad unquam observanda
est, ut docuit Menochius de iur. casu. 201.
n. 26. et iam non est ignorantia facti, sed
Iuris, quæ non excusat, reddunt gratiam
nullam.

25. In his vero, in quibus ignorantia fac-
ti est, et impetrans id non tenetur nec scire
nec inquirere, aut investigare, diversiori omnino
ratio est. Nec enim dici potest mendax pre-
tor, qui etiam animum habens omnia
aperiendi, et Principi explicandi, non potuit
dicere quæ ignorabat. Nec se indignum
reddere gratia, qui nullam commisit cul-

pam, Nec Principem circumvenire dici po- 460
test, aut Veritatem tacere qui iustam habuit
eam ignorandi causam =

26. Nec pariter dici potest deficiente ve-
ritate in narratione, deficiere in Principe volun-
tatem; quia ab impetrante circumvenitur.
Primo, quia qui tacet quae ignorat, nemi-
nem eo silentio fallit. Secundo, quia volun-
tas concedendi gratiam, perfecta in Principe
est, non enim aliter quam volendo, liberalitas
te uteretur; solum id deficiat, ut plene infor-
matus de ea re inveniretur, sed an eo casu
gratiam fecisset, dubium esse potest non ce-
tum. Quomodo ergo certa et explorata dan-
di voluntas, ex contingenti et dubio eventus
alterius voluntatis, aliam partem et per-
fectam potest vitare, vel nullam redere?
Tertio, quia si per primam gratiam Ius iure
vocabile quaesitum est, nullum impetranti
fit praevindictum: Si vero Secundus Iure pre-
ferendus est, quia prior gratia nullitatem
aut conditionem, vel alium defectum habet

pariter verum exit, non tanti roboris esse primam
exaltam quae secundam impediret, etiam expe-
ssa prima: Quarto quia si prior impetrans po-
sset se habitum reddere ad eius effectum obtinen-
dum et id omisit, vel distulit, vel neglexit, ni-
hil Principi potest imputari, quod secundam
exaltam in eius praeruditionem concesserit; cum
sibi, et non alij impetrans debeat imputare.

Ad tertium Argumentum.

Respondes dispositionem Concilij Tridenti-
ni qua conceditur facultas obtinendi Beneficia
Regularia his qui actu non sunt Regulares,
dummodo habitum suscipere, et professionem
emitte teneantur. Jam diximus hoc locum
habere, si nihil aliud obstat quam quod Iure
Communum stabilitum erat, scilicet ut Regula-
ria Beneficia Regularibus, secularia Secu-
laribus conferantur. In nostris tamen ordinibus
plura alia requiruntur quae gratiam ei, qui
Religiosus illius nondum est adquirere impe-
diunt. Et adeo late et efficaciter haec proba-
vimus in primo et secundo nostro funda-
mento, ut ea repetere esset nimis otiosum =

222

282

287

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

DE CONSEQUENTIA GRATIARUM,

et an negare alicui, quæ alijs conce-
ditur, sit iniuria

OBSERVATIO CXXVIII

Solent, et quidem, sapientissimi et gravissimi
Viri cum Seniorum remunerationem vel me-
ritorum præmium a Rege nostro suppliciter
exposcunt, inquirere: An similem gratiam
Rex alijs iam concesserit, et si factam
inveniant, non iam ex pura gratia, sed
Iure ex distributiva Justitia sibi debitam
suadeant, hoc argumento peti. Princeps
in alterius iniuriam Beneficia non confert
Ut ita protestatur in l. 4. C. de emancipa-
tione Liberos. et Jacobus I. Rex noster in
foss 11. de Precib. Princip. et foss 14. Si contra
ius aliquid fuerit impetratum: Cuius merito
minus pro gratia iniuriam rogabit: Atqui
negare illi quod alijs conceditur, iniuria est.

Ergo Jure ad eandem partem largiendam
ex Justitiæ distributivæ ratione tenentur, nece-
sario consequitur.

2 Minorem diserte inquirunt probari ab
Ulpiano in l. 1. § permittitur 41. ff. De aqua
quotid. et aestiva, huius verbis: Permittitur
autem aquam ex Castello, vel ex rivo ducere
§. 42. Idque a Principe conceditur. Alij
nulli competit aqua haurienda §. 43. Et da-
tur interdictum prædij, interdictum personis.
Quod prædij datur extincta persona, non
extinguitur. Quod datur personis cum per-
sona amittitur: §. 44. Plane si ad quem
dominium transit, impetrabile est: Nam
si docuerit prædij sui aquam debitam,
et si nomine eius fluxisse, a quo dominium
ad se transit, in dubitate impetrat jus aquæ
ducenda. Nec est hoc beneficium, sed in
verba si quis forte non impetraverit, quid
clarius dici potuit, non Jure fieri negare
aliqui, quod alij concessum est? Generaliter
enim in jura dicitur omne, quod non jure
fit. princip. Instit. de jura. passant. Bart.

putt. cap. 52. Inaquehus in tract. de vbi que
retractu in prefat. tit. 1. n. 41. Altamizanus
de filiis official. par. 2. cap. 27. n. 23. Et plures
alii =

3. **H**oc propositio ita absolute, et generali-
ter concepta mihi nunquam probari potuit,
et ut meum in ea iudicium proferam et quid
Repi nostros consulerem, vel consultationem, tunc
casus diversi distinguendi sunt.

= Primus casus =

4. **P**rimus casus est de his, quae facile et frequen-
ter omnibus solent concedi. In hoc verum
erit: non jure negari, quod alijs concedi
solet. Et ideo glosa Marginalis in dict. S.
permittitur scripsit: Inimica est negare
quod concedi solet. Et Henricus dixit ibidem:
Pro concius habetur, quod Princeps facile in-
dulget

5. **I**taque iuxta verum sensum textus et ho-
rum auctorum, hinc requiritur concessio, ut
ad consequentiam possit trahi, et ex Justitia

distributiva debent. Primo ut facile fiat.
 Secundo ut consuetum sit, non ex aliquo
 cui actibus, sed ex frequentia eorum. Ter-
 tio, ut nulla sit diversitatis ratio; ea enim
 existente, nulli modo poterit esse consequen-
 tia catholica. Solozan. de Jure Indiar.
 tomo 2. lib. 1. cap. 17. n. 20. ita scribit:

In Jurem facere videbuntur si dari solitos,
 absque iusta causa negaverint iusta ce-
 lebri doctrinam ut pram in l. 1. §. per
 mittitur ff. de aqua quotidiana et artiana
 Cui similis est textus in cap. Bone —
 Memoria, De postulat. Praelator::: quia
 licet assensus sit gratia, tamen sine
 causa denegatur gratia fit iniuria; nam
 pro concessa habetur, quod Princeps facile
 indulget. scilicet in spe, non in actu;
 et ideo ante veram et realem concessio-
 nem non poterit gratia uti qui eam pe-
 tit vel aliquos effectus operari. Quae
 omnia tribus exemplis explicare se-
 rex vellemus. =

Primum.

De

= Amortizatione =

6. Noster Petrus Belluga in speculo Prin-
cip. rubr. 14. cap. 3. a n. 1. in a. novam
Buxacis impressionem tractat illam ques-
tionem: An Princeps cum soleat, prin-
cipium Amortizationis concedere (id est fa-
cultatem adquirendi bona immobilia in
Repub. qua Realenga appellamus, ut dixi-
mus obser. 2. nu. 24. et latius obser. 35. per
tot) Universitatibus Ecclesiasticis, teneatur
omnibus petitionibus concedere. Et ait, ex re-
gula generali non teneri. Neque alicui
inquit, posset conquiri de Principe, si talis
licentiam non concederet. Quoniam ea,
qua sunt in Principis arbitrio non ne-
cessitantur jure necessitatis ff. de Judic.
[Non quid quid, et communiter allega-
tur leg. Apud Julianum 40 in fin. ff. de
legat. 1.

7 Prosequitur autem: Sed credo, quod si iusta
subest causa petendi. Licentiam possiden-
di bona de Realibus, ut puta quia ecclesia, pau-
per, et similia, quod ex quo Principi solitus
est talem licentiam concedere, male faceret, et
exaueret non concedendo, in hoc textus a contra-
rio in l. Apud Julianum in fine, melius
probat textus in l. 2. ff. de Cadaveris. punitor.
Et postea: Si autem sine causa petatur, non est
debita, nec superior exauat.

8. Ita que licentia a nobis ammaduersa requiri-
ta probat. Ideo enim tenetur Principi ad con-
cedendum huiusmodi parvilegium, seu licen-
tiam probat quia solitus est concedere, non quia
huic, vel alijs concesserit, sed quia consuetudo
sit, id est, non aliquando licet pluribus, sed
quia facile concedere soleat. =

9. Deinde etiam requirit, ut cum causa pe-
tatur, id est cum illa causa, qua soleat moue-
ri ad illam licentiam concedendam, ut pauper-
tas ecclesia, vel alia similia. Item ecclesia
adeo diues esset, et tantam bonorum immo-

bilium quantitatem possideret, ut iam praeu- 168
ditum vel damnum experiretur, iuste posset
ex diuersitate rationis denegare. Sed quia Ec-
clesia (inquit Bellugus nu. 5). etiam pro eri-
cat, illam non solent denegare, et minime
sunt mutanda, quae longam consuetudinem
habuerunt, et quia donando Ecclesia non
diminuitur sed augmentatur Imperium,
ut fecit Felix Constantinus donando Ec-
clesia =

10. Et ex hac ipsa ratione, quemadmodum Prin-
ceps negando Ecclesiae quae solitus est con-
cedere, dum eadem militat ratio graua-
ret, ita e, contrario summus Ecclesiae Pon-
tifex si Regi nostro gratias ab Pontificibus
anterioribus, Regibus antecessoribus conce-
di solitas petentibus, cum iusta causa, sine
causa Regi negaret, iniuriam facere dici po-
set (loquendo ea reuerentia et summis
veneratione debita, saluaque Pontificis Cen-
sura, cui omnia subiicimus libentissimi). Hoc
enim non de nostra peno, sed ex varijs au-

381
horum placitis humiliter proponimus, et lo-
cum D. Francisci de Castillo tom. 7. de ter-
rij. cap. 9. nu. 53. allegamus. Aliud dicendum
omnino, si adsit iusta negandi causa, quae sem-
per a Pontifici iusta censura independen-
ter dependet. =

11. Atque ita non consentio Castillo in fine
dict. nu. 53. Veri. Et gratiam, asserenti gratiam
concedenti solitam verificari in una sola con-
cessione; quod etiam insinuat Pollo pedus
in l. Mala 14. lit. K. ff. de Aliment. et cibarij.
legat. quod improprie et raro intelligendum
est. Barbosa de Dictionib. v. v. frequent. di-
tion. 316. Potuit enim iusta adesse, causa, ut
gratia semel concedatur, vel pluries, et non
esse iustam causam amplius illam conceden-
di, vel prorogandi. Et nos Petrus Bellugos
in speculo rubr. 46. de Donat. Curia cap.
2. nu. 4. et 5. efficaciter probat, non posse esse
solo uno actu dici aliquid solitum, sed saltem
binos requiri, et in ea pluralitate ad hoc stan-
dum esse iudicij arbitrio. Idemque probat Me-
nochius

noctius de Arbitrar. casu 81. nu. 1. Et per tot. 449
et Barbosa de dictionibus vni frequentissimis
bus dictioni. 326. Alias enim fieret, ut unus,
vel pauci actus regulam vniuersalem des-
truerent, quod perquam absurdum esset. Et
id quod dicitur binos actus inducere consue-
tudinem, intelligo, nisi regula vel lex sit
in contrarium, tunc enim requireretur tem-
pus, et actus ad denegationem legis vel
regulae necessarii. Deinde in Principe
semper erit sua Regia estimatio, quom-
modum vult sui beneficii esse, et quo modo
ad alios haberi possit, ut apud Celsum
scripsit Neratius in l. Neratius 191. ff. de
regul. iur. et Paulus in l. ex facto 43. illuc.
Beneficia quidem principalia ipsi Princi-
pes solent interpretari. ff. de vulgari. H

= Secundum Exemplum, =

= De Dispensatione, =

12. Dispensatio ad contrahendum matrimo-

22
Nunquam inter consanguineos, facile a sede Apo-
stolica obtineri solet, ita ut in nullo fere
transversalium gradu negetur. Et in
opinionem eorum, qui asserunt, ex vno
actu posse deo gratiam concedi liberam in-
iuria esset cuiuslibet illam a Pontifice de-
negare.

13. **N**ihilominus Ludovicus Molina de Flu-
pan. Primop. lib. 2. cap. 13. an. 2. distinguit,
an impedimentum sit consanguinitatis
intra tertium, et quartum gradum, et in
hoc casu validam esse affirmat in Ma-
trimonialibus illam conditionem: Si Successor
nubat cum consanguinea. Contra vero
si in secundo gradu adsit impedimentum,
existimat, conditionem non valere.

14. **H**oc autem recte in Concilio Tridentino
fundari putarem. Nam de reformat. sess. 24.
cap. 5. hanc differentiam quo ad dispensatio-
nes probat his verbis: In contrahendis ma-
trimonijs vel nulla omnino debet dispen-
satio, vel raris, id que ex causa est gratijs con-

cedatur. In secundo gradu nunquam dis-
pensetur, nisi inter majores Principes, et ob
publicam causam =

15. In his terminis raxo, inquit Concilium,
concedendam dispensationem in textis et
quarto gradu: Cuius etiam si a aliquibus
pars concessa sit gratia, iustissime alij de-
negabitur: Cuius non afficiet iniuria eos, quia
ex uno, vel pluribus actibus concessum
reperitur =

16. Hanc tamen doctrinam Ludovicus Molina
sententiam ut in impedimento Secundi gra-
dus invalida sit conditio, non solum ab
alij, sed ab ipso met auctore reprobatam,
quia ex experimentis, labente tempore, compro-
bata facillime, etiam in Secundo gradu
dispensari a Pontificibus, quibus Conci-
lium non potuit potestatem limitare, licet
salubre consilium dederit, Suprema et
iusta illius censura subiectam. Probat Ad-
dentes ad Molinam lib. 2. cap. 13. ad. n. 6.
his Verbis: Nos vero contrarium censemus
et ideo sine impedimento sit in textis

et quarto, sive in secundo consanguinitatis
gradu gravamen nubendi servari debe-
bit. Nam quamvis ex dispensatione sa-
crae Concilij, nunquam in secundo gradu
dispensatur nisi inter magnos Principes
et interverente publica utilitatis causa:
hodie vero pro ut compertum est inter
alios inferiores dispensari solitum est,
neque dispositis sacrae Concilij potuit Pon-
tificum potestatem restringere, at quae
talis conditio non est de jure impossibilis,
pro ut ipse met auctor comprobant, quam
amplexati sunt Patres Molina dicit disp.
643. nu. 3. P. Thomas Sanchez lib. 5. de Ma-
trim. tit. de consensu conditionato disp. 5.
ex nu. 19. P. Joan. del Castillo lib. 3.
contravers. ex nu. 1. Salsum nu. 48. 49.
Joan Gutierrez dicit. Cons. 18. et cap. 20 nu.
6. Mirer 1 part. quest. 50. nu. 3. Perez
de Lara tract. de vita hominis cap. 4. nu.
33. P. Basil. de Leon lib. 3. de Matrimon.
cap. 15. ubi subiungit ad successorem parti-
cipari onus petendi talem dispensationem
et de

et de solvendis expensis. Vide Sanchez

Ubi Supra dict. disp. 5. ex nu. 19. et de

diligentia quam debet interponere gravatus,

ad hoc ut dispensatio concedatur. Baldus

Cons. 393. lib. 3. nu. 2. Mores 4. part. quest.

4. nu. 10. et 20. D. Joan. de Castillo Ubi supra

pro nu. 21. et 22. Sanchez dict. disp. 5.

nu. 2. Gutierrez cons. 18. nu. 7.

1. In primo gradu affirmati transuersali, Vi-

dimus etiam aliquando dispensatum, et

cum dispensatione Comitem de Santistevan

cum duabus sororibus Matrimonium con-

traxit, et filios ex utraque suscepisse.

Comitissam autem de Traxit, etiam di-

spensatione Pontificia precedente, duobus

fratribus nupsisse. Et aliquando cum

alijs inferiori categoria dispensatum

est: Cuius id quod semel, et iterum Pon-

tifex concessit, omnibus concedere tenetur,

vel eis iniurius erit, non potest miti pas-

sari, sed semper a voluntate Pontificis pen-

dere, et vana iuxta facti et personarum qua-

70
litate, rei que circumstantias constituere
posse existimo. Nam licet quando dispen-
satis ab inferiori absque causa negatur
et debita est ex iustitia, ad superiorem po-
sint recurrere, ut notatur in cap. Bone me-
morie de postulat. prelator. et probat
Belluga dict. rubr. 14. cap. 3. nu. 3. et 4. Cas-
tillus controvers. tomo. 7. cap. 9. nu. 53. Et
qui non recognoscit superiorum non possit
compelli, debet tamen vi directiva concedere
si urgentes adsint causa. Thomas Sanchez
de Matrim lib. 3. disp. 10. per totam
maxime nu. 3. ex Barbata cons. 40. vol. 4. =

18 Si tamen inferior iustam habeat cau-
sam non concedendi, quam superior te-
netur manifestare, vel Princeps iuste
etiam ad id moveatur (quod nulli te-
netur declarare, cum solum Deum habeat
superiorem, cuius tempore reddet sua Vi-
dicationis rationem) nullam facit iniuriam
negando cum causa, quod a ijs concessit,
quia iure suo utitur, cuius executio non potest

bet iniuriam, ut scripsit Ulpianus in l. In 192

iniuriam 13. §. 1. ff. de Injur Belluga rubr.

24. cap. 3. nu. 5. Sanchez de Matrimon.

tom. 1. lib. 3. quest. 10. nu. 2. et 3. Vbi ait

non esse debitam quoties est exaltia. Et nu.

23. ait, ab habente arbitrium non posse ag-

pellari. Quod intelligi si sit absolutum,

quod via credendum est, et non regulatum

ut diximus obses. 4. nu. 1. et 5. et obses. 10.

nu. 22. et obses. 69. nu. 23.

Tertium Exemplum

De

Feudo et Emphyteusi. =

19. In feudo etiam et emphyteusi disceptatur:

An dominus directus, qui ad tempus, vel ad vitam,

aut duas vitas rem concessit, vel ad certam ge-

nerationem, teneatur imitari, vel iterum con-

cedere finiti vitis, vel tempore, vel generatione.

Et mihi semper verior videtur sententia exis-

timantium ad id non teneri; quia concessum

ad tempus, finiti tempore, cessat, ut ait Paul.

lus in l. si unus, si unus 27. §. 1. si res ff. de Pac-
tis. et Papinianus in l. Imperator §. ff. de
Postulando, Sarmiento libr. 3. Selectar.

cap. 7. nu. 1. Rosenthal de feud. cap. 7. con-
clus. 24. nu. 21. frustra enim daretur ad
tempus; et idem esset quod in perpetuum
dare, vel cum limitatione temporis, vel
modi alicuius, vel conditionis, si quo ad
effectum indistincte dominus ad prosequen-
dam, vel iterum concedendam investituram
adstrictus esset. Videndi quos citat Sarrea
allegat. 8. nu. 52.

20. Et qui contrariae factionis sunt, nempe
affirmantes obnoxium esse dominum ad in-
stituendam concessionem, limitant illam.

Primo, si lapsus fuerit annus, et pars non pe-
tat. Secundo, si alius fuerit investitus. Ter-
tio, si sibi dominus velit retinere. In l. Ad-
rus §. Emphyteusis quest. 43. et §. Feudum
quest. 77. Sarrea allegat 8. nu. 62. Late
Rosenthal de feud. cap. 7. conclus. 24. penult-
tam, ubi alias limitationes refert, et Bando-

5.
li opinionem exacte impugnat et text. in dict.
§. Permittitur interpretatur, et sententiam
contra Bart. de iure veriorum esse affirmat.

493

21. **P**robatur etiam Rosental. de feudis cap. 1. con-
clus. 24. nu. 20. Principem non tenere ad hanc
renovationem, ubi ita scribit: Septimo decla-
ravit quidam, quod Imperator et sic Supre-
mus Princeps non obligatur proximioribus
concedere. Et in addit. lit. y: Ita expresse Caa-
dinarius Parisius in dict. cons. 23. Prima in-
terimmodi nu. 25. volum. 1. quem sequitur
Anton Fabr. l. conclus. 1. de iure emphyteu-
tico nu. 22. lib. 3. commun. opinion. Quod
certe aliter recipi nequit, quam si concedat
Bartoli dictum saltem de Urbanitate, et
quod facile impetrari solet procedere.
Et sunt optima iura in l. Audum 44. C. de
Contracten. empt. Et in Authent. De nov
aliman. §. neque illud vel Nouella 1. cap. 3.
in fin. quae adfert et expendit Sarmientis
lib. 3. Selectax. cap. 1. nu. 3. et Anton Fabr.
dict. lit. de iure emphyteut. tom. 2. lib. 3. con-
clus. 1. nu. 22. ant: Nono limita, nam su-

primus Princeps potest derogari hinc unum. Pro-
bat etiam Larrea allegat. 8. nu. 59. Obiit
loquens de hac reusationis obligatione: Et
sine dubio in Principe non procedit. = 9

22. Ergo satis probatur, non indistincte nec
in omnibus casibus dici posse fieri a Principe
iniuriam, si neget quod alicui largitus est.
Cum quolibet differentiae ratio iuste possit
eum mouere ut alicui gratiam concedat, alicui
neget, etiam si in regula generali compre-
henderetur cap. 13. Exigunt causa 1. quest.
1. illi: Nec quod potuit aliqua ratione con-
cedi, fas erit amplius iniuriam committi. Ne
quod ad tempus pro lenitate concessimus, ius-
ta post hoc ultione plectamur. =

Secundus Casus

23. Secundum casum computamus eum, in
quo Princeps non solum ea quae petuntur
non concedunt, sed adeo difficilia sunt, ut
inter impossibilia connumerentur, probat Julia-
nus apud Ulpianum in L. Cum Sexus 39. alioq.
L. apud Julianum 40. §. Si vero 8. cum du-

bus sequentibus ff. de legat. 1. Cuius haec sunt
 Verba: Si vero Salustianos heredes qui sunt
 Augusti, vel fundum Albanum, qui prin-
 cipalibus viribus deserunt legaverit, quis,
 furiosus est, talia legata testamentis adscribe-
 re. §. 19. Item Campum Martium, aut fo-
 rum Romanum vel Aedem Saturnam legari
 non posse constat §. 15. Sed et ea praedia Ca-
 saris, quae in formam patrimonij redacta sub
 praesentia patrimonij sunt, si legentur, nec
 aestimatio eorum debet praestari, quoniam
 commercium eorum nisi iussu Principis
 non sit, cum distrahi non soleant. Hoc
 idem probat Justinianus in §. non solum 4.

Instit. de legat. =

24. **E**x his viribus duo manifeste probantur.
 Alterum non esse impossibile trahere
 haec bona distrahere: Alterum etiam, si ali-
 quando a Principe semel vel iterum alienen-
 tur, non ex inde recte inferri inuicem facere
 si alijs neget. Non enim dicitur ideo non esse
 haec in commercio, quia vendi, aut donari aut
 alienari non possint, sed quia distrahi non
 soleant. Et eorum praesentia ita difficultibus re-

putatur et impossibile moraliter sit, et omnino
impossibile habeatur, et advertimus obsex. l. a
(nu. 14). et talem spem concipere, vel dimittere
deat cogitare de his et similibus rebus non
solum stultitia est, sed dementia. Et in ca-
sus nullam habet aut difficultatem aut du-
bitationem, nisi velle cum amente disputare =

Tertius Casus =

25. Potest constitui tertius casus, in quo utrum-
que solitum est. Pluribus multae gratiae concedi-
tur, multae etiam negantur. Poterit dici Superi-
orem facere iniuriam illis, quibus gratiam ne-
gat, ex eo quod alijs concedit? An erit in
eius absoluto arbitrio negare ea, ad quae om-
nino iuri non est adstrictus?

26. Probo autem nullo modo iniuriam facere
nec ad concedendam gratiam teneri. Primum
quia ea quae aliquibus personaliter indulget,
ad exemplum non tractantur. §. sed quod
principi placuit Instit. de iure naturali. Secun-
do quia Superior suo iure utitur, cuius exe-
cutio non habet iniuriam neque de iure l. 3.
§. si tamen 3. ff. de liberis homine exhibendo. l.

Inimicorum 13. §. 1. ff. de iniur. l. Nullus ss.

De republ. iur. Tertio, quia dum varie
res constituitur, nec consuetudo, nec stylus,
neque quid aliud quod necessitatem praes-
tandi imponat introduci dici potest, ut pro-
bamus obser. 1. nu. 114. et obser. 42. nu. 13.

14 et 17.

2) Si enim actus concessionis alicuius pra-
textum (vel dicas titulum) petenti tribuit,
ut inde suppliciter exposcat similitem gra-
tiam, quare actus contrarij libertatem su-
periori, quae majori natura est non conser-
uabunt? Et non incongrue mihi admo-
dum posse videtur, quod Pater familias
respondit laborantibus in vinea sua, et
refertur Matthaei cap. 20: Amice, non fa-
ciō tibi iniuriam, non ne ex denario diu-
no conuenisti mecum? tolle quod tuum
est, et vade. Vobis autem et huic nouissimo
dare sicut tibi, aut non licet mihi quod
volo facere? An oculus tuus nequam est,
quia ego bonus sum. Et ad rem nostram

dicere posset, pro una vita vel generatione con-
ueni tuam, vel pro aliquo tempore. Alij dedit,
tibi dare volo. Tolle quod tuum est, et vade.
Non enim tibi facis iniuriam cum conuen-
tionem impluerim, vel de bonis et iuribus
meis pro ut volo dispono. -

28. Ergo qui exemplis obtinere gratiam niti-
tur, non solum tenetur pro bare similes con-
cessionem factas, sed non fuisse contrarium
cum aliquibus observatum, quia tunc con-
suetudo siue mos concedendi, interrupta
manet. -

= Sed Obijces. =

29. Acceptio personarum in ratione et exerci-
tio iustitiae distributivae, illicita est: At qui
concedere aliquibus et negare alijs idem be-
neficium, est acceptio personarum: Cuius hanc
differentiam negandi alijs quod alijs conce-
sum est, non potest esse iusta, sed iniuria.
Magna certissima et indubia est, probatur
que a Dno Paulo ad Ephesios cap. 6. illic:
Personarum acceptio non reperitur apud
Deum, quia Deus iustus iudex, causas, et

non personas respicit. Et Sanct. Thomas 2.² 2.²
quart. 63. art. 1. et 4. Et ex eisdem verbis
probatur etiam minor propositio. Quid enim
aliud potest esse personarum acceptio, quam
personas respicere, et in eisdem terminis
concedere, et a seipso negare.

495
(62)

= Respondeo =

30. **P**rimo: Concedo maiorem propositionem
nempe esse illicitam in ratione Iustitiae di-
tributivae acceptionem personarum. Sed nego
minorem: Quia non omnis differentia quae
fiat inter personas, est personarum acceptio;
haec enim requiritur ut differentia inique fiat
et per motiva impertinentia. Quod recte et
brevitex scripsit Natalis Schittinus Pa-
normitanus de Iustitia distributiva 2.
part. disput. 1. nu. 6. quia ita ait: Adver-
tendum est tamen, quod acceptio persona-
rum est et accipitur, in presenti, pro illo
humano et in ordinato respectu, in quo bona
communiter distribuuntur non secundum me-
rita personarum, sed secundum alias causas

seu qualitates Impertinentes, cum fieri de-
bet ex meritis et ex conditionibus et qua-
litatibus a iustitia distributionis requisiti-
bus. V. G. Siquis conferat in omnibus subsequen-
tibus casibus beneficium vel officium ali-
cui propter personam illius, quia est Petrus,
vel Joannes, vel dives, vel amicus, vel affinis,
aut ex negotiationibus vel favoribus ami-
corum seu Principum, vel quia exit eis
in obsequium, aut alijs factam iniquis
et turpibus vijs, quae nihil faciunt
ad esse dignum officii vel beneficii. Im-
mo causa dicuntur supradictae a Doctri-
bus Impertinentes, et non faventes ad
rem, neque aliquam ad esse dignum officii
vel beneficii conferendi, hinc dicitur pecca-
tum receptionis personarum committi.

31. Cum igitur concessio vel negatio, in his
casibus possit fieri, non respicientes personas
sed causas. Alijs scilicet ob benemerita in-
dulgere, alijs quia vel ea, vel aequalia non
habent, negare. Haec personarum differen-
tia absque Virtutibus earum receptionis obser-

uari potest, immo et debetur. =

32. Secundo respondes: Ingratiji, quae ab absoluto et libero arbitrio concedenti dependent, nunquam clari acceptiois personarum vitium; quia potest concedens de rebus suis, vel in quibus hanc libertatem vel arbitrium, habet, ad libitum suae voluntatis disponere. Iustitiae enim distributivae sphaera et terminus clauduntur in rebus communibus, quae ab ea inter singulares populi, iuxta cuiusque merita distribuenda sunt, ita ut omnibus jus generale competat ad ea; sed in executione ad illa tantum, quae iuxta meriti et rationis mensuram possunt pertinere, et proportionem dividit partiri. In eis autem bonis, quae non sunt communia Rei publicae, sed privatorum, nemini nisi ad rem, neque ex Iustitia distributiva competit et dominus moderandi et distribuendi pro ut ei libuerit, latissima facultas competit. L. in re mandata, C. Mandati. Et dicimus etiam obser. 13. nu. 2. et probat idem

604.
Nathalis Schitinus de Iustitia dis tribu-
tina par. 2. disput. 1. Num. 8. his verbis: Ad-
uertendum est, quod hoc Vitium commi-
ttitur, quoties bona que distribuuntur, sunt
bona communia ex iustitia debita. Nam
si fuerint bona libera, que distribuuntur
ex gratuita voluntate distribuendi, vel
que mere libere conferuntur hominibus,
non habet hunc locum in eis acceptio perso-
narum, etiam quod Magis Oni, quam al-
teri conferantur. V. G. Dat quis triginta
aureos de suis bonis amico, consanguineo,
vel Vicino, ratione tantum consanguini-
tatis, amicitiae, vel vicinitatis, et nihil dat
extraneis quamuis sciat quod sit melius,
vel quod egeat magis, non est acceptio
personarum iste qui hoc fecerit, nam quod
distribuit est proprium ipsius, nullique
debitum, et nulli fit iniuria, nam in re
sua quilibet est moderator et arbiter
l. m. de Mandata C. mandati. et ait
Divus Matthaeus cap. 20. An non licet

michi quod volo facere? quia tunc bona,
qua distribuuntur, non erant bona com-
munia, sed libera; quia Deus qua dat,
nulli de iustitia debentur, sed ex sua gra-
tuita voluntate dantur. =

33. Concludo igitur hoc argumentum di-
lemmate sequenti: Vel gratia qua petitur
est de illis bonis communibus, que iuxta
regulas distributive iustitie inter singu-
los secundum merita adiudicanda
vel diuidenda sunt, ut officia Beneficia,
et alia, que ad rectum Rei publicae re-
gimen necessaria sunt, de quibus aliquod
legimus obser. 114. nu. 58. et 59: Vel sunt
ex illis bonis, in quibus liberum est arbi-
trium et licet illa vel donatione largiri,
vel retinere. =

34. In primo casu, nullo modo potest esse
vitium acceptiois personarum, negare enim
quod alij conceditur; quia immo hac di-
fferentia iuxta ordinem iustitie distribu-
tive iustissima et necessaria est: sit enim

ratione non affectu: fit ex causa, non ex per-
sona: fit iuxta merita, non iuxta volun-
tatem concedentis. Si autem fieret respi-
ciendo personas ex causis ad rem non per-
tinentibus, requisita iustitia distributi-
va non observanda, tunc esset vitium ac-
ceptionis, sed non ex illa causa vel ques-
tione quam nunc exagitantur: id est,
non esset iniuria petenti negare, quia
alij concessum est; immo requirit
vera iustitia distributiva aequalitas,
ut uni bene merenti res concedatur, et
alij minus digno vel indigno negetur.
Ita que in hoc casu dici nequit, gravari
illum cui non conceditur iuste, quod alij
iuste laxatum est. =

35. Si vero ex huius boni fiat gratia, quae a Prin-
cipe vel Superiore ad libitum possunt dis-
pensari, et neque in communi, neque in par-
ticulari debentur, ut donationes ex Regio
Favari, vel alia similia, minus poterit
dari personarum acceptio, ex eo, quod neget,

quod aliquibus concessit; quia licet ei quod
 velit facere, et si ex consequentia iniuria
 afficeret, quibus gratiam negaret, teneretur
 inter petentes Universum patrimonium
 ex. haurire, et nihil sibi retinere (quod
 est rectum, nec insonum, et per
 quam absurdum est). Et ideo Sanchez
 de Matrimon. tom. 1. lib. 3. quest. 10. nu. 2.
 et 3. et Belluga lib. 14. cap. 3. nu. 4. affir-
 mant, non esse debitam, nec contra hoc Vi-
 tium acceptiois personarum quando est
 gratia. Et distinctio est facta circa accep-
 tionem personarum, non solum commu-
 nis et receptissima est, sed et in materia
 Videndi Magister Sententia-
 rum in 4. dist. 15. Sanchez Thomas 2.
 22. quest. 62. Soto lib. 3. de Justit. et
 iure. quest. 6. Lessius lib. 2. de Just. et
iure cap. 23. Hostes Salmon. tom. 1. de
 Just. et iur. quest. 63. art. 1. et 2. Villa
 lobos in Summ. tom. 2. tract. 8. per totum
 et fere omnes Summistae.

36. Ergo nullis modis in hoc tertio casu dici
potest iniuriam facere Principem, qui alijs
negat, alijs concedit gratiam, si pluri bus
meget, quod alijs liberaliter largiatur. —

3). Et ex omnibus longe petiti, illud recte
inferitur: In huiusmodi gratijs non esse
exemplj iudicandum, sed ratione
intrinseca quid rectius et iustius fieri
oporteat iudicandum, ut in sententijs consti-
tuit Justinianus in l. Nemo 13. C. de sen-
tent. et inhaeant. omn. iudic. Nec esse spec-
tandum quid Romae, seu quid a Princi-
pe vel a Rege, vel a Superiore factum sit,
sed id, quod ab eisdem fieri debuit, ut do-
cuit Proculus in l. Sed licet 12. ff. de offic.
Praesid. Idque etiam constituit Philippus
IV. Rex noster decreto generali omnibus
Supremis consilijs expedito sub Kalenda-
ris diei 2. mensis Decembris anni 1661. cu-
ius verba ad litteram habuit hic inserere

37. El estado de mi hacienda, obliga a que
se mire mucho por su conservacion, y a que

no se divierte, sino en los justos fines en
 que se debe emplear. Y considerando, que se
 han ido introduciendo algunos abusos, y que
 uno de los mas perjudiciales que se han
 establecido, es, los exemplares que de ordi-
 nario se dan a los pretendientes para
 facilitar sus intentos; pues no ay perso-
 na que dexa de valerse de conseqencias
 para lograr sus intereses, apurandose
 de que no se hie con ella, lo que con otra,
 sin ajustar la razon y diferencia de
 casos, y supuestos. Siendo esto tan digno
 de reparo, y una de las cosas que se de-
 uenentax; pues para consultarne mi
 Consejos y Tribunales, lo que parece
 en las pretensiones de mis Vasallos
 segun los seruios, y causas, que truse-
 ren, no se necessita de exemplares, sino
 de proponerme lo que se juzgare, segun
 los meritos de cada vna. Y deseando se
 reforme estyle de que se han experimentado
 todos graves incombenientes; He resuel-

100
to ordenar universalmente a todos mis Con-
sejos, y Tribunales, que en lo de adelante
por ningún caso, se atiendan en los negocios
que pendieren en ellos en que huviere in-
terés de parte a exemplares ni consecuen-
cias, sino tan solamente a la razón que se
allare, para negar, o conceder lo que se
pidiere, supuesta que para ello no es nec-
esario otra diligencia; lo qual
es mi voluntad se guarde y execute así
irrevocablemente por este Consejo de Aragón
en lo que le tocare sin que se falte a su
observancia, pues qualquiera rela-
xacion que huviere en ello se-
ria contra mi servicio, y
lo que dispongo en esta
mi orden. Lo

A Rey

En Madrid a 3. de Dez. de 1661. Yo el Vicecan-
celler de Aragón: -

202

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

PHYSICAL CHEMISTRY

LECTURE NOTES

BY

PROFESSOR

OF

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1950

CHICAGO, ILL.

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

202

DE

EXCEPTIONE HOSTICA

OBSERVATIO CXXVIII,

Haec notum. Exceptio Hostica, nemquam
 meminitur in libro de iure Civili, sed
 non tam. De iure in l. vna ff. de bonor.
possessione, et hereditate. Ad hunc. Placuit
litem, dicitur hodie apud, etc. Non debent
 et qui debent esse in distinctione
 qui in hostibus, suprema admirantibus
 quo modo ordinantur. Et in alio sententia
 idem de iure in l. p. ff. de hereditate
et. hanc de terminandis, qui apud hanc
et. hanc, et hanc sententia. Supra
 in hanc de publico sententia et hanc
hanc, et hanc

2. Ex hanc sententia et hanc, et
ex hanc sententia et hanc et hanc
sententia et hanc. Et hanc et hanc, et hanc
et hanc et hanc et hanc, et hanc
et hanc et hanc et hanc

DE

EXCEPTIONE HOSTICA
OBSERVATIO CXXVIII,

Hoc nomen. Exceptio Hostica, numquam
memini in libris nostri juris Civilis scrip-
tum legisse. Ulpianus in l. vna ff. de bonor.
possession. ex testament. Militi, Hosticu-
rum, dixit hostis agrum, illi: Non dubium
est quin debeant rata esse voluntates eorum,
qui in hostibus, Suprema Iudicia suaque
quo modo ordinassent. Et in eodem sensu
idem Ulpianus in l. fin. ff. de testament. mi-
lit. loquens de testamento eius, qui apud hos-
tes decerit, vel illud condidit, scripsit: Si
in hostibus deprehendantur, id est, in hosti-
bus, vel territorio.

2. Ex hoc fonte derivatur vocabulum, ex-
ceptionis Hostica id est, exceptio competens
occasione Hostis. Illa enim est, quae a mili-
tibus actu militantibus siue in terra, siue
in mari, seruentibus. Fulvius Constantius

in l. Unu. C. de Clariis lib. 11. tit. 12. nu. 58. non
tamen in praesidio. Fors in vobis. Decisio
vot. 20. nu. 46. Sive actor, sive res. Capri-
tius Salsus tom. 2. decis. 136. nu. 23. congebit,
quia dimicant contra hostes, et imitatur illam,
quae est, qui abiens est causa republicae accom-
modatur, et etiam illi quae vocatis a Rege
impertitur; de qua plura diximus obs. 113.
Et opponenda est ante litem contestatam.
Maccius de Privileg. Milit. lib. 2. privileg.
2. num. 29.

3 Hanc exceptionem primo hostium vocavit
Constitutio Neapolitana, quae incipit
Hostium exceptionem lib. 3. rubr. de excep-
tionibus, super qua exacte scripserunt, et
glossarunt Andr. Texeira, et Carolus a
Fajia. Postea in Regno Siciliae de ea (op-
posita à vocatis ad Parlamentum, quem
admodum apud nos de vocatis ad Curiam)
est plena Decisio 118. Maij Turba.

4. Agunt autem de ea, licet non hoc nomi-
ne, nos ex Bellugae rubr. 20. nu. 43. Fran-
chis decis. 286. Afflicti. decis. 84. Fabius

de Annamā Singular. 177. Fors in votis decis²
vis voto 20. nu. 46. Capit²us decis. 16. Jul.
ius Constantius in l. Unic. nu. 58. C. de
Clari² lib. 11. tit. 12. Ric²us collectanea
57. et 1313. Franc² de exceptionibus except.
3. a nu. 19. Post²us de manutent. obser. 46.
nu. 22. Capit²us Saba tom. 2. decis. 136. nu.
23. cum alijs. Acac²us de Privileg. milit. lib.
2. privileg. 2. Et nunc recentior Floridus
Masonius de causis executivis quest. 6. limit²
8. ann. 11. et ampliat 13. nu. 41.

5 **H**anc opposuit D. Michael Ramon Prin-
cipatus Cathalonie, qui prius in exercitu
illius Provincie, postea in confinibus Cas-
telle adversus Lusitanos cum officio Com-
missarij Generalis Equitatus militabat.
Is ex Regia liberalitate obtinuerat gratiam
Jurisdictionis, et mixti et Mexi Imperij
super oppido de Subiats eiusdem Princi-
patus, cuius domini² et perceptionem
fructuum D. Michael habebat, et quam
proximum ab eius habitatoribus scita est
gratia, Syndicum miserunt, et se opposuit

expeditioni privilegij in nostris Supremo Con-
silio iuxta ea, que diximus obser. 114. et 115. =

6 **O**bjicit miles Hostiam exceptionem,
ex eo quod actu in exercitu militabat.
Inclinabat autem Supremum Consilium
in eam sententiam, et exceptio repellenda
esset, his fundamentis. =

1. **P**rimo. Nam licet, ut ait Alexander Scotus
in Vocabulario Utriusque juris Verb. Miles,
ut quis sit verus miles præter iuramen-
tum antiquitus præstari solitum, scilicet
se non evitaturum mortem propter rei-
publica salutem, vel a signis non re-
cedere, iuxta textum in l. penult. ff. ex quib.
caus. maiores; sex a lra requisita ne-
cessaria sunt, quæ breviter his verbis
scripsit. Primo, ut non sit negotiator
C. ne milit. negot. lib. 12. l. 1. Secundo
ut examine sua C. qui milit. non possunt
l. 1. lib. 12. Tertio quod ei in sui corpore
ff. de testament. milit. l. 3. Quarto stig-
ma, id est, nota publica debet suo brachio
scribi vel imponi C. de fabricens. l. 3. lib.

2
ii. Quinto, in numeris aliorum debet pon'
et scribi ff. de testament. milit. l. ex eo. sex-
to, quod talis habeat privilegium legi
concedere militibus, ut notatur Instit. de testa-
ment. milit. in princ. et in ead glossa pro-
bat Iacobus Belluga de gravamin. mili-
tar. rubr. 20. anu. 6. =

8. In his tamen temporibus nihil aliud
(nisi fallax) requiritur, quam in numeris
esse receptum, hoc est, in matricula sive
libris militibus iuxta l. i. ff. ex quibus
causis maiores esse possunt et scriptum,
quod in hoc nostro casu indubium et
notarium erat, non solum militem
qui exceptionem allegabat, sed militem
strenuum.

9. Sed quem admodum esse in obsequio
vel servicio Principis non sufficit, ut ei haec
exceptio competat, et docuit noster Be-
lluga rubr. 21. de Judicialibus nu. 11. et dixi-
mus obs. 113. nu. 22. Ita nec ex eo so-
lum, quod militia operiam navet, et
verus miles sit, potest hanc exceptionem
allegare.

10. **R**equiritur enim non solum ut sit mi-
les, sed ut non sit voluntarius, sed coactus.
Hanc enim differentiam militum probat
Merendus, in l. 4. §. temporariam 3. ibi:
Voluntarius militis et §. Pleus §. illi: Volun-
tarius miles, ubi glossa §. Gratius 10. ibi, quia
plerumque voluntarius militis numerus sup-
pletur. l. 3. C. qui militare possunt lib. 12.
tit. 34. ibi: Cura pervigili observare debe-
bit sublimitas tua, ne colom vel saluten-
ses, aut ultra se offerentes suscipiantur ad-
matam, aut cogantur institi ff. de re mi-
litari. =

11. **E**uocati milites etiam dicebantur, qui
ex aliquo regentium casu, ex agro ad mi-
litiam proficiscere cogebantur, ut probat
Calvinus in Lexico. Verb. miles euocatus;
et etiam, qui iam veterani exant, et iter-
rum ad militiam vocabantur, ut probant
etiam Gratius, et Calvinus Verb. Euocati
Militis

12. **G**eneralis enim regula est, ut eos solos
rei publicae causa ab esse intelligamus, qui

non commodi sui causa, sed coacti absumt,
Et inquit Ulpianus in l. Republica 36 ff.

Ex quib. causis maiores. Et in l. qui liberos
14 ff. de legationib. Cuius haec sunt verba:

Qui libera legatione abest, non videtur rei
publicae causa abesse. Sic enim non pu-
blici commodi causa, sed sui abest. Et

intermitti huius exceptionis locunt Ita-
qua in glossa dictae Neapolitanae consti-
tutionis Franchi decisi. 286. nu. 6.

13. Si enim compendij proprii causa vel
militarent, vel reipublica causa abessent,
vel propter hanc affectassent in dolo
malis versarentur, et ab huius exceptionis
beneficio excluduntur. Calixtratus enim in l.
4. ff. ex quib. caus. maiores inquit: Item
hi, qui reipublicae causa sine dolo malo
absumissent, dolum malum eo pertinere
accipi, ut qui reverte potest neque reverte
retur in eo quod per id tempus adversus
eum factum est non adinvenitur. Veluti si
alterius grandis commodi captandi gratia
id exeat ut reipublicae causa abesset, et

reuoatur ab isto privilegio.

14. Et Ulpianus in l. sequenti adijcit: Et qui
daba opera, et sine lucro hoc affectauerit, vel
maturnus profectus est, vel litis gratia ce-
pit rei publicae causa a seve. Cui adde
Petrum Fabrum lib. 1. Semesta. Cap. 20 in
princ.

15 Et quamvis solum ex ea qualitate, quod
miles esset voluntarius, ab ea exceptione ag-
noscendus esset exclusus, etiam in milite
coacta expendebatur (et potest esse secunda
ratio nostrae conclusionis) limitandam esse
ad tempus hanc exceptionem, nec perpetua,
id est, dum miles esset competere: Tum quia
id esset in fraudem litis, et in notorium
tertij prauidium Belluga rubr. 20. de
milit. exanamin. nu. 43. Et melius rubr. 21.
nu. 12: Tum quia ita Severus et Antoninus
descripserunt in l. 1. §. 1. C. qui milit. poss. lib.
12. tit. 34. his verbis: Non autem ignorabit
eos qui litis causa militiam appetierint
postulantibus adversarijs. Solum Sacramen-
to solere. Cuius qui conservare in milita toto
tempore

3

tempore vitæ vellet et eo mediò litem frustrare;
ob dolum et fraudem exauctorandus esset, et
ab ea Hostica exceptione arcendus. -

16. Nec enim hæc detrectatio, vel hoc commen-
tum debet illi proficere, ut loquitur Ulpianus
in l. Maritus 15. §. 1. et 2. ff. ad leg. Juliam. de
Adulter. Et si Imperatorum hæredem institui-
tis causa, invidiosum et calumniosum est,
ut inquit Paulus in l. Imperatorem 91. ff. de
Hæredib. instituen. §. fin. Instit. quib. modis
testamenta infirmantur; quanto magis con-
tra privatum detrectare litem commentum
litæ calumniosum erit, et ex auctoratione
dignum. -

17. Sed hæc cum illa moderatione tempe-
randa est, quam Alexander scripsit in l. qui
cum vno 4. §. non omnis ff. de re milit. Cuius
hæc sunt verba: Non omnis qui litem habuit
et ideo militaverit exauctorari videtur, sed
qui eo animo militiæ se dedit, ut sub ob-
tenta militiæ præsentem (posteriorem
intelligerem, licet Iulius dicitur
et irretractabiliorem interfectur) se

adversarius faceret. Nec tamen facile indulgen-
dum est, extra ordinem indicationis, qui nes-
gotium antea habuerunt; sed si in transactio-
ne recidit, indulgendum est. Cœnatoribus
eo nomine non utique infamii exit nec prohi-
bendus est lite finita militiæ eiusdem ordinis
seclare. Alioquin et si relinquat. litem vel tran-
sigat retinendus est

13. Tertio probatur assumptum; quia hæc Regis
gratia fuit oblata existente milite in exer-
citu, et consequenter hi, quorum interest, po-
sunt illam impugnare, et litem movere, et
que eius expeditioni opponere; quia exceptio
hæc competitur prout his, qui rei publicæ cau-
sa absunt, vel a Principe vocantur, et conse-
quenter pro gestis ante absentiam, vocatio-
nem, et militiam, non tamen pro his, quæ
in eis vel eorum tempore geruntur, ut ratio
ipsa dicat, et dicente scripsit Ulpianus in l. 2.
§. legati 3. et §. ceterum, ibi: In eo quod
ante legationem contraxerunt. Et ibi: Cete-
rum si contraxerunt, ibi revocandi ius non ha-
bent. Et Paulus in l. non a lias 24. et In-

209
Ianus in l. Si legationum 25. ff. de Iudicijs. di-
ximus obser. 82. nu. 32.

19. Et in terminis huius Hostiae Exceptio-
nis, probat Andr. Isernia in glossa dicte Nea-
politana constitutionis, his verbis: Nam le-
gatus non habet privilegium si deliquit post
legationem ff. de Iudic. l. Nonatias §. legati;
sic feudatarius si delinquat post summone-
tionem, non habet hanc hosticam exceptionem
ff. de Iudic. l. 1. §. omnes. Nam stipulatio
damni infecti non extenditur ad domos pos-
tea quesitas ff. de damno infecto l. Damni §.
si u. Nec legatum ad quesita post ff. de legat
2. l. Si ita scripserit de legat. 3. l. Iulianus
§. fin. Idem breuius probat in eadem constitu-
tione Carolus a Tapia nu. 13. ita scribens: Se-
cundo limita in his, que committerentur vel
contra herentur in exercitum, Probat etiam Cassus
de exceptionibus except. 3. nu. 24. -

20. Quarto probatur conclusio: quia haec excep-
tio non impedit manutentionem, ut docuit
Postius de manutent. obser. 46. nu. 22.
Contendebat autem Syndicus dicti oppi-

di jurisdictionem et mixtum et mezum
imperium in antiquis temporibus aliena-
tum, a habitatoribus illius fuisse redemptum
sua pecunia, et in Regia Corona incorporatum,
iuxta ea quae diximus obser. 34. per totum et
maxime annu. 11. usque ad 12. et manutenen-
dos in ea possessione existendi sub immedia-
ta Regi subiectione, nec in alium inferiorem
transferr[?], contendebat, et consequenter manu-
tentioni, Exceptis Hostica non obstabat. =

21. **H**ac instantia pendente, conuentum fuit
inter partes litem suspendere, et nihil per
eas nouari, donec iterum citata parte ad
prosequendam causam super ea ius dictum
fuerit. Reuerso autem ad exercitum D. Mi-
chaelis, gloriose in belli conflictu occu-
puit, et his de re luti. Videbantur

tamen mihi evidentissimas
fundamenta quibus
Hosticam excep-
tionem repellendam probabatur. =

1370

225

UVA.BHSC

